

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	44
Luuka	72
Yuuhanna	118
Deftere Kuude Sahaabaabe Ben	152
Roomu	195
1 Korenti	213
2 Korenti	230
Galaasi	241
Efeesi	247
Filipii	253
Koloosi	258
1 Tesalonii	262
2 Tesalonii	266
1 Timotee	268
2 Timotee	273
Tiituusa	277
Filimuunu	279
Yahuudiyankeefe	280
Yaaquuba	294
1 Petruusu	299
2 Petruusu	304
1 Yuuhanna	307
2 Yuuhanna	312
3 Yuuhanna	313
Yuudu	314
Fenjinannde	316

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on (Luk. 3.23-38)

¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.

² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musifbe mun ben, ³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama, ⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana, ⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u, ⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.

⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiiya. Abiiya jibini Asaa, ⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya, ⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiiya, ¹⁰ Hazikiiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya, ¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musifbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.

¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila, ¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqiima, Alyaqiima jibini Aazuru, ¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda. ¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba. ¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuuji sappoo e nay.

Fii Jibineede Iisaa Almasiihu on (Luk. 2.1-7)

¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on. ¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamufo mo, ko gorko feewufo, hari o faalaaka mo wirtude, o miiyii accitugol mo e nder gundoo.

²⁰ Nde tawnoo himo miiyii dun, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii bidfo mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on. ²¹ O heboyay bidfo, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji mabbe din.» ²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde: ²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'iila.» Ko woni firo dun ko: «Alla no wondi e men.»^a

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko. ²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on bidfo gorko, o inni mo Iisaa.

^a 1:23 1.23 Isa. 7.14

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, d'un ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam, ² be wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyankeefe ardo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.» ³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii d'un, o jiiibii, o jiiibodi e be Yerusalaam ben fow. ⁴ Onsay o mottindiri hooreefe *yottinoobe sadaka ben fow e jannoobe fii Sariya on fii landagol be ko honto *Almasihu on haanaa jibinireede. ⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo kodolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
diya kodooli hittudfi e nder Yahuuda.
Ko fii lando yaltay e maa

ko ardoo jamaa an *Isra'iila on.» **b**

⁷ Onsay Heroodu noddii ben gandidube e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feepi e mun on. ⁸ Onsay o immiini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyodon no laabiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.» ⁹ Bay wonii be nanii ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso mabbe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni don, nde darii. ¹⁰ Bay kambe gandidube ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare. ¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jiccii, be sujjani kun. E hoore d'un be yaltini jawle mabbe, be okkori kun kanje e urngallo no wi'ee libaana e *mirri. ¹² Onsay Allaahu on andini be e koydol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi mabbe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ben gandidube yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koydol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu dabbitoyay paykun kun fii warugol kun.» ¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira. ¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Bid'fo an on yo o yaltu Misira.» **c**

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandidube ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi didi maa jaasukun d'un wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kodoloy takkiikoy don koy, d'un yaadi e saa'i mo gandidube ben feepinannoo mo on. ¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yereemiiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee don Raama:
wullaandu e sowru tiifundu.
Tawi ko Raahiilu woni wullude bibbe mun ben,
o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.» **d**

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koydol Misira, ²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanooobe warude paykun kun ben maayii.» ²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila. ²² Kono o nani wonde Arkalaawu

laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on banganani mo e koydol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu, ²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo (Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i fon, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feepi, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda, ² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!» ³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i: «Kaa hawa ko hawa ewnotoодо ka wulaa, wi'a:

«Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!» ^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooaba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata. ⁵ Hodube Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e kodooli hundudi Yurdayniwol din fow ari e makko. ⁶ Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. ⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima. ¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no furi lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol pade makko den. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on. ¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira bete^e makko on, o mooba paamete on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

Fii no Iisaa Lootiraa (Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo. ¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!» ¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timingol peewal ngal fow.» Ko e hoore fon Yaayaa jabi mo lootude. ¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru. ¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Biddo an Yidaado, mo mi weltori on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa (Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto fon, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo. ² O hoori balde cappande nay, jemma e palorma. Bawto fon o weelaa. ³ Ndarndotoodo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Biddo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu paamete.»

^d 3:3 3.3 Isa. 40.3 ^e 3:12 3.12 Maa: «gete».

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: <Nefdo hinaa naametee tun wuurirta, kono ko kala kongudī iwruđi ka Alla.> »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, dūn ko Yerusalaam, o jodđinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: ⁶ «Si tawii ko a Bidđo Alla, hocco don cikkodaa ka leydi, ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboro-maa juude mabbe den, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriiji aduna on fow e darja mun. ⁹ O wi'i mo: «Mi okkete dūn fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto dūn malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum

(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu. ¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hodoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi don e Zabuluunu e Naftali, ¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali
leyde wonde ka daande weendu,
gada Yurdayniwol,
dūn ko Jaliilu ka dīya leyyi hodi e mun.

¹⁶ Oo jamaa wondo e nder niwre
yi'ii ndaygu moolanaangu,
e hoore ben joodiibe e ndin leydi
ndi dowdi mayde woni e mun,
ndaygu jalbanii be.» ^j

¹⁷ Gila dūn Iisaa fudđii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben

(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)

¹⁸ E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe dīdo no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungoobe: goddo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, miñpiraawo makko kanko Sim'uunu on. ¹⁹ O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.» ²⁰ Don kisan be acciti jalaaji dīn, be jokki mo.

²¹ E nder yaadu mabbe ndun, Iisaa yi'i musibbe dīdo goo kadi, tawi ben ko Yaaquuba e miñan mun Yuuhanna, ben ko biibe Zabadii. Tawi ben no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiibe moyyintina jalaaji mabbe. Kanko Iisaa o noddi be. ²² Don kisan be acci don laana kan e ben mabbe, be jokki mo.

²³ Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo jawndora kala noone nabbeeli e nawnaaje yimbe ben. ²⁴ Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirdo nawnaare e noonee muuseendiiji e be jinna e iirotoobe e maaya-banduube, o ndikkini be. ²⁵ Jamaa moolanaado iwruđo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e be gada Yurdayniwol jokki mo.

5

Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)

¹ Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaaɓe makko ben kadi badii mo. ² Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

³ «Yondiniibe ka ɓernde ben ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kamɓe wonani.

⁴ Yoomube ben ko malaabe,
bay ɓerde maɓɓe buttinoyte.

⁵ Newiibe ben ko malaabe,
bay ɓe ronoyay leydi ndin.k

⁶ Weelaabe ɗonɗaa peewal ben ko malaabe,
bay ɓe harnoyte.

⁷ Yurmeteeɓe ben ko malaabe,
bay ɓe yurminoyte.

⁸ Laaba-berndeeɓe ben ko malaabe,
bay ɓe yi'oyay Alla.

⁹ Buttinoobe ben ko malaabe,
bay ɓe noddroyte ɓiɓɓe Alla.

¹⁰ Cukketeeeɓe sabu peewal ngal ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kamɓe wonani.

¹¹ «On wonay malaabe nde ɓe yenni on e nde ɓe cukkii on e nde ɓe fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an. ¹² Weltee, wonon e nder welo-welo, bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii ɓe cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

¹³ «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray ɗan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, dan yaabee.

¹⁴ «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suudeede. ¹⁵ Hay gooto huɓɓintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waday mo e kene, o ndayginana kala wondɗo ka nder suudu. ¹⁶ Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no ɓe yi'ira kuude mon moyye ɗen, ɓe mawnina Ben mon Wondɗo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

¹⁷ «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol ɗi, kono ko fii laatingol ɗi. ¹⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e toɓɓere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laato. ¹⁹ Kala non bonnuɗo gootel e ɓurngel fandude e yamirooje ɗen, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burɗo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala ɗoftiɗo janni, on innete tedduɗo e nder laamateeri kammu ngun. ²⁰ Awa mi andinii on, si peewal mon ngal ɓuraali ngal jannooɓe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

²¹ «On nani wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.> ²² Kono min mi wi'ay on, kala tikkandɗo musidɗo mun jaawete. Kala wi'udo musidɗo mun kadi <komoojo> jaawete yeeso dental fewjooɓe ben. Kala non wi'udo musidɗo mun <la'iifu> haray no e laawol yiite jahannama.

²³ «Si hida sakkaade ka juulirde, a anditii don wonde musidfo maa no monoran-maa godfun, ²⁴ haray accu don ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidfo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

²⁵ «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonufon ka fatal, fii wota on mo habidudaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wade ka kaso. ²⁶ Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.

²⁷ «On nanii kadi wi'aama wonde: <wota a jeenu.>ⁿ ²⁸ Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun. ²⁹ Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama. ³⁰ Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

³¹ «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wadan mo kaydi sertigal.^p ³² Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wadii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray ondon kadi jeenii.

³³ «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota mo firta woondoore, hunnu woondooje de woondandaa Joomiraado on den.>^l ³⁴ Kono min mi wi'ay on, wota on woonda toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla. ³⁵ Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndadfdudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Lando Mawdo on non. ³⁶ Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootal. ³⁷ Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o.> Ko beyditaa e fun woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

³⁸ «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, piire yobiree piire.>^p ³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bonfo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tudan mo ngoya kadi. ⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi. ⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara didi. ⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma pawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidfu gidfo maa, ajaa gajo maa.> ⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yidee aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben, ⁴⁵ fun on wonay bibbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fudinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan dan. ⁴⁶ Si tawii non ko yidube on ben tun yidufon, haray ko mbarjaari hondi heboyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata? ⁴⁷ Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadufon ko beyditii? Hinaa be gomdinaa ben kadi ko non warrata? ⁴⁸ Awa wonee timmube wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmudo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadargol golle mon moyye den yiingo. Si hinaa fun on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

ⁿ 5:27 5.27 Egg. 20.14 ^p 5:31 5.31 Yap. 24.1 ^l 5:33 5.33 Ada. 30.3 e Yap. 23.22 ^p 5:38 5.38 Egg. 21.23-25.

² «Nde hidon okkora miskinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiibe ben gerdata non ka juulirde e ka date fii no yimbe ben mantira be. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari mabbe ndin. ³ Nde hidon okkora miskinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wadi kon, ⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, dun Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiibe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballaje fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari mabbe ndin. ⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuudi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji duududi wano be wonaa Yahuudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be dududiniri haalaaji woo be jabirantee. ⁸ Wota on nandintino e mabbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanudon tororde Alla:
 <Baaba amen Wondo ka kammu,
 yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feeju,
 yo faale maa on wadu ka aduna
 wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande paamete haanando men on.

¹² Yaafanodaa men bonnereeji amen din,
 wano menen kadi men yaaforani bonnube men ben non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,
 kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.»

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereeji mabbe din, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereeji mon din. ¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereeji mon din.

¹⁶ «Nde hidon hoora, wota on jirbin geece mon den wa faasiqiibe ben, ko fii kambe be waylay geece mabbe den fii hollugol yimbe ben wonde hibe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari mabbe ndin. ¹⁷ Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon den, looton geece mon den, ¹⁸ fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadudon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

Fii Keyee Haqinqindo on *(Luk. 12.33-34)*

¹⁹ «Wota on moofu jawle ka hoore leydi, ka de bonirta wudugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta. ²⁰ Kono moobee de ka kammu ka de wudataa e ka de kornataa e ka wuybe fusataa yetta. ²¹ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

²² «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi. ²³ On mo yiitere mun jawi, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

²⁴ «Hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko si o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

²⁵ «Ko d'un wad'i si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko paamon maa ko yaron e nder ngurndan mon d'an, maa fii ko bornon balli mon d'in. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu? ²⁶ Ndaaree colli d'in ka kammu: d'i sankataa, d'i wa'ataa, d'i moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni d'i. E taw si on buraa d'i hittude? ²⁷ Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun d'an beru sogonal gootal?

²⁸ «E ko hondun aananton fii conc'i? Ndaaree no d'ii piindiiji ka gese fudirta njanda: hara-le d'i gollataa, d'i sajjataa. ²⁹ Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ³⁰ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wad'ande on ko buri d'un, onon bee fanda-gomdinalbe? ³¹ Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men paamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?> ³² Dun, ko be gomdinaa ben dab'bata d'un. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e d'un. ³³ Kono dab'bee taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, d'in piiji fow beydanoyte on. ³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol (Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on paawu fii wota on paawe. ² Ko fii, ko wano paawirdon non paawirtefon, e ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musid'fo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musid'fo maa on: <Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, e hara falimawal no ka yiitere maa an? ⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittirananaa musid'fo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji d'in, fii wota d'i yiltito d'i yakka on. Wota on bugo kadi kode mon lambiri den yeeso koseeji d'in, sakko d'i yaaba de.

⁷ «Toree, on okkorte. Dab'bee, on hebay. Hod'dee, on udditante. ⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala dab'bufo hebay, awa kadi kala on hod'fiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, bid'fo mun torotoo d'un bireedi, ontigi jonna mo hayre? ¹⁰ Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹¹ Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi wad'ande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyereeji! ¹² Wad'anee yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non. Ko fii ko d'un Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date den Didi (Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faadungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weebungal, awale d'uudube naatiray don. ¹⁴ Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e datal nawrayngal e ngurndan ngal ko faadufe, kono ko seedaabe hebata den.»

Fii Waditiibe ko Annabaabe (Luk. 6.43-44)

¹⁵ «Awa reenee e waditiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko be caapaali hunyudi. ¹⁶ Ko kuufe mabbe den anditirton be. E hara en ittay sungalaq e hoore bulle-kopon, maa yibbe e hoore bulle-baali? ¹⁷ Kala leggal moyyal ko bibbe moyyube rimata, kono leggal bongal ko bibbe bonbe rimata. ¹⁸ Leggal

moyyal waawataa rimude bibbe bonbe, leggal bongal kadi waawataa rimude bibbe moyyube. ¹⁹ Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite.

²⁰ Awa ko kuude mabbe den anditirton be.

²¹ «Hinaa wi'ooobe lan <Koohoojo, Koohoojo> ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko wadaybe ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun. ²² Nden pande, buy wi'oyay lan: <Koohoojo, Koohoojo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men radora kadi jinnaaji e innde maa, men wada kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?» ²³ Onsay mi wi'oyay be: <Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon wadoobe ko boni!»

²⁴ «Awa kala nanudo dñi kongudñi an, huutori dñi, wa'ay wa faamudo, darnudo suudu mun e hoore fetere. ²⁵ Ndiyan dan saayi, waameeji dñi ari, keneeli dñi wifi, dñi piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii. ²⁶ Kono kala nanudo kongudñi an dñi, huutoraali dñi, on no wa'i wa njofoojo darnudo suudu mun e hoore njaare. ²⁷ Ndiyan dan saayi, waameeji dñi ari, keneeli dñi wifi, dñi piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiifungal.»

²⁸ Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on ñaldñi fii ko o jannaynoo kon, ²⁹ ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaado jokki mo. ² Onsay mo damajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.» ³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato selludo, laabaa.» Don kisan o selli damajan dan, o laabi. ⁴ E hoore dñun Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan dñun hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo dñun wonan be seedee.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaajo

(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuu, hooreejo suufaabe teemedere badii mo, jeeji, ⁶ wi'i: «Koohoojo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, bandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaabe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dñun>, ndu waday.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii dñun, o ñaldñi, o wi'i jokkuba mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neddo gomdñinirdo wa oo. ¹¹ Mi andinii on, duudube iwroyay funnaange e hirnaange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu. ¹² Kono haanunooobe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e ñatindiro jiiye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaabe ben: «Yahu, yo dñun wonirane wano gomdñinirdaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuube buy

(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto d̄un Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu. ¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay niḅḅii, be addani mo d̄uudube be jinna nangi, o rad̄ori d̄in jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnuḅe ben fow. ¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:

«O yettii nawnaaje men den,
o fawtike nabbeeli men d̄in.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'ii jamaa hundudo mo on, o yamiri taalibaabe makko ben yo be lumbitu gaḁa. ¹⁹ Jannoowo fii Sariya on goo ḁadii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka yaarudaa.»

²⁰ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni d̄in no mari gayde mun, awa kadi colli d̄in ka weeyo no mari jakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

²¹ Goddo e taalibaabe ben wi'i mo: «Kooḁoojo, newnanee lan taho mi yaha, mi wattinoya ben an en.»

²² Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ben wattina maybe mun ben.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

²³ Bawto d̄un Iisaa bakii ka laana, taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ²⁴ Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloode ndiyan d̄en watti diwude laana kan, tawi kanko himo ḁaanii. ²⁵ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Kooḁoojo, dandu en, en mulay woni!»

²⁶ O wi'i be: «Ko fii hond̄un huland̄on, onon bee fanda-gomḁinalbe?» Onsay o immii, o tojani hendu ndun e morloode ndiyan d̄en, deeyaango tiidungo wadi.

²⁷ Ben ḁaldi fota, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli d̄in e baharu on doftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Did̄o Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

²⁸ Bay wonii o hewtoyii gaḁa weendu ndun, d̄un ko e ndii leydi be Gadariyankoobe, jinnaabe d̄ido sortii ka berde, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ben hulbinii, hay gooto suusataano rewude d̄on. ²⁹ Ben sonki e makko, be wi'i: «Ko hond̄un faalanadaa men, an oo *Bid̄do Alla. E hara ko arudaa d̄oo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka wod̄ḁitii be. ³¹ Onsay jinnaaji d̄in jeeji mo, d̄i wi'i: «Si a rad̄oto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i d̄i: «Yahee!» Onsay d̄i yalti e ben, d̄i naatoyi e nder d̄in koseeji. Tun, koseeji d̄in fow gid̄di ka falo, d̄i unoyii ka weendu, d̄i muli ka nder ndiyan.

³³ Ornaynoobe d̄i ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadi kon fow, tentinii ko hebi ben jinnanoobe kon. ³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo wod̄ḁitagol leydi mabbe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto d̄un Iisaa bakii d̄on e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko. ² Be addani mo maaya-banduujo waaliido e ḁoggi-dimbord̄i. Bay Iisaa yi'ii gomḁinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa d̄in yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannooŋe fii Sariya on wi'indiri: «Oo neddo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe dīn, o wi'i be: «Ko hondun joganidon dīi miijooji bondi ka berde mon? ⁵ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa dīn yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dīi doo furi weebude? ⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordi maa dīn, hootaa ka maa.» ⁷ On immii, o hooti ka makko. ⁸ Bay jamaa on yi'ii dūn, be huli, be mawnini Alla, on yedudo yimbe ben sifa ngal bawgal.

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)

⁹ Wa ko Iisaa iwata dūn, o yi'i goddo no wi'ee Matta no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto dūn, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Matta, tawi *yantooŋe sagalle e junuubankeeŋe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben. ¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dūn, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon naamidanta e yantooŋe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii dūn, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben. ¹³ Allaahu non no daali: <Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.>^S Awa, yahee andinoyodon ko woni firo dūn. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeeŋe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hibe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay be hooray. ¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kiddo. Ko fii ceelol ngol poodfay dolokke on, haa wuddere nden burta yaajude. ¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kiddi. Si hinaa dūn, guri dīn seekoto, njaram dan hibba, bootooji guri dīn kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, di fow di maroda.»

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo

(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata be dīi kongudi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon den e hoore makko, o wuuritay.» ¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnoodo soncaade gila duubi sappoo e didi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on. ²¹ Ko fii hari on debbo no miijoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomdinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttooŋe ceri bent e jamaa on woni e nder jii boldu kon, ²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo. ²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii. ²⁶ Fii dūn andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe Didfo

^S 9:13 9.13 Hus. 6.6 ^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankeefe ben, si goddo maayiino ko wuttooŋe ceri ben e rewbe todfaabe fii wullugol noddeteno fii ko wulla maydo on.

²⁷ Wa ko Iisaa iwata don, bumbe dido jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hidon sikka mido waawi wafude dun?»

Be jaabii mo: «Hiyyii, yaa an Koohoojo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo dun woniran on wano gomdinirdon non.»

³⁰ Gite mabbe den wunti. Iisaa yamiri be dundoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.» ³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wafani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mboboojo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mboboojo mo jinna nangi. ³³ Bay wonii jinnawii ngin rafaama, mboboojo on wowli. E nder ko jamaa on naldi kon, be wi'i: «Haa hande sifa dun yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!» ³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kapun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji din o woni radorde jinnaaji din.»

Fii no Iisaa Yurmiraama Jamaa on

(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotoonoo e ca'e den fow e kodooli din, janna ka nder juulirde mabbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, pawnda kadi kala nawnaaje e nabbeeli. ³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hibe aybi, hibe nakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako. ³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duudi, kono wa'ooobe ben duudaa. ³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooobe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Dido

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

¹ Bawto dun, Iisaa noddi *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o okki be bawgal radagol jinnaaji din e sellingol kala jaw e kala nawnaare. ² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e dido: arano on e mabbe ko Sim'uunu, jammaado on Petruusu, e Andaraawu neene-gotoo makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gotoo on on, ³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynoodo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu, ⁴ e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytotoo mo on.

⁵ Ko bee sappoo e didoobe doo Iisaa immiini bawto o yamirde be dundoo: «Wota on yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeebe ben. ⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjudi din. ⁷ E nder yaadu mon ndun, waajodon wonde laamu kammu ngun badike. ⁸ Nawndon jawbe ben, immintonon maybe ben, sellinon be damajan ben, be laaba, radodon jinnaaji din. On hendike dun e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee dun, hara on ittinaali hay huunde. ⁹ Wota on datto kanje maa kaalisi maa sila, yoobodon, ¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji didi, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e paametee mun.

¹¹ «Kala saare maa hodo ka naatodon, andee si tawii no woodi don goddo hebuliido jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hidon yaha. ¹² Nde hidon naata e suudu, salminee. ¹³ Si yimbe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on. ¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongudi mon din hedaaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon den. ¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, pande paawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹⁶ «Jooni mido immindirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji. ¹⁷ Reenodon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe. ¹⁸ On nabete ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, seeditodon fii an yeeso mabbe, kambe e be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi. ²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on. ²¹ Ko fii godfo yettoyay musidfo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidfo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree. ²² Fow apoyay on sabu innde an nden. Kono mo nappike dun haa ka lannoode, o dandoyte. ²³ Kono si on cukkaama e ndee saare foo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'iilayanke den fow ado *Bii-Aaden on arude.

²⁴ «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeyfo dun. ²⁵ Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

²⁶ Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudii ko feenataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ²⁷ Ko mi wowlani on kon ka niwre, feppinee dun tumbere jalorma. Ko sowndafo kon kadi, ewnee dun ka warpakke. ²⁸ Awa wota on hulu waroobe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawufo mulude wonkii e bandu on ka jahannama. ²⁹ Hinaa seresereji didi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon. ³⁰ Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. ³¹ Awa, wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

³² «Ko dun wadi, kala qirritiifo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on. ³³ Kono kala yeddufo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³⁴ «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wonaa buttu mi addi, kono ko kaafa. ³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira. ³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

³⁷ «Kala yidufu ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidufu kadi bidfo mun gorko maa bidfo mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an. ³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u ³⁹ Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hettoyay dan.

⁴⁰ «Kala jabufo on haray jabii lan, kala non jabufo lan haray o jabii Nulufo lan on. ⁴¹ Kala jabufo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabufo feewufo sabu on ko feewufo, o hebay mbarjaari feewufo. ⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkordfo godfo e koy taalibahoy an ndiyan buubufan, sabu kun ko taalibahun an, o fadataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den (Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o iwi fon, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

^u **10:38** 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immiini taalibaaɓe makko ben ³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo godɗo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon, ⁵ wonde: bumbe ben yi'ii, bofooɓe ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feɗɗinaneede miskinɓe ben. ⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^W

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fudɗii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata? ⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko nedɗo borniido concii dimi? Ndaaree, bee borniibe concii dimi no e nder galleeji laamu. ⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko buri annabaajo. ¹⁰ Ko oo doo woni mo fii mun windii on, wonde:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burɗo Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burɗo fandude on ka laamateeri kammu no buri mo teddude. ¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no yaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu. ¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini ɗun. ¹⁴ Si hidon faalaa jabude ɗun, ko kanko woni Iiliya, on haanunooɗo arude. ¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi eɓbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e fayɓe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a: ¹⁷ «Men wuttanii on certi, on amaali, men yimani on gimɗi yurmudi, on wullaali!» ¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o paamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: «On ko mo jinna!» ¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no paama no yara, wi'udon: «On ko reereduɗo, yaroowo, welduɗo e yantooɓe sagalle e junuubanke'en!» Kono kuude faamu Allaahu on ɗen hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliide Gomɗinde ɗen (Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e ɗe o buri wadude kaawakeeji moyyi e mun ɗen, sabu ko ɗe tuubaali kon, ²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno ɗii kaawakeeji moyyi wadunooɗi ka mon ko non wadarnoo e ɗee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e ɗen ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii. ²² Ko ɗun wadi si mi wi'ay on, pande paawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon. ²³ Onon non, bee ɓe Kafernahuu, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno ɗii kaawakeeji moyyi wadudi e maa wadarnoo non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa. ²⁴ Ko ɗun wadi si mi wi'ay on, pande paawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoynaneede edii ndee saare doo.»

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko (Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i ɗon, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa ɗun ben faamube e bee gandidube, feɗɗinandaa ɗun bee fayɓe. ²⁶ Hiiyii, ko fii ko ɗun wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

^W 11:6 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomɗinde lan ko malaado.» ^Y 11:10 11.10 Mal. 3.1

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Bid'fo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Bid'fo on e on mo Bid'fo on faalaa mo feppinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on. ²⁹ Jaɓon yankinanagol ko mi fawi on kon, jaɓon janndeeji an dɪn. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e bernde, dɪn on hebay fowtunde fii wonkiiji mon dɪn. ³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i dɔn, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri pande aseweere nden, dɔn ko *jalaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti dɛn gese, worsa dɪ jaama, ko fii hari hiibe weelaa. ² Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dɔn, be wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no wadude ko dagaaki e jalaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunooɓe e makko ben? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay be jaami bireediije weebitaade fii sadaka dɛn, dɛ tawata hinaa kanko, hinaa be o wondunoo ben daganinoo jaamugol, kono ko *yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol dɛ. ⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweeje dɛn hooreeɓe yottinoobe sadaka ben no bonna Sariya jalaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki be? ⁶ Kono mi andinii on, burɔo juulirde mawnde nden no dɔo. ⁷ Allaahu on no daali: <Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.>Y Si hidɔn andunoo ko dɔn firi, on felataano yimbe be bonnaa. ⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

⁹ Onsay o iwi dɔn, o naatoyi ka nder juulirde mabbe. ¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hiibe faalaa toopude Iisaa, be landii mo, be wi'i: «E hara no dagii ka godɔo pawndee e asewe?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna? ¹² E ko haa honto non nedɔo hitti furi baalii! Awa no dagii wadugol ko moyyi pande jalaande fowteteende nden.»

¹³ Onsay o wi'i on nedɔo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya. ¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no be warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

¹⁵ Bay Iisaa faamii nden ebboore mabbe, o iwi dɔn. Buy jokki mo, o sellini be fow. ¹⁶ O yamiri be wota be feppin fii makko, ¹⁷ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁸ «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
on yidaado an mo mi weltori.

Mi waday Ruuhu an on e makko,
o feppinanoya leyyi dɪn peewal ngal.

¹⁹ O yeddondiroytaa e godɔo, o sonkoytaa,
e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaje.

²⁰ O heloytaa kudol bayyungol,
o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,

haa o folna peewal ngal.

²¹ Onsay leyyi dīn tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa

(Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

²² Bawto dūn be addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i. ²³ Tawi dūn no ŋaldini jamaa on fota, be wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»

²⁴ Bay Fariisiyaabe ben nanii dūn, be wi'i: «Oo neddo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji dīn tun o woni radorde jinnaaji dīn!»

²⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miijii, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kapun tigi, haray waawataa tabitude. ²⁶ Si tawii non Ibuliisa radike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? ²⁷ Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji dīn, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni dī radorde? Ko dūn wadī si kambe tigi be ŋaawoyay on. ²⁸ Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni radorde jinnaaji dīn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²⁹ «Maa ko honno goddo waawirta naatude e nder suudu neddo dolnudo, mooba keyeeji on dīn, ado o habbude on neddo dolnudo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon. ³⁰ Awa, kala mo aldaa e an haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moofitude haray ko saakoowo.

³¹ «Ko dūn wadī si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynudo Ruuhu Alla on yaafetaake few. ³² Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowludo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido doo, e aroyoowo on kadi.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Luk. 6.43-45)

³³ «Si leggal no moyyi, haray bibbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray bibbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree bibbe mun ben. ³⁴ Ko onon yo iwdi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata. ³⁵ Neddo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, neddo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun. ³⁶ Awa mi andinii on, pande ŋaawoore nden yimbe ben hasborte kala kongudī mehi dī be wowlaynoo. ³⁷ Ko fii ko kongudī maa dīn ŋaawirtedaa feewudo maa bondo.»

Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande

(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

³⁸ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadan men maande hawniinde, men yi'a.»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no dabba maande, kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa. ⁴⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde tati. ⁴¹ Awa kadi pande ŋaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no ŋaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, ŋaawoya be sabu kon ko be hedīnoo ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo. ⁴² Nande ŋaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no ŋaawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo ŋaamo immoyto, ŋaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara hedītoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

^Z 12:21 12.21 Isa. 42.1-4 ^a 12:40 12.40 Yun. 1.17

⁴³ «Nde jinnawii yalti e nedfo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ⁴⁴ ngii wi'ay: <Yo mi yilito ka suudu ka mi iwnoo don.> Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fitaama labbinaama. ⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, di naata don, di hoda. Onsay sakkitorde on nedfo buray aranun dun bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko. ⁴⁷ Onsay godfo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoobe an ben?» ⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben. ⁵⁰ Ko fii kala wadudfo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo
(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden pande Iisaa yalti ka suudu, o joodoyii ka daande weendu. ² Hakkee ko jamaa moobinoofo takko makko on duudi, o bakii e laakun, o joodii, tawi jamaa on fow kapun no ka daande weendu. ³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka d'atal, colli din ari modi de. ⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa. De fudi heja sabu dewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka dadi din sinoo. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati. ⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka dun. ¹² Ko fii ko mardo beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hibe ndaara, kono be yi'ataa, hibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa. ¹⁴ Fii ko Alla longinnoo Isaaya kon no laatora e mabbe, wonde:

<Pellet hidon nana,
kono on faamataa few.
Pellet hidon ndaara,
kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude.

Be uddii noppi mabbe din,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe din,
maa be faamira berde mabbe den,
haa be tuuba, mi sellina be.>^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hibe yi'ude, noppi mon din malii ko fii hidu nanude. ¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewube buy faalano yi'ude

koo ko wondfon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondfon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on. ¹⁹ Nde godfo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bonfo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko. Dun no wa'i wa nde awdi sankaa ndin saami ka datal. ²⁰ Nde awdi sankaa ndin saami ka kaaye, dun no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, o jaba ngol hepa e nder weltaare. ²¹ Kono o alaa dadi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan. ²² Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, dun no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e dayniro jawle. ²³ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, dun no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wobbe ben laabi teemedere, wobbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gapo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun. ²⁵ Kono wa ko yimbe ben daanii, gapo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi. ²⁶ Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: <Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: <Ko gapo wadi dun.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: <Hidon faalaa yo men yahu men boroya dun?»

²⁹ «O jaabii be: <Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hidon bora kenkesama on.

³⁰ Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'ooobe ben yo be boru taho kenkesama on, be habbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abberene, nde godfo yetti, aawi e ngesa mun. ³² Pellet, ko nden buri fandude e ko aawete kon fow, kono nde nde fudi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutete e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hoda e caldi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen

(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani be ngal misal doo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dun, on lewen wona sabu dun fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri dun jamaa on mise. O yewtirtaano be si wonaa mise, ³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise,
mi feppina piiji suudnoodi gila ka fudfoode.»^c

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci don jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ben badii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sankudo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on. ³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama

on non ko ben woni biɓɓe bonɗo on. ³⁹ Gaɗo sankuɗo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'oobe ben ko ben woni malaa'ikaabe ben. ⁴⁰ Wano kenkesama on borirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni. ⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginaybe ben fow e wadoobe ko boni ben, ⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton. ⁴³ Kono feewube ben jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben maɓɓe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraade e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suuɗiɗo e nder ngesa mo nedɗo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wonɗo ɗaɓɓude lambiri. ⁴⁶ Bay o yi'i satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moofi noone liyyi fow. ⁴⁸ Bay ɗi heewii, ɗi poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi ɗin yettaa wattaa ka miranji, bonɗi ɗin bugaa. ⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ben yahoyay sendindira bonɓe ben e moyyube ben. ⁵⁰ Be bugoo bonɓe ben ka beembal yiite ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii ɗun fow?»

Be jaabii: «Hiyyii!»

⁵² O wi'i be kadi: «Ko ɗun wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidɗi.» ⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii dee mise, o iwi ɗon.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa (Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa ɗon, ɗun ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde maɓɓe. Dun ɗaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e ɗii kaawakeeji moyyi iwrani mo? ⁵⁵ E hinaa biɗɗo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu? ⁵⁶ E hinaa bandiraabe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto ɗun fow iwrani mo?» ⁵⁷ Dun haɗi be gomɗingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵⁸ Laatii o wadaali ɗon kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomɗinal maɓɓe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa (Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i ɗon, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee. ² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde mayɓe ben! Ko ɗun wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo ɗun ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia, beyngu Filiipu, yumma-gotoo makko on nun kanko Heroodu, ⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo. ⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hibe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder palaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiia on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu ⁷ haa o fodi on jiwo

e hoore woondoore wonde o wad'anay mo kala ko o torii mo fewndo d'on. ⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonn'an doo hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko d'en, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo. ¹⁰ O immini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso, ¹¹ nde addaa e miran, d'un jonnaa jiwo on, kanko kadi o nabani nde yumma makko. ¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

¹³ Bay Iisaa nanii d'un, o iwi d'on e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wul'dinnde. Jamaa on humpitii d'un, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo. ¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaado, o yurmaa be, o jawndi jawbe wonnoobe d'on ben.

¹⁵ Bay nibbii, taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wul'dinnde nii, nallal ngal poodike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodooli, be d'abba ko be jaama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi d'idi pet men mari doo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan d'undoo.» ¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji d'in yo be joodo ka hudo. O yetti bireediije den jowi e liyyi d'in d'idi, o banti gite den, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaabe ben, taalibaabe ben hewtini jamaa on. ²⁰ Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e d'idi tew kunte ko lutti. ²¹ Tawi ben jaamu be ko wa be worbe guluuje njowo, hara rewbe e faybe lintaaka.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)

²² Bawto d'un kisan, Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gada fewndo o yiltata jamaa on. ²³ Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay nibbii, tawi ko kanko tun woni d'on. ²⁴ Tawi laana kan wod'ditorii leydi ndin wa palande teemed'e, awa kadi morloode ndiyan d'an no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

²⁵ Ka subaka, Iisaa sutori e mabbe, himo seppa ka hoore ndiyan. ²⁶ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be huli, be wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol mabbe ngol be sonki.

²⁷ Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

²⁸ Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koo'hoojo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wond'on ton.»

²⁹ Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa.

³⁰ Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiid'i kon, o huli. Tun o fud'dii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koo'hoojo!»

³¹ Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gom'dinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

³² Onsay be yawi ka laana, hendu ndun deyyiti. ³³ Wonnoobe ka laana ben sujiani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bid'do Alla!»

³⁴ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewti Jaani-Saarata. ³⁵ Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, be nuli e ban'jeeji d'on d'in fow. Be addani mo jawbe ben fow, ³⁶ be jeeji mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on, onsay meemunoo be mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun d'in (Mrk. 7.1-23)

¹ Onsay *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i: ² «Ko fii hondun taalibaabe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodotaako nde hibe naama.»

³ O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla den sabu naamuuji mon d'in? ⁴ Ko fii Allaahu on no daali: <Teddin yumma maa e ben maa>,d awa kadi: <on mo hudi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>d ⁵ Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'ud'o ben mun maa yumma mun: <mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon>, ⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindinii daaluyee Alla on sabu naamu mon on. ⁷ Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ «Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,
kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere be woni lan rewude,
janndeeji di be woni jannude d'in ko di yimbe ben sinci.»e

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i be: «Hedee, faamon. ¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta nedfo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta nedfo.»

¹² Onsay taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Hidon andi Fariisiyaabe ben mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, borete. ¹⁴ Tertee be, ko bumbe woni dowude bumbe. Si bundo non dowii bundo, be didoo non be yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu? ¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, bawto d'un hawkoyee ka weddii? ¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko d'un-le tuuninta nedfo. ¹⁹ Ko fii, ko e nder bernde nedfo miijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre. ²⁰ Ko d'un woni ko tuuninta nedfo. Kono jaamugol hara soodaaki, d'un tuunintaa nedfo.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomd'iniri (Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna. ²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hodudo don ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koohoojo, bii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'ila majjudi d'in tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohoojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji d'in.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiyyii, Koohoojo, kono hay bareeji d'in jaamay ko iwata ka taabal jom majji, samaa kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomdinal maa ngal no tiidfi. Yo wonirane no faaliradfaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

d 15:4 15.4 Egg. 20.12 e Yap. 5.16 d 15:4 15.4 Egg. 21.17 e Lew. 20.9 e 15:9 15.9 Isa. 29.13

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo
(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e d̄un, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi d̄on e fello, o jood̄ii. ³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e boofooɓe e bumbe e layooɓe e pahid̄ube-mbobidi e jawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyde makko, o sellini be. ³¹ Bay jamaa on yi'ii pahid̄ube-mbobidi ben wowlii, layooɓe ben kadi hettii cellal, boofooɓe ben yahii, bumbe ben yi'ii, be ɗaldi, be mawnini Alla Isra'iilayankeeɓe ben.

³² Onsay Iisaa noddii taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hiɓe wondi e an, be alaa ko be jaama. Mi faalaaka be yiltude hiɓe weelaa, sakko be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa doo fow e ndee nokkuure wulɗinnde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediije jeediɗi e likkoy tosokoy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on jood̄agol ka leydi. ³⁶ Bay o yettii bireediije d̄en jeediɗi e liyyi d̄in, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on. ³⁷ Fow jaami haa haari, moobitaa debeeje jeediɗi tew ko luttii. ³⁸ Tawi ben jaamube ko be worbe guluuje nayo, hara rewbe e faybe lintaka.

³⁹ Bawto d̄un o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande
(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: <Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.> ³ Bimbi kadi wi'on: <Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji bawli.> Hidon waawi faamude fii ko feepi ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji d̄in? ⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no d̄abba maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be d̄on, o yahi.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben
(Mrk. 8.14-21)

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi. ⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri d̄un, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii d̄un, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon d̄un, onon bee fanda-gomɗinalbe? Ko fii on yettaali bireedi? ⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worbe guluuje njowo d̄en, e ko debeeje jelu artirnodon ko luttii? ¹⁰ E bireediije d̄en jeediɗi senditananoode worbe guluuje nayo d̄en, e yeru debeeje ko artirnodon ko luttii? ¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!» ¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wadeteedo e bireedi.

Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoofo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yeremiiya maa godfo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Bidfo Alla Wuurudo on!» ¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiiyan feppinan-maa dun, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu. ¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal. ¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tonudaa ka leydi woo haray tojaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.» ²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

Fii Tampereji Iisaa din e Artugol makko ngol

(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

²¹ Gila nden pande, Iisaa fudfdii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohoojo, hara dun hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa din hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal, g o jokkammi. ²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay dan. ²⁶ E ko nafa hondun woodani nedfo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun nedfo ittata fii sottugol wonkii mun kin? ²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonnita mo kala njoddi kuude mun. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)

¹ Balde jeegoo bawto dun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. ² Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concii makko din kadi rawniri wa ndaygu. ³ Muusaa e Iliiya feepani be, tawi hibe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohoojo, no moyyi ka wonen doo. Si hidon faalaa toode mi darnay doo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iliiya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata dun, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bidfo an yidaado, mo mi weltori on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii dun, be hebi kulol tiidungol, be suuyi, be sujji. ⁷ Kono Iisaa badii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!» ⁸ Onsay be banti gite den, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

^f **16:18** 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere». ^g **16:24** 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'udon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaafe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray, wattitoo fow. ¹² Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.» ¹³ Onsay taalibaafe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on o yewti be.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa

(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i: ¹⁵ «Koohoojo, yurminee bidfo an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan. ¹⁶ Mi addii mo ka taalibaafe mon ben, kono be waawaali mo jawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupantoo on? Addanee lan mo doo.» ¹⁸ Iisaa tonani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaafe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hondun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fandii kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: «Iwu doo!», ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynodon.

²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal

(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaafe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, ²³ be wara mo, ka palaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuu, yantoofe sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko bibbe maabe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol dun fawaaki bibbe ben kan. ²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantoofe sagalle, yahu ka weendu, bugodaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adiingii modude ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudfi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantoofe fii sagalle men den enen dido.»

18

Fii Burfo Teddude on ka Laamu Kammu

(Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i don taalibaafe ben badii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo furi teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddii paykun, o joddfini kun hakkunde maɓɓe, ³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naataa few ka laamu kammu. ⁴ Ko dɗun wadi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun dɗoo, o wonay burɗo teddude on ka laamu kammu. ⁵ Awa kadi kala jabudo paykun wa kun dɗoo, e innde an, haray ko min tigi o jabi. ⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomɗinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu dɗii piiji fegginaydi. Ko fii bee pegge wada, kono bone wonanii on nedɗo wondo sabu haa dɗun wadi! ⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu de, bugodaa ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi maa juude didi bugedaa ka yiite poomayankeewe. ⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on. ¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjube ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si godɗo no mari baali teemedere, si gootii e dɗin majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii? ¹³ Si o aru ngii e yiitude, ka haqiiqa mi andinii on, o weltaay ngii furi diya cappande jeenay e jeenay di majjaali. ¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musidɗo maa fawɗike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musidɗo maa on. ¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabɓu gooto maa dido, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo jaawiroye kongudi seedeɓe dido maa tato. ¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomɗinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonɗon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu. ¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si dido e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondo ka kammu on okay be dɗun. ²⁰ Ko fii ka dido maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde maɓɓe.»

²¹ Onsay Petruusu badii, wi'i mo: «Kooɗoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musidɗo an, si himo fawpaade e an? Ko haa laabi jeedidi?»

²² Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeedidi, kono ko haa cappande jeedidi laabi jeedidi. ²³ Ko dɗun wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanoodo yo jiyaabe mun hunito dɗun. ²⁴ No on lando fudɗornoo, be addani mo godɗo joganiido mo ujune kaalisi. ²⁵ Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e beyngu makko e bibbe makko ben e kala ko o joginoo, jamaande nden yobee.

²⁶ «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jicci yeeso makko, wi'i: «Kooɗoojo, muppanee lan, mi yobay on fow!» ²⁷ Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo jamaande nden, o acciti mo, o yahi.

²⁸ «Ko on jiyaado yaltata don, o yiidi e dimmoojo makko goo, joganiido mo *dinaruujii teemedere. O nangi mo, o deddi, e hoore himo wi'a: <Yoban ko joganiidfaa mi kon!> ²⁹ On dimmoojo makko yani e ley koyde makko, jeeji mo, wi'i: <Muɗɗano lan, mi yobete!> ³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon. ³¹ Bay dimmoobe makko ben yi'ii kon ko wadi, be aani fota, be yahi, be fillitanii jom mabbe ko wadi kon fow.

³² «Onsay jom mabbe noddii on jiyaado, o wi'i mo: <Ko an, yo jiyaado bonɗo, mi yaafanike ma jamaande maa nden fow, bay a jeejii lan. ³³ An kadi a waawataano yurmeede dimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?> ³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ben haa nde o yobi ko o jawlii kon fow woo. ³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musidɗo mun on ka bernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirbe (Mrk. 10.1-12)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii ɗin yewterejeji, o iwi Jaliilu don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gada Yurdayniwol. ² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini be don.

³ Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godɗo accitugol beyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fudɗoode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorko e debbo, ⁵ o daali: <Ko ɗun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe ɗido be wona gooto.>^h ⁶ Dun haray hinaa be ɗido hande kadi, kono ko gooto. Awa wota godɗo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo wafan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fudɗoode hari hinaa non. ⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godɗo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedaabe ɗun ben tun. ¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebidaabe e mun, no woodi wofbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wofbe kadi hara ko ruudfiibe fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jabu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy (Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko ɗen e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben toɗani ben. ¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on haɗu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.»

¹⁵ Onsay o fawi juude makko ɗen e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

Fii Suka Galo on (Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)

¹⁶ Godɗo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani wafude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan ɗan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hidfa faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje ɗen.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wujju, ¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maa, yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»

²⁰ On suka wi'i mo: «Mid'o wadude d'un fow. E hara ko hondun nakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hida faalaa wonude timmudo, yahu yeeyitaa ko mardaa kon, okkaa miskinbe ben, d'un wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii d'in kongudi, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu. ²⁴ Mi andinii on kadi, no furi weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii d'un, be nald'i fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedfanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heydintinee, onon jokkunoobe lan ben kadi, on joodoyto e julle laamu sappoo e didi, laamoyodon *bolondaaji Isra'iila d'in sappoo e didi. ²⁹ Awa kadi kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e fibbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden, o heboyay ko furi d'un laabi teemedere ka aduna doo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan dan. ³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltudo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiipu. ² Be fotti e njoddi, jallal kala *dinaruuru. Onsay o immi be ka ngesa makko wiipu. ³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wofbe ka fottirde, tawi ben alaa wadude hay huunde. ⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiipu, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi. ⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o wadiri wano non. ⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wofbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun jallandon doo, hay huunde on alaa wadude?» ⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiipu.»

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiipu mban wi'i mbatulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi mabbe ndin. Fudforaa yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.» ⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e mabbe hendii dinaruuru. ¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka hebay ko furi d'un. Kono kambe kadi mo bee e mabbe hendii dinaruuru. ¹¹ Bay be hendike, be nurnurtti jom galle on, ¹² be wi'i: «Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudiiibe yangi e nguleendi jallal ngal peetu?» ¹³ O jaabii goddo e mabbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru? ¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wadi si mido jonnude sakkitiido arude on wa ko maa

kon. ¹⁵ E hara mi newnanaaka wadfirgol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii mido moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?»

¹⁶ «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: ¹⁸ «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede. ¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto d'un o immintinoyee ka jalaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma faybe Zabadii ben e bibbe mun ben badii Iisaa, be jiccii fii toragol mo. ²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee bibbe an doo dido joodoyo ka laamateeri mon, goddo on wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yedata d'un, kono ko Ben an yedata d'un be o ebbani fii d'un ben.»

²⁴ Bay beya taalibaabe sappo nanii d'un, be seytinani ben neene-gootoobe dido.

²⁵ Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccufo mon. ²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe dido Yeerikoo

(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa duudufo jokki mo kanko Iisaa. ³⁰ Tawi bumbe dido no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be burti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddi be, o wi'i: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koohoojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite mabbe den. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, d'un ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko dido, ² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo, on taway don kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton di, addanon mi. ³ Si goddo aru on e landaade goddun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay di ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

‹E hino lando maa on ka arata e maa,

himo wad'dii mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,

e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.»^k

⁶ Taalibaabe ben yahi, wadi ko Iisaa yamiri be kon. ⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndad'dani mo conci mabbe din e hoore majji, o joodii don.

⁸ Tawi yimbe duudube e nder jamaa on no ndad'danaynoo mo conci mun din ka laawol, wobbe ben taya caldi ledde den, ndad'dana mo ka laawol. ⁹ Tawi jamaa hikkornoodo yeeso e iwtirnoodo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a:

«Hosannaa*, yo bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

darja burdo toowude wonanii ma.»^m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, fun ko e nder Jaliilu.»

Fii no Iisaa Rad'ori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o radii yeeyaynoobe ton ben fow e soodaynoobe ben. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynoobe gabooji ben, ¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: ‹Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla›,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

¹⁴ Tawi bumbe e layoobe no badaade mo ka juulirde, o sellina be. ¹⁵ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi di o wadi din, e ko faybe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo bii Daawuuda», be seytini, ¹⁶ be wi'i mo: «A nanii ko be woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiiyii, e hara haa hande on jangaali dii kongudi wonde: ‹Ko kundule faybe ben e muynoobe ben hebertaa mantoore?› »^p

¹⁷ O acci be don, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hud'iraa

(Mrk. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ko Iisaa yiltitotoo ka saare bimbi, o weelaa. ¹⁹ O yi'i yibbehi ka laawol, o badii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i don kisan yibbehi kin yoori.

²⁰ Bay taalibaabe ben yi'ii fun, be naldii, be wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hidon gomdini, hara on sikkitaaki, wonaa ko wadaa e kii yibbehi kon tun wadoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo boro doo, ngo yaha ka baharu, fun waday. ²² Kala ko landordon gomdinal e nder toragol Alla, on hebay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

²³ Bawto fun Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadude fun, e ko e ley kongol hombo wondaa?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un. ²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neddanke?»

Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo? ²⁶ Si en jaabike mo-le ko e neddanke d'un iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.»

Misal Yettaangal e Bibbe Didfo

²⁸ Iisaa wi'i be kadi: «Ko hondun miijidon e d'undoo? Hari godfo no mari bibbe didfo. O wi'i arano on e ben: <Bidfo an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiiju.>

²⁹ On jaabii mo wi'i: <Mi woniraa!> Bawto d'un o ninsiti, o yahi ka ngesa. ³⁰ Ben maβbe badii d'immo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: <Midfo woniri d'un, yo baaben!> Kono o yahaali. ³¹ Ko hombo e ben didfo wadi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben attike on ka *laamu Alla. ³² Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkudon mo gomdinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben gomdini mo. Onon non, ben yi'unooβe d'un, on tuubaano bawto d'un, gomdindon mo.»

Misal Yettaangal e Halfinaabe Ngesa Wiiju

(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)

³³ «Hedee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoodo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooβe wiiju ben, o yahi safaari. ³⁴ Bay saa'i sonitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadi makko haa e remooβe wiiju ben fii yo be jonnu be bibbe wiiju.

³⁵ «Kono ben remooβe wiiju hendii d'in kurkaadi, piyi godfo on, wari oya, be ferii godfo goo kaaye. ³⁶ O immini kurkaadi makko goo kadi burbe beya aranun duudude, remooβe wiiju ben wadiri bendon kadi wano non. ³⁷ Ka sakkitorun o immini bidfo makko on haa e maβbe, himo wi'a: <Be teddinay bidfo an on.> ³⁸ Kono bay remooβe wiiju ben yi'ii bidfo on, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, d'un en hendoto ndondi makko ndin.> ³⁹ Onsay be nangi mo, be nabi ka baawo tutateeri wiiju, be wari.»

⁴⁰ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiiju ndin ari, ko hondun o wadata ben remooβe wiiju?»

⁴¹ Ben hooreeβe jaabii mo, be wi'i: «O re'iray ben bonbe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooβe goo, hara ko jonnitooβe mo bibbe wiiju ben ka dabbunde.»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «E hara on jangaali haa hande ko bindi d'in wi'i kon? Ko fii hidfi wi'i wonde:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soβbundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,

d'un no hawnii e gite men!> ¶

⁴³ «Ko d'un wadi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yedee jamaa wadaydo ko Alla yidfi kon. ⁴⁴ Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

⁴⁵ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii den mise, be andi ko fii mabbe Iisaa woni wowlude. ⁴⁶ Be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera (Luk. 14.15-24)

¹ Iisaa yewtiri be kadi misal, o wi'i be: ² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wadudo caatal fii peera bidfo mun. ³ O nuli kurkaadi makko din yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude. ⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: <Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi ebbindike fii caate den. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudi din hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!»

⁵ Kono be foygiti fii ngal caatal, be yahi, oya on ka ngesa mun, godfo on ka ngeygu mun. ⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi din, tampini, wari. ⁷ Lando on tikki. O immini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittube ko'e, o sunni saare mabbe nden. ⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko din: <Caatal ngal fewndike, kono saatinanoobe ben handaa e mun. ⁹ Jooni, yahee ka date-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!»

¹⁰ Onsay kurkaadi makko din yahi ka date, be mottindiri kala be be tawnoo ton, bonbe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata don heewi yimbe. ¹¹ Bay lando on arii yi'ugol arube tawegol ben, o haynii don godfo mo bornaaki concii peera. ¹² Lando on wi'i mo: <Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude doo, a bornaaki concii peera?» On nedfo fanki. ¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi din: <Habbee mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!» ¹⁴ Ko fii noddaabe ben no duudi, kono ko seedaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle (Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

¹⁵ Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa kongudi makko din. ¹⁶ Be immini e makko taalibaabe mabbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nundube, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben. ¹⁷ Yeetee men jooni ko miijidon: E hara no haani ka men yoba lando mawfo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

¹⁸ Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe bondi din, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe? ¹⁹ Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru. ²⁰ O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

²¹ Be jaabii: «Ko lando mawfo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawfo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» ²² Be naldii fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal (Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

²³ Nden jande tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, ²⁴ be wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si godfo maayii, o accaali bibbe, haray mijjiraawo makko on no haani yettude on keynguujoo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁵ Tawi no woodunoo hakkunde amen bibbe njeedifo. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, mijnan makko roni debbo on. ²⁶ Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa be njeedifoo non be timmi. ²⁷ Bawto mabbe be fow, debbo on kadi maayi. ²⁸ Bay

hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hidfon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi dfin, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ³⁰ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli. ³¹ E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ben, wonde: ³² <Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba>?Ƴ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben.»

³³ Jamaa hedinoofdo on njalɗi fii janndeeji ɗi Iisaa jannaynoo dfin.

Fii Yamirooje Burɗe Mawnude ɗen

(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

³⁴ Bay Fariisiyaabe ben humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ben, be mottondiri. ³⁵ Godɗo e mabbe, waawuɗo fii Sariya on, landii mo ɗundoo fii ndarndagol mo, o wi'i: ³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde ɓuri mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidiri Alla Joomiraado maa on ɓernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.Ƴ ³⁸ Ko ɗun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden. ³⁹ E hino ɗimmere nden ko wa mayre: Yo a yidiri jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.s22.39 ⁴⁰ Ko e dee yamirooje ɗoo ɗiɗi Sariya on fow e annabaabe ben tippi.»

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ben no moobondiri, Iisaa landii be ɗundoo, ⁴² o wi'i: «Ko hondun miijidon fii *Almasiihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ <Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.>t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden pande hay gooto suusaali landaade mo.

23

Fii no Iisaa Feliri Hooreebe Diina ben

(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)

¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ben, ² o wi'i: «Ko jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on. ³ Awa doftee, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude mabbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa. ⁴ Hibe habba dolle teddufe, mettude nabude, be fawa ɗe e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka ɗe memminirde hay hoore hondu fii wallugol be. ⁵ Kuude mabbe ɗe be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hibe yanna *paaloy bindi mabbe koyu, be juutina binsanji conci mabbe.W ⁶ Hibe yidi ndaɗɗule arane ɗen ka nafagol e saffeeji arani dfin ka juulirde, ⁷ e hiwreede ka fottirde. Hibe yidi kadi yo yimbe ben noddiri be karamoko'en.

Ƴ 22:32 22.32 Egg. 3.6 Ƴ 22:37 22.37 Yap. 6.5 s22.39 22:39 Lew. 19.18 t 22:44 22.44 Zab. 110.1
u 23:5 23.5 Yap. 6.8 W 23:5 23.5 Ada. 15.38

⁸ Kono onon, wota on waɗu haa noddedon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibbe. ⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi ɗoo, ko fii ko gooto woni Ben mon, ɗun-le ko on Wondɗo ka kammu. ¹⁰ Wota on waɗu haa noddedon yeesoojo, ko fii ko gooto woni Yeesoojo mon on, on-le ko *Almasiihu on. ¹¹ Yo burɗo teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon. ¹² Ko fii mawnintiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.

¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleeji keynguube, hidon juutina julɗe fii yiingo. Sabu ɗun on heboyay naawooje burɗe sattude.

¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, waɗon mo biɗɗo jahannama nde laabi ɗiɗi buri ko mon kon!

¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbɗe ɗowoobe, wi'a: <Si godɗo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godɗo woondirii kanje juulirde mawnde nden, haray ɗun farlike mo.> ¹⁷ Ko onon yo njoofoobe e bumbɗe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kanje ɗen e juulirde mawnde labbinnde kanje ɗen nden? ¹⁸ Maadun hidon wi'a: Si godɗo woondirii *layyorde nden, haray ɗun hinaa huunde, kono si godɗo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray ɗun farlike mo. ¹⁹ Ko onon yo bumbɗe, ko hondun buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon? ²⁰ Awa, kala on woondirɗo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre. ²¹ Awa kadi kala woondirɗo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hofuɗo e mayre on. ²² Kala woondirɗo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodiido e mayre on.

²³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon ittana naana e suukooran e jamaku farilla, hara hidon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, ɗun ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko ɗun haanunodon jukkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon. ²⁴ Ko onon yo bumbɗe ɗowoobe, sukkitooɗe buubii ka yarata, hara-le on moɗay ngelooba!

²⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji ɗin tun labbinton, hara hiɗi heewi miile e angal waawugol hoore mun. ²⁶ Ko onon yo Fariisiyaabe bumbɗe, adee labbinon taho nder miranji ɗin, fi no baawo on kadi laabira.

²⁷ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon wa'i wa genaale rawninaade fotude e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi. ²⁸ Onon kadi ko nii! Ka kene hidon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hidon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

²⁹ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, ɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben, ³⁰ hara kadi hidon wi'a: <Si tawno meden woodanoo e tawnde baabiraabe amen ben, men wontidataano e mabbe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.> ³¹ Ko nii wondon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on biɓbe ben warunooɗe annabaabe ben. ³² Awa juurinee sariyaare baabiraabe mon ben!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwɗi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama? ³⁴ Ko ɗun waɗi si miɗo nabande on annabaabe e faamube e jannoobe,

waroyon wobbe, fempon wobbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare, ³⁵ fii yo yiiyan kala feewudo hibbaadan yantu e hoore mon, dun non ko gila e yiiyan Haabiila dan, on feewudo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bidfo oo wi'eteedo Berekiiya, on mo warunodon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden, ³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, dun fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dun! ³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii! ³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa pande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »Y

24

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on (Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden. ² Kono o jaabii be, o wi'i: «On yi'ii dun fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ben ari tawi mo e gundoo, be wi'i mo: «Yeetee men, ko honde tuma dun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on, ⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube. ⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gerejeji. Awa wota on hulu, ko fii bee dun wada. Kono hinaa don wonata lannoode nden. ⁷ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriiji din kadi immondirana, nokkeeli goo heegejeji wada, kapun e dimbande leydi. ⁸ Kono ko dun fow wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi nata din.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi din fow kadi apa on sabu innde an nden. ¹⁰ Buy seloyay gomdinal ngal, be janfondira, be ajindira. ¹¹ Awa waditiibe annaba duudube yaltitoyay, be faljina yimbe buy. ¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol duudube duytoyto, ¹³ kono kala jajjiido haa ka lannoode, o dandoyte. ¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun feppinte e aduna on fow, fii no leyyi din fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooy, (haray yo jangoowo on faamu), ¹⁶ onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle. ¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano ko woni kon ka nder suudu. ¹⁸ On wondo kadi ka ngesa wota yilito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁹ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. ²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *palaande fowteteende e mun nden. ²¹ Ko fii onsay sateende mawnde wafay, nde sifa mun wadaali gila aduna dawo haa hande, e nde buri mun waditataa han kadi. ²² Si tawno den palaade rabbindinanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, den palaade rabbindinte.

²³ «Awa si goddo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no doo!> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo. ²⁴ Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wadoya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo. ²⁵ Awa mi *hiitanike on fii dun.

²⁶ «Awa si be wi'ii on: <E hino himo ka wulaa>, wota on yahu, maa: <Himo ka nder cuudi>, wota on hoolo! ²⁷ Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta. ²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.

²⁹ «Kisan bawto satteende den jalaade, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>^Z

³⁰ «Ko onsay maande Bii-Aaden on feenata ka kammu, bolondaaji din fow ka hoore leydi fesa, be yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwruka ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ³¹ Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ben hito moolanaango *liital, be mooba subaabe makko ben, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka kammuuli din fudfi haa ka di haafi.

³² «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki din heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ³³ Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji fow no wafa woo, haray andee wonde Bii-Aaden on badike ka dambugal.

³⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, dun fow waday ado nguu jamaanu feyyude. ³⁵ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.»

Fii Hebunanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on (Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)

³⁶ «Kono hay gooto andaa fii nden jalaade e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaade e on saa'i. ³⁷ Ko wafunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wafoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on. ³⁸ Ko fii, e dee jalaade ado waamere nden wafude, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana. ³⁹ Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli be be fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

⁴⁰ «Onsay yimbe dido wondube e ngesa woota, godfo e mabbe yettete, oya on lotta. ⁴¹ Wano non kadi, rewbe dido wonbe unidude, godfo e mabbe yettete, oya on lotta. ⁴² Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e jalaade honde Joomiraado mon on aroyta. ⁴³ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujjo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko den fusee. ⁴⁴ Ko dun wafi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo (Luk. 12.41-48)

⁴⁵ «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo? ⁴⁶ Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow. ⁴⁸ Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: <Jom an neebii araali>, ⁴⁹ onsay, o nangana tilfugol dimmoobe makko ben, hara kanko himo jaama yarida e mandiloobe ben, ⁵⁰ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki, ⁵¹ o letta mo lette sattude, o wafa mo ka faasiqiibe ben wafetee ton, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba. ² Tawi njowo e mabbe ko njoofoobe, beya njowo ko faamuube. ³ Ko njoofoobe ben yettata lampuuji mun din, be ronki naborde nebban

ko be hubbinira di, ⁴ kono faamuɓe ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban. ⁵ Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii daanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: <E hino jom jomba! Yaltee fii jaɓɓagol mo!»
⁷ Onsay ben jiwɓe immii, be ebbindanii lampuuji maɓɓe dɪn. ⁸ Njoofoobe ben wi'i faamuɓe ben: <Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen dɪn no e fii ɗaanagol!»

⁹ Faamuɓe ben jaabii be, wi'i: <Oo'o, ɗan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyooɓe ben.»
¹⁰ «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe ɗen ombaa. ¹¹ Bay nettii, beya jiwɓe kadi ari, be wi'i: <Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!» ¹² Kono o jaabii be, o wi'i: <Ka haqiiqa, mi andaa on!» »

¹³ Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa jalaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato *(Luk. 19.11-27)*

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa nedɗo fokkituɗo safaari. O noddi kurkaaduube mun, o halfini be jawle makko den. ¹⁵ O jonni godɗo on *talanji jowi, o jonni oya talanji ɗiɗi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko. ¹⁶ Don kisan hendiido talanji jowi dɪn yahi gollitiroyi di, o heboyi talanji jowi e hoore majji. ¹⁷ Wano non kadi hendiido talanji ɗiɗi on, o hebi e hoore majji talanji ɗiɗi. ¹⁸ Kono hendinooɗo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudɗi jom makko dɪn.

¹⁹ «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri. ²⁰ Hendinooɗo talanji jowi on ɓadii, o addidi di e talanji jowi goo kadi, o wi'i: <Koohoojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.» ²¹ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko ɗuudɗi. Weltodu e jom maa!»

²² «Hendinooɗo talanji ɗiɗi on kapun kadi ɓadii, wi'i: <Koohoojo, on acciranno talanji ɗiɗi, e hino talanji ɗiɗi ko mi hebi e hoore majji kon.» ²³ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko ɗuudɗi. Weltodu e jom maa!»

²⁴ «Hendinooɗo talanru wooturu on kapun kadi ɓadii, wi'i: <Koohoojo, bay mido andunoo ko a nedɗo sattuɗo fii, sojitoowo ko a aawaa e wa'oowo ko a sankaa, ²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jaɓu ko jeyɗaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: <Ko an yo jiyaado bonɗo puyɗo! E hidɗa andunoo mi sojitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa? ²⁷ Awa, hidɗa haanunoo accude mbuudɗi an dɪn e juude gollitiroobe di ben^a, ɗun, nde mi artunoo woo, mi hettayno dɪ mi jeynoo dɪn e hoore ton!»

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido talanji sappo dɪn! ²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa ɗuudɗa, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ³⁰ Awa, jiyaado fussaajiijo on, bugee mo ka niwre ka buri wofɗude, ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton!» »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ben fow, o joodoyto ka jullere makko laamu darjinnde. ³² Onsay leyyi dɪn fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimɓe ben, wano ngaynaako sendindirirta baali e be'i. ³³ O wadira baali dɪn ka sengo makko jaamo, be'i dɪn ka sengo makko nano.

^a 25:27 25.27 Accugol mbuudɗi e «juude gollitiroowo di on», no firi wallingol di ka «banki».

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirbe ka sengo mun jaamo ben: <Aree, yo be Ben an barkini! Hendodon ndondi laamateeri ebbananoondi on ndin gila ka fudfoode aduna on. ³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi d'ondano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernudon mi, ³⁶ mi holi, holtindon mi, mi jawi, dankidon mi, mi sokaa, ndaarudon mi.>

³⁷ «Onsay feewube ben jaaboyto mo, wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka d'ondadaa, men okkor-maa ko yaraa? ³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holudaa, men holtin-maa? ³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hida nawni, maa hida sokii, men yahi e maa?> ⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto be, wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadani d'un burdo fandude e musibbe an ben, tawi ko min wadandon d'un.>

⁴¹ «Bawto d'un o wi'a wontirbe ka nano makko ben: <Pottitee lan, yo hudaabe, yahee ka yiite poomayankeewe ebbanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun. ⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi d'ondaa, on okkoraali lan mi yara, ⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi sokaa, on ndaaraali lan!>

⁴⁴ «Onsay kambe kadi be jaaboyto, be wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, maa hida d'ondaa, maa ko a kodo, maa hida holi, maa hida nawni, maa e kaso, men wallaali ma?>

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto be, o wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanaali d'un goddo e bee burbe fandude, tawi ko min woni on wadanaali d'un!> ⁴⁶ Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewube ben nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii d'in yewtereji fow, o wi'i taalibaabe makko ben: ² «Hidon andi si balde didi feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden waday, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on no moobondiri ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko oo wi'eteedo Qayaafa. ⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, be wara. ⁵ Kono fow e mun be wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wadu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunoodo damajan, ⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ben yi'ii d'un, be seytini, be wi'i: «Ko hondun woni nafa ndee bonnere? ⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinbe ben.»

¹⁰ Bay Iisaa andii d'un, o wi'i be: «Ko hondun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o wadanimmi. ¹¹ Miskinbe ben kan, hidon wondi e mabbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo. ¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka bandu an, ko fii no mi hebulanora surreede. ¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo fejninaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa
(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay godfo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dfo, dun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreebe yottinoobe sadaka ben, ¹⁵ o wi'i: «Ko hondun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b ¹⁶ Gila ontuma himo dabbude feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹⁷ Ka jallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: <Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i mabbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe mabbe ben Juldeere Yawtaneede nden.> »

¹⁹ Taalibaabe ben wadoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay nibbii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e didoobe ben. ²¹ E nder ko be naamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon janfoto lan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan. ²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on neddo ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, dun ko janfotoodo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree. ²⁸ Ko fii dun ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan dan fii yaafuyee junuubaaji duuduube. ²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe *wiiju haa pande mi yaridoyta e mon njaram wiiju kesan ka laamateeri Baaba an.» ³⁰ Bay wonii be beytii beyti Zabuuraa, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden
(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>^c ³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

³³ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddi fii an laabi tati.»

³⁵ Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

^b 26:15 26.15 Zak. 11.12 ^c 26:31 26.31 Zak. 13.7

³⁶ Bawto d'un Iisaa yaadi e mabbe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodee d'oo haa mi wod'ditoo fii toragol.» ³⁷ O nabori Petruusu e bibbe Zabadii ben d'ido. Onsay o fud'dii hebude annde e sokola, ³⁸ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee d'oo, hiiren.»

³⁹ Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

⁴⁰ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto? ⁴¹ Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

⁴² O wod'ditii be kadi dimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottito lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on wadu.» ⁴³ O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddi. ⁴⁴ O acci be don, o yahi, o wod'ditii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii d'in kongudi.

⁴⁵ Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no wattede e juude junuubanke'en. ⁴⁶ Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa duudufo jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on. ⁴⁸ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande d'oo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.» ⁴⁹ Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo. ⁵¹ Tun, god'fo e wondunoobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun. ⁵² Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo don, ko fii yettube kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee. ⁵³ Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan buri koneeli sappoo e didi malaa'ika? ⁵⁴ Kono si d'un wadii, haray ko honno ko bindi d'in wi'i kon laatorta? Bay ko di wi'i kon ko nii haani wonirde!»

⁵⁵ Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko ngujo arandon? E hin-le pande woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. ⁵⁶ Kono d'un fow ko wadiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo don, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Onsay nangube Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Qayaafa, ka jannoobe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri don. ⁵⁸ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wod'ditii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynoobe ben fii andugol ko honno d'un wattinirta.

⁵⁹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeje fenaandeeje goo e hoore Iisaa fii no be warira mo, ⁶⁰ kono be hebaali, fi kala seeditotoobe penaale duudube arii.

Kono bawto d'un yimbe d'ido ari, ⁶¹ be wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

⁶² Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?» ⁶³ Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawdo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasiihu on, d'un ko *Bid'fo Alla on.»

⁶⁴ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irdaa non. E hoore d'un mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki concii mun d'in, wi'i: «O hoynii Alla! Ko seedeji hondii kadi faalafen? On nanii hoyre makko nden! ⁶⁶ Ko hondun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wofbe ben bantii mo ⁶⁸ e hoore hibe wi'a: «Ko an yo Almasiihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wondaa wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe d'on ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo neddo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe d'on ben badii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a goddo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo!» Tun, ndontoori ndin yoggi. ⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e mawbe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa. ² Bay wonii be habbii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, d'un ko hooreejo diiwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori

(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi d'in ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka mawbe ben, ⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadii junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e d'un? Dun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi d'in ka nder *juulirde mawnde, o iwi d'on, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi d'in, be wi'i: «Dagaaki ka di watee ka marirde laafunde, ko fii ko di coggu yiiyan.» ⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti d'in mbuudi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berde hobbe. ⁸ Ko d'un wadi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiiyan. ⁹ Ko nii ko annabi Yeremiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi d'in, d'un ko mbuudi di *Isra'ililayankeebe ben fottunoo yofugol fii makko d'in, ¹⁰ be soodii di ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diiwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

^d 27:10 27.10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13.

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben toopata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?»¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e dfun. Dun naldini hooreejo diiwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diiwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo. ¹⁶ Hari hibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi. ¹⁷ Nde tawnoo hibe moobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?»¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodii himo naawude ka naawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

²⁰ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa. ²¹ Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee dido faaladon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

²² Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasiihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

²³ Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo wadi?»

Be burti ewnaade, wi'a: «Yo o fempe!»

²⁴ Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun beydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo dan! Dun ko onon wonani!»

²⁵ Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toopu mo, yo yiiyan makko dan hibbitu e hoore amen, e hoore bibbe amen ben kadi!»

²⁶ Bawto dfun, Pilaatu accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

²⁷ Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, be mottindiri dental suufaabe ben fow, be hunditi mo. ²⁸ Be borti mo concii din, be borni mo dolokke boddejo.^d ²⁹ Be sacci katanwol bulle, be wadi ka hoore makko, be tambini mo kalinwol ka jungo makko naamo. E hoore dfun be ari, be jiccii yeeso makko e nder jalnori, e hoore hibe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!»

³⁰ Be tutti mo, be yetti kalinwol ngol, be tappiri mo ka hoore. ³¹ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke on, be borni mo concii makko din, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

³² Ko be yaltata, be fotti e gorko mo Sireonii wi'eteedo Sim'uunu, be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal. ³³ Bay wonii be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dfun ko «Nokkuure Laalagal Hoore», ³⁴ be okkori mo njaram jillaadan hahhannde. Kono bay o mettike dan, o jabaali yarude. ³⁵ Bay wonii be fempii mo, be sendiri concii makko din urba.^e ³⁶ E hoore dfun be joodii don, be ayni mo. ³⁷ Be wadi ka dow hoore makko bindi bangindi fii ko o happiranaa kon, dfun ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.» ³⁸ Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko. ³⁹ Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore, ⁴⁰ hara hibe wi'a: «An oo wi'unoodo lancay juulirde

^d 27:28 27.28 Ko dolokke boddejo lando on bornotonoo. ^e 27:35 27.35 Zab. 22.19

mawnde nden, darnita nde e nder balde tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Bidfo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal don!»

⁴¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben kapun kadi no jalaynoo mo, wi'a: ⁴² «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, dun en gomdinay mo. ⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidi mo, ko fii o wi'ii ko o Bidfo Alla!» ⁴⁴ Tawi wuybe be o fempidaa ben no yennira mo wano non kapun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa. ⁴⁶ Telen wa ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

⁴⁷ Wobbe e wonnoobe don ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «O noddii Iiliya!» ⁴⁸ Tun, godfo e mabbe dogi, yettoyi linsere, o bubbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru. ⁴⁹ Kono beya wi'i: «Accu, ndaaren si Iiliya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete den feccii. ⁵² Genaale den udditii, balli yimbe Alla maayunoobe buy immitii, ⁵³ be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde bawto immitagol Iisaa, be feepani yimbe duudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunoobe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Bidfo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe duudube no ka wodditii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo. ⁵⁶ Tawi no tawdanoo e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma bibbe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay niibii, aaden aldufo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa. ⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo. ⁵⁹ Bawto dun, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasange laabudo, ⁶⁰ o belnanyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi. ⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii don, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden pande, dun ko pande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaaabe ben yaadi ka Pilaatu. ⁶³ Be wi'i: «Koochojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto. ⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka jalaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde maybe ben. Dun, nden majjinande don buray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaabe ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawirdon woo.» ⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be burti hibbude hayre nden, nota. Be jodfini don aynoo be ben.

28

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on (Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *jalaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, d'un ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden. ² Tawi dimbannde leydi tiidunde wadfi, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwrude ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, joodike e hoore mayre. ³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi. ⁴ Hakkee ko ben suufaabe aynunooɓe d'on diwni kulol, be wa'i wa maybe.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewbe: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon dabbitude. ⁶ Awa o alaa d'oo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo d'on. ⁷ Yahon tinna, andinoyon taalibaabe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde maybe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on d'un.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden heja, e hoore hibe huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaabe ben on kibaaru. ⁹ Onsay Iisaa ari fotti e mabbe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be badii, be nangi koyde makko d'en, be sujjani mo. ¹⁰ Bawto d'un Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musifbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifi kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobbe e suufaabe ben naatii ka saare, be yeetike hooreeɓe *yottinooɓe sadaka ben ko wadi kon fow. ¹² Bay wonii ben hooreeɓe yottinooɓe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi duududo, ¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko d'aanidon. ¹⁴ Si hooreejo diwal ngal non aru e nanude fii d'un, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.» ¹⁵ Onsay suufaabe ben yetti kaalisi on, be wadiri wano be wi'iraa non. Kaa haala lolli e hakkunde Yahuudiyankeebe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa todfaninoo be. ¹⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be sujjani mo. Kono wobbe e mabbe sikkitii. ¹⁸ Iisaa badii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi, ¹⁹ awa yahee, wadon leyyi d'in fow taalibaabe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Bidfo on e *Ruuhu Seniido on, ²⁰ waajodon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e mon pande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)

¹ Ko fudfoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidfo Alla on, nii. ² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa, fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»

³ «Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a: <Moyyinee laawol Joomiraado on, fewnon juri makko din!> »^a

⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe din yaafe. ⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodube *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooa, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o jaamata. ⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burfo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay ugginagol, firta boggi pade mun. ⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniifo on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)

⁹ Ko e on saa'i don Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo Yurdayniwol. ¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru. ¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»

¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa. ¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude Ben

(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)

¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on, ¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuube, gomdinin Kibaaru Moyyo on!»

¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu minpiraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungoobe. ¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.» ¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji din, be jokki mo.

¹⁹ No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bidfo Zabadii on, e Yuuhanna mijan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hibe moyyintina jalaaji mabbe. ²⁰ Kanko Iisaa o noddii be kisan, be acci don ben mabbe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Rafori Jinnawii e nder Nedfo

(Luk. 4.31-37)

²¹ Be yahi Kafernahuum. E *jalaande fowteteende nden, dun ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol. ²² Ko o jannaynoo kon naldini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo

^a 1:3 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

non. ²³ Hawrondiri neddo no ka juulirde maɓɓe don mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ²⁴ «Hey ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

²⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo neddo!» ²⁶ Onsay ngin jinnawii yeyi on neddo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

²⁷ Fow ɗaldi, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni du'un? Ko jannde heyre arunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi din, di doftoo mo!» ²⁸ Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnube buy
(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

²⁹ Bay be yaltii ka juulirde don, kambe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu. ³⁰ Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnare nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko. ³¹ Iisaa badii mo, nangi jungo ngon, immi mo. Nguli-bandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

³² Bay nibbii, wonii naange ngen mutii, be addani mo jawbe ben fow e be jinna nangi ben fow. ³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal. ³⁴ O sellini jawbe buy, tampirnoobe jabbeeli nooneji nooneji. O radii kadi jinnaaji buy, o salii di wowla, bay hari hidii andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu
(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden pande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulfinde, o woni e toragol Alla. ³⁶ Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e dabbitugol mo. ³⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no dabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Yahen ka kodooli kawtirɗi e doo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko don addimmi.» ³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde don, radoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo damajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido yidi, laato selludo laabaa.» ⁴² Don kisan, damajan dan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde, ⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan don hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo don wonan be seedee.» ⁴⁵ Bay wonii on neddo yahii, o woni e wowlugol towna ko wadi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wulfini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende don fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduuj
(Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto don, Iisaa arti Kafernahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu. ² Yimbe duudube moobii don, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on. ³ Yimbe nayo rondii maaya-banduuj, addani mo. ⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu duudugol jamaa on, be tufi warpakere nden fewndo ka Iisaa woni don, be tippindini on maaya-banduuj e boggi dimbordii

din. ⁵ Bay Iisaa yi'ii gomdfinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Boobo an, junuubaaji maa din yaafaama.»

⁶ Tawi woβbe e jannooβe fii Sariya on no d'on, hiβe miijoo ka berde mabbe: ⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji mabbe din. O wi'i be: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon? ⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-banduujo <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yettaa boggi-dimbordi maa din, yahaa>, ko hondun e d'ii doo furi weebude? ¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», ¹¹ o wi'i jukkudo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbordi maa din, hootaa ka maa.»

¹² On immii d'on kisan yeeso mabbe, o yetti boggi dimbordi makko din, o yalti. Sabu d'un wadi be fow be haawii, tawi hiβe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa d'un!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be. ¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto d'un, Iisaa joodii fii jaamugol ka suudu Lewi, tawi *yantooβe sagalle duuduβe e junuubankeeβe duuduβe no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben, ko fii hari jokkunoobe mo ben no duufi. ¹⁶ Bay jannooβe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaabe ben, yi'ii himo jaamida e yantooβe sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun oo jaamidanta e yantooβe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i be: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben. Awa min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeeβe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

¹⁸ Tawi taalibaabe Yaayaa ben e Fariisiyaabe ben kanun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii hondun taalibaabe Yaayaa ben e be Fariisiyaabe ben kanun hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hiβe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e mabbe. ²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe. Onsay e den balde d'on be hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kidfo. Dun haray kesun d'un naboray fow, wuddere nden burta yaajude. ²² Hay gooto kadi loowataa njaram kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa d'un, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri. Onsay njaram dan woo, bootooji guri din woo, bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

²³ E aseweere goo, d'un ko *nalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu mabbe ndun, tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese. ²⁴ Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wadanta ko dagaaki e nalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o paama, kanko e yimbe wondunoobe e makko

ben? ²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawdo sadaka wi'eteedo Abiiaataraa, o naami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata ko yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

²⁷ O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimbe ben taganaa, yimbe ben taganaaka fii aseweere nden. ²⁸ Ko d'un si ko Bii-Aaden on woni jom hay jalaande fowteteende nden.»

3

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton. ² Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toonude Iisaa, be ayni mo, hibe ndaara si o jawnday mo e *jalaande fowteteende nden. ³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo darodaa ka hakkunde doo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka goddo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde maabe den. O wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto d'un, Iisaa e taalibaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwrufo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda ⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gada Yurdayniwol den e d'ii banjeeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wadude kon fow ari e makko. ⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo. ¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe duudube, tampirnoobe jabweeli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo. ¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'ii Iisaa, jicotonon yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Biddo Alla!» ¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno d'in jinnaaji, o tentina wota di fejjin fii makko.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)

¹³ Bawto d'un, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko. ¹⁴ O subii sappoo e dido, o todfii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo, ¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji d'in. ¹⁶ Ben sappoo e dido, be o todfii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, ¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo d'un ko «bibbe-farnitere»), ¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, ¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa

(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)

²⁰ Bawto d'un, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaabe makko ben be waawataa hay jaamude. ²¹ Bay sibbe Iisaa ben nanii d'un, be ari nangugol mo, ko fii hari hibe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on, iwruube Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in.»

²³ Onsay Iisaa noddi be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa? ²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri

waawataa tabitude. ²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude. ²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii. ²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle neddo dolnudo, o mooba keyeeji on din, ado o habbude on neddo dolnudo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji din fow e hoyreeji di be hoynata din, ²⁹ kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.» ³⁰ Ko Iisaa wi'iri be dun, ko bay hiibe wi'ude: «Jinna no e makko.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini goddo ko noddana be mo. ³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, be wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hiibe dabbitude on.»

³³ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootoobe an ben?»

³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiibe hundi mo ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben. ³⁵ Ko fii kala wadudo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo
(Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinoofa takko makko on duufi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu. ² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i: ³ «Hedee, ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka datal, colli din ari modi de. ⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa, de fufi hepa sabu dewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka dadi din sinoo. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de, laatii de rimaali few. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore dun, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, dwtunooobe mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoobe ben woni e landagol mo firo dee mise. ¹¹ O wi'i be: «Onon on yedaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise, ¹² fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji mabbe din yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow? ¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, dun ko daalol ngol. ¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka fatal ka daalol ngol sankaa fon. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e mabbe ngol. ¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol hepa e nder weltaare. ¹⁷ Kono be alaa dadi, ko fii hinaa be tabitube. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol mabbe daalol ngol, be tertoto kisan. ¹⁸ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nanooobe daalol ngol, ¹⁹ kono ngol ronka rimude e mabbe, ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e dayniro jawle e faaleeji ngurndan goo. ²⁰ Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni

^b 4:12 4.12 Isa. 6.9-10

nanoobe daalol ngol, jaba, ngol rima e mabbe, wofbe goo laabi cappande tati, wofbe goo laabi cappande jeegoo, beya ben laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Luk. 8.16-18)

²¹ O wi'i be kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wafetee maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene? ²² Ko fii alaa ko suudfii ko feepataa, awa kadi kala gundoo ko sakkitorta ko feepugol. ²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanul!»

²⁴ O wi'i be kadi: «Wattanee yiila e ko hefotodfon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirdfon nden etirantedfon, beyditanedfon kadi. ²⁵ Ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Awdi

²⁶ O wi'i be kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde nedfo yetti awdi, sanki ka leydi. ²⁷ Woni o daanii woo, o daanaaki woo, jemma e jalorma awdi ndin fuday, njanda, hara ko no o andiraa. ²⁸ Leydi ndin fudinany hoore mun, ndi adora pudol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe den kadi moyyinoo moyya ka cawtol. ²⁹ No gabbe den bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene

(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten dun? ³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko buri fandude e ko aawetee kon fow ka leydi. ³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njanda, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wafa caldi njani haa ka tawata colli din ka weeyo waaway hodude ka ley dowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde. ³⁴ O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ben.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)

³⁵ Nden pande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gada.» ³⁶ Be acciti jamaa on, be nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laade goo dowti be. ³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan den no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan. ³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, daanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tojani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi. ⁴⁰ E hoore dun o wi'i be: «Ko fii hondun hulandfon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoobe Didfo Selliniraa

(Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)

¹ Be hewtoyi gada weendu ndun, dun ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe. ² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko. ³ Tawi ka on mari hodfo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje. ⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo dahude.

⁵ Tawi jemma e jalorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka wofdi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko, ⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadfaa lan, an oo *Bidfo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!» ⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo nedfo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedfaa?»

On jaabii: «Ko <Konu>, ko fii meden duudi!» ¹⁰ Awa kadi hidfi jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don. ¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hidfi wi'a: «Nawru men e dii koseeji fii no men naatira e nder majji!»

¹³ O newnani di fun. Jinnaaji din yalti e on nedfo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji didi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii fun ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. ¹⁵ Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli. ¹⁶ Yi'unooobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnanoodo on kon e ko wadi e koseeji din kon. ¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi mabbe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoodo on torii mo yo o accu be wonda. ¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, fun ko ka sibbe maa ben, fillitanodfaa be ko Joomiraado on wadan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.» ²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wadani mo kon fow. Hediiibe mo ben fow naldi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gada, jamaa moolanaado ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu. ²² Tun godfo e hooreebe juulirde nden wi'eteedo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko. ²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Bidfo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon den e makko fii no o dadira, o wuura.» ²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa duudufo jokki mo, bittiri mo cende den fow. ²⁵ Tawi kadi debbo no don, hebii duubi sappoo e didi himo soncaade. ²⁶ Tawi o tampii fota e juude pawndooobe duudube, awa kadi o ittii ko o jogii fow, fun nafaali huunde, kono paw ngun burtu. ²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on, ²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo miijoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko din, mi ndikkay.» ²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii paw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii godfun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an din?»

³¹ Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidon maaka <ko hombo meemi lan?> »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadufo fun on. ³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyde Iisaa, o wowlani mo goonga on fow. ³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa paw ngu wondudfaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata fun, wobbe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamokoojo?»

³⁶ Kono bay Iisaa nanii fun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto d'owta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on. ³⁸ Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jii'boldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidfi kon. ³⁹ O naati, o wi'i be: «Ko hondun woni nduu jii'boldu e d'ii gondfi? Ko fii jiwo on maayaali, o daani.» ⁴⁰ Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e d'owtunoobe mo ben, be naati ka jiwo on woni don. ⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo don: «Mi wi'ii ma: <Jiwo, immo!> ») ⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e d'idi. Kaawee mawdo hebi be. ⁴³ Iisaa yamiri be, tentini, wota hay gooto andu don. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o naama.

6

Fii no be Naasirata ben Salori Gomdinde Iisaa (Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)

¹ Onsay Iisaa iwi don, o yahi ka leydi makko. Taalibaa'be makko ben kadi jokki mo. ² Bay wonii *palaande fowteteende nden hewtii, don ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi duudube no hedotonoo mo. Be njal'di, be wi'i: «Dun ko honto iw'rani oo? Ko hongu woni nguu faamu ngu oo yed'aa, e ko honno sifa d'ii kaawakeeji moyyi woni wad'irde e juude makko? ³ E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni bid'fo Mariyama on? E hara neene-gooto'be makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandira'be makko ben no wondi e men d'oo?» Dun hadi be gomdingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵ Laatii o waawaali wad'ude don kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnube goo, sellina be. ⁶ Kono o njal'di sabu angal gomdinal mabbe ngal. O jindi e kodooli hundudfi don din, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaaba'be mun ben Sappoo e Did'fo (Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddi sappoo e did'oo'be ben, o woni be e imminirgol did'fo did'fo e hoore jonnugol be bawgal radagol jinnaaji din. ⁸ E hoore don, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yo'oo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuudi. ⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pade, kono wota on borno dolokkaaji d'idi.» ¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo. ¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hedii on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella mabbe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu. ¹³ Tawi hibe radoo jinnaaji duududfi, juura nebbe e jawbe duudube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden (Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii don. E hoore don tawi innde Iisaa nden lollii, hibe wi'a: «Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko don wadi si himo mari bawgal wad'ugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iiliiya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa god'fo e annabaabe hibbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii don, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadfi e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu, ¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on. ¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiia no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali, ²⁰ ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko neddo feewudo laabudo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

²¹ Kono jande goo kanko Heroodiia o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wadani be o lammini ben e hooreebe suufaabe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol. ²² E nder dfun, jiwo Heroodiia on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladfaa, mi wadante.» ²³ O wadani mo ndee woondoore doo, o wi'i: «Kala ko toridfaa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mid'o faalaa yo a jonnann doo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko den, e be o saatinoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade. ²⁷ O immiini kisan suufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso, ²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonnii jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun. ²⁹ Bay wonii dfun andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

³⁰ Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be wadfi kon fow e ko be janni kon. ³¹ Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wulfini, fowtodon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no wada yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be naamira.

³² Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulfinde. ³³ Buy yi'i hibe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton. ³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa duududo, o yurmaa be, ko fii hari hibe wa'i wa baali di alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji duududi.

³⁵ Nde tawnoo jallal ngal poodike, taalibaabe makko ben badii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulfinde, awa kadi jallal ngal poodike. ³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka kodooli kawtirdi e doo, be dabboya ko be paama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be paama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruujj teemedde didi, men okkora be ko be paama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko bireediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodfinir be fow mojobe mojobe ka hoore hudo hecco.

⁴⁰ Be jodfiniri be saffeeji saffeeji, di yimbe teemedere, e di yimbe cappande njowo.

⁴¹ O yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ben ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi din e hakkunde fow. ⁴² Fow paami haa haari. ⁴³ Be moobiti debbeeje sappoo e didi tew kunte bireedi e liyyi. ⁴⁴ Ben naamunooobe on bireedi hari ko be worbe guluuje njowo.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(*Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21*)

⁴⁵ Bawto dūn kisan, o yamiri taalibaabe makko ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gada, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon.

⁴⁶ Bay o waynondirii e maɓɓe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay niɓbii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi.

⁴⁸ O andi hibe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hibe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade. ⁴⁹ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be sikki ko mbeelu, be sonki, ⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, be hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!» ⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko maɓɓe, hendu ndun deyyiti. Be fow be ɗaldi fota, ⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo wadudo on ka bireediije, bay hari berde maɓɓe den no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewtii Jaani-Saarata, be saani laana kan. ⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ben anditi kisan Iisaa. ⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, be woni e addangol mo nawnuɓe e hoore ɓoggi-dimbordi, kala ka andanoo himo don. ⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka koɗooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, be addayno nawnuɓe ben ka fottirde, be jeeja mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on. Meemunooɓe ngol ben fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun dīn
(*Mat. 15.1-9*)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e wobbe e jannoobe fii Sariya on, iwrūnoobe Yerusalaam, moobii takko Iisaa. ² Be yi'i wobbe e taalibaabe makko ben no ɗaamira juude tuunude, e maanaa de soodaaka. ³ (Tawi-le Fariisiyaabe ben e *Yahuudiyankeebe ben fow ɗaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hibe jogitinoo naamuuji mawbe maɓɓe ben. ⁴ Si be iwtiino ka fottirde, be ɗaamiino woo nde be laɓɓinii. Hibe joginoo kadi naamuuji buy di be wadaynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande den e miranji dīn.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun haɗi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe ben? E ko fii hondun be ɗaamata, hara be soodaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non:

<Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,
kono berde maɓɓe den no wodɗondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude,
janndeeji di be woni jannude dīn
ko di yimbe ben sinci.>^C

⁸ «Hidon tertaade yamirooje Alla den, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hidon bugitoo few yamirooje Alla den fii huutorgol naamuuji mon dīn, ¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: <Teddin yumma maa e ben maa>, awa kadi: <on mo huɗi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.> ¹¹ Kono onon hidon wi'a godɗo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: <Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.> ¹² E nder wi'ugol mon dūn, on accataa ontigi wadana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi. ¹³ Ko nii wondon mehindinirde daaluyee Alla on tippude

e naamu mon mo sincanadon on. Hidon wafa kadi piiji d'fuudufi goo nandufi e mun!»

*Fii ko Tuuninta Ned'fo kon
(Mat. 15.10-20)*

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon. ¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e ned'fo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e ned'fo kon tuuninta mo. ¹⁶ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka wod'fitii jamaa on, taalibaa'be makko ben landii mo fii ngal misal. ¹⁸ O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e ned'fo, waawaynde tuuninde mo? ¹⁹ Ko fii d'un naatataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, d'un yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i d'on ko wonde jaamete'ji d'in fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e ned'fo kon woni ko tuuninta mo, ²¹ ko fii, ko e nder bernde ned'fo mii'jooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e ²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jii'baare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal. ²³ Dii piiji bondi fow ko yaltaydi e nder ned'fo, tuunina mo.»

*Fii no Gomfinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri
(Mat. 15.21-28)*

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati d'on e suudu, tawi o yid'aa hay gooto anda. Kono o waawaali suudaade, ²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi bid'fo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyde makko. ²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankoojo, mo iwidi mun woni Fenisii, d'un ko e nder Sirii. O torii mo rad'anagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji d'in.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji won'fi ka ley taabal d'in paamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi bid'fo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufo-Mbobidi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu. ³² Be addani mo pahidufo-mbobidi, be jeeji mo *fawugol juude den e hoore on, sellina mo. ³³ O nabi mo sera, ka wod'fitii jamaa on, o ukki kolli makko d'in ka nder noppi nawnu'fo on, o tutti, o meemini denngal on ngal. ³⁴ Onsay o banti gite makko den, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!») ³⁵ Tun kisan noppi makko d'in udditii, denngal makko ngal kadi bowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan d'un hay gooto, kono, ko no o hadirnoo be woo, be burtiraynoo lollinirde. ³⁷ Be woni e nder nalaw tiidufo, be wi'i: «Ko o wafata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidube ben, o wowlina kadi mbobidube ben!»

8

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo
(Mat. 15.32-39)*

¹ E den balde fon, nde tawnoo jamaa moolanaafo kadi no fon, awa kadi alaa ko be jaama, Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: ² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama. ³ Si mi yiltii be ka maɓbe hibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wobbe e maɓbe ko ka woddi iwi.»

⁴ Kono taalibaabe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men hebata bireedi e ndee nokkuure wulfinnde ko haarata bee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeedidi.»

⁶ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti bireediije den jeedidi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaabe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini. ⁷ Tawi hibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be. ⁸ Be jaami haa be haari, moobitaa debeeje jeedidi tew ko lutti. ⁹ Tawi ben ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto fon Iisaa yilti be. ¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mat. 16.1-4)

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fudfdii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ¹² Iisaa tayiti foofaango tiidungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.» ¹³ Onsay o acci be fon, o bakii kadi e laana fii lumbugol gada.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Lando on

(Mat. 16.5-12)

¹⁴ Laatii taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana. ¹⁵ Iisaa yamiri be dundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri fon, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berde mon den sattii? ¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa? ¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije den jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko de sappoo e didi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije den jeedidi fii yimbe ben guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko de jeedidi.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundoo goo Bayti-Sa'iida

²² Bawto fon be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundoo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo. ²³ Onsay o jogii jungo bundoo on, o nabi mo ka baawo hodoo. O wadi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude godfun?»

²⁴ O banti gite fon, o wi'i: «Midoo haccaade yimbe, kono midoo yiirude be wa ledde wonde yahude.»

²⁵ Iisaa waditi kadi juude fon ka gite makko. Bundoo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi. ²⁶ Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hodoo.»

^d 8:10 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)

²⁷ Nde Iisaa naatunoo e koofooli Seezariiya-Filiipu dɛn, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

²⁸ Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on goddo goo e annabaabe ben.»

²⁹ O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'ufon ko hombo woni lan min?»
Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu on!»

³⁰ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

Fii Tampereji Iisaa dɛn e Artugol makko ngol
(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)

³¹ Onsay o fuddii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannoobe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere. ³² Tawi ko no laabiri o yewtata dɛi piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

³³ Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, ko fii miijooji maa dɛn hinaa dɛi Alla, kono ko dɛi yimbe ben!»

³⁴ Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi.

³⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dɛn hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dan. ³⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? ³⁷ Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin? ³⁸ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudi an dɛn e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)

² Balde jeegoo bawto dɛn, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, ³ concii makko dɛn jalbi. Hakkee ko dɛi rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labbiniroowo non. ⁴ Iiliya e Muusaa feenani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e mabbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Biddo an yidaado. Heditee mo!»

⁸ Tun taalibaabe ben ndaari binde dɛn, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo. ¹⁰ Be

^d 8:34 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde maɓɓe, hibe wi'a: «Ko hondfun woni immitagol e hakkunde mayɓe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, ɓe wi'i: «Ko fii hondfun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iliiya haani arude taho?»

¹² O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko goonga Iliiya aray taho, wattitoo fow. Ko hondfun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee? ¹³ Kono mi andinii on Iliiya ariino, kono ɓe wadiri mo no ɓe faaliraa non, wano windori fii makko non.»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo
(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay ɓe hewtitii takko taalibaabe ben, ɓe yi'i jamaa dɗuudɗo e jannoobe fii Sariya on takko maɓɓe no yeddondira e maɓɓe. ¹⁵ No jamaa on yiirunoo Iisaa, ɓe ɗaldi fota, ɓe dogi fii hiwroyagol mo. ¹⁶ Kanko Iisaa o landii ɓe, o wi'i: «Ko e hoore hondfun wondon yeddondirde e maɓɓe?»

¹⁷ Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo biɗɗo an gorko, mo jinnawii mbobindinayngii nangi. ¹⁸ Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o ɗatindira jiiye den, o yoora ken. Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono ɓe waawaali.»

¹⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupɗantoo on? Addanee lan mo doo.»

²⁰ Onsay ɓe addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda. ²¹ Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma dɗun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko. ²² Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidon waawi godɗun, yurmee men, wallon men!»

²³ Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udaa si mido waawi! Fow no newanii gomɗindo!»

²⁴ Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Mido gomɗini! Kono wallitee lan ko fii gomɗinal an ngal no ɗakkanimmi!»

²⁵ Bay Iisaa yi'ii jamaa on no dogo, ara e maɓɓe, onsay o toɗani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindinayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

²⁶ Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidɗi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa dɗuudɗe wi'i: «Kun maayii!» ²⁷ Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

²⁸ Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaabe makko ben landii mo e gundoo, ɓe wi'i: «Ko fii hondfun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

²⁹ O wi'i ɓe: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

³⁰ Onsay ɓe iwi dɗon, ɓe tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni, ³¹ ko fii hari himo jannude taalibaabe makko ben, o wi'a ɓe: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, ɓe wara mo. Balɗe tati ɓawto maygol makko, o immitoo.» ³² Kono hari taalibaabe ben alaa faamude dɗin konguɗi, awa kadi ɓe huli landitagol mo dɗi.

Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe
(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)

³³ Onsay ɓe hewti Kafernahuum. Bay ɓe naatii ka suudu, Iisaa landii ɓe, wi'i: «Ko e hoore hondfun wonnodon yeddondirde ka laawol?» ³⁴ Kono ɓe deyyi, ko fii hari ka laawol ɓe yewtidii fii andugol ko hombo furi teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o joodii, o noddii sappoo e dɗoobe ben, o wi'i ɓe: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e dɗi fow, kurkaadu fow.» ³⁶ Onsay o yetti paykun, o jodɗini kun hakkunde maɓɓe. Bay o hirbika kun, o wi'i ɓe: ³⁷ «Kala jabuɗo

paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabudfo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuludfo lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godfo no radoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo d'un bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on tojan mo d'un. Ko fii hay gooto waawataa wadufe kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan bawto d'un, wowlammi ko boni. ⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gapo men, haray ko gido men. ⁴¹ Awa kadi, kala okkordfo on ndiyan yaretedan e innde an min, fii ko on be *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o fadataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu. ⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juude didi yahaa ka jahannama, ka yiite nge daanotaako. ⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi, bugedaa ka jahannama. ⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka jahannama ⁴⁸ ka gildi maβbe din maayataa don e ka yiite ngen daanotaako don.

⁴⁹ «Ko fii kala nedfo lensinirte yiite. ⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Wadee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirbe (Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gafa Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godfo accitugol beyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondfun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi wadangol beyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa windani on nden yamiroore. ⁶ Kono ka fufdoode, Alla tagii be, o wadi be gorko e debbo.

⁷ «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun,

⁸ onsay kambe dido be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be dido hande kadi, kono ko gooto. ⁹ Awa wota godfo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii d'un. ¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko. ¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka godfo, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy (Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

^e 10:8 10.8 Fuf. 2.24

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaabe ben tonjani ben. ¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'ii dun, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.» ¹⁶ Bawto dun o hirbii paykoy koy, o *fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Aldufo on

(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

¹⁷ Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay godfo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ¹⁹ Hida andi yamirooje den: dun ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wuju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, mido wadude dun fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No njakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeydaa, okkaa misikinbe ben, dun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.» ²² Bay on nanii din kongudii, o jirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaabe ben njalɗi fii din yewtereeji. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti. ²⁵ No furi weebande ngelooaba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaabe ben burti njaldude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedɗanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on, ³⁰ o heboyay ko furi dun laabi teemedere: cuudi e musibbe e bandiraabe e neeniraaabe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna doo. Ka aduna aroyoowo o heboyay ngurndan poomayankejan.

³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)

³² Nde tawnoo hiibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso mabbe, taalibaabe ben njalɗi, jokkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e didoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko heboyta mo kon. ³³ O wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati bawto dun o immitoo.»

Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)

^f 10:19 10.19 Egg. 20.12-16

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, dɔn ko biɓɓe Zabadii ben, ɓadii Iisaa, ɓe wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on waɗan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i ɓe: «Ko hondun faalaɗon yo mi waɗan on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men joodoyagol ka laamu mon darjinngu, godɗo e amen wonira ka ɗaamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i ɓe: «On andaa ko wondaɗon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i ɓe kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden. ⁴⁰ Kono fii joodoyagol ka ɗaamo an maa ka nano an, hinaa min yedɗata dɔn: dɔn no yedɗaa ɓe fii mun ebbanaa ben.»

⁴¹ Bay ɓeya taalibaabe sappo nanii dɔn, ɓe fudɗii seytinande Yaaquuba e Yuuhanna. ⁴² Onsay Iisaa noddii ɓe, o wi'i: «Hiɗon andi ɓee ɓe jogitorden wa hooreeɓe ɗiya leyyi no laamori ɗi doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe. ⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduɗo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccuɗo fow, ⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanagol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ɗan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo
(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)

⁴⁶ Onsay ɓe hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ɓen e jamaa duududo on ɓe yaltii dɔn, tawi bundo torotoodo no wi'ee Bartimaawu, on ko biɗɗo oo wi'etedo Timaawu, no joodii ka sera laawol. ⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, ɓii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duudube feli mo fii yo o fanku, kono o ɓurti ewnaade, wi'a: «Ko an yo ɓii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddii bundo on, e hoore hiɓe wi'a mo: «Wakkilo, immoɗaa, himo noddude ma!» ⁵⁰ Bundo on kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faalaɗaa yo mi waɗane?»

Kanko bundo on o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an ɗen.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomɗinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii ɓe ɓadike Yerusalaam haa ɓe hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, dɔn ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko ɗiɗo, ² o wi'i ɓe: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo on taway dɔn mbabun kun godɗo waɗɗaaki haa hande no humii dɔn. Hunton kun, addon. ³ Si godɗo aru on e landaade: «Ko hondun waɗanton dɔn?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neɓɓaa.» »

⁴ Onsay ɓe yahi, ɓe tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka ɗatal, ɓe hunti kun. ⁵ Wobbe e wonnoobe dɔn ɓen wi'i ɓe: «Ko hondun waɗi si hiɗon huntude mbabun kun?» ⁶ Be jaabori no Iisaa wiirunoo ɓe non. Onsay ɓe acci ɓe yahi. ⁷ Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndaɗɗani mo concii maɓbe ɗin e hoore makkun. Iisaa

joodii e hoore makkun. ⁸ Yimbe buy ndadɗani mo concii mun ɗin ka laawol, woɓbe calɗi ɗi be saltii ka buruure ɗin. ⁹ Tawi hikkornoobe yeeso makko ben e iwtirnoobe ɓaawo ben no ewnaade wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude,
ɗun ko nguu laamu ben men Daawuuda!

Darja burɗo toowude wonanii ma!»g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo nibbii, o yahi Betanii kanko e sappoo e ɗidoobe ben.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi
(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden jande, ko be yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa. ¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wodɗitii. O yahi ndaarugol si o taway ton godɗun. Bay o ɓadike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe. ¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota godɗo jaamitu hande kadi ɓiɓbe maa ben.» Taalibaabe makko ben nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde
(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay be hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e raɗagol yeeyaynoobe ben e soodaynoobe ben ka juulirde. O wayliti taabe waɗaynoobe sensa-sensita ben e julle yeeyaynoobe gabooji ben. ¹⁶ Tawi o jabataa hay gooto nabora godɗun ka nder dingiral juulirde, ¹⁷ e hoore himo jannaynoo be, wi'a: «Hinaa no windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi ɗin fow torotoo Alla e mun?»^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»i

¹⁸ Kono bay hoorebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii ɗun, be woni e ɗabbugol feere no be sahinbinira mo. Kono tawi hiibe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no ɗaldidi e ko o jannata kon. ¹⁹ Bay nibbii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin
(Mat. 21.20-22)

²⁰ Wa ko be feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka ɗadi.

²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki hudunodon kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i be: «Gomɗinee Alla! ²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godɗo wi'u ngoo fello yo ngo ɓoro ɗoo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka ɓernde makko, hara himo gomɗini ko o wi'i kon waɗay, ɗun waɗante mo. ²⁴ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, kala ko landidon e nder toragol Alla, hoolee on hendike ɗun, ɗun waɗante on. ²⁵ Nde hidon toroo Alla, hara hidon seytinani godɗo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondo ka kammu on yaaforana on onon kadi bonnerejeji mon ɗin. ²⁶ Kono si on yaafanaaki be, haray Ben mon Wondo ka kammu on kaɗun kadi yaafantaako on bonnerejeji mon ɗin.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ Be yiltitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hoorebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawbe ben ari

e makko. ²⁸ Be wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadfude d'un e ko e ley kongol hombo wondaa fii ko wondaa wadfude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadfirde d'un. ³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e ned'danke? Jaabee lan.»

³¹ Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hond'un had'unoo gomd'inen mo? ³² Si en jaabike mo-le ko e ned'danke d'un iwri.» (E hin-le hibe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.) ³³ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadfirde d'un.»

12

Misal Yettaangal e Halfnaabe Tutateeri Wiiju (Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto d'un Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «God'fo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remoo'be wiiju ben, o yahi safaari. ² Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadu makko haa e remoo'be wiiju ben fii yo ben jonn'an mo bib'be wiiju gebal makko ngal. ³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe. ⁴ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi on'don kadi e hoore, be hersini. ⁵ O immini kadi tammo, be wari on. E duudube be o imminnoo piyaa, wof'be waraa.

⁶ «Tawi ko bid'fo makko yida'ado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immini mo haa e mab'be, himo wi'a: <Be teddinay bid'fo an on.>

⁷ «Kono kambe remoo'be wiiju ben be haldi: <Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, d'un ndondi ndin wontanay en!> ⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka baawo tutateeri wiiju.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hond'un jom ndin tutateeri wiiju wadata ben? On aray, re'a ben remoo'be wiiju, o jonna tutateeri ndin wof'be goo.» ¹⁰ Onsay Iisaa wi'i be kadi: «E hara on jangaali ko bindi d'in wi'i kon? Ko fii hidi wi'i wonde: <Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden wontii hittunde ka so'bbundu.

¹¹ Dun ko e Joomira'ado on iwri, d'un no hawnii e gite men!> »j

¹² Bay be faamii wonde ko fii mab'be Iisaa wadani ngal misal, be woni e dab'bugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on. Onsay be acci mo d'on, be yahi.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle (Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)

¹³ Onsay be immini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimbe Heroodu goo fii ko nangira mo kongudi makko d'in. ¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meden andi ko on nundube, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben, hid'on jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando maw'do Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meden haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal mab'be ngal, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hond'un ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.» ¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii be wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando maw'do Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be njaldi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo biddo, haray minniraawo on maydo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁰ Tawa non ben bibbe ko be njeedido. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya. ²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non. ²² Tawii hay gooto e ben njeedido accaali jurriya. Bay feyyii e mabbe be fow, debbo on kadi maayii. ²³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko wadi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli. ²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii maybe ben kan e ummutal mabbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?»^k ²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ben kono ko o Alla wurbe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude den
(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Goddo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje den fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: «Heditee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto, ³⁰ awa kadi yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa den fow.»^m ³¹ E hino ko hikki don kon: «Yo a yidir pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. Yamirooje goo burde dee mawnude alaa.» »ⁿ

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlii goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, goddo goo kadi alaa ko wonaa kanko, ³³ yidira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidirgol pokondo mun wa hoore mun, fun no buri sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto fun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasihu on ko jurriya Daawuuda? ³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i: «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an paamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^p

³⁷ «Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on «Joomi», haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duududo no hedii mo e nder weltaare.

³⁸ O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dfun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, ³⁹ yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfdule arane den ka nafagol. ⁴⁰ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe junna julde mabbe fii yiingo. Awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujoo on Itti on
(Luk. 21.1-4)

⁴¹ Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wafaynoobe ton kaalisi ben. Aldube buy wadi ton kaalisi duudufi. ⁴² O yi'i kadi keynguujoo baaso no liba ton tammahoy didoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay. ⁴³ Onsay kanko Iisaa o noddi taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujoo baaso itti kon no buri ko beya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka. ⁴⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani dfun kon be wadi, kono kanko keynguujoo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, godfo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaafe e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo, ⁴ be wi'i: «Yeeto men ko honde tuma dfun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol dfun fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Reenee fii wota hay gooto faljin on, ⁶ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudufe. ⁷ Awa kadi, nde nanoydon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee dfun wada, kono hinaa don wonata lannoode nden. ⁸ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriiji din kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeeji kadi wada. Ko dfun wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi nata din.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde, nabedon ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, fii ko wonana be seedee. ¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feppinane leyyi din fow. ¹¹ Kono tuma be nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinadon e on saa'i don kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on. ¹² Ko fii godfo yettoyay musidfo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidfo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree. ¹³ Fow aroyay on sabu innde an nden. Kono mo jajjike dfun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude don woo,] (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle. ¹⁵ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano godfun ka nder suudu. ¹⁶ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁷ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. ¹⁸ Awa toree fii wota dfun ardu ndungu. ¹⁹ Ko fii satteende wafay e den palaafde nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fudfoode aduna mo Alla tagi, e nde buri

] 13:14 13.14 Dan. 9.27, 11.31, 12.11

mun waditataa han kadi. ²⁰ Si tawno Joomiraado on rabbindinaano den palaade, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay de sabu subaabe be o subii ben.

²¹ «Awa si godfo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no dfoo!> maa <himo dfaa!>, wota on hoolo mo. ²² Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wadoya maandeeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²³ Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii dun fow.»

Fii Ardu Bii-Aaden on, dun ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)

²⁴ «Kono e den palaade, bawto nden satteende, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, ²⁵ koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>P

²⁶ «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural. ²⁷ Onsay o nuloya malaa'ikaafe makko ben, o mooba subaabe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

²⁸ «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ²⁹ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal. ³⁰ Ka haqiiqa mi andinii on, dun fow waday ado nguu jamaanu feyyude. ³¹ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongufi an din feyyataa.

³² «Kono hay gooto andaa fii nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaafe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden palaande e on saa'i. ³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata.

³⁴ Dun no wa'i wa nedfo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduufe makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol.

³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiide, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi. ³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon daanii. ³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa
(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde difi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den waday.¶ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dababaynoo ko honno be nangirta Iisaa yoyre, be wara mo. ² Tawi hiibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wadu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa
(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoodo damajan, wa fewndo ko o joodii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>. On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wobbe e taalibaafe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri? ⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude furi *dinaruujii teemedde tati, okken miskinbe ben!» Onsay be felii debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: «Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wadanimmi. ⁷ Misikinbe ben kan, hidon wondi e mabbe soono woo, on waaway

be wadande ko moyyi nde faaladon woo, kono min, on wondataa e an soono woo.
⁸ Kanko debbo on o wadfi ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede.
⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo fejpinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa
 (Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

¹⁰ Onsay godfo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dfo, fun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude mabbe.
¹¹ Be hedfi mo, be weltori fun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
 (Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹² Ka pallal aranal Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, fun ko pande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyanon on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immini dfo e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiido loonde ndiyan, on jokkay mo. ¹⁴ Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»
¹⁵ Ontuma o hollay on konkooru njanndu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹⁶ Bay taalibaabe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁷ Bay nibbii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e dfoobe ben. ¹⁸ Wa fewndo ko be joodfi, hibe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

¹⁹ Onsay be fuddfi aanude fota, mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

²⁰ O jaabii be, o wi'i: «Ko godfo e onon sappoo e dfoobe ben, fun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto. ²¹ Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotofo Bii-Aaden on! Ko burnoo moyyande on nedfo ko si o jibinanooka!»

²² E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

²³ O yetti kadi jardukun waforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari. ²⁴ O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan fii duuduube. ²⁵ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram fibbe *wiipu haa pande mi yaritoyta njaram wiipu kesan ka *laamateeri Alla.»

²⁶ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddannde Petruusu nden
 (Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

²⁷ Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^r ²⁸ Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

²⁹ Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min fun wonantaa lan!»

³⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi ddi, haray a yeddi fii an laabi tati.»

³¹ Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)

³² Bawto fun be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Joodee doo haa mi toroyoo.» ³³ O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fuddii hebude annde e sokola, ³⁴ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

³⁵ O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.» ³⁶ O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hidfa waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

³⁷ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a daanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto? ³⁸ Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

³⁹ O wodditii be kadi d'immun, o torii, o fillitii diya kongudi. ⁴⁰ O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddi. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

⁴¹ O artoyi tammun, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en. ⁴² Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa
(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴³ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

⁴⁴ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, nabon, aynon mo fota.» ⁴⁵ Tun o hewti, o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo. ⁴⁶ Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo. ⁴⁷ Tun goddo e wonnoobe don ben sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujo arandon? ⁴⁹ E hin-le mido wondi e mon pande woo ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. Kono fun wadiri fii ko windanoo kon yo laato.» ⁵⁰ Onsay be o wondunoo ben fow acci mo don, dogi.

⁵¹ Suka waaniido suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi. ⁵² Kono o sortii, o acci don suddaare nden, o dogi, o bornaaki.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)

⁵³ Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawdo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben fow mottondiri don. ⁵⁴ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodditii haa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, o joododi e aynoobe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeeji e hoore Iisaa fii no be warira mo, kono laatii be hebaali. ⁵⁶ Ko fi hari duudube no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji mabbe din yaadaa.

⁵⁷ Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hibe wi'a: ⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimbe, o darna wonnde goo e nder balde tati, nde tawata hinaa darniraande juude yimbe.» ⁵⁹ Tawi hay e hoore fun seedee mabbe on yaadaa.

⁶⁰ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?» ⁶¹ Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Bidɗo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun ɗin, wi'i: «Ko seedeeji hondii kadi faaladen?» ⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko hondun fottandon e ɗun?»

Fow happirani mo foddugol e mayde. ⁶⁵ Wobbe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hiibe wi'a mo: «Hotto!». Aynoobe ben kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, godɗo e rewbe kurkaaduube ka yottinoowo mawɗo sadaka on ari. ⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlotoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko hondun wonda wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimbe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaadujo ndaari mo, wi'i wonnoobe ɗon ben kadi: «Oo ko tawdaado e mabbe.» ⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe ɗon ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a godɗo e mabbe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedɗo mo wondon wowlude fii mun!» ⁷² Tun ka ɗimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi ɗiɗi, haray a yeddi fii an laabi tati.» Onsay o uggini o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannooɓe fii Sariya on ben e dental fewjooɓe ben fow yewtidani. Be habbi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu. ² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?» Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben no libi tooje ɗuudude e hoore makko. ⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii ɗee tooje ɗe be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun ɗaldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo. ⁷ Hari godɗo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoobe gere, e nder gere on be itti hoore. ⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wadan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?» ¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooreebe yottinoobe sadaka ben wadiri mo e joge. ¹¹ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeebe ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be burti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maɓbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Waɗiri Jalnori e hoore Iisaa

(Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow, ¹⁷ be borni mo dolokke bodfeejo,^s be waɗi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol. ¹⁸ E hoore ɗun, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankeebe!» ¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujjinkinanii mo. ²⁰ Bay wonii be gaynii mo waɗude jalnori, be borti mo dolokke bodfeejo on, be borni mo concii makko ɗin, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

²¹ Tawi godɗo no wi'ee Sim'uunu mo Sireonii no iwaynoo ngesa, rewi ɗon. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal. ²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo ɗun ko «Nokkuure Laalagal Hoore». ²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii o jabaali ɗan yarude. ²⁴ Onsay be fempi mo. Be sendiri concii makko ɗin urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on. ²⁶ Hari ɗundoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.» ²⁷ Tawi wuybe ɗiɗo no fempidaa e makko, godɗo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ²⁸ Ko nii ko bindi ɗin wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonbe ben.»^u ²⁹ Tawi feyyooɓe ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unooɗo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati, ³⁰ awa dandito an tigi, tippooɗa ka leggal altindiraangal ɗon!»

³¹ Tawi hooreɓe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo hakkunde maɓbe, wi'a: «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko! ³² Si ko o *Almasiihu on, ɗun ko lando *Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, ɗun en gomɗinay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben kadi no hoynaynoo mo.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30)

³³ Gila naange e hoore, niwre waɗi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa. ³⁴ Wa fewndo ka ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidii, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^w. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertaniɗa mi?)

³⁵ Wofɓe e wonnoobe ɗon ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «On nanii, o noddii Iiliya!»

³⁶ Tun godɗo e maɓbe dogi, yettoyi linsere, o buɓbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o waɗi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidii, onsay o timmi.

^s 15:17 15.17 Ko dolokke bodfeejo lando on bornotonoo. ^t 15:24 15.24 Zab. 22.19 ^u 15:28 15.28 Isa. 53.12

^w 15:34 15.34 Zab. 22.2

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce d'idi, gila dow haa ley. ³⁹ Bay hooreejo suufaabe wonnodo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ned'fo ko *Bid'fo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka wod'itii, no ndaara. Tawi no tawdaa e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu. ⁴¹ Tawi ko ben jokkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e d'udufube goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁴² Hawrondiri nibbii, tawi ko hebulanagol *palaande fowteteende nden. ⁴³ Onsay oo wi'eteedo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental mabbe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kapun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on. ⁴⁴ Pilaatu njal'fi ko tawi o maayii kon. O noddi hooreejo suufaabe ben, o landii mo si tawii o maayiino. ⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo d'un, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on. ⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasange, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasange, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto. O talli hayre, o wadi ka dambugal qaburu. ⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *palaande fowteteende nden feyyii, d'un ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko be fulla e furee Iisaa on. ² E alat, d'un ko jallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, d'un ko ka pudal naange. ³ Tawi hiibe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?» ⁴ Tun be banti gite, be haynii, be tawi nden hayre njannde tallaama. ⁵ Be naati ka nder yenaande, be yi'i suka gorko, no bornii daneeji, no joodori ka sengo naamo. Be njal'fi, be huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon dabbitude on, immitike, o alaa d'oo. E hino nokkuure ka o belnanoo d'on. ⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ben e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee hebii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hiibe huli.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben Sappoo e Go'o

(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)

⁹ Bay Iisaa immitike e palaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o yaltinnoo jinnaaji jeed'idi e mun. ¹⁰ On yahi, o bangananoyi d'un be Iisaa wondunoo ben, tawi ben no yoomi, no wulla. ¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto d'un, tawi d'ifo e mabbe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feejirani be noone goo. ¹³ Ben kadi arti, holliti d'un beya, laatii be hoolaaki ben kadi. ¹⁴ Ka sakkitorun o feejirani sappoo e go'oobe ben, wa fewndo ko be joodii fii naamugol, o feli be sabu angal gomdinal mabbe ngal e cattal berde mabbe den, fii ko be hoolaaki yi'unooobe mo ben kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore d'un o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, fejninanon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on. ¹⁶ Kala on gomdindo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono

kala on mo gomdinaali, happante. ¹⁷ E hino maandeeji wundaydi e ben gomdinbe: e innde an be radoyto jinnaaji dɪn, be wowla kadi e *haalaaji goo, ¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, dɪn masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juude maɓbe dɛn e hoore nawnube ben, ben ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo paamo Alla. ²⁰ Kambe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e maɓbe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji di ngol wondunoo dɪn.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe duudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men, ² wano bee tawanoobe gila ka fuddoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on, ³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafiilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fuddoode, weebitirangol on dun bindudi rewruni, ⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder dñi janndeeji dñi jannadon.

Fii Fejpinande Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaado e mojobere oo wi'eteedo Abiyya. Sonna makko ko e lepol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu. ⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore. ⁷ Kono tawi be maraa bidfo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotoodo, awa kadi mo kala e mabbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, dun ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji, ⁹ o todforano urba tippude e naamuuji mabbe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi. ¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, no darii ka paamo ittirde sadaka urngallooji. ¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o denyii, o huli. ¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorke, a innay on Yaayaa. ¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko, ¹⁵ sabu o wonay aaden mawdo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandilinaydan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko, ¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'ilayankeebe buy e laawol Joomiraado on, on Alla mabbe. ¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa liliya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma bibbe mun, o artira murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno dun henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa beyngu an kadi wonii nayeejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo. ²⁰ Jooni, a mbobiday, a waawataa wowlude doo e dun laataade, sabu a hoolaaki dñi kongudi an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbi Zakariyaa'u, hibe jibii ko hondun neebini mo ka nder *juulirde mawnde ton. ²² Bay o yaltii, o waawaali be yewtude hay fus. Be ndaari, be tawi o fejpinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e ebbirangol be juude, o lutti mbobidude.

²³ Bay jalaade makko yottingol sadakaaji den timmii, o yiltitii ka suudu makko. ²⁴ Bay feyyii e dun, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuditii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on wadanimmi kon,
o yeyyitike lan jooni,

o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde bee yimbe.»

Fii Fejninande Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu ²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami. ²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miiyii ko hondun e salminaango nii. ³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on. ³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa. ³² O wonay mawdo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden. ³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno d'un laatorta, bay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a dowdi mun ndin. Ko d'un si boobo *seniido heboyteedo on noddroyte *Biddo Alla. ³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musiddo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoodo jiidotaako no e nder lewru jeegaburu mun ³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder den balde don, Mariyama immii no hepni yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda. ⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu. ⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, biddo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on, ⁴² o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi biddo mo saawudaa on ko barkinaado! ⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohojo an on seeno ka an. ⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an. ⁴⁵ On hooliido ko Joomiraado on fodi d'un kon ko laatotoodun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:
«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,

⁴⁸ bay o liiyii giide makko den e ndee lo'ere an
min oo kordo makko.

Ko d'un wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
wi'oyay ko mi barkinaado,

⁴⁹ bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
innde makko nden ko hormorteende.

⁵⁰ Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,
gila e jamaanu hebi e jamaanu.

⁵¹ O golliri doole jungo makko ngon golle mawfe.
O saakiti ben wadube e berde mun miijooji townitaare.

^a 1:35 1.35 Maa: «duhirte».

- 52 O jippini ben marɓe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.
- 53 O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii aldube ben juude mehe.
- 54 O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
O anditi fii yurmeende makko nden,
- 55 wano o fodirnoo maamaabe men ben
e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»
- 56 Mariyama wondi don e Elisabaatu e nder lebbi tati. Onsay o yiltitii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

57 Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko. 58 No kawtalɓe makko ben e siɓɓe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, ɓe weltodi e makko.

59 Ka jallal jeetabaɓal, ɓe ari *sunningol boobo on, ɓe faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u. 60 Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»

61 Be wi'i mo: «Hay gooto e musibɓe maa ben innaaka nden innde don!»

62 Be landori ben boobo on eɓbirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on. 63 Zakariyaa'u torii alluwal, o windi don: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay ɓe fow ɓe ɗaldi. 64 Don kisan, o hetti hunduko makko kon e denngal makko ngal, o wowli, o jarni Alla. 65 Onsay yimɓe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodooli wondi ka hoore pelle Yahuuda din fow hollondiri fii kon ko wadi don. 66 Kala nanudo dun miiiji e ɓernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

67 Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:

68 «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en,
e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.

69 O yedii en Dandoowo mawdo

e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko

70 wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabube ben
gila e duubi feyyunoodi,

71 hisingol en e juude ayɓe men e kala aɗube en.

72 Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende,
o anditi *ahadi makko seniindi ndin,

73 dun ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden

74 fii jatingol en e juude ayɓe men ben

e newnangol en rewugol mo e ɓaawo kulol

75 e nder laabal e peewal yeeso makko,
e nder ngurndan men dan fow.

76 An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on,
sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso

fii moyyinangol mo laawi makko din,

77 fii no o andinira jamaa makko on wonde

ko yaafuyee junuubaaji maɓɓe din o yedirta ɓe kisiyee,

78 ko fii Alla men on ko heewudo yurmeende,

dun ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka dow

79 fii ndayginangol wonɓe ka niwre ben

e ben joodiibe ka dowdi mayde

e fii ardagol en e laawol buttu.»

⁸⁰ Paykun kun njandi, ruuhu makko on kadi tiifi. Ko ka wulaa o daakinoo haa pande o feepannoo *Banii-Isra'ila'en.

2

Fii Jibineede Iisaa

(Mat. 1.18-25)

¹ E nder den balde don Awgustu lando mawdo Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow. ² Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin. ³ Mo kala winditorayno ka saare mun.

⁴ Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, bay hari ko o jeyaado e nder beynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa, ⁵ fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido. ⁶ Fewndo be wonnoo don, saa'i ka Mariyama jibinta hewti. ⁷ O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal pamminirgal daabeeji, bay hari be hebaali werde ka suudu hobbe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakoobe ben

⁸ Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal don ngaynaakoobe daakinoobe fii aynugol gureeli mun din. ⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feepani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni don. Be huli fota. ¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido feppinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow. ¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on dapanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasihu on, ko kanko woni Joomi on. ¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³ No o gaynirnoo wowlude dun, don kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hibe wi'a:

¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,

buttu wonii e oo aduna,

hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, dun ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi hepa, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal. ¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo. ¹⁸ Kala nanunoobe ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri dun nalaw. ¹⁹ Mariyama mari dun fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol. ²⁰ Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balde jeetati den timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on todfaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay palaade fii labbinagol mabbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitangol mo Joomiraado on, ²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b ²⁴ e fii ittugol sadaka legetereeji didi maa gabooji kecci didi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

^b **2:23** 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabudo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko. ²⁶ Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on. ²⁷ Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, d'un ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji mabbe tippude e Sariya Muusaa on, ²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,
a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu
wano daalirannodaa mo non,

³⁰ sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwrufo e maa on,
³¹ mo moyyindaa yeeso jamaaji din fow,
³² d'un-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow
e darja wonanayfo jamaa maa *Isra'iila on.»

³³ Ben makko e yumma makko njalɗi fii ko wowlanoo fii makko kon. ³⁴ Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobbe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ben yeddata, ³⁵ e fii no miijooji berde buy feepira. An kadi a hebay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

³⁶ Tawi no woodunoo don kadi debbo haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Hannatu, on ko gedal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedidi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko. ³⁷ Ontuma o heynii haa o hebi duubi cappande jeetati e nay. E nder d'un kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e jalorma. ³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinoofo hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama wadii ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yiltitii ka saare mabbe Naasirata, d'un ko e nder Jaliilu. ⁴⁰ Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹ Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawta-neede ndenC. ⁴² Bay kun hebii duubi sappoo e didi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non. ⁴³ Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, d'un ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali. ⁴⁴ Bay hiibe sikka paykun kun no wondi e be be ardunoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e dabbitugol kun e hakkunde sibbe mabbe ben e andindiraabe mabbe ben. ⁴⁵ Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii dabbitoygol kun. ⁴⁶ Balde tati baawo d'un, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodii hakkunde karamokoobe ben, heditii be, e kadi hikun landotonoo be lande. ⁴⁷ Nanunooobe hikun yewta ben fow njalɗi sabu hakkille makkun den e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸ Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be njalɗi, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wadandaa men d'un? E hino d'un fow min e ben maa meden dabbitude ma e nder sokola!»

⁴⁹ Kun wi'i be: «Ko fii hondun dabbitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?» ⁵⁰ Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

⁵¹ Ontuma kun yiltodi e mabbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari din piiji fow ka bernde mun maanditii. ⁵² Tawi kun paykun, d'un ko Iisaa,

no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni yaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(*Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28*)

¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi don, don ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu miɲɲiraawo makko on kadi laamii dee leyde doo, don ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal, ² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa. ³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maɓbe din yaafe ⁴ wano windori non ka deftere fii dɪi konguɗi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoodo ka wulaa, wi'a:
Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din.

⁵ Ayde den fow uddete,
pelle njane e tosooke den fow joltinee.
Date boyliide den fewnee,
laawi kaanudi din newdinee.

⁶ Kala nedfanke yi'ay kisiyee iwruɗo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno din jamaaji araydi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo biɓbe Ibraahiima. ⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa biɓbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wafata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji didi yo sendodu di e mo maraa. Kala jogiido kadi paametee yo o warru wano non.»

¹² Yantooɓe* sagalle ben ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wafude?»

¹³ O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

¹⁴ Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wafude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore toope, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e maɓbe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on. ¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burɗo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on. ¹⁷ Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira bete^d makko on, o mooba paametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

¹⁸ Tawi Yaayaa no feɲɲinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewuɗi. ¹⁹ Kono bay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, don ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereejii di o wadaynoo, ²⁰ onsay Heroodu beyditiri don hendagol Yaayaa, soka mo.

^d 3:6 3.6 Isa. 40.3-5 ^d 3:17 3.17 Maa: «gete».

Fii no Iisaa Lootiraa
(*Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11*)

²¹ Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootoraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii, ²² Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin
(*Mat. 1.1-17*)

²³ Ko Iisaa fudfii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on bidfo Helii, ²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu, ²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji, ²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza, ²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii, ²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi, ³⁰ mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima, ³¹ mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda, ³² mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna, ³³ mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura, ³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha, ³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka, ³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana, ³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(*Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13*)

¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa. ² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto don o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu jaametee.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Nedfo hinaa jaametee tun wuurirta.> »e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriiji aduna on fow yeru hinyaango yiitere. ⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okay di mo mi faalanaa woo. ⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don, cikkodaa ka leydi, ¹⁰ ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene, ¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dñi dfo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu

(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heeduđi dñon dñin fow. ¹⁵ O jannayno ka juulirde maβbe. Yimbe ben fow manti mo.

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa dñon. E *ɲalaande fowteteende nden, dñun ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol. ¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka dñundoo windii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on fii feɲɲinangol miskinbe ben Kibaaru Moyyo on.

O nelii lan

fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,
hollita bumbe ben hettugol giide mun den,
hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

¹⁹ e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyyere mun nden e mun.»ⁱ

²⁰ Ontuma o jobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo. ²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon dñin laatike hande.» ²² Fow seeditanii mo, ɲaldidi e dñin konguđi makko moyyi dñi o yewtaynoo, hibe wi'a: «Wonaa bidfo Yuusufu on nii?»

²³ Iisaa wi'i be: «Midfo andi on wowlanay lan ngol tindol dfo: ɲawndoowo, ɲawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadii Kafernahuum, wadu dñun kadi ka leydi maa dfo.» ²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun. ²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iliiya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dñan tobbaali, heege tiidunge wadi e leydi ndin fow, ²⁶ kono hari Iliiya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujoo mo Sarfati, dñun ko e nder leydi Siduuna. ²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be dñamajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e maβbe sellinaaka, si hinaa oo Siriyanteejo wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay be nanii dñi konguđi makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki. ²⁹ Be immii, be dupiri mo ka baawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii dñon fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa. ³⁰ Kono o ukkitii hakkunde maβbe, o feyyi, o yahi.

Fii no Iisaa Rađori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy

(Mrk. 1.21-28)

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e ɲalaande fowteteende nden, dñun ko aseweere nden. ³² Ko o jannaynoo kon ɲaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton nedfo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ³⁴ «Hey, ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min midfo andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedfo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde maβbe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ñaldĩ, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bondĩ d̄in e hoore doole e bawgal, d̄i yalta!» ³⁷ Kibaaru fii makko lolli e nokkeeli heedudĩ d̄on d̄in fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal.

³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooŋe jawdo noone jaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko d̄en e hoore mo kala e maŋbe, o sellini be. ⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maŋbe, hara hidĩ sonka, wi'a: «Ko an woni Bid̄do Alla on!» Kono o toŋani d̄i, o salii d̄i wowla, bay hari hidĩ andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wuldirnde. Jamaaji d̄in woni e d̄aŋbitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude d̄on, hara o accaali be d̄on. ⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feŋŋinana d̄eya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, d̄un ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii d̄un mi neliraa.» ⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben (Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii hedagol daaluyee Allaahu on. ² O haynii laakoy d̄idoy ka sera weendu, tawi yungooŋe ben no jippii fii lootugol *jalaaji maŋbe d̄in. ³ O yawi e gokkun e koy laakoy, d̄un hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri ondon wod̄d̄intingol be pence on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi d̄on, bugod̄on jalaaji mon d̄in, nangan liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudo doo fow meden yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakudon kon, mi bugoto jalaaji d̄in.»

⁶ Bay be wadii d̄un, be nangi liyyi duud̄ud̄i, benii jalaaji maŋbe d̄in fudd̄ii tayude.

⁷ Onsay be ŋaayi beya wondiŋbe maŋbe wonbe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy d̄idoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii d̄un, o yani e ley koyde Iisaa, o wi'i: «Kooŋoojo an, wod̄d̄itee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!» ⁹ Ñalaw hebi mo, hebidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol d̄in liyyi. ¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee fiŋbe Zabadii wondiŋbe Sim'uunu ñaldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.»

¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pence, be acci fow d̄on, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan (Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Kooŋoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mid̄o faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan d̄amajan d̄an yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan d̄un hay gooto. Kono non a yahay hollitoyod̄aa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko laŋbinadaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo d̄un wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii pawndegol nabbeeli mabbe, ¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannooɓe fii Sariya on no joodii don, hibe iwri e koofooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o pawndira. ¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordii. Hibe dabba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa. ¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu duudugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordii din e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomɗinal mabbe ngal, o wi'i: «Musidɗo, junuubaaji maa din yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannooɓe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi din miijooji mabbe, o wi'i: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon? ²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dii doo furi weebude?» ²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordii maa din, hootaa ka maa.» ²⁵ On immii don kisan e tawnde mabbe, o yetti boggi-dimbordii makko din, o hooti ka makko, himo manta Alla. ²⁶ Kaawee hebi be fow, be manti Alla, be huli fota, hibe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto dun, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!» ²⁸ Lewi acci don ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantooɓe sagalle wondude e yimbe goo joododi e mabbe. ³⁰ Fariisiyaabe ben e jannooɓe fii Sariya on jeyaabe e fedde mabbe nden nuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hondun naamidanton, yaridon e junuubankeeɓe ben e yantooɓe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben. ³² Min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeeɓe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no naamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba pande peera on, hara himo wondi e mabbe? ³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidɗo. Si hinaa dun, haray ontigi bonnii kesun dun, walkere nden kadi yaadataa e kidɗun dun. ³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiju kesan e nder bootooji guri kidɗi. Si hinaa dun, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri, njaram dan hibba, bootooji guri din kadi bona. ³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri

kesi loowetee. ³⁹ Kala yarudɔ njaram kidɗan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: <Ko kidɗan ɗan buri welude.> »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, ɗun ko *nalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti ɗen gese, worsa ɗi, jaama. ² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e palaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunooɓe e makko ben? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediije weebitaade fii sadaka ɗen, o jaami ko daganinoo *yottinooɓe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.» ⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom palaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godɗo no nder ton mo jungo mun jaamo maayi. ⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be toɗna Iisaa, tawi hibe ndaara si o jawnday e asewe, ɗun ko palaande fowteteende nden. ⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo ɗin miijooji mabbe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo daroɗaa ka hakkunde ɗoo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka godɗo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?» ¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadɗata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹² E nder ɗen balɗe ɗon, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade. ¹³ Bay weetii, o noddii taalibaabe makko ben, o subii sappoo e ɗiɗo e mabbe, o toɗɗii be *sahaabaabe: ¹⁴ ɗun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu ¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiiɓe ben, ¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodɗo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko ɗuudube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaaɗo iwruɗo e cende ɗen fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e ɗii banɗeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu. ¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii jawndegol pabbeeli mun. Be jinna tampinoo ben sellinaa. ¹⁹ Awa kadi mo kala e mabbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal jawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko ɗen, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinbe,

bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo ɗoo,

bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo d'oo,
bay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben api on
e nde be radii on, be yenni on,
be piddini inde mon den sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden pande, weltee, jipon welo-welo,
bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu,
ko fii ko nii kadi mawbe mabbe ben warraynoo annabaabe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon aldube ben,
bay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon bee haarube jooni,
bay on weeloyte.

Bone wonanii on onon bee jalooobe hande,
bay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on ko moyyi,
bay ko non mawbe mabbe ben wowliraynoo
fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hediiibe lan: Yidee aybe mon ben, moyyodon e apube on ben, ²⁸ du'anodon hudooobe on ben, toranodon tampinoobe on ben. ²⁹ Mo bantike ma e wabbugo, tudan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a hadu mo yettude fokiya on kadi. ³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben. ³¹ Wadane yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non.»

³² «Si on yidii yidube on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Ko fii hay junuubankeebe ben no yidi yidube be ben. ³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata. ³⁴ Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir. ³⁵ Kono yidee aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, jawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi bibbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ben e bonbe ben. ³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol (Mat. 7.1-5)

³⁷ «Wota on jaawu, dun on jaawetaake. Wota on felu, dun on feletaake. Yaafee, dun on yaafoyte. ³⁸ Okkee, dun on okkorte. On etirante sariyaare yeddfunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani be ngal misal d'oo, o wi'i: «Hara bundo no waawi d'owude bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka? ⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.»

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musid'oo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musid'oo maa: <Musid'oo, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musid'oo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun
(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa bibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa bibbe moyyube. ⁴⁴ Leggal kala no anditiree bibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-kopon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete. ⁴⁵ Nedfo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, nedfo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji d'in
(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi <Koohoojo, Koohoojo>, hara on wadataa ko mi wi'i on kon? ⁴⁷ Kala nedfo ardo e an, nani waajuuji an d'in huutori di, mi hollay on no on wa'i. ⁴⁸ On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fudfii don mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi. ⁴⁹ Kono kala nanudo kongudi an d'in, huutoraali di, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaajo on
(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum. ² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde. ³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol pawndana mo ndun kurkaadu makko. ⁴ Bay be arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wadaneede d'un, ⁵ ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.» ⁶ Iisaa yaadi e mabbe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yibbe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koohoojo, wota on tampentino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an. ⁷ Ko d'un wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁸ Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii godfo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu d'un>, ndu wadafay.»

⁹ Bay Iisaa nanii d'in kongudi makko, o njaldi, o fewti e jamaa jokkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedfo gomdinirfo wa oo.» ¹⁰ Bay nulanoobe ben yiltitike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoonu ndun ndikkii.

Fii no Bidfo Keynguujo on Wurnitiraa

¹¹ E nder den balde don, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duududo yaadi e makko. ¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko bidfo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujo. Tawi jamaa duududo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Koohoojo on yi'ii on keynguujo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!» ¹⁴ O badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiibe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!» ¹⁵ Onsay mayfo on immii joodii, o fudfii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldufo feepii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!» ¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjeeji heedudi fon din fow.

Fii Lande Yaayaa den

(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow. ¹⁹ Yaayaa noddidi dido e taalibaabe mun ben, o immiini be e Koohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²⁰ Bay ben immiinaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on immiini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini jawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy. ²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immiini, o wi'i be: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon wonde, bumbe ben yi'ii, boofoo be ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben. ²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k

²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fuddii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata? ²⁵ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido concidi dimi? Ndaaree bee borniibe concidi dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu. ²⁶ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko buri annabaajo. ²⁷ Ko oo doo woni mo fii mun windii on:

<Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^m

²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laamateeri Alla no buri mo teddude.»

²⁹ (Jamaa hedinoodo mo on e yantoo be sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon. ³⁰ Kono Fariisiyaabe ben e waawube fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on ebbannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e hondun mi ebbindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi? ³² Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

<Men wuttanii on ceri, on amaali,
men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!>

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o paamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!> ³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reeredufo, yaroowo, weldufo e yantoo be sagalle e junuubanke'en!> ³⁵ Kono jabube faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaafuraa

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol. ³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri, ³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o ugginii ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko din bubini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

^k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomdinde lan ko malaado.» ^m 7:27 7.27 Mal. 3.1

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoofo Iisaa on yi'ii d'un, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemudo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»
On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Godfo no pawlunoo yimbe d'ifo. Gooto on no joganii mo *dinaruuji teemedde jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi. ⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be d'ifoo non ko be pawlii mo kon. Ko hombo e ben d'ifo burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burfo jamaande tiidunde on.»
Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi semhora, kono oo doo bubbinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun. ⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati doo, himo lunnaade lan koyde den. ⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an. ⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duudude yaafaama, ko d'un wadi si giggol makko ngol no tiifi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»

⁴⁹ Onsay jaamidaynoobe e makko ben miiyii e berde mun: «Ko hombo woni oo nedfo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomfinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunooŋe Iisaa ben

¹ Bawto d'un, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e d'ifo, hara himo waajoo fejjina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun. ² Himo wondunoo kadi e rewbe goo pawndaabe jinnaaji bondi e jabbeeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedifi yaltinaa e mun, ³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wobbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo (Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wadani be ngal misal doo: ⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, feyyoobe ben yaabi, colli din kadi modi de. ⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fudirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo d'un, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi. ¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, d'un wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol. ¹² Nde awdi sankaaandi ndin saami ka fatal, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde maŋbe fii wota be gomdin sakko be dandee. ¹³ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka fetere, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa d'adi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo. ¹⁴ Nde

ⁿ 8:10 8.10 Isa. 6.9-10

awdi sankaaandi ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu maβbe ndun, be ronka rimude moyya. ¹⁵ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimooβe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu
(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o joddinay mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun. ¹⁷ Ko fii alaa ko suudfii ko feepataa, kala gundoo ko sakkitora ko feepoygol. ¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe. ²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoobe an ben ko hedotoobe daaluyee Alla on, pinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gaɗa weendu.» Be yahi. ²³ E nder ko be lumbata kon, Iisaa d'aanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fudfii heewude ndiyan, d'un wonani be nawaare hulbiniinde.

²⁴ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o toɗani hendu ndun e morloode ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi. ²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomɗinal mon ngal woni?»

Be huli, be ɗaldi, hibe wi'indira: «Ko hombo woni oo nedɗo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, d'un doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaaɗo
(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankooβe tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu. ²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, nedɗo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo. ²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadaa lan an Iisaa *Bidɗo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!» ²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i d'un sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo nedɗo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbee juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.» ³¹ Awa kadi hidfi jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji d'in jeeji Iisaa yo o accu di naata e d'in koseeji. O newnani di d'un. ³³ Jinnaaji d'in yalti e on nedɗo, di naati e nder d'in koseeji. Onsay koseeji d'in gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'ii d'un, be dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji. ³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on neddo mo jinnaaji d'in yalti e mun no joodii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli. ³⁶ Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be no jinnanoodo on selliniraa. ³⁷ Onsay jeyaabe e diwal Gadariyankoobe ben fow torii mo yaltugol ka mabbe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii. ³⁸ Onsay neddo mo jinnaaji d'in yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo: ³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wadan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wadani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabpii mo, ko fii hari fow no sabbii mo. ⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde mabbe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko, ⁴² bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo neddo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow. ⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hepii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndoobe ben, kono hay gooto e mabbe waawaali mo sellinde. ⁴⁴ On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hibe hibpii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Goddo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii goddun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furpiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on. ⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay be jali mo, ko fii hibe andi jiwo on maayii. ⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!» ⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri be okkorgol mo paamete. ⁵⁶ Kaawee hebi mawbe jiwo on. Kono o yamiri be wota be wowlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Didfo Nuliraa
(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e didfo, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji d'in fow e fii sellinngol jabbeeli. ² O immiini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellinngol jawbe ben. ³ O wi'i be: «Wota on yoobo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa paamete goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoobo dolokkaaji didi.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo, ⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella maɓɓe on.» ⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hiɓe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hiɓe sellina hen fow jawbe ben.

Fii Nalaw Heroodu on

(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wafude kon, don jiiɓi mo bernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben, ⁸ wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feepiti, wobbe goo no wi'a wondema ko godɗo e annabaabe hiɓbe ben immitii. ⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila don himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe be o imminoo hewtitii, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e maɓɓe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be bakiitii don. ¹¹ No yimbe ben humpitornoo don, be jokki mo. Onsay Iisaa tolni be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o jawndi kadi ben hatonjinbe e jawndeede.

¹² Tawi jallal ngal wodɗike. Onsay sappoo e diɗooɓe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka koɗooli e ka fulawaaji kawtirdi e doo, be daɓɓoya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɗinnde wonden doo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi diɗi pet men mari doo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa doo fow jaama!» ¹⁴ Tawi worbe wonbe don ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Jodɗiniree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.» ¹⁵ Be jodɗiniri be no o wi'iri be non. ¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije den jowi e liyyi din diɗi, o banti gite makko den, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonngol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on. ¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moɓiti debbeeje sappoo e diɗi kunte ko lutti.

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii be dundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynooɗo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kidɗo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan don hay gooto. ²² O beyditi e don, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,ⁿ o jokkammi. ²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan

ⁿ 9:23 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay dan. ²⁵ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi? ²⁶ Awa kadi, kala hersirɔo lan, hersiri kongudɔ an dɔn, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabube ben. ²⁷ Mido wowlande on goonga, no woodi woɓɓe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii ɓawto yewtugol mo be dɔn kongudɔ, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla. ²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbudo. ³⁰ E nder dɔn, yimbe dɔdo feepi no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iiliya. ³¹ Ben no feepidi e annoora, hiɓe yewta fii yaadu makko sakkitorɗu ndun Yerusalaam. ³² Tawi Petruusu e wondiɓɓe mun ben no soyyaade, kono be ɗonti, be yi'i annoora Iisaa on e ben yimbe dɔdo be o wondunoo e mun. ³³ Fewndo ɓee yimbe dɔdo seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata dɔn, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli. ³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo doo ko Bidɔo an Subaado on. Heditee mo!» ³⁶ Bay ngol ewol wadɔi, be tawi ko Iisaa tun lutti dɔn. Taalibaabe ben mari dɔn fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko be yi'i dɔn e nder dɔn balde dɔn.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden pande ko be jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa. ³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo bidɔo an, ko fii ko bajjo an on nii. ³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko. ⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido muppanoo on? Awa addu doo bidɔo maa on.»

⁴² Wa ko o bannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa toɗani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun. ⁴³ Fow ɗaldɔ fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow ɗaldɔdi e ko o wadaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben: ⁴⁴ «Onon heditee fota dɔi kongudɔ doo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimbe ben.» ⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude dɔn kongudɔ, sabu hari hidɔi wirnanii be fii wota be andu ko dɔi firi. Awa kadi hari hiɓe huli landitagol mo dɔi.

Fii Burɔo Teddude on e Hakkunde Mabbe

(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral wadɔi hakkunde mabbe fii andugol ko hombo e mabbe buri teddude. ⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kapun no andunoo dɔn miijooji mabbe, o yetti paykun, o jodɗini takko makko. ⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabudo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabudo lan, haray ko Nuludo lan on o jabi. Ko fii ko burɔo fandude on e mon woni teddudo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii goddo no radoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo d'un, bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on tojan mo d'un. Ko fii kala mo wonaa gajo mon, haray ko gid'o mon.»

Fii no Samariyankeebe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balde de Iisaa ittete ka aduna doo den hewtii, o fibi anniyee yahugol Yerusalaam. ⁵² O immini wobbe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hodo Samariyankeebe goo fii ebbindanagol mo don kanko Iisaa. ⁵³ Kono ben yimbe jabaali mo tol nude, bay ko Yerusalaam o sutii. ⁵⁴ Bay be yi'ii d'un, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Koohoojo amen, hidon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?» ⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e mabbe, feli be fota. ⁵⁶ Ontuma be yaari e hodo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, goddo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaarudaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni din no mari gayde mun, awa kadi colli din ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i goddo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feppinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Goddo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i ondon kadi: «Kala fawudo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyyitii baawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedido e Did'o Nuliraa

(Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e d'un, Koohoojo on todfii fahin taalibaabe cappande njeedido e dido. O imminiri be dido dido ko yaha adoyoo mo e ca'e den fow e kala nokkeeli di o rewoyta e mun. ² O wi'i be: «Baagol ngol no duudi, kono wa'oobe ben duudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oobe ka baagol makko. ³ Jooni mido immindirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee. ⁴ Awa kadi wota on yoobo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol. ⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: <Yo buttu wonu e nduu suudu!> ⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wontanay on. ⁷ Tabitee e ndun suudu don, jaamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wad'aali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon.

⁹ Sellinon pawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun badike be.

¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tol nude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on: ¹¹ <Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!> ¹² Mi andinii on, pande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wad'irnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii

hollugol wonde be tuubii. ¹⁴ Ko dɔn wadi, pande paawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon. ¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o heditii. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeediido e diido artidi e weltaare, be wi'i: «Koohojo amen, hay jinnaaji dɔn yankinike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farɔitere.

¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle den e jahe den e kala bawde gapo on, hara hay fus hebaali on. ²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji dɔn yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon den windaa ka kammuuli kon.»

*Fii Weltaare Iisaa nden
(Mat. 11.25-27, 13.16-17)*

²¹ Ko e on saa'i dɔn tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa dɔn ben faamube e bee gandidube, feɔpinandaa dɔn bee faybe. Hiiyii, ko fii ko dɔn wonnoo yidi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bidɔo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bidɔo on e on mo Bidɔo on faalaa mo feɔpinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii! ²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

²⁵ Onsay godɔo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wadude fii yo mi hebu dɔn *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa dɔn?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidiri Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa den fow e hakkil maa kin fow^ŋ, yidiraajokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^p

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dɔn ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on jokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godɔo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo dɔn. ³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo dɔn, o yi'i oo nedɔo, o takkii mo, o feyyi. ³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo dɔn, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi. ³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo. ³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o haɔbi. Onsay o wadi mo ka mbaɔdateeri makko, o nabi mo haa e suudu hoɔbe, o dankii mo. ³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruujii diidi, o jonni jom suudu hoɔbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dɔn doo. Kala ko fawoydaa e hoore dɔn doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee dɔn tato woni jokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawuɗo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»
Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hodo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun. ³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyde Koohoojo on no heditoo konguɗi makko din. ⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidude e muraadi nder suudu din. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e dee golle doo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji duuduɗi. ⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kapun subike ko buri hittude kon, dun-le o jabitantaake dun.»

11

*Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla
(Mat. 6.9-13, 7.7-11)*

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, godɗo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii:
«Baaba,
yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feepu.

³ Okkor men pande woo jaametee haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen din,
wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnuɗo men.
Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si godɗo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: «Njaatigi, jawlan bireediije tati, ⁶ ko fii mido hebi kodo ka jemma doo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: «Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo doo, mi jonne bireedi!» ⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde maɓbe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo haɓbitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hodɗee, on udditante.
¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabɓuɗo hebay, awa kadi kala on hodɗiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, biɗɗo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare? ¹³ Si tawii non hay onon bonbe ben, hidon waawi wadande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniido on!»

*Fii no Iisaa Raɗori Jinnaaji din
(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)*

¹⁴ Nande goo Iisaa raɗii jinnawii mbobindinngii godɗo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnoodo don on fow mugaa. ¹⁵ Wobbe e maɓbe wi'i: «Ko e immerde e *Balzabuula lando jinnaaji din o woni raɗorde jinnaaji din!» ¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi dɪn miijooji maɓɓe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto. ¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji dɪn. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? ¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi radorta jinnaaji dɪn, dɪn haray onon ɓe mon ɓen non ko tippude e hombo ɓe radorta di? Ko dɪn wadi si kambe tigi ɓe ɲaawoyay on. ²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni radorde jinnaaji dɪn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde nedɗo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun dɛn daɗay.

²² Kono si tawii burɗo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay dɪn jogaaji di o hoolornoo, o sendita dɛn jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitide, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e nedɗo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii ɗaɓɓa nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo dɛn.> ²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama. ²⁶ Onsay ngii yahay, ngii ɗaɓɓoya jinnaaji jeedidi burɗi ngii hunyude, di naata dɛn, di hoda. Onsay sakkitorde on nedɗo buray aranun dɪn bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo dɪn, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e dɪn endi di muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ɓen hedotoobe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden
(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu ɗaɓɓa maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa. ³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimɓe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande. ³¹ Nande ɲaawoore nden, nde yimɓe nguu jamaanu doo no ɲaawee woo, onsay oo debbo laaminooɗo ndii leydi hikkorndi ka sengo ɲaamo immoyto, ɲaawoya ɓe sabu iwugol mo haa ka kattudi leyɗe, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burɗo Sulaymaana no doo. ³² Awa kadi ɲande ɲaawoore nden, nde yimɓe nguu jamaanu doo no ɲaawee woo, yimɓe Niinawa ɓen kadi immoyto, ɲaawoya ɓe sabu ko ɓe hedinoo waaju Yuunusa ngun, ɓe tuubi, hara-le burɗo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu
(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatoobe ɓen yi'ira ndaygu ngun. ³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no ɲawi, haray bandu maa ndun no e nder niwre. ³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre. ³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, dɪn haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ɓen
(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo dɪn, *Fariisiyaajo goo torii mo yo ɓe yaadu ka makko, ɓe hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii ɲaamugol. ³⁸ Kono Fariisiyaajo on ɲaldi ko Iisaa toolii fii ɲaamugol kon soofaaki. ³⁹ Onsay Koohoojo on wi'i mo: «Onon

bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji dɪn tun laɓbinton, hara hidon heewi miile e bonki. ⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudo baawo on tagi nder on kadi?

⁴¹ Okkoree waasube ben ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon ittana naana e suukooran e kala tutateeriiji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko dɪn haanunodɔn jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de goddo rewata e mun hara andaali!»Q

⁴⁵ Onsay goddo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa dɪn hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabiraafe mon ben sahinbini be. ⁴⁸ Dun no seedintini wonde hidon newni den kuude ben baabiraafe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidon mahude maandina genaale maɓbe den. ⁴⁹ Ko dɪn wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: <Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wofbe e ben, be tampina beya ben>, ⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantroyee yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fuddoode aduna, ⁵¹ dɪn ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii dɪn.

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudfii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanooɓe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii dɔn, jannoobe fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fuddfii mo monanaade, landoo mo lande duudude, ⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudi makko dɪn.

12

Fii Hajande e Waaju (Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moɓbondirii haa hiɓe yaaɓindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, dɪn ko faasiqankaaku ngun. ² Alaa ko suudfii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ³ Ko dɪn wadi, kala ko wowludon ka niwre feenay jalorma teddan, e kala ko sowndidɔn ka cuudi ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yiɓbe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin dɪn alaa ko be waawi. ⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Mardo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Mardo bawgal wadugol dɪn haanudon hulude. ⁶ Hinaa seresereji jowi no yeeyee tammaaji didi? Kono Allaahu on kanun yejjitaa hay gootun e majji. ⁷ Hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ⁹ Kono kala yedduɗo fii an yeeso

Q 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si goddo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmuɗo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on. ¹² Ko fii don kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Godfo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on nedfo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi jaawoowo maa sendanoowo on?» ¹⁵ O watti e fun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e fun humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i: «No woodunoo nedfo aldudo mo toore leydi mun moyyiri fun fota. ¹⁷ Tawi on nedfo no miiotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal conal an?» ¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nende an den e piiji an din fow. ¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi paama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma doo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandifaa, ko hombo fun wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobudo jawle e baawo alfangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko fun wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko naamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon din. ²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu. ²⁴ Ndaaree kayakayaaji din: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidfon buri colli din hittude. ²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal? ²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?»

²⁷ «Ndaaree no dii piindiji fufirta njanda, hara-le di gollataa, di sannataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudu wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wadande on ko buri fun, onon bee fanda-gomdfinalbe? ²⁹ Onon non wota on yango fii ko naamon maa ko yaron, wota fii fun maapin on. ³⁰ Ko fii fun fow ko be gomdfinaa ka aduna ben dabata fun. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidfon handi e fun. ³¹ Kono dabbee tun laamu makko ngun, din piiji fow beydanoyte on.»

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun. ³³ Yeeyee ko jeyfon kon, okkoron misikinbe ben, moyyinee bonfooji di hiddataa, fun wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, don mooyataa, awa kadi ngujo meemataa. ³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon din no hubbi. ³⁶ Wa'on wa nde jiyaado tijjii jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hodfii, o udditanay mo. ³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom mabbe ari tawi hiibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be paama. ³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no

^r 12:35 12.35 Maa: «daditiibe».

ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii. ³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde nguji on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko den fusee. ⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo
(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petruusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal doo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo? ⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow. ⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: <Jom an neebii araali>, onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e naamugol yara haa mandila, ⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka be gomdinaa ben wadete ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun din, kono o ebbindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko din, o piyete piggal duudungal. ⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko burti.»

Fii Liddondiral
(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Mido ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii! ⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa dun ko tampere, doo yo dun sollitanan, haray mido sonjii. ⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa dun, kono ko liddondiral mi addi. ⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya dido, beya dido kadi liddondira e beya tato. ⁵³ Baaba liddondiray e biddo, biddo liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iiji
(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan <ndiyan dan aray>, dun wonira non. ⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo naamoo woo, on wi'ay <nguleendi ndin arii>, dun kadi wada. ⁵⁶ Ko onon yo faasiqiibe, on waawii faamude fii ko feeji ka leydi kon e ko feeji ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon? ⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesoojo on woo, wadu feere no faamondiriron ka laawol, fii wota o watte e juude naamoo on, on naamoo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye. ⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wobbе ari fillitanii Iisaa fii beе be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji mabbe. ² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankoobe ben fow junuubu bay be lettorii non? ³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay. ⁴ Kaa hara on sikku beе sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi

Siluwaama yani e mun wari, no furi bee be Yerusalaam luttube fow bakkatu? ⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wafani be ngal misal doo: «Tawi godfo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari dabbugol bibbe e makki, o hebaali. ⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude dabbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e dun mi jasay binde maggal on fow mi wafana ngal polu. ⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddle mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi pande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *palaande fowteteende nden, dun ko asewe. ¹¹ Tawi no fon debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few. ¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!» ¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa pawndi pande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree pawndefon e den balde fon, hara hinaa e palaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiibe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun pande asewe, naba yarnoya?

¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee din kabbi pande palaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, dun hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori dii piiji hittudi di o wadaynoo.

Mise Yettaafe e Abbere Bene e Lewen (Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu? ¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde godfo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fufi, wonti leggal ngal colli din ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun? ²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya fon, on lewen wona sabu fon fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun (Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo. ²³ Godfo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be: ²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira fon, kono be waawoytaa. ²⁵ Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fufdoto honkande mo baafal ngal, wi'a: «Koohoojo, udditane men!» O jaaboyto on, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto!»

²⁶ «Wi'on kadi: «Men jaamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.» ²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylai fow, pottitee lan!»

²⁸ «Tuma yi'ufon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e natindiro piye woni ton. ²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be

nafodoya ka laamateeri Alla. ³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam
(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Mido radaade jinnaaji d'in, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan. ³³ Kono bee mi seppa hande e jango e faddi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un! ³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yiitataa lan haa pande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »^S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnufo Goo

¹ E *aseweere goo, d'un ko *jalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo. ² Tawi aaden buutudo no yeeso makko don. ³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?» ⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si bid'do mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnude maa yawna mo don kisan fii nden pande ko asewe?» ⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e d'un.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndad'dule yeesooje den, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: ⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndad'dule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don ⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: <Accanee oo doo ndad'dudi ndin.> Onsay on hersay ruttagol ka ndad'dudi baawoori. ¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: <Gido an, aru wonaa yeeso gaa.> Onsay d'un wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinadon fow. ¹¹ Ko fii kala mawnintiniifo jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hida soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yibbe maa ben maa neene-gootoobe maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine pande goo, d'un wonane njoddi. ¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumben. ¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte pande ummutal feewube ben.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol
(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii d'in kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy. ¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e mabbe wi'i ndun kurkaadu: <Midfo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafo lan.> ¹⁹ Godfo on wi'i: <Midfo soodi kalali sappo, midfo yahude mi lasindoo di, mi torike mo yo o yaafo lan.> ²⁰ Godfo goo kadi wi'i: <Midfo jombi neebaali, ko d'un hadata mi yaha.>

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: <Yahu kisan e dfate den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e bofoobe ben fow.>

²² «Kurkaadu ndun wi'i: <Jom an, ko yamirdon kon wadfaama, kono haa jooni ka joodee no lutti.>

²³ «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: <Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira. ²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!> »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede (Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i: ²⁶ «Si godfo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootoobe makko ben worbe e rewbe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray ondon waawataa wonude taalibaajo an. ²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o ebbi kon si ko ko yonata? ²⁹ Kulol wota ootigi fudfo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e d'un ben fow jalu mo, ³⁰ wi'a: <Oo nedfo fudfino darnude, kono o waawaali lannitaade!>

³¹ «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidoygol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe? ³² Si o tawii non o heboytaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wadan mo sartiiji no buttu on tabitira. ³³ Ko d'un wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

³⁴ «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? ³⁵ Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka jolu, ko hawkoyteedan ka yaasi.

«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii (Mat. 18.12-14)

¹ Yantooobe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo. ² Fariisiyaabe* ben e jannooobe fii Sariya on no nunaynoo hakkunde mabbe, wi'a: «Oo doo kapun bannitay junuubanke'en, naamida e mabbe!»

³ Onsay kanko Iisaa o wadani ben ngal misal doo, o wi'i: ⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e din majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji din ka wulaa, yaha dabbitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo? ⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare. ⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yibbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: <Weltodee e an, ko fii mi yiitii

^t 14:27 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

baalii an majjunoongii ngin!> ⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare burirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki dun.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e din majjirii mo, ronkata hubbude lampu, fitta suudu mun ndun, dabbitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo? ⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yibbe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: <Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoonda ndun!> ¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bidfo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «Godfo no marnoo bibbe difo. ¹² Toolaajo makko on wi'i mo: <Baaba an, jonnee lan gebal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.> Onsay ben mabbe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wodfundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiibaare. ¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidunge wadi e ndin leydi. Onsay o fuddaa nakkireede. ¹⁵ O halfinoyii e godfo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana dun koseeji mun din. ¹⁶ Himo faaletenoo naamude neteeje de koseeji din naamaynoo den, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: <Ko golloobe njelo ben an mari naamooobe haa luttina, hara min mido maaya doo heege! ¹⁸ Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a be: Baaben, mi wadii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon, ¹⁹ mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.>

²⁰ «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii. ²¹ Onsay on bidfo makko wi'i mo: <Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi!>

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i be: <Yahee tinna addanon mo kaftaane burfo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.> ²³ O wi'i be kadi: <Addoyee ga'un fayukun kun, hirsan, naamun, weltoden. ²⁴ Ko fii hari oo bidfo an doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!> Onsay be woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hodo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami. ²⁶ Tun o noddi golloowo mabbe goo fii ko humpita mo kon ko woni wadude ka mabbe. ²⁷ On golloowo wi'i mo: <Minan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu dun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.>

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu. ²⁹ Kono o wi'i ben makko: <E hino, wadii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben. ³⁰ Kono bay oo bidfo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadoobe jinaa artii, onfon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!>

³¹ «Ben makko wi'i mo: <An non boobo an, pande woo hiden wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi. ³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo minniraawo maa doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.> »

16

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo marfo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no no'iraa funsugol jawdi on galo. ² O noddii on mbatulaajo, o wi'i mo: «Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wondaa gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.»

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: «Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinanii lan. ⁴ Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

⁵ «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: «Ko jelu joganidaa jom an?» ⁶ On jaabii: «Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: «Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.»

⁷ «O wi'i godfo goo kadi: «An-le ko jelu joganidaa mo?» On jaabii: «Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i ondon kadi: «Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.»

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen pokondooibe mun ben buri faybe jeyaaibe ben ka ndaygu. ⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on dabfir dee jawle adunyankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernooye ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni. ¹¹ Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunyankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den? ¹² Awa kadi si on nundaali e hoore ngel godfo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?»

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dñun dido, ko fii o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dñun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

¹⁴ Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dñun fow liba bote e Iisaa. ¹⁵ O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no feppineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol dñon. ¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no buri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray ondon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo concii dimi firsiniraadi ko wojji, wadaynoodo pande woo welii e fotii. ²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko. ²¹ On no faaletenoo hendaade naametejei luttaynoodi dñin ka on galo. Tawi hay bareeji dñin arayno metta den temmeeje makko.

²² «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa. ²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o banti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wofditii. ²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o bubbinanamma dñengal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyyerejei maa dñin ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinoke ton tamperejei. Jooni non kanko

bernde makko futtinaama doo, an hida tampude. ²⁶ E hoore d'fun kadi, wimbo moolanaango no wadaa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu d'fun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: <Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an ²⁸ haa e bee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo be d'fun fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: <Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hed'o d'en.»

³⁰ «O wi'i: <Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si god'do e maybe ben yahii e ma'bbe, be tuubay.»

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: <Si be hed'aaki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama god'do e maybe ben!> »

17

Fii Junuubu e Gomdinal e Farilla (Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu d'fun. ² Haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade. ³ Reenee hoore mon!

«Si musid'do mon oopike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo. ⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedid'i e nder pallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedid'i hara himo wi'a: <mi tuubii>, on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohoojo on: «Beydaneen men gomdinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i be: «Hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: <Boro, iroyod'aa ka tumbo baharu!>, onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: <Aru jaamaa? ⁸ Kono ka liddu d'fun, o wi'ay mo: <Moyyinanen ko mi jaama, bornod'aa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa>. ⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o wad'ii ko o yamiraa kon? ¹⁰ Onon kadi wano non, si on wad'ii ko yamirad'on kon fow, wi'ee: <Menen ko men kurkaaduu'be meere'be, ko ko men haani wad'ude tun men wad'i.> »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariiya ngal e diiwal Jaliilu ngal. ¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hodo, yimbe sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka wod'di, ¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurminee men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyod'on *yottinoobe sadaka ben.»

E nder yaadu ma'bbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii. ¹⁵ Bay god'do e ma'bbe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla. ¹⁶ Hawri on ned'do ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyde Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayoo'be luttube ben woni? ¹⁸ Hinaa hay gooto e ma'bbe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano doo tun?» ¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun (Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta. ²¹ Wi'etaake <hingu doo!> maa d'un <hingu daa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'ude wootere e jalaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde. ²³ On wi'oyte <himo doo!> maa <himo daa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton. ²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka jalaande mun. ²⁵ Kono doo e d'un, bee o tampa fota, nguu jamaanu doo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on
(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadofay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on. ²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no paamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no paamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna. ²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e mabbe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta pande Bii-Aaden on feepiti. ³¹ Nden pande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi din ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun. ³² Anditee fii sonnaajo Luutu on. ³³ Kala dabbufo no dandira ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay dan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare don, yimbe difo waalodube e danki wooti, godfo e mabbe yettete, oya on lotta. ³⁵ Wano non kadi, rewbe difo wonbe unidude, godfo e mabbe yettete, oya on lotta. ³⁶ Awa kadi yimbe difo wondube e ngesa woota, gooto e mabbe yettete, oya on lotta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koochojo amen, hara ko honto d'un wadofya?»
O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

¹ Iisaa wadani taalibaabe mun ben ngal misal fii banginangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali. ² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto. ³ Tawi kadi no e nden saare keynguujo araynoodo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: <Naawu hakkunde an e oo gano an.> ⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono bawto d'un o wi'itii: <Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto, ⁵ bay oo keynguujo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan pande woo!> »

⁶ Koochojo on wi'i: «On nanii ko on jaawoowo boyliido wi'i kon? ⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, d'un ko ben torotoobe mo jemma e jalorma? Hara o nennanay be d'un? ⁸ Mi andinii on, o jaawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomdinbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hibe aybina beya, ¹⁰ o wi'i be: «Yimbe difo yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi godfo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle. ¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: <Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, d'un ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee

jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle d'oo. ¹² Min-le mi hooray laabi d'idi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hebi.»

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano bantirde gite mun d'en ka kammu, kono himo darii ka wofditii, himo tappitoo e bernde, wi'a: <Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankeejo!»

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle d'on-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy
(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Wofbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu be. Nde taalibaabe ben yi'unoo d'un, be tonjani be. ¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Aldufo on
(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wafude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan d'an?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ²⁰ Hida andi yamirooje den, d'un ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Mid'o wafude d'un fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No njakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeydaa, senditanaa miskinbe ben, d'un wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii d'un, o aani, ko fii hari himo aldi fota. ²⁴ Bay Iisaa yi'ii d'un e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla. ²⁵ No buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hedaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako ned'danke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e bibbe mun ben sabu laamu Alla ngun, ³⁰ o heboyay ko buri d'un ka aduna d'oo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan d'an.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon
(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto. ³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara. ³³ Bawto d'un o immitoo ka palaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e d'un, din kongudi wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

^u 18:20 18.20 Egg. 20.12-16.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundfo Yeerikoo
(*Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52*)

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundfo no joodfii ka sera laawol no toroo. ³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondfun wadi. ³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. ³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinooobe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo: ⁴¹ «Ko hondun faaladfaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, ko yo mi hettu giide an den!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» ⁴³ O wunti don kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii dun, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden, ² tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantooobe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru ³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu duudugol jamaa on, awa kadi himo rabbi. ⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko don rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggittii, o wi'i: «Zaakaru, tippo hepa, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.» ⁶ Zaakaru tippii hepa, jabbi mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii dun, be nuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankeejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koohoojo on: «Hedee yo Koohoojo an, mi okay miskinbe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani goddo godfun, mi yobitiray ontigi dun cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle doo. Ko fii oo doo kadi ko o iwdi Ibraahiima. ¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko dabbitugol majjube ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun
(*Mat. 25.14-30*)

¹¹ Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feenay kisan. ¹² O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi woddundi fii lamminoyegol, arta. ¹³ On noddi kurkaaduube mun sappo, o jonnii be manankunji sappo. O wi'i be: «Gollitiree d'ii doo haa mi ara.»

¹⁴ Kono tawi yimbe leydi makko ndin no api mo. Be nelti wobbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudii ben fii no o andira ko honno mo bee e mabbe gollitiriri di.

¹⁶ «Arano on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.» ¹⁷ O wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujoo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandii, mi wadii ma yeesojo e hoore ca'e sappo.»

¹⁸ «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.» ¹⁹ O wi'i ondon kadi: «Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.»

²⁰ «Goddo e mabbe kadi ari, wi'i: «Koohoojo an, e hino di accirnodfaa mi din, hari mido mari di e lincun. ²¹ Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a paadudo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.»

²² «Onsay on lando wi'i mo: <Mi jaawitirte kongudfi maa dfin, yo jiyaado bondo! Hida andunoo ko mi aaden jaadudfo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sonitay ko mi aawaa? ²³ Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobe di ben,^W dun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di e hoore tonoo.>

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.> ²⁵ Kono be wi'i mo: <Koohoojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!> ²⁶ O jaabii be, o wi'i: <Mi andinii on, ko marfo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo dun, waron be yeeso an doo.> »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude dun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam. ²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko dido, ³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon. ³¹ Si godfo aru on e landaade, wi'a: <Ko hondun huntandon kun?>, on wi'ay mo: <Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.> »

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non. ³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndadfdani mo concii maabe dfin e hoore makkun si be yawni mo. ³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadfdirande mo non concii mun din ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu dii kaawakeeji moyyi di be yi'i. ³⁸ Tawi hibe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando
wondo arude e innde Joomiraado on.Y
Yo buttu wonu ka kammu,
darja burdo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre, ⁴² o wi'i: «Si an kadi hida andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni dun wirnanike ma. ⁴³ Aroyay e palaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow. ⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hodudfo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Radfori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnoobe yeeyude ton ben, ⁴⁶ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun ko suudu torordu Alla>,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa jande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dababaynoo no sahinbinira mo. ⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudfi noppi mun e makko.

^W 19:23 19.23 Wallingol mbuudi e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.» ^Y 19:38 19.38 Zab. 118.26 ^Y 19:46 19.46a Isa. 56.7 ^Z 19:46 19.46b Yer. 7.11

20

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)

¹ E nder den balde don, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, dun-le ko feppinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben wondude e mawbe ben ari, ² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaa wadude don e ko e ley kongol hombo wondaa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabodon mi. ⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e neddanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo? ⁶ Si en jaabike mo-le ko e neddanke don iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hibe felliti Yaayaa ko annabaajo.» ⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol don iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde don.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben

(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Goddo tutuno *wiiju, o halfini tutateeri ndin remooobe wiiju ben, o yahi safaari ka o neeboyta.

¹⁰ Bay saa'i sojitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadu makko haa e remooobe wiiju ben fii yo ben jonnann mo bibbe wiiju gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe. ¹¹ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe. ¹² O immini tammo kadi, be barmini ondon kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: «Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immin biddo an yidaado on, no gasa ka be teddinoya ondon.» ¹⁴ Kono no ben remooobe wiiju haynornoo mo, be wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on, waren mo fii yo ndondi ndin wontan en!» ¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben?

¹⁶ On aray, re'a ben remooobe wiiju, o halfina ndi wobbe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii don, be wi'i: «Wota don wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden
wontii hittunde ka sobbundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto,

kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

¹⁹ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore maabe Iisaa wadi ngal misal, tawi hibe dabude no be fawira juude e makko don kisan, kono hari hibe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, be immini e makko tefoobe bonbe waditiibe ko feewube fii ko nangira mo kongudi makko din, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaado diiwal ngal. ²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. ²² E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

^a 20:17 20.17 Zab. 118.22 ^b 20:18 20.18 Isa. 8.14-15

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa maɓɓe kan, o jaabii be, o wi'i: ²⁴ «Hollée lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Jonnitee lando mawɗo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no be nangira mo e dīn konguɗi makko yeeso jamaa on, kono bay be ɗalfidii e ngol jaabawol makko, be deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

²⁷ Wobbe e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godɗo maayii accii beyngu e baawo biɗɗo, haray miɗɗiraawo on mayɗo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁹ Tawa non no woodi fiɓɓe njeediɗo. Arano on jombii, maayii, hebaali biɗɗo. ³⁰ Dimmo on kadi yettii mo, maayii. ³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeediɗo non be timmi, be accaali jurriya. ³² Bawto dūn debbo on kadi maayii. ³³ Bay hari ben njeediɗoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Fayɓe nguu jamaanu ɗoo tiggay tiggete. ³⁵ Kono ben yedfoyaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resoytaa, resetaake. ³⁶ Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hiɓe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be fayɓe Alla kadi, bay ko be fiɓɓe ummutal ngal. ³⁷ Seedee maybe ben immitoto, ko dūn Muusaa ɓanginnoo ka o wowli dōn fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c ³⁸ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurɓe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurɓe.»

³⁹ Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.» ⁴⁰ Bawto dūn be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda? ⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde: <Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an paamo

haa mi wada ayɓe maa ben ka ley teppe maa.>^d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁵ Fewndo ka yimɓe ben fow hedii mo dōn, o wi'i taalibaabe makko ben: ⁴⁶ «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dūn ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidii hiwreede ka fottirde, yidii saffawol aranol ngol ka juulirde, yidii ndaɗɗule arane dēn ka nafagol. ⁴⁷ Hiɓe jatta galleeji keynguube, hiɓe juutina julde maɓɓe fii yiingo, awa ben heboyay paawooje burde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujoo on Itti on

(Mrk. 12.41-44)

¹ Onsay Iisaa banti gite mun dēn, o yi'i alɗube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka. ² O yi'i kadi keynguujoo baaso no liɓa ton tammahoy diɗoy. ³ Onsay o wi'i: «Midɗo haalande on goonga, oo keynguujoo baaso no furi beya fow ko ittaa. ⁴ Ko

fii beya fow ko ko burtani d'un kon be wadi, kono kanko keynguujo on e waasifude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadfoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaafe e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be: ⁶ «Nalaade no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma d'un wadfoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol d'un?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben. ⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko d'un haani adaade wadufe, kono lannoode nden hinaa don kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wadfoyya hakkunde leyyi d'in. Laamateerijji d'in kadi immondirana. ¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe wada, heege e jebbeeli raabooji wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e d'un, be faway on juufe, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardo on haa e lambe ben e yeesoobe diiwe den sabu innde an nden. ¹³ Kono d'un wonanoyay on sabu no seeditoron. ¹⁴ Fibe ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetefon kon. ¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongudi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda. ¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wadfoyyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree. ¹⁷ Fow ajoyay on sabu innde an nden. ¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa. ¹⁹ Kono si on nappike, haray on hiwii wonkijji mon d'in.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli din daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre badike. ²¹ Onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare. ²² Ko fii den wonoyay jalaade yottande fii laatingol kala ko windinoo. ²³ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waday e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa. ²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde den fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'ijji di be happanaa d'in timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji wadfoyyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji d'in maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wada sabu uumaango ndiyan dan ka baharu e ko dan piyondirta kon. ²⁶ Yimbe ben fadfee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.» ²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ²⁸ Nde d'un fudfdii wadufe woo, haray bantee townon ko'e mon den, ko fii haray kisiyee mon on badike.»

²⁹ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo. ³⁰ No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ³¹ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike. ³² Ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow waday ado nguu jamaanu feyyude. ³³ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an d'in feyyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon den heewu anndeeji aduna maa faale naamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol. ³⁵ Ko fii nde hewtay e hoore kala wonfo e ndelo oo aduna. ³⁶ Findinee hakkillaaji mon d'in

saa'i woo saa'i, torodon fii no hebiron doole dadugol din piiji wadfoyaydi, e fii no daroroyodon yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder jalle den, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni. ³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Hari *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d ² Tawi hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no daɓɓaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hibe huli jamaa on. ³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, dɗun ko oo jammaado Iskariiyu, on ko tawaado e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido. ⁴ On yahi yewtidoyi e hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude maɓbe. ⁵ Ben weltori dɗun, be haldi yeenugol mo kaalisi. ⁶ O jabi dɗun, o woni e daɓɓugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓbe, hara jamaa on hoydaali.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)

⁷ Bay palaande Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden hewtii, dɗun ko palaande hirsanteende baalun nden, ⁸ onsay Iisaa immini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i be: «Yahee moyyanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyanon en dɗun?»

¹⁰ Onsay o wi'i be: «No naatirdon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo. ¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu be nafodata e taalibaaɓe maɓbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?» ¹² Ontuma o hollay on konkooru njanndu weyyitaandu ka koore dow. Ko dɗon moyyinton.»

¹³ Be yahi be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa badii fii nafagol wondude e sahaabaabe be o toɗɗinoo ben sappoo e dido. ¹⁵ Onsay o wi'i be: «Midɗo faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude. ¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi paamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatooyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon. ¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biɓbe wiipu haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto dɗun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni be, o wi'i: «Dundoo ko bandu an ndu okkadon ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e dan yiiyan an hibboyteedan fii mon. ²¹ Kono non janfotoodo lan on no paamidude e an. ²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoodo mo!»

²³ Onsay be woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wadoyta dɗun?»

Fii Yedeteebe Laamu ben ka Laamateeri Alla

(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)

²⁴ Yeddondiral wadi hakkunde maɓbe fii andugol ko hombo e maɓbe gasata wonude mawɗo. ²⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Lambe diya leyyi no laamori di doole, ben

^d 22:1 22.1 Egg. 12

laamiibe no wi'aa wadoobe ko moyyi. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Burdo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu. ²⁷ Hara ko hombo buri teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo bannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mido woniri hakkunde mon wa on bannoowo. ²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder dii tampereji an fow. ²⁹ Ko dun wadi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non, ³⁰ fii no naamiroyon yaron ka ndadfdudi an, dun ko ka nder laamateeri an, joododon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'ila din sappoo e didi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi. ³² Kono min mi toranike ma fii wota gomdinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiibe maa ben.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hida andinni haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e baawo mbuudi e bonfo e pafe, on nakkiroyano ton godfun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiido mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda. ³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laato, wonde: <O wattidete e wadoobe bone ben.>^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje didi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.» ⁴¹ Onsay o wodfditori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii, ⁴² o wi'i: «Baaba an, si hida faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.» ⁴³ Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo. ⁴⁴ Bay sonjaa wonkii hebii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiiyan de no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hibe daanii sabu annde nde be wondi nden. ⁴⁶ Onsay o wi'i be: «Ko fii hondun daanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e didoobe ben ardii ben. On badii Iisaa fii lunnagol mo.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondiibe Iisaa ben sogitike ko saatii wafude kon, onsay be wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?» ⁵⁰ Tun goddo e maabe soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru naamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ben arbe hendagol mo kadi, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e hooreebe aynoobe juulirde mawnde nden e mawbe ben: «Hidon ardi e kaafaaje e

bedi wa si ko ngujjo arandon. ⁵³ Hara-le jande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono doo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi nibe den.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii be nangii Iisaa, be nabi mo ka galle yottinoowo mawdo sadaka on. Petruusu iwtiri baawo mabbe ka wodditii. ⁵⁵ Onsay be hubbi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e mabbe. ⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo doo ko wondidfo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeda, godfo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e mabbe.»

Petruusu wi'i ondon kadi: «Mi tawdaaka e mabbe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, godfo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondidfo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii ondon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata dun, ndontoori ndin yoggi. ⁶¹ Onsay Koochojo on yeyyitii, cikki gite mun den e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koochojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!» ⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynnoo mo luuboo, ⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!» ⁶⁵ E hoore dun be kongayno mo, be hoyna.

Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on

(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental mabbe, ⁶⁷ be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako, ⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan. ⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bidfo Alla on?»

Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi dun.»

⁷¹ Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faaladen kadi? Kanko tigi o wowlui, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe den

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu. ² Be woni e toonugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawdo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, dun ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo nedfo jogoree!»

⁵ Kono be catii e dun, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fuddii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii doo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii dun, o landii si oo nedfo ko mo Jaliilu. ⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde don, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, d'un weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wad'a kaawakeeji moyyi goo. ⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannoobe fii Sariya on ben no don, ben no toopa mo toope sattude. ¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu. ¹² Nden jande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on, ¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo neddo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo neddo ko toopiron mo. ¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo neddo wad'aa hay huunde ko foddi e wareede. ¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo. ¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wadunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa. ²¹ Kono hibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e d'un e hoore sonko njano, hibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu. ²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on. ²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, d'un ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sirenii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa. ²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa. ²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben. ²⁹ Ko fii jalaade no aroya ka wi'oytee: <Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!» ³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: <Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!» ³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko. ³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafu bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaabe sendiri concii makko din urba.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be badii bannangol mo ndiyan lammudan, ³⁷ hibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono d̄immo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko, ⁴¹ enen d̄ido-le hiden foddi e d̄un, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa. ⁴⁵ Naange ngen weji, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde. ⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude d̄un, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadi don, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadafaynoo don kon yi'ii d̄un, be yilitii hibe tappitoo e berde. ⁴⁹ Tawi kala andunoobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe baawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodditii, no ndaara kon ko woni wadude.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)

⁵⁰ Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben, ⁵¹ on kapun jabaano taweede e fewjoore mabbe nden e den kuude mabbe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun tijjii. ⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. ⁵³ Bawto d̄un, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasange, o belnoui mo e qaburu asaado e feto, mo hari hay gooto surraaka e mun. ⁵⁴ Dun hawri pande hebulanagol *jalaande fowteteende nden, bay hari nden badike ka naata. ⁵⁵ Rewbe ardunoobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa. ⁵⁶ Onsay rewbe ben yilitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)

¹ E alat, d̄un ko jallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, hibe yooBii tiiri ndi be moyyinnoo. ² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama, ³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koochojo on. ⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d̄un, worbe d̄ido borniibe concii jalbudi, feepani be. ⁵ Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe d̄ido wi'i be: «Ko fii hondun dab̄bitanton wurdo on e hakkunde maybe ben? ⁶ O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu, ⁷ himo wi'aynoo on: <Bee *Bii-Aaden on watee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.> » ⁸ Tun, ben anditi d̄in kongudi Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande don, be yahi yeetoyagol d̄un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow. ¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoynoo d̄un sahaabaabe ben sappoo e go'o. ¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi kongudi

ben dɪn no wa'ani be wa fuyanteeji. ¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasannge on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo ɲaldɪ sabu kon ko wadɪ.

Fii Taalibaabe ben Didɔ ka Laawol Emayuusu
(Mrk. 16.12-13)

¹³ Tawi nden pande tigi dɪdɔ e maɓbe no yahaynoo e hoɔɔ no wi'ee Emayuusu wodɔitorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e dɪdɪ. ¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko wadunoo kon fow. ¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata dɪn be landondira, Iisaa badii be, o waddi e maɓbe laawol. ¹⁶ Kono tawi giide maɓbe dɛn no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Ko kongudɪ hondɪ wondɔn bugondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi. ¹⁸ Onsay godɔ e maɓbe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondɔ Yerusalaam mo andaali ko wadɪ kon e dɛe balde dɔo?»

¹⁹ Onsay o wi'i be: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadɪ e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, dɪn ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow, ²⁰ e ko honno kadi hooreebe *yottinoobe sadaka men ben e hooreebe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben ɲaawu mo, be fempa mo e leggal, be wara. ²¹ Medɛn tanyininoo ko kanko yaltinayno *Banii-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder dɪn fow, e hino hebii hande balde tati gila dɪn wadɪ. ²² Awa kadi rewbe wondibbe amen goo ɲaldɪnii men fota, nde be dawunoo ka yenaande, ²³ be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaabe feepanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri. ²⁴ Onsay wondibbe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewbe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njofoobe, hidɔn nennanii gomdingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon! ²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?» ²⁷ Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii be badike hoɔɔ ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii. ²⁹ Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, nibbay woni.» Onsay o naatidi e maɓbe.

³⁰ Fewndo o joododi e maɓbe fii ɲaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be. ³¹ Tun, giide maɓbe dɛn udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be. ³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berde men dɛn no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, be yiltitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondibbe mun ben no mottondiri dɔn. ³⁴ Tawi ben wonnoobe dɔn no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feepanii Sim'uunu!» ³⁵ Onsay beya dɪdɔ kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben
(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo dɪn, kanko tigi o ari hakkunde maɓbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be dɛnyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i. ³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidɔn? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon? ³⁹ Ndaaree dɛe

juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meemee lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii d'un, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den.

⁴¹ Bay tawii e nder weltaare mabbe nden haa jooni be hoolaaki, hibe e nder nalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari doo god'dun ko jaamete?» ⁴² Onsay be bannani mo huntere lingii sa'aangii. ⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso mabbe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko d'undoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laatoo.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille mabbe den fii no be faamira defte den. ⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko d'undoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ben ka pallal tammal. ⁴⁷ Awa kadi leyyi d'in fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji mabbe d'in. ⁴⁸ Ko onon woni seedeefe d'un ben. ⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedadon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

*Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)*

⁵⁰ Bawto d'un Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be.

⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu. ⁵² Bay kambe be sujjanii mo, be yilitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo. ⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hibe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fudfoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla, ² tawi himo wondi e Alla ka fudfoode. ³ Ko rewruude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko. ⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben. ⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder nife, laatii nife den foolaali ngu.

⁶ Woodii nedfo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa. ⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomfinir sabu makko. ⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun, ⁹ dun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala nedfo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo. ¹¹ O arii ka makko, kono be makko ben jabbaaki mo. ¹² Kono kala jabbiibe mo, gomfini innde makko nden, ko ben o newnani wonugol bibbe Alla. ¹³ Dun ko ben hebaabe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiiyan maa e mbeleede bandu maa e faale nedfanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedfo, o hodi hakkunde men, dun ko on heewudo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Bidfo bajjo on hefi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: <Araynoodo baawo an on ko burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!> »

¹⁶ Awa en fow en hebii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow. ¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi. ¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondo Alla, wondudo e Baabaajo on, on banginanii en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreebe *Yahuudiyankeebe ben Yerusalem immiini *yottinoobe sadaka ben e Lewiyankeebe ben fii landagol mo, be wi'i: «An ko a hombo nii?». ²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni Iiliya?»

O jaabii be, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay be wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulbe men ben? Ko hondun wi'itidaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotoodo ka wulaa on, wi'a: <Fewnee laawol Joomiraado on!> » a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri. ²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa Iiliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa, ²⁷ wonfo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wadi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden pande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun. ³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: Godfo aroyay baawo an, on ko Burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan. ³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'iila on fii makko wadi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi dundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko. ³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuludfo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: <On mo yi'udfaa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniifo on lootirta.> ³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bidfo Alla on.»

Fii no Iisaa Fudf'ori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden pande kadi tawi Yaayaa no don, himo wondi e taalibaabe makko dido. ³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko dido nani din kongudfi makko, jokki Iisaa. ³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hibe jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun dabboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (dun no firi <Karamoko'en>) «ko honto hodufon?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hodi. Nden pande be woni takko makko don, tawi ko wa ka alansaraa. ⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, dun ko oo musidfo Sim'uunu Petruusu, ko o godfo e ben dido nanube kongudfi Yaayaa din e jokkuba Iisaa ben. ⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Todfaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddetefaa.» (Ko woni firo dun ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden pande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.» ⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, dun ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bidfo Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?»

Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifii fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirdfaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnofaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bidfo Alla on e Landfo Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomdinirdaa? A yi'ay ko furi dundoo mawnude. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii

on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaaɓe Alla ben no wada yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan ɗan Njaram Wiiju

¹ Balɗe tati ɓawto ɗun, peera wadi ka wi'etee Kanaa, ɗun ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton. ² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera. ³ Bay njaram *wiiju ɗan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram ɗan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi ɗin: «Wadee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no ɗon looɗe kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankeebe ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere. ⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin den looɗe ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa ɗe heewi. ⁸ Onsay o wi'i be yo be ɓeɗu, be nabana ardotoodo fii ɓaameteeki on. Be ɓeɗi, be nabani mo. ⁹ Ardotoodo fii ɓaameteeki on kadi mettii ɗan ndiyan waylaadon njaram wiiju. Tawi o andaa ko honto ɗan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yoogube ndiyan ɗan ben kapun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on, ¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan ɗan adotoo yedude, si yedoya jaasudan ɗan, tuma yaraa moyya. Kono an, hida mari njaram moyyan ɗan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, ɗun ko ka wi'etee ɗon Kanaa e nder diiwal Jaliilu wadi. Ko nii o banginiri darja makko on, taalibaabe makko ben kadi gomɗini mo.

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko ɓawto ɗun, o yaadi e yumma makko e neene-gotoobe makko ben e taalibaabe makko ben Kafernahuum. Be weeri ɗon balɗe seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, ɗun ko *Juldeere Yawtaneede nden, ɓadike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. ^b ¹⁴ O tawi yeeyoobe na'i e baali e gabooji e wadoobe sensa-sensita no joodii ka dingiral *juulirde mawnde. ¹⁵ Onsay o moyyini paatawol boggi, o raɗii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali ɗin e na'i ɗin, o saakiti kaalisiji wadaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe ɗen. ¹⁶ O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee ɗu'un ɗoo! Wota on wadu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

¹⁷ Onsay taalibaabe ben anditi wonde ɗundoo no windinoo: «Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan ɓaamude.»^c

¹⁸ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawuɗaa men hollude fii batingol hida gasa warrude nii?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balɗe tati!»

²⁰ Onsay kambe Yahuudiyankeebe ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balɗe tati?»

²¹ Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko ɓandu makko ndun. ²² Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde maybe ben, taalibaabe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno ɗun, onsay be gomɗini bindi ɗin e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

²³ E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, ɗun ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomɗini innde makko nden sabu maandeeji hawniɗi ɗi o wadaynoo ɗin. ²⁴ Kono

^b 2:13 2.13 Egg. 12 ^c 2:17 2.17 Zab. 69.10

Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow, ²⁵ awa kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

¹ Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaabe ben hooreejo Yahuudiyankeebe no wi'ee Nikodiyuusu. ² On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, medeen andi ko a jannoowo iwrufo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wafude d'ii maandeeji hawniidi d'i wondaa e wafude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

³ Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedfo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

⁴ Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno godfo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitade kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedfo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatude ka laamu Alla. ⁶ Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu. ⁷ Wota a naldu fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun. ⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hida nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala hebiraado Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeebe ben e a andaa d'un? ¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden. ¹² Si on gomdinaali fii piiji adunyankeeji d'i mi yewti on fii mun d'in, haray ko honno gomdindirton piiji kammuyankeeji d'i mi yewtoyta on fii mun d'in? ¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwrufo ka kammu on, d'un ko *Bii-Aaden on. ¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non, ¹⁵ fii kala gomdindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.»

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yedii mo Bidfo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan. ¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Bidfo makko on e oo aduna fii jaawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko. ¹⁸ On gomdindo mo jaawetaake, kono on mo gomdinaali mo jaawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Bidfo Bajjo Alla on. ¹⁹ Awa e hino jaawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden buri ndaygu ngun, bay kuude mabbe den ko bonde. ²⁰ Ko fii kala wadoowo bone haray no api ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feepu. ²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwira.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto d'un Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O jallidi e mabbe don, tawi himo *loota maande kisiyee. ²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee don Enuuna, d'un ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no don. Yimbe no yahaynoo don fii yo o lootu be, ²⁴ ko fii tawi Yaayaa wadaaka taho e kaso. ²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahuudiyankeejo goo e telen-ma labbinegol ngol. ²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, d'un ko on mo seeditidaa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no jaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Neddo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade. ²⁸ Onon tigi ko on seedeefe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasiihu on, kono ko mi imminaado yeeso makko. ²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombudo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii. ³⁰ Bee on beydoo, min mi duytoo. ³¹ Ko fii on Iwrufo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrufo ka kammu on no e hoore fow. ³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko. ³³ Kala on jabudo nden seeditoore makko, haray banginii wonde Alla ko goonga. ³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla dfin o wowlata. Ko fii Allaahu on yeday mo Ruuhu mun on no heewiri. ³⁵ Baabaajo on no yidi Bidfo on, awa kadi o wattii fow e juude makko. ³⁶ Kala gomdindo Bidfo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bidfo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* ben nani wonde Iisaa no burude Yaayaa hebude taalibaabe, o loota be, ² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaabe makko ben wonnoo lootude). ³ Bay Iisaa humpitike dfun, o iwi ka diiwal Yahuuda dfon, o yiltitii ka diiwal Jaliilu. ⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samariiya.

⁵ E nder dfun, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo bidfo mun on, dfun ko Yuusufu. ⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no dfon. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, dfun ko wa tumbere jalorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.» ⁸ (Ko fii hari taalibaabe makko ben no yahi ka saare fii soodugol jaametee.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankoo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankoo be ben e Samariyankeebe ben.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hidfa andunoo dokkal Alla ngal e Wi'udfo ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnaydan.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awa-le woyndu ndun no luggi. E hara ko honto hebaynofaa non dan ndiyan wurnaydan? ¹² E hara a buru ben amen Yaaquuba mawnude, on okkudo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e bibbe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudfo dan ndiyan dondoyte kadi. ¹⁴ On yarudfo non ndiyan dan mi okkorta mo dan, dondetaake hande kadi. Kono ndiyan dan mi okkorta mo dan wontay e makko bundu ndiyan, buloojan fii yedugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran dan ndiyan, hara mi dondetaake hande kadi, e hara mi artaali foo hande kadi yoogugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'udfaa kon wonde a alaa moodi. ¹⁸ Ko fii a hebii dewle jowi, awa kadi mo wondudfaa on fewndo foo wonaa moodi maa. E dun non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo. ²⁰ Menen Samariyankeebe ben, baabiraabe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon

Yahuudiyankeebe ben, hidon wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewetee don.»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on. ²² Ko fii onon hidon rewude ko on andaa, menen meden rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yed'ata on ko e Yahuudiyankeebe ben ardi.^d ²³ Kono saa'i on no arude, d'un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni d'abbude. ²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»

²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Mid'o andi wonde *Almasiihu on aroyay, d'un ko Tod'faado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

²⁶ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

²⁷ Onsay taalibaabe ben hewti, be nald'i ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e mabbe landaaki mo, wi'i: «Ko hond'un faalad'aa?» maa «Ko hond'un yewtidantaa e makko?».

²⁸ Debbo on kadi acci don loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben: ²⁹ «Aree ndaaron ned'fo wowlando lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?» ³⁰ Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.

³¹ Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

³² Kono o jaabii be, o wi'i: «Mid'o mari jaametee ko mi jaama ko on andaa.»

³³ Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko god'fo addani mo ko o jaama?»

³⁴ Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nulud'o lan on e timmingol golle makko den. ³⁵ E on wi'aali kadi: <Doo e baagol ngol no heddi lebbi nay?> Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol! ³⁶ Jooni wa'owo on hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'owo on weltodu. ³⁷ Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: <Ko god'fo aawata, oya on sopita.> ³⁸ Mi nului on sopitoygol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatud'on.»

³⁹ Samariyankeebe duudube e nden saare gom'dini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.» ⁴⁰ Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko mabbe, laatii o woni don balde didi.

⁴¹ Gom'dinbe ben burti duudube kadi sabu kongol makko ngol, ⁴² tawi hibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gom'diniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Meden andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

⁴³ Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwi don fii yahugol Jaliilu, ⁴⁴ fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun. ⁴⁵ Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabbii mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden. ⁴⁶ O yilitii kadi Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dan njaram *wiipu don.

Tawi bid'fo yeesoojo laamateeri ndin, wondo Kafernahuum, no nawni. ⁴⁷ Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on bid'fo makko wondo e daande mayde.

⁴⁸ Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gom'dintaa few!»

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankeebe ben yottini gandal fii kisiyee.

⁴⁹ Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Yahu, bid'fo maa on ndikkii.»

On ned'fo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi. ⁵¹ E nder ko o yiltitotoo kon, o fotti e kurkaadi makko d'in, ben wi'i mo wonde bid'fo makko on ndikkii. ⁵² O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.» ⁵³ Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «bid'fo maa on ndikkii.» Onsay o gomd'ini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

⁵⁴ Ko ndee maande hawniinde d'oo woni d'immere nde o wadi bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto d'un, juldeere Yahuudiyankeebe wadi. Iisaa yahi Yerusalaam. ² Tawi beelun no Yerusalaam don ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun. ³⁻⁴ Nawnuube d'uudube no waalii e ley d'in caaliiji, d'un ko gila e bumbe e bofoobe e maaya-banduube, ⁵ Tawi god'fo no don, jaw'fo gila duubi cappande tati e jeetati. ⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no don gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hida faalaa hettude cellal?»

⁷ Jaw'fo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan dan memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray god'fo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.» ⁹ Don kisan on ned'fo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, d'un ko *palaande fowteteende e mun nden. ¹⁰ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'i on sellinaado: «Ko palaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Ko sellindo lan on wi'immi: <Yettu dankun maa kun, yahaa.> »

¹² Onsay ben landii mo: «Ko ned'fo hombo wi'u-maa: <Yettu, yahaa?>» ¹³ Kono tawi on sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

¹⁴ Bawto d'un Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waditu junuubu hande kadi, fii wota god'fun goo hebe ko bure d'undoo bonde.» ¹⁵ Onsay on ned'fo yiltitii, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bid'fo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko wadi si hooreebe Yahuudiyankeebe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wadii d'un e aseweere. ¹⁷ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mido gollude.» ¹⁸ Sabu d'un hooreebe Yahuudiyankeebe ben burti d'abbude no warira mo, d'un non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, d'un ko palaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o waditori himo fota e Alla.

¹⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bid'fo on waawataa wadude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no

^d 5:3-4 5.4 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari mala'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan dan. Kala non on adinoofo yollaade bawto memminagol ndiyan dan, o ndikkay, d'un non nawnaare nde o wondunoo woo.*

wada kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bidfo on kadi wafiray wano non. ²⁰ Ko fii Baabaajo on no yidi Bidfo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder njalaw. ²¹ Ko dun wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bidfo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude. ²² Ko wattii e dun, Baabaajo on jaawataa hay gooto, kono o wattii kala jaawoore e juude Bidfo on, ²³ fii yo fow teddin Bidfo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bidfo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nuludo mo.

²⁴ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hediiɗo kongol an ngol, gomɗini Nuludo lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e jaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan. ²⁵ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynooɗo on ko fewndo doo, nde maybe ben nani hawa *Bidfo Alla on, ben nanube wuura. ²⁶ Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yefiri Bidfo on wonugol bundu ngurndan, ²⁷ o yedi mo kadi bawgal wafugol jaawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on. ²⁸ Wota dun njalɗin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo. ²⁹ Wafunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wafunoobe ko boni ben immitoo ummutal jaawoore. ³⁰ Min non, mi waawataa wafude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi jaawirta. Naawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wafude, kono ko faale Nuludo lan on.»

Fii Seeditooje Bidfo on

³¹ «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga. ³² Ko godfo goo seeditanii lan. Midfo andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga. ³³ Onon on nelii wobbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on. ³⁴ Min non mi hatonjinaa yo nedfo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande. ³⁵ Yaayaa hari ko lampu hubbuɗo ndayguɗo, faaladon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min mido mari seedee burdo mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude de Baabaajo on jonni lan fii laatingol den, ko den kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan. ³⁷ On non Baabaajo Nuludo lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko, ³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomɗinaali mo o nuli on. ³⁹ Hidon taskoo bindi ɗin, bay hidon sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko ɗin seeditii fii an. ⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan ɗan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa ɗabbude no yimbe ben mantirammi. ⁴² Kono mido andi on, on joganaaki Alla giggol. ⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si godfo arii e innde mun, on wernay mo. ⁴⁴ Ko honno gomɗinirton onon, si tawii ko mantindirgol yidufon, hara hinaa ɗabbugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon. ⁴⁶ Ko fii si on gomɗinno Muusaa, on gomɗinayno lan min kadi, bay himo windi fii an. ⁴⁷ Kono si on gomɗinaa bindi makko ɗin, haray ko honno gomɗinirton konguɗi an ɗin?»

6

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)*

¹ Bawto d'un Iisaa yahi, wontiri gada *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.) ² Tawi jamaa d'uudufodo no jokki mo sabu maandeeji hawniidi di be yi'aynoo himo wada din e hoore nawnuɓe ben. ³ Kanko Iisaa o yawi don e hoore fello, o joododi don e taalibaabe makko ben. ⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike.

⁵ Onsay Iisaa banti gite den, yi'i on jamaa d'uudufodo no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten doo naamete fii ko bee yimbe naama?» ⁶ (Ko o wiirunoo d'un ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruuji teemedde didi yonataa ko soodee bireedi haa d'un yona fii yo mo kala hebu seeda!»

⁸ Goddo e taalibaabe makko ben no wi'ee Andaraawu, d'un ko oo mippiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo: ⁹ «Suka no doo mardo bireediije jowi e liyyi didi. Kono ko hondun d'un nafata oo jamaa doo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodfinee yimbe ben.» Tawi hudo buy no e nden nokkuure. Ben joodii, tawi ko wa be worbe guluuje njowo. ¹¹ Bawto d'un Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonbe don ben. O wadiri liyyi din kadi wano non haa mo bee hebi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii be haarii, o wi'i taalibaabe makko ben: «Moobitee kunte luttude den fii wota hay huunde bonu.» ¹³ Ben hocci de, be hebbini debbee sappoo e didi ko naamaa luttinaa ko iwi e den bireediije jowi.

¹⁴ Bay ben yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wadi, be wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanudo arude ka aduna on!» ¹⁵ Bay Iisaa andii wonde be faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde maɓbe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52)

¹⁶ Bay wonii niɓɓii, taalibaabe makko ben tippori ka weendu. ¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, d'un ko Kafernahuum, tawi niwre nden wadii, be yiitidaali e Iisaa taho. ¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii. ¹⁹ Bay wonii be awyinii laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, be haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay be huli. ²⁰ Kono Iisaa wi'i be: «Ko min nii! Wota on hulu!» ²¹ Tawi hiɓe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka be yahaynoo don.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnoodo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo don, awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaabe mun ben e kun laakun, kono ko taalibaabe ben tun yahi. ²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, be ari e binde ndee nokkuure nde ben naamunoo bireedi e mun bawto Koochojo on jarnude. ²⁴ Bay ben yimbe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaabe mun ben woo alaa don, be bakii kambe tigi e koy laakoy, be yahi Kafernahuum fii dabitoogol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gada weendu, be wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtudon doo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidi wondon mi dabbitirde, kono ko fii on naamii haa on haarii. ²⁷ Wota on yangano naamete lannoowo on, kono yanganee naamete luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, d'un ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa den?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdɪn on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa? ³¹ Baabiraabe men ben jaamuno <*manna> ka wulaa, wano windori non: <O okkori be bireedi immorde ka kammu.> » e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiijo iwruude ka kammu. ³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yedfa yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weeletaake hande kadi, e kala on gomdindo lan dondetaake hande kadi. ³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali. ³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo. ³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwruude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on. ³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka palaande sakkitorde. ⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Bidfo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka palaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankeebe ben fudfii nunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwrufo ka kammu on. ⁴² Tawi hibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, bidfo Yuusufu on, on mo andufen yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on nunu hakkunde mon. ⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka palaande sakkitorde. ⁴⁵ No windii ka defte annabaabe ben wonde: <Alla jannay be fow.>^f Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray e an. ⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwrufo ka Alla, on kapun yi'ii Baabaajo on. ⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan. ⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on. ⁴⁹ Baabiraabe mon ben jaamuno <manna> ka wulaa, kono be maayuno. ⁵⁰ E hino doo Bireedi tippiido iwruude ka kammu on, fii kala jaamudo mo wota maayu. ⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurdo tippiido iwrufo ka kammu on, kala jaamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankeebe ben sonki hakkunde maabe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en jaamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on jaamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan. ⁵⁴ Ko fii kala jaamudo teewu an ngun, yari yiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka palaande sakkitorde. ⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiyan an dan ko njaram tigi. ⁵⁶ Ko fii kala jaamudo teewu an ngun, yari yiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko. ⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdo on nulii lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on jaamudo lan wuurirta sabu an. ⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ben jaami on, be maayi. Kala on jaamudo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.» ⁵⁹ Ko fun Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii d'un, buy e hakkunde taalibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ben no nunude fii d'un, o wi'i be: «E hara d'un feggin on? ⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton? ⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwrudi e Ruuhu Allaahu yedoowo ngurndan on. ⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo d'un, ko fii hari himo andi gila ka fudfoode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoyto mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko d'un wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yedi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden pande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko.

⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didoobe ben: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan. ⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didoobe ben? Kono godfo e mon ko mo Ibuliisa.» ⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoyto mo, on ko godfo e sappoo e didoobe ben.

7

Fii Angal Gomdinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto d'un Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yidfaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabude no warira mo. ² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, badike. ³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu doo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ben yi'u kuude de wondaa wafude den. ⁴ Ko fii hay gooto wafataa huunde e nder gundoo si tawii himo dabude andeede e kene. Si a waday dii piiji, hollito e aduna on.» ⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomdinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on. ⁷ Ko fii aduna on waawataa on apude, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko den ko bonde. ⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.» ⁹ Bay wonii o wi'ii be d'un, o wonti Jaliilu don.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e baawo hollitagol. ¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabba mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi nunu-nunu fii makko on no duudi e hakkunde yimbe ben. Wobbe e mabbe no wi'a: «Ko o nedfo moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.» ¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol. ¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben njalɗi, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi d'in, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nuludo lan on. ¹⁷ Kala faalaado wafude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii dii kongudi an ko e immorde e an min. ¹⁸ On mo no wowlude kongudi iwrudi

e mun, haray ko hoore mun woni dabbande darja, kono on mo no dabbude darja nuludɔ dɔn on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko. ¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non ebbanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni dabbude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wadɔi kuugal gootal, on fow on ɲaldɔi. ²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non dɔn wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidon wadude dɔn e *ɲalaande fowteteende nden. ²³ Si godɔ sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seytinganton mi fii mido sellini godɔ o fow makko e asewe, dɔn ko ɲalaande fowteteende e mun nden? ²⁴ Awa accee ɲaawirgol ko sikkudon kon tun, kono ɲaawee ɲaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wobbe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa dabbende fii waregol? ²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on? ²⁷ E hinle hiden andi oo dɔo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidon andi lan, hidon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Immindo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo. ²⁹ Min non mido andi mo, bay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e dabbugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali. ³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomdini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wadɔyay maandeeji hawniidi burdi di oo dɔo wadi dɔn?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hoorebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immiini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Mido wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nuludɔ lan on. ³⁴ Onsay on dabbitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta dɔn, on waawoytaa yahoyde dɔn.»

³⁵ Onsay hoorebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeebe ben, o janna ben Gereekiyankeebe? ³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: <On dabbay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata dɔn on waawataa hewtoyde dɔn?» »

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, dɔn ko ɲalaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no dɔndaaya yo aru e an, o yara! ³⁸ Ko fii kala on gomdindo lan, candi ndiyan wurnaydan bulay e ontigi, wano bindi dɔn wi'iri non.» ³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomdinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wobbe goo e hakkunde jamaa on nanii dɔn kongudi, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanoodo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feepirta? ⁴² E hara defte dɔn wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore dɔn ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, dɔn ko ka Daawuuda wonnoo dɔn, o feepata?» ⁴³ Dun wadi haa jamaa

on yeddondiri sabu makko. ⁴⁴ Wobbe e hakkunde maɓbe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yiltitii ka hoorebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo nedfo yewtirta nii!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, d'un faljinii on?»

⁴⁸ Kaa hara no woodi godfo e yeesoobe ben maa godfo e Fariisiyaabe ben gomdindo mo? ⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudaado!» ⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e maɓbe kambe Fariisiyaabe ben, d'un ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be: ⁵¹ «E hara Sariya men on no waawi jaawude sifa oo nedfo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

⁵² Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feenjirtaa Jaliilu.» ⁵³ Onsay mo kala e maɓbe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni. ² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodii, o woni e jannugol be. ³ Onsay jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo be nangi no wada jinaa, be jodfani mo hakkunde. ⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wada jinaa. ⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udfaa?» ⁶ Tawi ko be wonnoo wi'irde d'un, ko fii ndarndagol mo fii no be hebira feere no be toonira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi. ⁷ Nde tawnoo hibe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i be: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.» ⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii d'un, be sortori gooto gooto, gila e burbe mawnude ben, lutti don Iisaa tun e debbo wonnoodo on ka hakkunde. ¹⁰ Bawto d'un Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toonube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma jaawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koohoojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma jaawoore. Yahu, wota a waditu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto d'un Iisaa yewti yimbe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkudo lan yahataa han kadi ka nder nibe, e hoore d'un, ontigi hebay ndaygu ngurndan dan.»

¹³ Sabu d'un Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hida seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. ¹⁵ Onon, ko no yimbe ben paawirta non paawirton, min non, mi paawataa hay gooto. ¹⁶ Min si mi paaway, haray paawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, d'un ko on Nuludo lan. ¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore dido ko goonga. ¹⁸ Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.» ²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni don, Iisaa wowli d'ii konguɗi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on d'abb'itay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, bay o wi'ii: «On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?»»

²³ O wi'i be kadi: «Onon ko on be ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on be oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna. ²⁴ Ko d'un wadi si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomɗinaali wonde ko min woni Wondo on, on maayay e nder junuubu mon.»^g

²⁵ Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fud'foode. ²⁶ E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nuludo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d'un aduna on.»

²⁷ Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be. ²⁸ Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowudon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondo on, awa kadi mi alaa wadude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde. ²⁹ Nuludo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wadude soono woo ko welata mo kon.» ³⁰ Bay o wowlirii nii, d'uudufe gomɗini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeebe gomɗinbe mo ben: «Si on duumike e wuurirgol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an. ³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaabe.»

³³ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaabe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadoowo junuubu haray ko o maccudo junuubu. ³⁵ Maccudo wontataa beynguure jeydo d'un haa poomaa, kono bid'fo on ko don jeyaa haa poomaa. ³⁶ Ko d'un wadi si Bid'fo on non rindinii on, haray on wonii rimbe tigi. ³⁷ Mido andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hidon d'abbude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon. ³⁸ Min non mido wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hidon wadude ko nanirɗon baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wadee kuude Ibraahiima den. ⁴⁰ Kono jooni onon, hidon d'abbude no wariron mi, min oo ned'fo wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wadaali ko nandi e d'un. ⁴¹ Ko kuude baaba mon den wondon wadude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men fiɓbe hebiraabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yidayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi. ⁴³ E ko fii hondun on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa hedfaade konguɗi an d'in. ⁴⁴ Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hidon faalaa wadude faaleeji baaba mon d'in. On-le o woniino waroowo gila ka fud'foode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo,

^g **8:24** 8.24 «Ko min woni Wondo on», no yaadi e taariika kan ka pitahun huɓɓukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali don: «Ko min woni Wondo on.»

haray d'un ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale. ⁴⁵ Min non, bay mido wowlude goonga, on hoolotaako lan. ⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadfi junuubu? Si mi wowlu goonga, ko hondun hadata hoolod'on mi? ⁴⁷ Ko fii, mo Alla on hedoto daaluyeeji Alla d'in. Kono onon, on hedotaako, bay hinaa on be Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hidon hayfinde lan. ⁵⁰ Min mi alaa d'abbande hoore an darja. No woodi Wondo lan d'abbande, naawa kadi. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaabe ben kadi wano non, an non hida wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few. ⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaabe ben kadi maayii. Ko hombo wad'ud'aa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'ud'on ko Alla mon. ⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol. ⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol palaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h ⁵⁹ Ko sabu d'in kongudfi be hocciri kaaye fii fid'ugol mo, kono Iisaa suudfi, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaado e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i neddo hebidaado e mbundan. ² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e mabbe wadfi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadfi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feeyira e makko. ⁴ Ko jalorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun.

⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude d'un, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on. ⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyod'aa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaado».) O yahi, o sulmoyii don, tawi ko o artata ko o wuntudo.

⁸ Onsay kawtalbe makko ben e woowunoobe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodinoo no toroo?»

⁹ Wobbe e mabbe wi'i: «Ko kanko.»

Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»

Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

¹⁰ Be wi'i mo: «Ko honno wuntird'aa?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo no wi'ee Iisaa wadfi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: <Yahu sulmoyod'aa Siluwaama.> Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

¹² Be wi'i mo: «Ko honto on neddo woni?»

^h 8:58 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

O jaabii be: «Mi andaa.»

¹³ Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben. ¹⁴ (Tawi ko e *jalaande fowteteende e mun, dūn ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope den ka gite makko, o wuntini mo.) ¹⁵ Ko dūn wadi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko den. O jaabii be: «Ko loope o wadi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'!»

¹⁶ Ko e hoore dūn Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo neddo hinaa iwruddo ka Alla, ko fii o alaa teddinde jalaande fowteteende nden.»

Tawi wobbe no wi'a: «Ko honno neddo wadoowo junuubu waawirta wadude sifa dīi maandeeji hawniidi?» Onsay yeddondiral wadi hakkunde mabbe.

¹⁷ Be wi'i fahin wumunoodo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

¹⁸ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben hoolanooki wonde ko wumunoodo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo, ¹⁹ be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundān, ko biddo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

²⁰ Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko biddo amen, awa kadi o hebida e mbundān. ²¹ Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.» ²² Tawi ko mawbe makko ben wi'iri dūn ko fii hari hibe huli hooreebe Yahuudiyankeebe ben, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasiihu, ontigi yaltinte ka juulirde. ²³ Ko dūn wadi si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»

²⁴ Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on neddo wumunoodo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo neddo ko junuubankeejo.»

²⁵ Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Midō andi tun huunde wootere: hari ko mi bundo, jooni mi wuntii.»

²⁶ Ben wi'i mo fahin: «Ko hondun on wadān-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

²⁷ Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on hedaaki. Ko honno faaliradon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

²⁸ Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa. ²⁹ Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo doo, men andaa ko mo o honto.»

³⁰ Onsay on neddo jaabii be, wi'i: «E hino ko ṅaldini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto. ³¹ Kono hiden andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si goddo ko dewo Alla, o wadii faale makko on, haray o jaabinanay mo. ³² Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee goddo wuntinii hebidaado e mbundān. ³³ Si tawiino oo neddo wonaa mo Alla, o waawataano wadude hay fus.»

³⁴ Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, oo hebidaado a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

³⁵ Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunoodo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomdini *Bii-Aaden on?»

³⁶ On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomdin mo?»

³⁷ Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondo ma wowlande ko kanko.»

³⁸ Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomdinii.» Onsay o sujiani mo.

³⁹ Iisaa wi'i fahin: «Ko fii naawoore addimmi ka aduna doo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'oobe ben wumu.»

⁴⁰ Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ben nanii dīn konguḍi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

⁴¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hidon wi'ude hidon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on nedfo ko ngujjo, jattoowo. ² Kono on naatirfo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali din. ³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali din nana hawa makko, o noddira baali di o jeyi din inde majji, o yaltina di. ⁴ Nde o yaltini di makko din fow woo, o wontay yeeso majji, di jokka mo, ko fii hidfi andi hawa makko kan. ⁵ Di jokkataa janano few, kono di dogay mo, di wodfifoo, ko fii di andaa hawa janambe ben.» ⁶ Bay Iisaa wadani be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali din. ⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali din hedanooki be. ⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde. ¹⁰ Ngujjo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali din hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewudan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun dan fii baali mun din. ¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali din. No ondon yi'iri saafaandu no ara, o accay don baali din, o doga, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita di. ¹³ Ko on nedfo wadirta dun ko fii ko njoddi wonani mo e den golle, o haajetaake e din baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Midfo andi baali an din, awa kadi baali an din no andimmi, ¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an dan fii baali an din. ¹⁶ Midfo mari baali goo kadi di tawaaka e oo kula doo. Din kadi bee si mi addu di, di nana hawa an kan, di wona wuro wooto, di wona e ngaynaako gooto. ¹⁷ Baabaajo on no yidi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dan, mi hettitoya dan kadi. ¹⁸ Hay gooto sortataa dan e an, kono ko min tigi okkitirta dan. Midfo mari bawgal okkitirgol dan e bawgal hettugol dan. Dun ko yamiroore nde mi hehiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu din kongudi, yeddondiral wadi hakkunde Yahuudiyankeebe ben kadi. ²⁰ Buy e maabe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetudo. Ko fii hondun hedantodon mo?»

²¹ Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii kongudi hinaa di mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbe?»

Fii no Iisaa Apiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no wafude Yerusalaam, dun hawrondiri ko dabbunde. ²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, dun ko ka juulirde mawnde. ²⁴ Onsay Yahuudiyankeebe ben hundi mo, be wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasiihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuude de mi woni wafude den e innde Ben an no seeditii fii an. ²⁶ Kono on hoolotaako, bay wonaa on baali an. ²⁷ Kono baali an din kan hedoto lan, min midfo andi di, di jokkay lan kadi. ²⁸ Mi yefay di *ngurndan poomayankejan dan, hara di mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa di e juude an. ²⁹ Ben an, on Yefudo lan di, no mawni buri fow, awa hay gooto waawataa ittude di e juude Baabaajo on. ³⁰ Min e Baabaajo on ko men Goto.»

³¹ Yahuudiyankeebe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo. ³² Iisaa wi'i be kadi: «Mi hollii on kuude moyye buy iwruude ka Baabaajo on. E hara ko hongal e den kuude wondon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankēeḅe ḅen jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a nedḅo, hida waditii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii ḅe kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: <Allaahu on daali: ko on allaabe.>?i ³⁵ Bay non Alla noddirii ḅee ḅe daaluyee makko on tuggaa e mun: <allaabe>, e hin-le bindi ḅin montotaako, ³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Bidḅo Alla? ³⁷ Si mi wadaali kuude Ben an ḅen, haray wota on hoolo lan. ³⁸ Kono si mi wadii ḅe, hay si on hoolotaako lan, hoollee ḅe kanje kuude ḅen, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi mido e makko.» ³⁹ Be ḅabbi kadi no ḅe nangira mo, kono o laawii ḅe.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii ḅon, o yilitii gafa Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee ḅon aranun, o daakii ḅon. ⁴¹ Yimḅe buy ari e makko, tawi hiḅe wi'a: «Yaayaa kapun wadaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo nedḅo kon fow ko goonga.» ⁴² Buy gomḅini mo ḅon.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hoḅunoo ḅon. ² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyde Koohoojo on, o fittiri ḅe sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on. ³ Onsay ḅen bandiraabe Laazaru ḅido immini godḅo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, gido maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike ḅun, o wi'i: «Wonaa ndee nawnaare ḅoo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Bidḅo Alla on mawniniree sabu mayre.» ⁵ Ko fii hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama mijniraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo maḅḅe on. ⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo ḅon balde ḅidi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaabe ḅen: «Yilitoḅen ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaabe ḅen wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankēeḅe ḅen no etaade no fidira on kaaye. E on yilitoto ḅon?»

⁹ Iisaa kadi jaabii ḅe, wi'i: «E nder jallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e ḅidi? Awa si godḅo yaarii jalorma, o feggotaako, ḅay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna. ¹⁰ Kono si godḅo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto ḅin konguḅi o wi'i ḅe: «Laazaru, gido men on, ḅaanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

¹² Taalibaabe ḅen wi'i mo: «Koohoojo, si tawii o ḅaani, o ndikkay.» ¹³ Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe ḅe sikki ko fii doyngol tun o wowli.

¹⁴ Onsay Iisaa laabani ḅe, o wi'i ḅe: «Laazaru maayii. ¹⁵ Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomḅiniron. Jooni yahen ka o woni ton.»

¹⁶ Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaabe heddiibe ḅen: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan ḅan

¹⁷ Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande. ¹⁸ Tawi hakkunde Betanii ḅon e Yerusalaam yonaa kilomeeterji tati leydi. ¹⁹ Tawi Yahuudiyankēeḅe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol ḅe mayde bandiraawo maḅḅe on. ²⁰ Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun luttii joodaade ka suudu.

²¹ Mariyatu wi'i Iisaa: «Koohoojo, si tawno hidfon doo, bandiraawo an on maayataano. ²² Kono haa jooni mido andi kala ko toridfon Alla, Alla wadfanay on.»

²³ Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

²⁴ Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Mido andi o immitoyto ka ummutal, dfun ko ka palaande sakkitorde.»

²⁵ Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan dfan. Kala gomdfindo lan wuuray, hay si o maayii non. ²⁶ Kala wurdo gomdfindo lan maayataa han kadi. Hidfa hoolii dfun?»

²⁷ Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koohoojo, mido gomdfini ko an woni Almasiihu on, Bidfo Alla, haanudo arude ka aduna on.» ²⁸ Bay kanko Mariyatu o wi'ii dfun, o yiltitii, o noddoyi Mariyama mijjiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no doo, hibe noddude ma.» ²⁹ Nde Mariyama nanirnoo dfun, o hawtii nde wootere, o yahi e makko. ³⁰ Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hofo, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko fon. ³¹ Yahuudiyankeebe wondunoobe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hibe sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

³² Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni fon, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hidfon doo, bandiraawo an on maayataano!»

³³ Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankeebe be o ardi ben kapun kadi no wullude, dfun yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii. ³⁴ Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surrudon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

³⁵ Iisaa mbojji. ³⁶ Onsay Yahuudiyankeebe ben wi'i: «Ndaaree no be yidfirnoo mo!»

³⁷ Wobbe e hakkunde mabbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoodo bumbe, e hara o waawataano wadude kadi hara oo nedfo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

³⁸ Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre.

³⁹ Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hidfa gomdfini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay be pottini hayre nden. Iisaa banti gite mun den, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon. ⁴² Min mido andi hidfa jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu bee yimbe dariibe doo mi wowliri, fii yo be gomdin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'ii dfun, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!» ⁴⁴ Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no habbiraa lincoy, himo buumiraa kasange on.

Onsay Iisaa wi'i be: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay bay buy e Yahuudiyankeebe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, be gomdfini mo. ⁴⁶ Kono wobbe e mabbe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon. ⁴⁷ Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjoobe ben, be wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo nedfo no wadude maandeeji hawniidi buy. ⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomdinay mo, awa kadi Roomiyankoobe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay godfo e mabbe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nden hitaande fon, o wi'i be: «Onon on faamaali huunde. ⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimbe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko fay ko kanko wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nder nden hitaande don, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'iila on. ⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no faybe Alla saakitiibe ben mottindiriree, wona *moftal gootal. ⁵³ Gila nden pande be fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankeebe ben. O iwi don, o yahi e leydi kawtirndi e don ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi don e taalibaafe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe, don ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude. ⁵⁶ Tawi mo bee e maabe no dabba Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?» ⁵⁷ Tawi non hooreebe yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii godfo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyde Iisaa

(Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee don *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde maybe ben. ² Be moyyinani mo don nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo bannude, awa kadi Laazaru ko godfo e wonnoobe paamidude e makko ben. ³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyde Iisaa, o fittiri koyde on den sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay godfo e taalibaafe makko ben, don ko Yudaasi Iskariiyu, don ko oo janfoytodo mo, wi'i: ⁵ «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujj teemedde tati, okken miskinbe ben?» ⁶ Tawi o wiiraali don wa si tawii himo aanannoo miskinbe ben, kono ko fay hari ko o ngujjo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko wadfaa ton woo.

⁷ Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri. ⁸ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maabe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁹ Tawi jamaa Yahuudiyankeebe duududo humpitike wonde himo doo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Hooreebe *yottinoobe sadaka ben aadii warugol Laazaru kadi, ¹¹ fay hari ko sabu makko wadi si Yahuudiyankeebe buy no sortaade e hakkunde maabe, gomdina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40)

¹² Bimbi nden pande jamaa duududo ari fii juldeere nden, be humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam. ¹³ Onsay be yetti baape tugi, be yalti fii jabbagol mo, be woni e ewnagol, wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude
e innde Joomiraado on,

don ko oo lando *Isra'ilayanke'en!»j

¹⁴ Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

¹⁵ «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore bikkun mbabba!»^k

¹⁶ Tawi taalibaabe makko ben faamaali fii d'un fow taho, kono bay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay be anditi wonde d'ii piiji no windinoo fii makko, awa ko d'un tigi laatinanaa mo.

¹⁷ Tawi yimbe wondunooɓe e Iisaa ben fewndo ko o noddata Laazaru ka gaburu, o immintina mo e hakkunde maybe ben, no seeditaade fii ko be yi'i kon. ¹⁸ Ko sabu d'un wadi si jamaa on ari, jabbii mo, ko fii hari be nanii wonde o wadii nden maande hawniinde. ¹⁹ Tawi *Fariisiyaabe ben no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, bay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

²⁰ Tawi *Gereekiyankeebe goo no e hakkunde yimbe yahunoobe rewugol Alla ben pande juldeere nden. ²¹ Be badii oo wi'eteedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, d'un ko e nder Jaliilu, be landii mo, be wi'i: «Moodibbo, medfen faalaa yiidude e Iisaa!» ²² Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

²³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii. ²⁴ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay bibbe buy. ²⁵ Kala yidud'o ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kono kala non apud'o ngurndan mun dan ka aduna doo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani dan. ²⁶ Awa kala on kurkantooɗo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni d'on, ko d'on kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniido lan, Baabaajo on teddinay mo.

²⁷ «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii d'un mi arani haa e oo saa'i. ²⁸ Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!»

²⁹ Jamaa wonnooɗo d'on nani d'un on wi'i ko riggannde, wobbe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

³⁰ Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon. ³¹ Ko jooni non aduna on jaawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi. ³² Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi pooditay yimbe ben fow e an.» ³³ Tawi ko o wowliri d'un, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

³⁴ Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

³⁵ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka mardon ndaygu d'on, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata. ³⁶ Awa fewndo ka mardon ndaygu d'on, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii d'un, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyankeebe ben Salori Gomɗinde

³⁷ Fii kala o wadii wa d'ii maandeeji hawniidi yeeso mabbe, kono be gomɗinaano mo. ³⁸ Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, d'un ko ka o wi'unoo d'on:

«Joomiraado, ko hombo gomɗini waaju amen ngun?
E ko hombo sookewo Joomiraado on feppinanaa?» m

³⁹ Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii be,
o uddii berde mabbe den,
fii wota be yiiru gite mabbe den,

e hita be faamir berde maɓbe den,
haa be tuuba, o sellina be.»ⁿ

⁴¹ Ko ɗun woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko. ⁴² Kono e nder ɗun, hay e hakkunde yeesoobe ben, buy e maɓbe gomɗini mo, kono sabu Fariisiyaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota be pottine ka juulirde, ⁴³ ko fii hari hibe yidɗi weltingol yimbe ben burei weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomɗindo lan, haray wonaa min o gomɗini, kono ko Nuludɗo lan on! ⁴⁵ E kala yi'udɗo lan, haray o yi'ii Nuludɗo lan on. ⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomɗindo lan wonaali e nder niwre nden. ⁴⁷ Kala nanudɗo kongudɗi an ɗin kadi, ronki ɗi huutorde, hinaa min jaawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii jaawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on. ⁴⁸ Kala non bugitiidɗo lan, salii jabude kongudɗi an ɗin, no mari jaawoowo. Ko fii ko kongudɗi ɗi mi yewti ɗin jaawoyta mo ka jalaande sakkitorde. ⁴⁹ Bay kongudɗi an ɗin wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immindo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a. ⁵⁰ Awa-le mido andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ben

¹ Bay *Juldeere Yawtaneede nden badike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yidunoo be makko ben e oo aduna ɗoo haa ka rawnoode. ² E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa wafii e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo. ³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo, ⁴ o immii ka be jaamaynoo ɗon, o bortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii. ⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ben, o fittira koyde maɓbe den bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni wafude kon a faamataa ɗun fewndo ɗoo, kono a faamoyay ɗun onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa gebal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyde an den tun, kono hay juude den e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiidɗo hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laabudɗo. E hin-le ko on laabuɓe, kono non hinaa on fow.» ¹¹ Ko fii hari himo andi janfotooɗo mo on. Ko ɗun wadi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabuɓe.»

¹² Bay wonii o gaynii be sembude, o bornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i be: «On faamii fii koo ko mi wafani on? ¹³ Hidon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi ɗun. ¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hidon haani sembindirde. ¹⁵ Ko fii, mi wafanii on misal, fii no onon kadi wafiron wano mi wafirani on non. ¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu buraa jom mun teddude, nulaado kadi buraa nuludɗo ɗun on teddude. ¹⁷ Jooni non, bay on andii ɗun, si on huutorii, haray on malii.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i ɗun, mido andi be mi subii ben. Kono bee ko windii kon laatoo:

<On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.»ⁿ

¹⁹ «Ko dfun wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on. ²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabudo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabudo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

Fii no Iisaa Feppiniri fii Janfotoodo mo on
(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii dfun, bernde makko nden aani, o holli dundoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, godfo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, be jibii ko hombo o wi'i. ²³ Tawi godfo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidfunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa. ²⁴ Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

²⁵ On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo, ko hombo woni on?»

²⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi naamata don, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu.

²⁷ No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Wadu ko wadataa kon hepa.» ²⁸ Kono hay gooto e be o naamidaynoo ben faamaali ko fii hondfun o wi'irani mo dfun. ²⁹ Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wobbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko be handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol misikinbe ben godfun. ³⁰ Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti hepa, hari nibbii.

Fii Yamiroore Heyre nden

³¹ Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo. ³² Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

³³ O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

³⁴ «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree. ³⁵ Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

³⁶ Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koohoojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

³⁷ Petruusu wi'i mo fahin: «Koohoojo, ko hondfun hadata mi waawe jokkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

³⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinon lan, min kadi. ² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dfun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde. ³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton. ⁴ Ka mi woni yahude don, hidon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodfon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri. ⁷ Si hidfon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidfon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, dfun haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neebi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udfo lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: «Hollu men Baabaajo on?» ¹⁰ A hoolaaki wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii kongudfi di mi woni on wowlande, wonaa e an di iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on woni wadude kuude mun den. ¹¹ Gomdinee lan wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa dfun, gomdiniiron bete sabu dee kuude de mi woni wadude. ¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi wadafay kuude de mi wadafata den, o wada ko furi mawnude, ko fii mido jaarude ka Baabaajo on. ¹³ Awa kala ko toridon e innde an, mi wadafay, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidfo on. ¹⁴ Si on torike goddfun e innde an, mi wadafay dfun.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidfon yidi lan, on doftoto yamirooje an den. ¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yeda on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa: ¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidfon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hodafay e mon. ¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon. ¹⁹ E nder seeda nii aduna on yitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay mido wuuri, awa onon kadi on wuuray. ²⁰ Nden jande on andoyay wonde mido humondiri e Baaba an, onon kadi hidfon humondiri e an, min kadi mido humondiri e mon. ²¹ Yidudfo lan on ko jabudfo yamirooje an den, doftii. Kala yidudfo lan, Ben an yidafay mo, min kadi mi yidafay mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidudfo lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko. ²⁴ Kala non on mo yidaa lan doftotaako kongudfi an din. Ngol kongol ngol wondfon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludfo lan on.

²⁵ «Mi yewtii on dfun wa fewndo ko mi wondi e mon. ²⁶ Kono on Ballo, dfun ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on. ²⁷ Mido accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon den jibo, wota de hulu kadi.

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde mido yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidfon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no furi lan mawnude. ²⁹ Ko mi woni on wowlirande dii piiji jooni, ado di hewtude, ko fii nde di hewtoyi ko yo on gomdin. ³⁰ Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii lando aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an. ³¹ Kono aduna on no haani andude wonde mido yidi Baabaajo on, ko dfun wadi si mido wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen doo!»

15

Fii Dayyere e Caldi mun

¹ O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutudfo on. ² O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji din fow haa

di laaba fii yo di burtu rimude. ³ Dun-le wuren on wonii laabube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol. ⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu sijaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi dfin. Kala on humondirdo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wafude hay huunde e baawo an. ⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa dfin caldi ko moobeteedi, bugee ka yiite, sunnee. ⁷ Si on humike e an, kongudi an dfin kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dun newnante on. ⁸ E hino no Baaba an mawninirtee: ko yo on rimu ko duudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol. ¹⁰ Si on doftike yamirooje an den, wano mi doftori yamirooje Ben an den non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non. ¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde. ¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non. ¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun dan fii yibbe mu'un ben. ¹⁴ Si on wafii ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an. ¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun wafata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on. ¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, todfii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimudon lotta, e yo Baabaajo on yefu on kala ko toridon mo e innde an. ¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yidindir.»

Fii no Taalibaabe ben Apirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiino lan ko adii on. ¹⁹ Si tawiino ko on be oo aduna, aduna on yidayno on, bay ko on be makko, kono nde tawnoo hinaa on be oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko dun wafi si aduna on no joganii on ngayngu. ²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu buraa jom mun teddude. Si be cukkike lan, be cukkoyto on onon kadi. Si be doftike kongol an ngol, be doftoyto kongudi mon dfin kadi. ²¹ Kono be wafay on dun fow sabu innde an nden, bay be andaa Nuludo lan on. ²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano be, harayno be felnaaki. Kono jooni non be alaa lamitorgal fii junuubaaji mabbe dfin. ²³ Ko fii kala apudo lan, haray apii Ben an. ²⁴ Si tawno mi wafaali e hakkunde mabbe dee kuude de hay gooto wafaali, harayno be felnaaki, kono jooni non be yi'ii, be apii lan, be apii Ben an. ²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya mabbe laato, dun ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e baawo hujja.>»

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, dun ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, dun ko Ruuhu Wondudo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwrufo ka Baabaajo on, o seeditanto lan. ²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidon wondunoo e an gila ka fudfoode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on dun ko fii wota on faljinoye. ² Ko fii be yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o wafii ko Alla yidi. ³ Ko be wadiroyta dun, ko bay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi. ⁴ Ko mi wowlirani on dun, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on dun. Ko hadi mi wowlana on dun gila ka fudfoode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniifo on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nuludo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata. ⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon. ⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon. ⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e jaawoore: ⁹ ka banje junuubu, ko bay hari be hoolaaki lan, ¹⁰ ka banje peewal, ko bay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi, ¹¹ ka banje jaawoore, ko bay lando oo aduna jaawaama.

¹² «Mido mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo. ¹³ Tuma on Ruuhu Wondudo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko din wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi. ¹⁴ O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feppinana on. ¹⁵ Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko dun wadi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feppinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliniri Taalibaabe mun ben

¹⁶ «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

¹⁷ Onsay wobbe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore dun si nettii seeda en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.» ¹⁸ Tawi ko be woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i doo: <Si burii nii seeda>? En andaa ko hondun o woni wowlude.»

¹⁹ Bay Iisaa andii wonde hibe faalaa mo landaade, onsay o wi'i be: «Hidon landondira fii koo ko mi wi'i: <Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.> ²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare. ²¹ Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditooytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon. ²² Onon kadi hidon mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, berde mon den weltoyto. Onsay hay gooto ittooytaa weltaare mon nden. ²³ E nden jalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okkay on kala ko toridon e innde an. ²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on hebay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on dun fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on. ²⁶ Nden jande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on, ²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yidi on. Ko wadi si kanko tigi o yidi on, ko bay hari on yidiino lan, awa kadi on gomdiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi. ²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «E hino jooni non hidon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo. ³⁰ Jooni non meden andi wonde hidon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka godfo landoo on. Ko dun wadi si meden gomdini wonde ko ka Alla iwruwon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «On gomdini jooni? ³² Awa e hino saa'i no arude, dunle wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaabe mun ben

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:

«Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bidfo maa on, fii no Bidfo maa on mawninira fii maa, ² wano yedirdaa mo bawgal e hoore kala neddo non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan. ³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on. ⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den. ⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feppinii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on. ⁷ Jooni be andii wonde ko yedudaa mi kon fow ko e maa iwri. ⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomdinii wonde ko an nulimmi. ⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedudaa mi ben, bay ko be maa. ¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyudaa ko min jeyi, e hoore dun ko e mabbe mangu an ngun feppiri. ¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non. ¹² Fewndo mi wondi e mabbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e mabbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri dun ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e mabbe. ¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on apii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on. ¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewrude e goonga on. ¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna. ¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii mabbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewrude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomdinoyooobe lan ben sabu kongodi mabbe din, ²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomdinira wonde ko an nulimmi. ²² Min non mi okkii be mangu ngu yedudaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non. ²³ Mi wona e mabbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nulii lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yedudaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi. ²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidudaa mi ngol wonira e mabbe, min kadi mi wona e mabbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaabe makko ben, be yahi e gada joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaabe makko ben. ² Tawi Yudaasi, dun ko janfotoodo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e

taalibaabe mun ben no moobondiraynoo don soono woo. ³ Yudaasi ardi e dental suufaafe e yeesoobe goo, be tawata ko hooreebe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immini, be yahi ka o woni don, tawi hiibe jogii lampuuji e jowli e jogaaji. ⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o badii be, o wi'i: «Ko hombo dabbitoton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfiido mo on, no wondi e mabbe.

⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori bawre-bawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon dabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon dabbitude, accitee bee doo, be yaha.» ⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayriraali lan.»P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru paamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)

¹² Onsay ngal dental suufaafe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeefe ben nangi mo kanko Iisaa, be habbi. ¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawdo sadaka on e nden hitaande. ¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeefe ben wonde no furi ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa
(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaajo goo jokkita Iisaa. Tawi yottinoowo mawdo sadaka on no andi on taalibaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on. ¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka baawo. Oya taalibaajo, mo yottinoowo mawdo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu. ¹⁷ On kurkaadu aynudo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e bee taalibaabe oo neddo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaado e mabbe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi din e aynoobe ben, dun ko darinoobe don ben, no hubbi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, be woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e mabbe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landii Iisaa fii taalibaabe mun ben e fii ko o jannaynoo kon. ²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirde e ka *juulirde mawnde ka Yahuudiyankeefe ben fow fottaynoo don. E hoore dun mi wowlaali hay fus e gundoo. ²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirbe lan ben ko hondun mi wowlani dun. E hino hiibe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'ii dun, goddo e ben aynoobe wonnoobe don bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawdo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlia ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?» ²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, dun ko ka yottinoowo mawdo sadaka on, e hoore himo habbi.

²⁵ Tawi kapun Sim'uunu Petruusu no darii don, no iwloo. Onsay be wi'i mo: «An kadi, hinaa a goddo e taalibaabe makko ben?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

²⁶ Onsay godfo e kurkaadi yottinoowo mawfo sadaka on, dfun ko musidfo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi dfun kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(*Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25*)

²⁸ Bay be iwii ka Qayaafa, be nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi be naataali ka suudu laamu fii wota be tuunintino, fii no be jaamira ka *Juldeere Yawtaneede. ²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi be, o wi'i be: «Ko feloore honde wondon fawude oo nedfo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wadaano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore dfun Pilaatu wi'i be: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godfo.» ³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laatorta fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani dfun hoore maa, kaa ko wofbe wowlan-maa dfun fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreebe yottinoobe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wafudaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an din habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeebe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu dfun mi hebiraa e ko fii dfun mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hedoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii dfun, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeebe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudfo mo donkineede. ³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo dfo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodfo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be nabu Iisaa, be focca. ² Suufaabe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi dolokke bodfeejo. ³ Be badii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Awa midfo yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudfo oo donkineede.» ⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bodfeejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

¶ 19:2 19.2 Ko dolokke bodfeejo lando on bornotonoo.

⁶ Bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e suufaabe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeebe ben jaabii fahin, wi'i: «Meden mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bid'do Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude. ⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwudaa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo. ¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa mido mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yeda immorde ka dow. Ko d'un wadi, on wattudo lan e juude maa fawtike junuubu burdo mawnude.»

¹² Gila e on saa'i d'on, tawi Pilaatu no dab'bude no accitira mo, kono Yahuudiyankeebe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gid'o lando mawdo Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gapo lando mawdo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii d'in kongudi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka jaawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>. ¹⁴ Tawi ko pande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankeebe ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooreebe yottinoobe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawdo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempiraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo d'un ko <Nokkuure Laalagal Hoore>. ¹⁸ Ko d'on be fempi mo wondude e yimbe dido goo, mo bee e mabbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wadi ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.» ²⁰ Buy e Yahuudiyankeebe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare nden, tawi d'in bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii. ²¹ Onsay hooreebe diina Yahuudiyankeebe ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankeebe ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankeebe ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ben fempii Iisaa, be yetti concii makko d'in, be wadi di pecce nay, suufaajo kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa jo'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley. ²⁴ Onsay be wi'indiri: «Wota en seeku mo. Waden urba, d'un hollay ko hombo o wonanta.» Tawi d'un ko fii ko bindi d'in *hiitinoo kon no laatora, d'un ko:

«Be senditii concii an d'in,
be wadii fokiya an on urba.»^r
Ko d'un suufaabe ben wadi.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)*

²⁵ Tawi yumma makko e miɲɲiraawo yumma makko, ɗun ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal. ²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on don woni biɗɗo mon on.» ²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino don yumma maa.» Gila e on saa'i don, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)*

²⁸ Bawto ɗun, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Mido ɗonɗaa!» fii ko bindi ɗin wi'i kon no laatora. ²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no ɗon. Be wadi linsere e salndu leggal no wi'ee *hisoopu, be yolli nde ka ndiyan, be banni ka hunduko makko. ³⁰ Bay wonii o yettii ɗan njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto ɗun o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden pande ko hebulanagol fii *ɲalaande fowteteende nden e tawde kadi nden ɲalaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ben faalaaka yo fureeji ɗin acce ka ledde altindiraade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji ɗin hele si ɗi ittee ɗon. ³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun. ³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde ɗen. ³⁴ Kono godɗo e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiyan yalti. ³⁵ Yi'udɗo mo on seeditike, awa seede makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomɗiniron. ³⁶ Dun wadiri fii ko bindi ɗin wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s ³⁷ Nokku goo bindi ɗin no wi'i kadi: «Be ndaaray mo be tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto ɗun godɗo no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreebe Yahuudiyankeebe ben, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on. ³⁹ Nikodiyuusu oo yahunooɗo ka Iisaa pande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri. ⁴⁰ Onsay be yetti furee Iisaa on, be tumbi e kasange wondude e urngallooji, bay tawi ko ɗun woni naamu Yahuudiyankeebe ben fii surrugol. ⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho. ⁴² Nde tawnoo nden pande ko ɲalaande nde Yahuudiyankeebe ben woni hebulanaade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu furi badaade, be surroyi Iisaa e on qaburu.

20*Fii Immitagol Iisaa Almasiihu on**(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)*

¹ E alat, ɗun ko ɲallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande. ² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i be: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto be wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande. ⁴ Be ɗiɗoo non be dogi, kono oya taalibaajo dogi furi Petruusu, o adii hewtude ka yenaande. ⁵ O ugginii, o

yi'i kasannge on ka waalii, kono o naataali. ⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoodo baawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasannge on no waalii don ⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasannge on, kono tawi hingol taggaa, hingol feere. ⁸ Onsay oya taalibaajo, adinoodo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii. ⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi din wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yiltitii ka mabbe.

Fii no Iisaa Feejirani Mariyama Magaduuna
(Mrk. 16.9-11)

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka baawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden. ¹² O yi'i malaa'ikaabe dido borniibe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo don, goddo on telen ka hoore, oya on telen ka koyde.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii doo Koohoojo an on, mi andaa ka o wadira.» ¹⁴ E nder ko o wi'ata don kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa e ko hombo dabbitataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nabi mo, haray yeeto lan ko honto wadudaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni don ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ben, wi'aa be wonde mido yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.» ¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ben wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo don.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben
(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)

¹⁹ E alat kiikiide, don ko palaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ben sokii baafe den ka be woni don sabu kulol ngol be huli Yahuudiyankeebe ben ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!» ²⁰ Bay wonii o wi'ii don, onsay o holli be juude makko den e beccal makko ngal. Taalibaabe ben weltii fii ko be yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i be kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!» ²² Bawto din kongudi, o wutti e hoore mabbe, o wi'i be: «Jabee *Ruuhu Seniido on. ²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, di yaafante be. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray di yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaado Siwtaado tawdaado e sappoo e didoobe ben wondaa e mabbe fewndo ko Iisaa ari. ²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ben wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i be: «Si mi yi'aali batte peje den ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte den peje, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ben no ka suudu kadi, tawi hiibe wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, tawi baafe den no sokii, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!» ²⁷ E hoore don o wi'i Tooma: «Bannu doo hondu maa ndun, ndaaraa juude an den, bannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomdin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko bay a yi'ii lan si hoolidaa. Kono maloore wonanii ben hooliibe be yi'aali!»

³⁰ Iisaa wadfi kadi maandeeji hawniidi goo duudu e tawnde taalibaabe makko ben, di windaaki e ndee deftere. ³¹ Kono dundoo ko windanaa ko fii no gomd'iron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Bidfo Alla on, e fii no hebiron ngurndan e nder gomdingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feejirani Taalibaabe mun ben ka Daande Weendu

¹ Bawto dun Iisaa feepitani kadi taalibaabe mun ben e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feepirani be. ² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaado Siwtaado e Natanayiila oo mo Kanaa, dun ko e nder Jaliilu, e bibbe oo wi'eteedo Zabadii e taalibaabe makko dido goo no wondi. ³ Sim'uunu Petruusu wi'i be: «Mid'o yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma don be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ben andaa wonde ko Iisaa. ⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji din ka sengo jaamo laakun kun, on hebay!» Be bugii di, tawi hakkee ko liyyi din duudi, be alaa feere poodugol jalaaji din.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan. ⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder poodorgol jalaaji din e hoore hidfi heewi tew liyyi, ko fii hari hibe wod'ditori pencen on wa sogone teemedde didi. ⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i don liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee godfi e liyyi di nangudon jooni din.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji din, o tippini ka leydi. Tawi din jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidfi duudunoo, kono jalaaji din seekaaki. ¹² Iisaa wi'i be: «Aree jaamon.» Laatii hay gooto e taalibaabe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hibe andi ko Joomi on. ¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi din, o jonne be. ¹⁴ Tawi ko tammun dun non Iisaa no feepana taalibaabe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfini Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii paamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidi lan buri bee doo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidfa andi mid'o yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hidfa yidimmi?»

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidfa andi mid'o yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an din.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hidfa andi kala huunde. Hidfa andi mid'o yidu-maa.»

^u **21:15** 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» doo ko jokkuibe Iisaa ben.

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an dfin. ¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnodfaa suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladfaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa den, godfo dade, o nabe ka a faalanooka.» ¹⁹ Tawi ko o wi'iri dfin, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo dfin, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidi ka jukkata be, dfin ko oo liiyinoodo ka bernde Iisaa fewndo ko be naamaynoo, o wi'i: «Koochojo ko hombo woni wattoowo on e joge.» ²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo dfo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfin? An jokkan tun!» ²³ E hoore dfin, kan haala jonnondiraa e hakkunde musifbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfin?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii dfin piiji windi di. Awa hiden andi nden seeditoore makko ko goonga. ²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno dfin men fensiti, mi sikkaano si den defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol, ² haa e jalaande yentineede makko, bawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on, ³ dun ko ben be o hollitii himo wuuri bawto o wareede, be o wadani seedeeji duudufi fii ummutal makko ngal. O feejani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e mabbe, o yamirno be wota be wodfido *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun. ⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirtefon.»

⁶ Nde tawnoo hibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i jodfintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iji di Baabaajo on todfori bawgal mun ngal e mun din. ⁸ Kono onon on hebay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariya ngal fow haa ka kattude leyde.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande dun, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite mabbe.

¹⁰ Ko be tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe dido borniibe daneeji feejani be, wi'i be: ¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun daridon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirudon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yilitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wodfitorngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *jalaande fowteteende nden.^a ¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotii be ben, e Yahuuda mo Yaaquuba. ¹⁴ Be fow e nder nanondiral mabbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootoobe makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E den balde fon, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe fon ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben: ¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wada, fon-le ko ko Ruuhu Seniido on longinnoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinoodo bee nangunoobe Iisaa. ¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gebal e dee golle men.»

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko fon fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii. ¹⁹ Hakkee ko jeyaabe Yerusalaam ben fow andunoo fii dun, be inni mban ngesa e haala mabbe <Hakel-Dama>, ko woni firo fon ko Ngesa Yiiyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabuura:
<Yo galle on den caabu,

^a 1:12 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e jalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteedo wa minitaji sappoo e jowi. ^b 1:19 1.19 Mat. 27.3-10

hara hay gooto hodataa fon.>^c

«No windii kadi:

<Yo godfo lonto mo ka ardagol.>^d

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko fon wadi, bee godfo e bee wondunoobe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on, ²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa pande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

²³ Onsay be banni yimbe dido: godfo on no wi'ee Yuusufu, fon ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa. ²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andudo berde yimbe fow, banginan men ko hombo e bee dido subidfaa ²⁵ fii ko lonto Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa fon.» ²⁶ Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniifo on

¹ Nde jalaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hibe wondi nokkun gootun. ² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiifundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni fon. ³ Onsay wa dende yiite feepani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e mabbe. ⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniifo on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini fon.

⁵ Tawi wa nden pande *Yahuudiyankeebe rewoobe Alla iwruube e leyde aduna on fow no Yerusalaam. ⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinoodo fon on jiiibii sabu ko mo kala e mabbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon. ⁷ Dun naldini be haa feyyiti, e hoore hibe wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu? ⁸ Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi? ⁹ Dun ko enen bee Fartiyankooobe e Maadiyankooobe e Elaamiyankooobe e bee hodube Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben, ¹⁰ e be Firgii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirbe e Sireni e iwruube Roomu ben, ¹¹ fon ko Yahuudiyankeebe ben e naatube e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeebe ben, enen doo fow en nanii hibe wowla e haala mo kala e men fii kuufde Alla mawde den!» ¹² Tawi fon no naldini be fota be fow haa hibe jibii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun fu'un holli?»

¹³ Kono wobbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

¹⁴ Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe e kala hodufdo Yerusalaam, heditee kongufi an din, andon dundoo. ¹⁵ Ko fii hinaa ko sikkufon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii. ¹⁶ E hino ko annabi Yuu'iila wi'unoo kon, himo wi'i: ¹⁷ <Alla daalii: Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.
Onsay bibbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini fon,
sukaabe mon ben yi'oya feppinande,
mawbe mon ben hoydoya koydi.>

¹⁸ <Kanko Alla o daalii kadi:
Ko non woniri e den jalaade fon,
mi tippinay Ruuhu an on e hoore
jiyaabe an ben worbe e rewbe,

be haala ko be longinaa.

¹⁹ Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,
e maandeeji ka hoore leydi,
ɗun hara ko yiiyan e yiite e duggal curki.

²⁰ Naange ngen wayloo nibe,
lewru ndun kadi wayloo yiiyan,
ɗun ko ado palaande Joomiraado on hewtude,
ɗun ko nden palaande mawnde teddunde.

²¹ Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.>^d

²² Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, heditee ɗii konguɗi an! Oo gorko wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on ɓanginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuufe e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirɗon non tigi, ²³ ɗun ko on wadaado e joge tippude e ebboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirɗon mo wattugol mo e juufe heeferbe ɓen, ɓen wariri mo fempugol wenga. ²⁴ Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton. ²⁵ Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

<Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,
ko fii hari himo ka sengo jaamo an
fii wota mi diwnu.

²⁶ Ko ɗun wadi si ɓernde an nden no heewi weltaare,
ɗenngal an ngal no e nder welo-welo,
hay bandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.

²⁷ Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe,
awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoo joldo.

²⁸ A andinii lan laawi ngurndan ɗin,
a hebbinay lan weltaare yeeso maa.>^e

²⁹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men. ³⁰ Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o jodɗinay godɗo e jurriya makko on ka jullere laamu makko. ³¹ O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ɓen, ɗun ko on mo bandu mun laatoytaako jolayndu. ³² Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee ɗun. ³³ Alla ɓantirii mo ka sengo mun jaamo, o hendike e juufe Baabaajo on ko fodanoo kon, ɗun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii ɗun, wano wondon yiirude nii, e no wondon nanirde nii. ³⁴ Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:

<Joomiraado on daalanii Joomi an on:
Joodor ka sengo an jaamo,

³⁵ haa mi wada aybe maa ɓen ka ley teppe maa.>^f

³⁶ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'iila ɗin fow andu e nder pellital wonde Allaahu on wadii Iisaa, oo mo fempunodon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

³⁷ Bay ɓe nanii ɗun, ɗun naati e ɓerɗe mabbe ɗen. Onsay ɓe wi'i Petruusu e ɓeya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani wadude?»

³⁸ Petruusu wi'i ɓe: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon ɗin. Onsay on heɓay dokkal Ruuhu

Seniido on. ³⁹ Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii bibbe mon ben e fii kala wodfditiido, d'un ko kala ben be Alla Joomiraado men on noddoyta.»

⁴⁰ Awa ko konguufi duuduufi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.» ⁴¹ Ben jabube kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden pande ko wa guluuje tato yimbe beyditii e mabbe.

⁴² Onsay be duumii e janndeeji ben sahaabaabe, e mottondirgol fii jokkere endan e jaamidugol e toragol Alla. ⁴³ Nalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ben no wafaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewuufi. ⁴⁴ Onsay gomd'innoo be ben fow wontidi, be hawti piiji d'in fow. ⁴⁵ Be yeeyi keyeeji mabbe d'in e ko wonani be kon, be senditi d'un hakkunde mabbe, mo kala e ko hatonjini kon. ⁴⁶ Tawi pande woo e nder wakkilaare mabbe e nanondiral hibe wontidi, hibe ka *juulirde mawnde, awa kadi be jaamidayno ka nder cuufi, be jaamida e nder welo-welo e bernde laabunde, ⁴⁷ be manta Alla, be hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no beydiraynoo *moftal mabbe ngal pande woo ben wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

¹ Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowafo on. ² Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede jodfdinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatoobe ben ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on pande woo. ³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo be okkor mo. ⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, be wi'i: «Ndaarii men!» ⁵ Kanko kadi o tenyini be, himo tanyininoo hebirgol be goddun.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasihu on, oo jeyaado Naasirata!»

⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko jaamo ngon, o immiini. Tun koyde on den e kolbule mun den sattiti. ⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e mabbe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla. ⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla. ¹⁰ Bay be anditii wonde ko kanko joodotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, be nald'i d'un, be haawii fii kon ko o wadanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka be woniri ton, d'un ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe nald'i. ¹² Bay Petruusu yi'ii d'un, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, ko fii hondun naldandon fii d'un? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo neddo, o waawi yahude?» ¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaga e Yaaquuba, d'un ko on Alla baabiraabe men ben, o mawniniino on Jiyaado makko, d'un ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, d'un ko on mo o aadiino accitugol. ¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimbe goo, ¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben. Ko men seedee d'un. ¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wadi si oo neddo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wadi si oo neddo yedaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibbe, mido andi, onon e hoorebe mon ben, ko angal andude warrunodon d'un. ¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiriri kon ko o longinnoo annabaabe ben fow ko adii d'un, d'un ko wonde *Almasihu makko on no haanunoo tampude.

¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaji mon din monte, ²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasiihu mo fodanodon, dun ko Iisaa. ²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laabuŕe ben kon fow gila law. ²² Muusaa wi'uno: <Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on. ²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.>

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinoobe ben fow, gila e Samu'iila haa e hikkiibe e makko ben, hari hiitinoke fii dee jalaade doo. ²⁵ Ko onon woni bibbe annabaabe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraabe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: <Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.>g ²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wadugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata dun jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynoobe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari. ² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni banginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni. ³ Be fawi be juude. Bay hari nibbii, be soki be haa bimbi nden jande. ⁴ Kono buy e nanunoobe din kongudi mabbe gomdini, adadu ben yimbe gomdinbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden jande yeesoobe Yahuudiyankeebe ben e mawbe mabbe ben e jannoobe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam, ⁶ wondude e Hannaana, dun ko yottinoowo mawdo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e beya jeyaabe e gorol yottinoowo mawdo sadaka on. ⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde mabbe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon dun?»

⁸ Onsay Petruusu heewudo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesoobe jamaa e mawbe, ⁹ bay hande meden landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa, ¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'iila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, dun ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo neddo selliniraa, o darii yeeso mon doo. ¹¹ Ko Iisaa on woni: <Hayre nde onon mahoobe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka soŕbundu.>h ¹² Ko fii kisiyee hebortaa goddo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'ii pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, dun naldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wundaynoo e Iisaa kon. ¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko mabbe, be tawi alaa fus ko be jaaboo. ¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde mabbe, be wi'i: ¹⁶ «Ko hondun wadeten bee? Ko fii no henani kala hodudo Yerusalaam wonde bee wadii kaawake moyyo tiidudo, en waawataa-le yeddude dun. ¹⁷ Jooni non, fii wota dun lollu ŕuri nii e hakkunde jamaa on, haden be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tonani be few waajagol maa janna e innde Iisaa. ¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no feewi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla? ²⁰ Naawanee hoore mon dundon, ko fii men

waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen d'en kon e ko men nanirnoo noppi amen d'in kon.»

²¹ Be beydi be sattinande fii d'un, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko wadi d'on, be acciti be.

²² Tawi on neddo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, burnii duubi cappande nay.

Fii no Gomdinbe ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe mabbe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon. ²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun, ²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindaa oo jiyaado maa, d'un ko Daawuuda oo baabiraawo amen dundoo:

<Ko fii hondun leyyi d'in monondiranta,
e ko hondun jamaaji d'in joganii d'ii miijooji mehi?

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,
hikkondirbe e mabbe ben no wontidi,
dartii Joomiraado on e *Almasihu makko on.>ⁱ

²⁷ «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare d'oo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahuudiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeebe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, d'un ko Iisaa, on mo subidaa. ²⁸ Be wadiri d'un faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on. ²⁹ Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokkuba men, newnanaa kadi jiyaabe maa ben feppinirgol daaluyeeji maa d'in pellital timmungal. ³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no pawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoodo ma Seniido on, d'un ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniido on, be woni e feppinirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomdinbe ben

³² Gomdinbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e mabbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow. ³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore mabbe be fow. ³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde mabbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno d'un, adda coggu ko yeeyi kon, ³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, d'un ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo d'un ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru, ³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuudi d'in, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safirata yeeyi ngesa hibe marnoo. ² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban. ⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba

on? Ko fii hondun non wadandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo dɪn konguɔi, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben heɔinoobe dɔn fow. ⁶ Onsay sukaaɓe ben immii waɔi kasange e makko, ɓe nabi mo, ɓe surroyi.

⁷ Bawto dɔn, ɓay wa saa'iiji tati feyyii, ɓeyngu makko ari e hoore o andaali kon ko waɔi. ⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu dɔo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu dɔo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldandɔn ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroyɓe moodi maa ben ka dambugal ɔaa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyɔɔe Petruusu, o maayi. Wa ko sukaaɓe ben naatata, ɓe tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, ɓe surroyi takko moodi makko.

¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunoobe fii dɔn.

Fii Kaawakeeji Moyyi dɪ Sahaabaabe ben Waɔi

¹² Tawi sahaabaabe ben no waɔude maandeeji e kaawakeeji moyyi dɔuudɔɔi hakkunde jamaa on. Hari kamɓe gomɔinɓe ben fow hiɓe mottondiri e nder nanondiral maɓɓe ka *Tungarru Sulaymaana. ¹³ Tawi jamaa on no mantude ɓe fota, kono hay gooto e maɓɓe suusataano ɓe ɓadaade. ¹⁴ Tawi jande woo wonɓe gomɔinde Joomi on no ɓeydaade fota, hara ko worɓe e rewɓe. ¹⁵ Awa kadi nawnube no addetenoo ka sera ballaje, wallinee e buutuui maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dɔwɔi makko ndin hawru e godɔo e maɓɓe. ¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e ɔeya ca'e heeɔude e Yerusalaam, ɓe addora nawnube ben e ɓe jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo mawɔo sadaka on e kala wondunoobe e makko, dɔn ko ndee fedde ɓee *Sadduusiyaabe, ɓe hawtodi e nawliigu timmungu. ¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juuɔe, ɓe soki ɓe. ¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini ɓe, o wi'i ɓe: ²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, fejjinanon jamaa on kala konguɔi fii dɔn ngurndan kasan.»

²¹ Bay ɓe nanii dɔn, no weetirnoo, ɓe naatoyi ka juulirde mawnde ɓe woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawɔo sadaka on e wondiɓɓe mun ben hewti, ɓe nodditi dental fewjooɓe ben, e dental mawɓe *Banii-Isra'iila'en ben fow, ɓe immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso. ²² Bay ben suufaabe hewtii, laatii ɓe tawaali ɓeya ka kaso. Be yilitii ɓe huntii ɓe, ɓe wi'i: ²³ «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame dɔn kadi mo ɓee e ka woni. Kono ɓay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!» ²⁴ Nde hooreejo aynoobe juulirde nden e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben nanirnoo dɪn konguɔi, ɓe jibii fii ben e ko honno fii dɔn sakkitoroyta.

²⁵ Tun godɔo ari, wi'i ɓe: «E hino yimbe ɓe sokunodɔn ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

²⁶ Onsay hooreejo aynoobe ben e suufaabe mun ben yahani ɓe, addi e ɓaawo doolugol ɓe, sabu hiɓe hulunoo wota jamaa on fidir ɓe kaaye. ²⁷ Bay ɓe addii ɓe, ɓe darni ɓe yeeso dental fewjooɓe ben. Onsay yottinoowo mawɔo sadaka on landori ɓe nii, wi'i: ²⁸ «Hiɔon andi hari men haɔiino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuui mon dɪn Yerusalaam. E hoore dɔn hiɔon faalaa fawude kii wonkii oo neɔɔo e hoore amen!»

²⁹ Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftetee edii yimbe ben. ³⁰ On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdon fempugol e leggal, wenga. ³¹ Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji. ³² Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiibe mo, ko men seedee d'un.»

³³ Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hibbii haa be faalaa be warude. ³⁴ Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho. ³⁵ Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankeebe, wattanee yiila e ko miijidon wadugol bee kon. ³⁶ Ko fii hidon andi neebaali ko Teyodaasu, waditiido ko teddudo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore d'un hay huunde nantaaka. ³⁷ Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dabbi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa. ³⁸ Jooni min mi wi'ay on, tertee bee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee ebbooje maa dee kuude ko e nedfanke'en iwi, de bonoyay. ³⁹ Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidooobe e Alla!»

⁴⁰ Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be. ⁴¹ Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hibe weltii ko tawi kon hibe foddi e aybineede fii innde Iisaa nden. ⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuudi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Tod'ornoo Yeesoobe ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den balde don, Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde maabe ben woni e nurnurtugol beya Yahuudiyankeebe, sabu ko be welsindii wadangol keynguube maabe ben ko ben handi pande woo kon. ² Onsay *sahaabaabe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol jaameteeji tun. ³ Ko d'un wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedido, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle. ⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko neddo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'etee don Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke. ⁶ Onsay be weebitani be sahaabaabe ben, ben *fawi juude mun den e hoore maabe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaabe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore d'un jamaa *yottinoobe sadaka duududo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewudo sulfu e bawde, no wadaynoo kaawakeeji moyyi mawdi e maandeeji e hakkunde jamaa on. ⁹ Onsay wobbe be Sireenii e be Aleksandiri e bee be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana. ¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongudi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongudi hoynudi Muusaa e Alla!» ¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on, ben ari

nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjooŋe ben. ¹³ Tawi hiŋe ebŋi woŋŋe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo nedŋo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on. ¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuuji dŋ Muusaa wadani en dŋn.»

¹⁵ Onsay ben wonnooŋe ka dental dŋn ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara dŋn ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musifŋe an e baabiraaŋe an, hefitee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonno Mesopotamii, dŋn ko ado o hodoyde Haraana. ³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiyankeeŋe, o hodoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondŋon e mun jooni. ⁵ E hoore dŋn o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo ŋaawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo dŋn, hari o maraa bidŋo. ⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi jananiiri, wonŋe e ndin leydi kurkoya ŋe, tampina e nder duubi teemedŋe nay. ⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoydo ŋe. Bawto dŋn, ŋe yaltoya ton, ŋe rewoyammi e ndee nokkuure doo.»^k ⁸ E hoore dŋn Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder dŋn Ibraahiima dapi Issaaqa, o sunnini mo ka palaande jeetataŋere. Issaaqa wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraabe men ben, dŋn ko biŋŋe makko ben sappoo e dŋdo.

⁹ «Ben maamiraabe men nawli Yuusufu, ŋe yeeyi mo fii nabegol *Misira. ¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder dŋn tampereeeji makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on. ¹¹ Bawto dŋn, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidŋi, tawi ben maamiraabe men alaa hebude ko jaama. ¹² Yaaquuba nani wonde jaametee no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immini fayŋe makko ben, dŋn ko maamiraabe men ben. ¹³ Ka laawol dimmol, Yuusufu andintinii ben-gootooŋe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin. ¹⁴ Onsay Yuusufu immini ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedido e njowo. ¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko dŋn kanko e ben maamiraabe men ŋe faatii. ¹⁶ Be nabaa Sakiima, ŋe wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima dŋn e juude biŋŋe Hamuura ben.

¹⁷ «Nde tawnoo saa'i on ŋadike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duudude, ¹⁸ haa nde goddo mo andaano Yuusufu laamii Misira. ¹⁹ On lando dayni lepol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini ŋe biŋŋe maŋŋe ben fii wota ben wuuru. ²⁰ Ko fewndo on saa'i dŋn Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko. ²¹ Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa bidŋo mun. ²² Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankoobe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuude.

j 7:3 7.3 Fud. 12.1 k 7:7 7.6-7 Fud. 15.13-14, e Egg. 3.12

²³ «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miiyii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, dun ko *Banii-Isra'iila'en. ²⁴ O yi'i goddo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on. ²⁵ Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali dun. ²⁶ Bimbi nden pande, o yaltiti e hakkunde wobbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

²⁷ «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: «Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen? ²⁸ Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?» ²⁹ Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o dani don bibbe difo.

³⁰ «Duubi cappande nay bawto dun, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi. ³¹ Bay o yi'ii dun, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a: ³² «Ko min woni Alla Joomiraado baabiraabe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba.» Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

³³ «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: «Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wondaa e mun ko nokkuure hormorde.» ³⁴ O daalani mo kadi, o wi'i: «Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woytaango mabbe ngon, mi jippike fii jattingol be.» O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: «Midu imminde ma Misira.»

³⁵ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: «ko hombo wadu-maa lando maa jaawoowo?», ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo. ³⁶ Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

³⁷ Ko Muusaa wi'unoo Banii-Isra'iila'en wonde: «Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben.»^m ³⁸ Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraabe men ben. Ko kanko kadi Alla yedi daaluyeeji ngurndan din fii hewtingol en di. ³⁹ Kono tawi maamiraabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde mabbe ko Misira fewti. ⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: «Moyyinan men allaaji ko ardoo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.» ⁴¹ E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juude mabbe. ⁴² Onsay Allaahu on hucci be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

«Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,

fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa
e nder duubi cappande nay,

hara ko min wadanaynodon dun?

⁴³ Kono bay on rewii oo allaajo wi'eteedo Muluuka,
on rewii kadi ndee hoodere oo allaajo mon wi'eteedo Ronfa,
din nandollaaji di moyyindon fii ko rewon,
min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.»ⁿ

⁴⁴ «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyinire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi. ⁴⁵ Bay maamiraabe men hikkiibe e bendon ben yettitii ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii

leydi dñi leyyi dñi Alla bugitinoo yeeso mabbe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda, ⁴⁶ on mo Allaahu on yedi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu, ⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hodataa e ko godfo mahiri juufde, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ «Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden, leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.»

Joomiraado on daaluno:

«Ko suudu hondu darnanton mi, maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?»

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri don fow?»¹

⁵¹ «Ko onon yo yimbe yoorahoorde, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben dartoaynoo non! ⁵² E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben bittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon, ⁵³ don ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii don, berde mabbe den sokii, be natindiri piye mabbe den, monee makko kanko Astefaana. ⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggiti ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo jaamo Alla. ⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no udditii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo. ⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedebe ben acci concii mun din e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!» ⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude don, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden pande jukkere mawnde hebi dental gomdinbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diwal Yahuuda e Samariya, si wonaa *sahaabaabe ben. ² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota. ³ Tawi Saawulu kapun ko lancaynoodo *moftal gomdinbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudi fii wippitugol gomdinbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso. ⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diwal *Samariya, o waajii don fii *Almasiihu on. ⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji di o woni wadude din, be habbitii e kongudi di o woni yewtude din. ⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe duudube be di wonnoo e mun, e hoore hidii haaca ko tiidi, awa kadi maaya-banduube buy e bofoobe sellinaama. ⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado don, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadaynoodo mbilankaaku naldina jamaa Samariya on, waditiido ko tedduo. ¹⁰ Hari be fow,

gila e tosooko on haa e burdo mawnude on, hibe habbii e makko, hibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!» ¹¹ Tawi hibe habbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo naldiniraynoo be mbilankaakuuji makko. ¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feppinando be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worbe e rewbe *lootaa maande kisiyee. ¹³ Sim'uunu kadi gomdini. Bay o lootama maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawdi e kaawakeeji moyyi ka wadata, o naldi fii dun.

¹⁴ Nde bee sahaabaabe wonbe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e Yuuhanna. ¹⁵ Ben ari ka mabbe, be toranii be fii yo be hebu *Ruuhu Seniido on. ¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e mabbe taho, hari ko maande kisiyee tun be lootaa e innde Iisaa Joomi on. ¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun den e hoore mabbe, ben hebi Ruuhu Seniido on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juude mun den e hoore mabbe si be okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani be mbuudi, o wi'i be: ¹⁹ «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an den e hoore mun hebay Ruuhu Seniido on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiiji maa din halkodu e maa, bay hida sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta! ²¹ Ko fii a alaa gebal, a alaa ndondi e nder dun, bay bernde maa nden laabaa yeeso Alla. ²² Tuubu fii dii miijooji bondi wondi ka bernde maa, torodaa Joomiraado on no di yaaforee si no gasa. ²³ Ko fii mi yi'ii hida tumbii e nder hahhannde, hida humondiri e angal peewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben dido be sahaabaabe ben imminoo gaynii feppinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, be yiltitii Yerusalaam. E nder yiltitagol mabbe ton, be waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodooli Samariyankeebe duudufi.

Fii ko Wadi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, dun ko ngol ka sengo ley, yaarungol ngol ka wulaa.»

²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla. ²⁸ Ko on yiltitotoo Ecopii, tawi himo joodii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poodata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden. ²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o badike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hida faamude koo ko wondaa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si goddo sifanaaki lan?» Onsay o noddii Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya doo o wonnoo jangude:

«Himo dowiraa wa baalii hirsoyteengii,

hara o udditaali hunduko,

wa baalun mbobidankun tayoowo kun leebi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, be fanni mo goonga.

Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?

Ko fii ngurndan makko dan tayaama ka hoore leydi.»¹

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude dun, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko goddo goo?»

¹ 8:33 8.33 Isa. 53.7-8

³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan, o fuddorani mo on aaya mo o jangi, o fejjinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu maɓbe ndun, be yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun hadatammi *looteede maande kisiyee?»P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo don maande kisiyee. ³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii. ⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila don o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewi e mun den fow haa o hewti Seezariya.

9

Fii no Saawulu Gomɗiniri (Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ Kono tawi Saawulu kapun no wadi ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on, ² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeebe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkuba laawol Iisaa ngol, o yaha o habɓoya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto don, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo. ⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondun wonda mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wonda cukkaade. ⁶ Immo naataa e ndee saare doo, ben yeetoto ma ko haanudaa wafude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakkee kulol. Hibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto. ⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko den no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be dowiri mo juude makko den haa Damaasi. ⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore don o jaamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi don wi'eteedo Hanaaniya. Joomi on fejjinani mo, wi'i: «Hanaaniya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal fatal wi'eteengal Feewungal, landoɗaa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wondo ka galle Yahuuda, himo toraade don. ¹² E nder ko o torotoo kon, o fejjinanaa, o yi'i goddo no wi'ee Hanaaniya, on no naata *fawa juude mun den e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadii boneeji duudufi e hoore laabuɓe maa ben Yerusalaam. ¹⁴ Awa doo kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habɓugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Banii-Isra'iila'en. ¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni don, o fawi juude makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musiddo an, ko Joomi Iisaa, on feepando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.» ¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka

P 8:36-37 8.37 Bindi goo no beyditi don ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hida gomɗini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Mido gomɗini wonde Iisaa Almasiihu on ko *Bidfo Alla.»*

gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee. ¹⁹ Bawto dñun bay o jaamii, o hetti doole makko dñen.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasiihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi dñon ben e nder balde. ²⁰ O fuddii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Bidde Alla on. ²¹ Nanunoobe dñun ben fow ñaldi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo ñaldiniraynoo Yahuudiyankabee wonnoobe Damaasi ben e dow ñanginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ²³ Bay wontii dñon haa neebii, Yahuudiyankabee ben diisondiri fii warugol mo. ²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mañbe. Tawi ben no aynunoo dame dñen jemma e ñalorma fii no be warira mo. ²⁵ Onsay taalibaabe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o dabbii no o wontidira e taalibaabe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaajo. ²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa. ²⁸ Gila dñun, tawi o hayloday e mañbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on. ²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankabee wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no dabbude no warira mo. ³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike dñun, be nawri mo Seezariya, be itti mo dñon kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde dñoo fow, dñun ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli dñin fow kon, o yahi ka bee gomdınbe hodube Lidaa. ³³ O tawi dñon goddo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniya. ³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniya, Iisaa Almasiihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan. ³⁵ Bay hodube Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii dñun, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okkaynoodo fota, wada kuufde moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo dñun e haala Gereeki ko Dorkaas.) ³⁷ On debbo nawni e dñen balde dñon, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow. ³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodfondiraa, awa kadi hari taalibaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa dñon, be immiini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e mañbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow ñadii mo no wulla, e hoore hibe holla mo dolokkaaji e burmusuuji dii kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mañbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto dñun o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite dñen, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii. ⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immiini, o noddi gomdınbe ben e keynguube ben, o watti mo e juude mañbe e hoore ko o wurdo. ⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on. ⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa dñon seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10

Fii no Korneliyuusu Gomfiniri

¹ Tawi godfo no Seezariya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Itali. ² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hibe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo miskinbe fota, duumoo e toragol Alla. ³ Fewndo ka baawo fanaa, o feppinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddii mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohoojo?»

Kapun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkordaa miskinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla. ⁵ Jooni immiin wobbe ko yaha Jaffaa addanoye godfo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu. ⁶ Himo weeri ka garankeejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtudo mo dun yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddii kisan kurkaaduube makko dido e suufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa. ⁸ Bay o gaynii be sifanaade dun fow, o immini be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feppinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hibe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere jalorma fii toragol Alla. ¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o jaama. Wa fewndo ko o defantee, o feppinanaa godfun, ¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi. ¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay den fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji din fow. ¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, jaamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii mi jaamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka dimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.» ¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto dun, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feppinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, dun ko bee be Korneliyuusu immini, humpitiibe fii nduu suudu Sim'uunu. ¹⁸ Be noddii, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feppinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa. ²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e mabbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immini be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaabe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudi maa din.» ²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden pande, o immii, o yaadi e mabbe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo. ²⁴ Bimbiti nden pande o hewtoyi Seezariya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbii be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibbuube ben ka makko. ²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujani mo. ²⁶ Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi nedfo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton. ²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hidon andi Yahuudiyankejo no tonjanaa ka

takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka godfo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa. ²⁹ Ko d'un wadi, bay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi'i gorko borniido concii jalbudi no darii yeeso an, gila d'un wadii nii balde nay. ³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa din jabaama, Alla kadi maanditike dokke de okkorfaa miskinbe ben. ³² Jooni immiin ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.» ³³ Don kisan mi immiin ko yahane, an kadi a moyyini ko ardaa kon. Jooni non, men fow meden doo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii d'un, fow no fota yeeso Alla. ³⁵ E nder leyyi din fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi. ³⁶ O tippinani *Bani-Isra'iila'en daaluyee on, fii ko feppinana be Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewruude e Iisaa Almasiihu on, on Joomi yimbe ben fow. ³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, bawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon. ³⁸ E ko honno Allaahu on yediri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, d'un ko on yahaynoodo hen fow, wada moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seede kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankeebe haa nabani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e leggal, wenga. ⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka palaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol, ⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedebe be Allaahu on subinoo aranun ben, d'un ko menen bee paamidube e makko, yaridi bawto immintineede makko e hakkunde maybe ben. ⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on todfike mo kanko tigi paawoowo wurbe e maybe. ⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoke mo wonde kala gomdindo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii d'un, Ruuhu Seniido on tippii e ben wonnoobe hedaade ngol kongol don fow. ⁴⁵ Gomdinnoobe sunninaa ben fow, d'un ko bee be Petruusu ardii, naldi fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniido on. ⁴⁶ Ko fii hari hibe nanaynoo hibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: ⁴⁷ «E hara en salanto bee hebu be Ruuhu Seniido on ndiyan ko be lootora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?» ⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balde.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on. ² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomdinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i: ³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a paamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii d'un, ⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feppinanaa godfun. E nder d'un, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontiingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo tawammi. ⁶ Bay mi ndaarii d'un, mi tenyini, mi yi'i ton kulle yaarayde koyde nay den ka hoore leydi e kulle buruure den e kulle daasotoode den e colli wiirooji din.

⁷ Mi nani hawa no wi'ammi: <Petruusu, immo waraa, naamaa!> ⁸ Kono mi wi'i: <Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!> ⁹ Ka dimmun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: <Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.> ¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruube Seezariya no ara ka suudu ka men woni don. ¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e mabbe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe doo njeegoo d'owtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu. ¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: <Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wondo on Jaffaa. ¹⁴ On yeetoto ma kongudi di dadirtaa din, an e beynguure maa nden fow.>

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe don ben wano o tippornoo non e men ka fudfoode. ¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: <Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.> ¹⁷ Bay Allaahu on yedii be kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen bee gomdinbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

¹⁸ Bay gomdinbe sunninaa ben nanii d'un, be fanki, be manti Alla, e hoore hibe wi'a: «Allaahu on yedii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hebira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

¹⁹ Saakitinoobe ben sabu bittineede bawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa banginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankebe ben. ²⁰ Hebii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sirenii, arbe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankebe, feppinani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on. ²¹ Tawi jungo Joomiraado on no e hoore mabbe, yimbe buy gomdini, jabi Joomi on.

²² Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo d'un, ben kadi immi Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii. ²³ Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on bernde tabitunde, ²⁴ ko fii hari on ko aaden moyyo heewudo gomdinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe duudungu jokki Joomi on.

²⁵ Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu. ²⁶ Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hibe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore d'un hibe jannude jamaa yimbe duudube. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiyyaabe.)

²⁷ E nder den balde don, haaloobe ko Alla longini d'un iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii. ²⁸ Goddo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange waday e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.) ²⁹ Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e mabbe wallitoto musibbe mabbe wonbe ben ka diiwal Yahuuda embere taaqa mabbe on. ³⁰ Be wadi d'un, be watti e juufde Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

¹ Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobbe e *moftal ngal fii lettugol be. ² O wariri Yaaquuba kaafa, d'un ko oo kotiraawo Yuuhanna. ³ Nde o ndaarunoo o tawi d'un no wela Yahuudiyankebe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden. ⁴ Bay o nangii mo, o ferii mo

ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on. ⁵ Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje didi, daanii hakkunde suufaabe dido, tawi aynoobe kaso ngon no dartori ka dambugal. ⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feenani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbaabbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juufde makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattodaa pade maa den.» O wadi dun. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.» ⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feppinannde tun o hebi. ¹⁰ Bay be feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkuube don ben, haa be hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso maabe, be yalti, be yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juufde Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankeebe ben tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Markuusa, ka wofbe moobinoo no toroo. ¹³ Bay o hodfike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaaduujo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo. ¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hodfagol. Bay be udditoyii, be yi'ii mo, be njaldi fota. ¹⁷ O fankiniri be yeyangol be juufde makko den, o sifanii be ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri be, o wi'i: «Andinee dun Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jii boldu tiidundu wadi e hakkunde suufaabe ben, be woni e landondirgol ko honto Petruusu woni. ¹⁹ Heroodu kadi dabbiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaabe ben, o yamiri yo be ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yaari Seezariya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo habidi e Tiiriyankoobe ben e Siduunayankoobe ben. Be ari be tawi mo e nder nanondiral maabe. Bay be hettii Balastuusa oo dankotoodo kaybonru lando on, be torii buttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinooyi leydi maabe ndin. ²¹ Bay jalaande nde be haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o bornii concii makko laamu din, o joodii ka jullere makko laamu, o yewti be kambe jamaa on. ²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaaajo nii, hinaa hawa neddo!» ²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on burti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun den Yerusalaam, be yilitii Antiyoosi-Sirii, be nafori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Subori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini d'un e jannooße no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ben-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaado Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireni, e Saawulu e Manayiina, d'un ko oo ne'idaado e *Heroodu lando diiwal ngal. ² E nder ko be rewaynoo Joomiraado on kon, be hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Wadane lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle de mi noddiri be den.» ³ Bay be gaynii hoorude toroo, be *fawi juude mabbe den e hoore Barnabaasi e Saawulu, be nuli be.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben be Ruuhu Seniido on immini, d'un ko Barnabaasi e Saawulu, be yahi Seluusi, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁵ Bay be hewtii Saalamini, be feppini daaluyee Alla on ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Tawi hibe wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaado Markuusa fii ko wallitoo be.

⁶ Bawto d'un, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi don mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeejo waditiido annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa. ⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diiwal, d'un ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddi Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on. ⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo dabbaade fii no o bonnira gomdinal lando on. ⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewudo Ruuhu Seniido on, tenyini on mbileejo, o wi': ¹⁰ «Ko an yo heewudo kala noone yoyre e bonki, bid'oo Ibuliisa, gano kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewudi Joomiraado on? ¹¹ Jooni non hedo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan nibbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo dabba wofbe ko dowa mo. ¹² Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o naldii fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondiibe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Pergii, d'un ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii don, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi don e mabbe, o yiltitii Yerusalaam. ¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati don e nder juulirde, be joodii, d'un hawri e *palaande fowteteende, d'un ko e *aseweere nden. ¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immini wofbe e mabbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongudi wakkilnaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Baniisra'iila'en e onon bee hulooße Alla, heditee! ¹⁷ Alla oo jamaa Isra'ilayankeebe subike baabiraabe men ben, on Yappudo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunarankeebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnungo ngon. ¹⁸ O muppanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa. ¹⁹ Onsay bay o mulii leyyi jeedidi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraabe men ben laral leydi ben ndin. ²⁰ Dun fow wadi e nder duubi teemedde nay e cappande jowi.

«Bawto d'un o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'iila. ²¹ Bawto d'un be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu bid'oo Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay. ²² Bay o follii ondon, o lamminani be Daawuuda, d'un ko on mo o seeditornoo dundoo, o daali: «Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko ned'oo waalaniido lan e bernde, timminoowo faaleeji an din fow.»»

²³ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo.

²⁴ Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee. ²⁵ Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko den, o wi'uno: «Hinaa min woni on mo sikkudon, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁶ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, bibbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa.

²⁷ Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudi annabaabe wonaadi jangeede din asewe kala, be laatiniri di jaawugol mo. ²⁸ E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo. ²⁹ Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu. ³⁰ Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben. ³¹ Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'tike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

³²⁻³³ «Menen, meden feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe mabbe ben, dun ko enen. O hunniri dun immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol dimmol Zabuuraa, ka o wi'i don:

<Ko an woni Bidfo an on,

hande a wonii mo an.>^r

³⁴ «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka polu, ko dun o daalunoo, o wi'i:

<Mi yeday on barkiiji laabufi holniidi

di mi fodunoo Daawuuda din.>^s

³⁵ Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore dun, no wi'aa nokku goo kadi:

<Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo joldo.>^t

³⁶ Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wadunoo faaleeji Alla din e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o poli. ³⁷ Kono on mo Allaahu on immintini laataaki joldo.

³⁸ «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feppiniranadon yaafuyee junuubaaji din. ³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on. ⁴⁰ Ko dun wadi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, dun-le ko dundoo:

⁴¹ <Ndaaree onon bee yawitiibe,

wonee naldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,

mi waday kuugal ngal on sikkataano

hay si on sifanaama!> »^u

⁴² Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde don, be saatinaa e aseweere aroore nden, dun ko jalaande fowteteende nden, fii yewtugol fii dun. ⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankebe buy e naatube e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde don nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hedagol daaluyee Joomiraado on. ⁴⁵ Bay Yahuudiyankebe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wadaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men yaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben. ⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:

«Mi subike on fii yo on wonan leyyi din ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.»^W

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii dun, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow. ⁵⁰ Kono Yahuudiyankeebe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal mabbe. ⁵¹ Ko dun wadi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari pade mun den e Yahuudiyankeebe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim. ⁵² Fii kala dun wadii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeebe duudube e *Gereekiyankeebe gomdini. ² Kono Yahuudiyankeebe be gomdinaali dun ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone. ³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo be wadifgol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoofi. ⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wobbe wontidi e Yahuudiyankeebe ben, wobbe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, dun ko Listaara e Derbata, e ca'e heedude don den, ⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeejo on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeejo no Listaara don, hefidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande, ⁹ tawi on no hedii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo. ¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo darodaa e hoore koyde maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay be yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, be wi'i: «Allaabe be mbaadi neddanke tippike e men!» ¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol.Y ¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaaruu mabbe wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambude saare, tawi kanko e jamaa on hibe woniri wadangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii dun, dun ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji mabbe din, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hibe sonkana yimbe ben, wi'a: ¹⁵ «Ko hondun wadanton dun? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e dii piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni

^W **13:47** 13.47 Isa. 49.6 **Y 14:12** 14.12 Ndee innde wi'eteende «Zafsa» e haala Gereeki ko innde allaajo mabbe. «Hermiisi» on kadi ko yewtoowo kongudi on allaajo mabbe.

e mun. ¹⁶ E dñi jamaanuujii feyyuufi, o accuno leyyi dñin fow jokki faaleeji mun, ¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, dñun ko yedugol on ndiyan saayoojan iwruude ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon dñen welo-welo.» ¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wadangol be sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankebe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fidi Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare. ²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden pande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hebii taalibaabe duudube, onsay be yiltitii e dee ca'e doo, dñun ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii. ²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde mabbe dñen, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tampereeeji buy naateten ka *laamu Alla!» ²³ Be toddanii *moftal kala ko wonana dñun ardotoobe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

²⁴ Bawto dñun, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii. ²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii. ²⁶ Be bakii don e laana fii yiltitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo don be halfinaa sulfu Alla on fii dee golle de be ari e laatinde doo. ²⁷ Bay be hewtii, be mottindiri moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wadini be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal. ²⁸ Onsay be wontidi e taalibaabe ben don ko neefi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wobbe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.»

² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde mabbe e Puulusa e Barnabaasi fii dñun, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wobbe goo hakkunde mabbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal fii nden huunde. ³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariiya, e hoore hibe fillitanoo ben musibbe wonbe e dñen ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahuudiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande. ⁴ Bay be hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wadini be kon fow.

⁵ Onsay wobbe e fedde *Fariisiyaabe gomdinde ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu. ⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka palaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina. ⁸ Alla, on Andudo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhu Seniido on wano men non. ⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e mabbe, ko fii ko gomdinal mabbe ngal o labbiniri berde mabbe dñen. ¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraabe men ben en waawaali townude? ¹¹ Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

¹² Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hebii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wadini be e hakkunde be wonaa

Yahuudiyanke ben. ¹³ Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an! ¹⁴ En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fudfoode, o yetti jamaa e hakkunde mabbe ko wona e innde makko. ¹⁵ Kongudfi annabaabe ben no fotti e dfun-le, ko fii no windii:

¹⁶ <Bawto dfun mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonda ndun,

mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

¹⁷ fii no yimbe heddiibe ben dabbara Joomiraado on,
e kala leyyi di innde an nden jantaa e mun.

¹⁸ Ko Joomiraado on daali dfun,

on Wadunoodo dfi piiji andanoodi gila ko booyi.> »Y

¹⁹ Yaaquuba wi'i kadi: «Ko dfun wadi si mi mijii wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende. ²⁰ Kono windanen be tun, wi'en be yo be terto tuunintinorgol sanamuuji e jinaa e naamugol jiibe e yiiyan. ²¹ Ko fii, gila e diya jamaanuuji feyyudi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii dfun e aseweere kala ka juulirde.»

Batakuru Nabanaandu Gomdinbe ben Antiyoosi-Sirii

²² Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba wobbe e hakkunde mabbe, be wattida be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben dido ko be be musibbe ben teddini fota. ²³ Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko dundoo windii ton:

«Menen beee musibbe mon, dfun ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon beee musibbe amen wonbe e hakkunde beee be wonaa Yahuudiyanke, hofube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

²⁴ «Men nanii wonde wobbe e amen jii biroyii on kongudfi mabbe haa be aaninii wonkijii mon din, ben-le wonaa menen yamiri be dfun. ²⁵ Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbe, men immindinana on be e beee yibbe amen, dfun ko Barnabaasi e Puulusa, ²⁶ dfun ko beee weebitube ngurndan mun dan fii innde Iisaa Almasihu Joomi men on haa takko mayde. ²⁷ Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru. ²⁸ Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa dfi haanudfi doo: ²⁹ dfun non ko yo on terto tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jibudfi e jinaa. Si on reenike e dfun, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

³⁰ Onsay kambe imminaaabe ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu don ngun. ³¹ Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa. ³² Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini dfun, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidiniri be kadi kongudfi buy. ³³ Bay be neebidii e mabbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu. ³⁴ Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi. ³⁵ Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii don e jannugol feppindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda bawto dfun, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.» ³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu

e Yuuhanna jammaado Markuusa. ³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoodo baawo mabbe gila Pamfilii, salii be dowlude ka gollleeji mabbe. ³⁹ Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on. ⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hibe tiidina mofte den.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankoo gomdindo, kono ben makko ko *Gereekiyankoo. ² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol. ³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankoo wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankoo. ⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hibe hollitude e nder ca'e de be rewii e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *mofal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore. ⁵ Tawi mofte den no tiidude tun e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe beydaade duudugol pande woo pande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin. ⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be. ⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi. ⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, goddo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa men!» ¹⁰ Bawto ngol koydol Puulusa, men dabbi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu meden felliti ko Alla noddii men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomdiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto dun, men bakii Turuwaasi don e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden pande kadi men sutori Neyapolii. ¹² Bay men iwii don, men yahi Filipii, dun ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *jalaande fowteteende nden, dun ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, dun ko ka baawo saare, ka men tanyininoo ko don wonnoo ka juuletee. Bay men joodike, men yewti rewbe moobinoobe don ben. ¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon. ¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomdindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e dun haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto dun, ko men yahata ka juuletee don, kordoo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy. ¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hibe feppinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi d'un e nder balde buy. Bay Puulusa haabii d'un, o yeyyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasiihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol don bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poodi be, be addi yeeso hooreebe ben ka nokkuure fottirde.

²⁰ Onsay be addi be ka naawoobe ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hibe jiiibude saare men nden, ²¹ be janna naamuuji di en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii be kambe d'ido. Bay naawoobe ben wadii haa be bortii be dolokkaaji din, be yamiri yo be luubor be bedi. ²³ Bay be gaynii be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota. ²⁴ On yamiraado d'un bugii be ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi be ka koyde.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be. ²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidfi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo den kadi jolkitii. ²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoobe ben dogii. ²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiiduka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna. ³⁰ Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, d'un a dandete, an e beynguure maa nden.» ³² Onsay be feppindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on. ³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji maabe din. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow. ³⁴ O werni be ka suudu makko, o bannani be naamete, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomdini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, naawoobe ben immiini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Naawoobe ben imminii wofbe ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo naawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore d'un be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!» ³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi d'un naawoobe ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu. ³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden. ⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musibbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeebe ben mari juulirde don. ² Puulusa naati don wano woowirani mo non, o wondi e maabe e nder aseweeje tati, himo yewtidude e maabe fii ko bindi din wi'i kon. ³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.» ⁴ Wofbe e maabe hoolii d'un, be tawti Puulusa e Silaasi, e

hoore d'un *Gereekiyankeebe duudube rewoobe Alla, e rewbe buy jeyaaabe e furbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeebe ben nawli d'un, be yetti wobbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e mabbe, be wadi haa sonko wadi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii dabbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on. ⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hooreebe saare nden, e hoore hibe sonka, wi'a: «Bee jibube aduna on fow arii doo kadi, ⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hibe dartaade yamirooje lando mawdo Roomu on, e hoore hibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.» ⁸ Din kongudi jibi jamaa on e jaawoobe ben. ⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyaata

¹⁰ E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyaata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. ¹¹ Tawi berde ben den no furi be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hepaare tiidunde e hoore hibe taskotonoo pande woo bindi din fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri. ¹² Onsay buy e hakkunde mabbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeebe teddube e worbe Gereekiyankeebe duudube.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeebe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyaata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiibindiri. ¹⁴ Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti don. ¹⁵ Ben wonnoobe d'owtude Puulusa, be ardii mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbi beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji. ¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, d'un non tawi ko pande woo. ¹⁸ Faamuube goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo fii allaabe jananbe goo.» Tawi d'un fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal. ¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wondaa wowlude fii mun? ²⁰ Ko fii hida wadude e noppi amen piiji di men woowaa nanude, meden faalaa andude ko hondun woni d'un.» ²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunooobe e mabbe ben ko jokkunoo woo ko wowlugol maa hedagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndaarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota. ²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka d'undoo windii: «Ko ko allaajo mo andaaka.» Dun ko on mo wondon tedinde, mo tawata on andaa, mi woni on feppinande. ²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli din e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun. ²⁵ Hinaa neddanke wadanta mo, wa si tawii himo hatonjini e goddun, ko on woni Yedfoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde. ²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke din fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iji mabbe din e ittiri ko be hodata e mun kon, ²⁷ fii no be dabfira Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o wodfaaki

hay gooto e men. ²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan, waawirden memminaade, ko e makko kadi woodafen. Ko dñun yubfoobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke. ³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ñen ko ñe andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ñen fow e nder nokkeeli dñin fow yo ñe tuubu. ³¹ Ko fii o happii palaande nde o ñaawirta aduna on peewal, rewruude e on neddo mo o todñii, dñun ko on mo o wadñirani fow seedee timmudo immintingol mo e hakkunde maybe ñen.»

³² Nde ñe nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ñen, wobbe e mabbe jali mo, wobbe ñen wi'i: «Men hedoto ma ñande goo fii dñun.» ³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde mabbe. ³⁴ Kono fow e mun, dñun hadaali wobbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ñen oo wi'eteedo Denuusi, tawdaado e dental fewjoobe Areyopaasi ñen, e debbo no wi'ee Damaari, kañun e wobbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto dñun, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti. ² O tawi dñon Yahuudiyankeejo wi'eteedo Akiila, mo iwdi mun woni Pontii, tawi neebaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuusu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankeebe ñen fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidoyi e mabbe, ³ bay tawii ko mecce goote ñe mari, o weeri ka mabbe, ñe woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce mabbe ko moyyingol cuudi bagi. ⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankeebe ñen e *Gerekiyankeebe ñen.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jokkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankeebe ñen wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ñen no liddaade mo, hoyna, o fiddi concii makko dñin, o wi'i ñe: «Yo yiiyan mon dñan yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka ñe wonaa Yahuudiyanke ñen mi jaarata.»

⁷ O iwi dñon, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no ñadondiri e juulirde nden. ⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, dñun ko ardiido juulirde nden, kañun e beynguure mun nden fow gomdini Joomi on. Korentiyankoobe duudube kadi hedotonooobe Puulusa gomdini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto dñun, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koydol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku. ¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa duududo e nder ndee saare doo.» ¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde mabbe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankeebe ñen immanii Puulusa e nder nanondiral mabbe, ñe addi mo ka yeeso ñaawirdu, ¹³ e hoore hiibe wi'a: «Oo neddo no fellintinde yimbe ñen no ñe rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankeebe ñen: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hedotono on e hoore no newori. ¹⁵ Kono bay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo dñun wonu haaju mon. Mi faaletaa wonande on ñaawoowo dñun.» ¹⁶ Onsay o yaltini ñe ka ñaawirdu. ¹⁷ Tun, ñe fow

be nangi Sosteene, d'un ko ardiido juulirde nden, be woni e piyugol mo ka yeeso jaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e d'un.

Fii Yilitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti d'on kadi ko neebi. Bawto d'un, o waynitii musibbe ben. Onsay o fembii ka wi'etee d'on Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii. ¹⁹ Be hewti Efeesi. Puulusa acci d'on be o wondunoo ben, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben. ²⁰ Ben torii mo wonugol d'on seeda, kono laatii o jabaali. ²¹ O waynitii be, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi d'on e laana ndiyan, ²² o tippoyii Seezariiya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii d'on seeda, o yilititii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii den, o wakkilini taalibaabe ben fow. ²⁴ Bawto d'un, Yahuudiyankeejo waawudo haala, andudo kadi bindi daaluyee on, wi'eteeedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi. ²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jipo tiidungo, himo feppinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore d'un fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi. ²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hedike mo, be yaadi e makko, be feppinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono bay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musibbe ben wakkilini mo, be windani kadi taalibaabe ben wonde yo be wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii d'on, o nafi ben gomd'inirbe sabu sulfu Alla on, ²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeebe ben ka tumbondiral no tiidiri, e himo banginira bindi d'in wonde ko Iisaa woni Almasiihu on.

19

Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kapun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti d'on e taalibaabe goo. ² O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniido on wa ko gomd'ind'on?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

³ Onsay o wi'i be: «Awa ko honno lootiranod'on?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee lootii, e hoore d'un himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomd'in aroyoowo baawo makko on, d'un ko Iisaa.» ⁵ Bay be nanii d'in kongudi makko, be *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on. ⁶ Onsay Puulusa *fawi juufde mun den e hoore mabbe, Ruuhu Seniido on ari e mabbe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be. ⁷ Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e dido.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri d'on pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e mabbe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun. ⁹ Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dudal oo wi'eteeedo Tiranuusu. ¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, d'un ko Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wad'aynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa, ¹² haa ka tawata hibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo

den, be adda, be wafa e nawnuɓe ben, ben ndikka, jinnaaji bondi dɛn kadi yalta e maɓɓe.

¹³ Yahuudiyankeɓe goo, jindaynoobe wi'a no raɗoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hiɓe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!» ¹⁴ Tawi ben waɗaynoobe dɛn ko be njeediɗo, ben-le ko be biɓɓe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreɓe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeɓe ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Midɗo andi Iisaa, midɗo andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on homɓe?» ¹⁶ Onsay on neɗɗo mo ngin jinnawii woni e mun yani e maɓɓe, o waawi be fow e hoore doole tiidude, haa ben dogi yalti e ndun suudu be bornaaki, e hoore hiɓe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankeɓe e Gereekiyankeɓe hodɗo Efeesi andi fii dɛn, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa. ¹⁸ Onsay buy e arube e gomɗinde ari qirritii, weebiti boneeji dɛ be waɗunoo. ¹⁹ Bawto dɛn, yimɓe buy waɗaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi. ²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto dɛn Puulusa eɓbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii dɛn, bee mi hewtoya Roomu.» ²² Onsay o immini wallindirteeɓe makko diɗo Masedonii, dɛn ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii dɛn seeda.

Fii no oo Siyaakeɓe wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

²³ Onsay jiiɓoldu tiidundu waɗi sabu laawol Joomi on. ²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeɓe wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynooɗo rewirkoy tosoƙoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaaɓe maɓɓe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi dɛn no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidudo. ²⁵ On moobindiri be o tafidaynoo ben, kamɓe e be be kafidunoo mece goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle dɗoo humii, ²⁶ awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi dɗoo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duududo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaɓe moyyiniraadi juude neɗɗanke wonaa allaaɓe. ²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mece men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaaɓe debbo mawɗo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii dɛn konguɗi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooɓe ben ko mawɗo!» ²⁹ Onsay saare nden fow jiiɓondiri, be wubbidi, be saalori bee Masedoniyankooɓe be Puulusa jindidaynoo, dɛn ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde. ³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali. ³¹ Hay wɓɓe e hooreɓe Aazii ben, be tawata ko yiɓɓe makko kanko Puulusa, be nuli wɓɓe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde. ³² Tawi wɓɓe no ewnoo godɗun goo, beya kadi no ewnoo godɗun goo, ko fii jiiɓaare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore dɛn burɓe ben andaa wuren ko hondun moobindiri be. ³³ Onsay wɓɓe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankeɓe ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o townii jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on. ³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeɓe, fow ewnodi wa saa'iiji diɗi, hiɓe wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooɓe ben ko mawɗo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on dahi yimɓe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankooɓe, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaaɓe debbo mawɗo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla

makko iwrufo ka kammu on? ³⁶ Bay d'un hinaa ko yeddinii, wonee deeyube, hara on wadiraali huunde hawjere. ³⁷ Ko fii on addii bee yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaajo men debbo on. ³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakeebe be o kafidi meece ben no galdidi e godfo, haray no woodi jaawirdi e jaawoobe lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben. ³⁹ Si tawii non hidon mari godfun ko beyditii e d'un, haray ko ka dental ardinaangal ngal d'undon moyyintee. ⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hiden waawi hebude feloore fii nduu murtaldu wadundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wadirden nduu jii boldu.» Bay o gaynii wowlude d'un, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaabe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii. ² O tayitoyi den leyde e hoore himo yewta yimbe ben nooneji no be wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi. ³ Onsay o kodii don lebbi tati, hari himo woniri yettugol don laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii. ⁴ Hari ko o wondi ko dowta mo, ko oo bidfo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofiimi, bee fow ko be iwdi *Aazii. ⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi. ⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi be Turuwaasi, men wadi don balde jeedidi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii naamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden jande, o yewtidi e tawanoobe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma. ⁸ Tawi lampuuji duudufi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo don. ⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyngol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii. ¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.» ¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o jaami. Bawto d'un, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi. ¹² Bawto d'un, suka on nattaa ko o wurfo, d'un wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii don e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa don, bay hari kanko o aadike wonde o seppay. ¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni. ¹⁵ Bay men iwii don, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden jande yeeso Kiyoo. E pallal hikkungal don ngal kadi, men meemoyi ka wi'eteede don Samoosi. Bawto ngal pallal don kadi, men hewtoyi Miletii. ¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoygol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii d'un no waawi mo gasande. ¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii don, kanko Puulusa o immiini ko yahana ardotoobe *moftal ngal Efeesi. ¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hidon andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila jande mi tippi Aazii. ¹⁹ E hoore d'un mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gondi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en. ²⁰ E

^Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'eteede «fineeter» kon fewndo doo.

baawo suufugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuufi kala ko wondani on e nafa, ²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankéebe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no haabbitii e d'un, e hoore mi andaa ko heboytammi ton. ²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeji no sabbii lan. ²⁴ Kono mi wadaa ngurndan an dan ko godfun, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an d'in e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on den, d'un ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yi'itataa lan hande kadi, d'un ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun. ²⁶ Ko d'un wadi, mido seedaade hande wonde si godfo e mon halkike, haray wonaa min wadi. ²⁷ Ko fii mi suudaali on hay huunde, mi banginani on ebbore Alla nden fow. ²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiyan bidfo makko on tigi. ²⁹ Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon. ³⁰ Awa kadi wobbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e maabe. ³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e jalorma mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gondi.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawningol on e yefugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow. ³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto. ³⁴ Onon tigi hidon andi ko juude an den mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiibe an ben hatonjini e mun kon. ³⁵ E nder d'un fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongudi Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: <Ko okkugol buri moyyude edii okkoreede.> »

³⁶ Bay o gaynii yewtude d'un, onsay o jiccii fii du'ondirgol e maabe be fow. ³⁷ Onsay be fow be hirbii mo kanko Puulusa, be lunnii e hoore gondi tiidufi. ³⁸ Ko burnoo be sokolinde kon, ko ko o wi'unoo be kon wonde be yi'itataa mo hande kadi. Onsay be d'owtiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariiya

¹ Bay men sertii e maabe, men bakii don e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden pande men yahi Rodeesi. Bay men iwii don kadi, men yahi Patara. ² Bay men tawii don laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii don, men yahi. ³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri don ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri. ⁴ Bay men tawii taalibaabe ben don, men woni balde jeedifi. Immorde e Ruuhu Allaahu on be wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.»

⁵ Bay den balde jeedifi timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe maabe ben e bibbe maabe ben, be d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, d'un ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri. ⁶ Onsay men waynondiri e maabe, men bakii ka laana, kambe be yiltiti ka maabe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, d'un ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibe gomdinbe wonbe don ben, men wondi e maabe jallal.

⁸ Bimbi nden pande, men yahi men hewtoyi Seezariiya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedifoobe ben, men weeri ka makko.^a ⁹ Tawi himo mari jiwbe nayo haaloobe ko Alla longini d'un be andaali gorko.

^a 21:8 21.8 Sah. 6.1-6

¹⁰ Nde tawnoo men wafii don balde buy, haaloowo ko Alla longini dun wi'eteedo Agabuusi, iwrufo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men. ¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juufde e koyde, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: <Oo neddo jeydo ngol dattol, Yahuudiyankeebe ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juufde be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

¹² Bay menen e ben yimbe hodube e nden nokkuure men nanii dun, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam. ¹³ Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

¹⁴ Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

¹⁵ Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam. ¹⁶ Taalibaabe goo be Seezariya dowti men ka goddo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

¹⁷ Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare. ¹⁸ Bimbi nden jande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari don. ¹⁹ Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den. ²⁰ E nder ko be hedii mo kon, be mawnini Alla, e hoore dun be wi'i mo: «Musiddo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeebe ko gomdini, e hoore be fow hiibe habbitii e Sariya on. ²¹ E hoore be yeetaama wonde hidfa jannude Yahuudiyankeebe wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, dun ko wi'ugol be wota be sunnin faybe mabbe ben e wota be jokku naamuuji din. ²² Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde a arii. ²³ Ko dun wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore. ²⁴ Yettu ben, labbindinodaa e mabbe, fawtodaa njoddi fembagol mabbe ngol, dun fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hidfa doftii Sariya on. ²⁵ Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiyan e mummunteeji jibudi e jinaa.»

²⁶ Bimbi nden jande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e mabbe, o naati ka *juulirde mawnde. O feppini ko honde tuma e palaade den labbinagol mabbe ngol timmata, sadaka mo bee e mabbe wadee.

Fii no Puulusa Nangiraa

²⁷ Ka balde jeedidi den timmata don, bay Yahuudiyankeebe be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juufde, ²⁸ e hoore hiibe ewnoo, wi'a: «Isra'iilayankeebe*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankeebe ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!» ²⁹ (Ko woni sabu dun ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan. ³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jiboldu wadii e nder Yerusalaam fow. ³² Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunoobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje didi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi. ³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wofbe no ewnoo wi'a godfun, beya kadi no wi'a godfun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben. ³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaabe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on. ³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadatee ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagal ma godfun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki? ³⁸ E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonudo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoofe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankoojo mo Tarsiisu, fun ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiidungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabande an nden.» ² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon burti kadi.

Onsay Puulusa wi'i: ³ «Min ko mi Yahuudiyankoojo hebaado Tarsiisu, fun ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirdon non on fow hande. ⁴ Mido cukkotonoo ben jokkuba laawol Iisaa haa wofbe maayori, mi habba, mi soka worbe e rewbe. ⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e fun. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankebe wonbe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habbugol jokkuba ngol laawol wonbe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol be.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka fatal, bay mi badike Damaasi, fun ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan. ⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade?»

⁸ «Mi jaabii: <Ko an hombo nii Joomi an?»

«O wi'immi: <Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wondaa cukkaade.»

⁹ Ben wondunoobe e an yi'uno ngun ndaygu, kono be alaano nanude hawa on Wondo lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: <Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?»

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Immo yahaa Damaasi, ko don be yeetoto-maa kala ko haanudaa wadude.»

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunoobe e an ben dowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi goddo no don no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo doftotoodo Sariya on, mo Yahuudiyankebe wonbe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol. ¹³ On ari darii takko an, wi'immi: <Ko an yo Saawulu musidoo an, wuntu!» E on saa'i tigi mi wunti, mi yi'i mo.

¹⁴ «O wi'immi kadi: «Alla baabiraabe men ben subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewudo on, nanaa konguufi iwruufi ka hunduko makko din. ¹⁵ Ko fii a wonay seeditantoodo mo e yeeso yimbe ben fow fii ko yi'udaa kon e ko nanuufaa kon. ¹⁶ Jooni non ko hondun wonda nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, labbinedaa junuubaaji maa din e nder jantagol innde makko nden.» »

¹⁷ Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feppinanaa godfun. ¹⁸ Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: «Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii be jabataa seeditoore maa nden fii an.» ¹⁹ Kono mi wi'i: «Joomi an, hibe andi kambe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde hefi e juulirde fii piyugol soka ben gomdinbe ma. ²⁰ Awa fewndo kadi be hibbi yiyan Astefaana dan, dun ko on seeditantonoodo ma, hari min tigi mido don e mido jabi dun. Awa kadi hari mido joganii ben wonbe mo warude conci mun din.» ²¹ Kono o wi'immi, «Yahu, ko fii mi imminte ka wofdi, dun ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

²² Laatii be hefii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol don, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neddo itte aduna! O haanaa wuurude!» ²³ Be beydi sonko, be ferii kadi conci mabbe din, e hoore hibe bugoo kadi mbullaari dow.

²⁴ Onsay hooreejo dental suufaabe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka suufaabe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko. ²⁵ E nder ko be haabata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesojo sufaabe wonnoodo don on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on naawaali toode?»

²⁶ Bay on yeesojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neddo ko jeyaado e laamateeri Roomu.» ²⁷ Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiiyii, ko mi dun.»

²⁸ Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi dun.» ²⁹ Onsay kisan landotonoo be mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wafii haa o haabaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyanke be ben wonnoo mo toopirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooree be yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodfini mo yeeso mabbe.

23

¹ Bay Puulusa tenyini dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.» ² Tun *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hidfa joodii naawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoobe don ben wi'i: «A hoynii yottinoowo mawdo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawdo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesojo jamaa mun on ko boni.» b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoobe don ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o

ewnii ka hakkunde dental fewjooɓe ben, o wi'i: «Musibɓe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wadɗi si mido jaaweede.»

⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii ɗun, yeddondiral wadɗi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii. ⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a ɗun fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wadɗi, wobɓe e yeesoobe dental Fariisiyaabe ben hawtii, ɓe immini yewtoore tiidunde, ɓe wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo nedɗo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.» ¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidude tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota ɓe seekitu Puulusa. O yamiri suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde maɓɓe, ɓe naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido ɗon, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditordaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankeebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeebe ben wadɗi janfa, ɓe woondi wota ɓe jaamu hay huunde maa ɓe yara, ɗoo e ɓe warude Puulusa. ¹³ Ben ebbunoobe kan janfa no burnoo cappande nayo. ¹⁴ Be yahi, ɓe tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawɓe ben, ɓe wi'i ɓe: «Men aadike e hoore woondoore tiidunde wonde, men jaamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa. ¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjooɓe ben, yiidon e hooreejo suufaabe ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebunii warugol mo ɗoo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii biɗɗo bandiraawo Puulusa on nani hibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ben, o humpiti ɗun Puulusa. ¹⁷ Puulusa kadi noddi godɗo e yeesoobe suufaabe ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesojo kadi yetti mo, ɗowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi ɗowtu oo suka ka mon, himo mari godɗun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, ɓe pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidaa ko yeetodaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban ɓe Puulusa jango ka yeeso dental fewjooɓe ben, wa si tawii hibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko. ²¹ Awa wota on jaɓu ko ɓe toroytoo on kon, ko fii buri yimɓe cappande nayo hakkunde maɓɓe no ebbi janfa e hoore makko. Hibe aadi e nder woondoore wonde ɓe jaamataa ɓe yarataa ɗoo e ɓe warude mo. Hibe hebulanii non ɗun. Jooni ko newnugol mon ngol tun ɓe hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo ɗon.

Fii no Puulusa Feyyiniraa Seezariya

²³ Kanko hooreejo on o noddi kadi ɗiɗo e hakkunde yeesoobe suufaabe ben, o wi'i ɓe: «Hebulinee suufaabe teemedɗe ɗiɗo e doginoobe pucci cappande njeediɗo e ɓe conkenje teemedɗe ɗiɗo fii ko yaha Seezariya hande jemma ka saa'i jeenayabo.

²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, nabon mo lawnon haa ka Felikiisa yeesojo diiwal ngal.» ²⁵ O windirani nii kadi lando on ɓatakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesojo tedduɗo.

²⁷ «Awa oo neddo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be. ²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toopirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjooŋe maŋŋe ben. ²⁹ Mi tawi toopje maŋŋe den ko e banŋe yeddondire fii Sariya maŋŋe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede. ³⁰ Bay mi andinaama janfa no eŋŋaa e hoore oo neddo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toopube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri. ³² Bimbi nden jande be yiltitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko. ³³ Bay ben hewtii Seezariya, be jonni yeesojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juufe makko. ³⁴ Bay kanko yeesojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii, ³⁵ o wi'i: «Nde toopube ma ben aroyi woo mi hedoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto dun, *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesojo on. ²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toopirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddudo, ko sabu mon men hebiri oo buttu timmudo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Meden jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota. ⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neeba, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodon men seeda.

⁵ «Men taw oo neddo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeebe aduna on fow. Ko o yeesojo fedde Naasirayaabe ben kadi. ⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d ⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toopiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeebe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Mido andi wadii nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weebirta jaabannde an nden. ¹¹ Wadaali nii furi balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoyngol Alla, hidon waawi tefude dun non onon tigi. ¹² E hoore dun be tawaali mido yeddondira e goddo maa mido yuuna yimbe, dun non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare. ¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toopirimmi. ¹⁴ Mido qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraabe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Mido gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben. ¹⁵ Awa kadi mido mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal fewube ben e boyliibe ben. ¹⁶ Ko dun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke. ¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka

^c **24:1** 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andudo sariya Roomiyankooŋe ben. ^d **24:6-7** 24.7 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Kono tawi Lisiyaasi hooreejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juufe amen doole.*

juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniido. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu. ¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeebe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hiibe jogii godfun ko be fawa e an. ²⁰ Si hinaa fun, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi mido wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjoobe ben. ²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde mabbe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa jaaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hoorejo dental suufaabe ben ari woo, fun ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesoojo suufaabe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi be Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, fun ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immini ko yahana Puulusa, o hefii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasihu on. ²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii jaawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hefi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.» ²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko fun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo be yewtidu. ²⁷ Duubi didi feyyiri nii. Bawto fun Felikiisa lontiniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diwal Seezariiya, o woni fon balde tati si o yahi Yerusalaam. ² Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mokobaabe Yahuudiyankeebe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa. ³ Be torii mo, be jeeji yo o sulfinan be, o addana be Puulusa Yerusalaam, tawi hiibe ebbunoo janfa no be warira mo ka laawol. ⁴ Kono Festuusa jaabii be, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariiya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neebaa.» ⁵ O wi'i kadi: «Mido waawi yaadude e wofbe e hooreebe mon ben, si on neddo no wadi bone, be wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e mabbe furi balde jeetati haa sappo, onsay o yiltitii Seezariiya. Bimbi nden jande bay o joodike ka jaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde. ⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeebe iwruube Yerusalaam ben hundi mo, be libi e hoore makko toone duudude tiidude, de be waawataa fensitude fii mun. ⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi wadaali ella liddiido Sariya Yahuudiyankeebe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawdo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hida faalaa yahude Yerusalaam jaawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Mido ka yeeso jaawirdu lando mawdo Roomu on, ko ton mi haanaa paaweede. Mi wadaali Yahuudiyankeebe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota. ¹¹ Kono si mido mari ellaaji, e si mi wadii kuude foddude e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e toone de be toonimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude mabbe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawdo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e be o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto d'un, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariiya fii hiwragol Festuusa. ¹⁴ Nde tawnoo be wonay don balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo d'oo goddo ka kaso. ¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental mawbe Yahuudiyankeebe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hibe landii happangol mo. ¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: <Roomiyankooobe ben woowaa warirgol nii tun, ado be tumbindirde toopube ben e toopaado on, e newnangol on toopaado fii no o jaabora den toope mabbe.> ¹⁷ Onsay mi ardi e mabbe d'oo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden pande kisan mi jod'dini naawoore nden, mi yamiri yo on neddo adde. ¹⁸ Bay toopube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuufde bonde woo, wano mi sikkirnoo non. ¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde mabbe e makko ngal ko yubbondirngal e fii diina mabbe kan tun, e aaden maydo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri. ²⁰ Tawi min mido jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii d'un. ²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawdo Roomu on. Onsay mi yamiri yo be maru mo haa nde mido feyyina mo ka lando mawdo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi mido faalaa heddaade on neddo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hedoto mo jango.»

²³ Bimbi nden pande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, be naatidi e hooreebe suufaabe toowube ben e mokobaaabe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa. ²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo neddo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e d'oo kadi ari toriimi, hara hibe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol. ²⁵ Kono min mi faamii o wadaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo. ²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko d'un wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol godfun ko mi winda nde lande den lanni. ²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no boylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondfun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida newnanaa yewtangol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fud'dii jaabaade, o wi'i: ² «Hande mido weltori hebugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee toope de Yahuudiyankeebe ben libi e hoore an fow. ³ Ko fii hidon andi haa yaltoyi naamuuji Yahuudiyankeebe ben fow e yeddondire mabbe den fow. Ko d'un wadi si mi torike on, jebbilagol hedfoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeebe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fud'doode cukaaku an. ⁵ Hibe andunoo lan gila ko neebi, hibe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan. ⁶ Jooni non, mido naaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin. ⁷ Bolondaaji* amen din sappoo e didi, din duumiidi e rewugol Alla jemma e jalorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeebe ben toonirrimmi. ⁸ Ko honno waawudon miiorde wonde Alla immintintaa maybe ben?

⁹ «Min tigi hari mido miijoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata. ¹⁰ Ko d'un mi wadi Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomdinbe mo buy ka kasooji, wano hooreebe *yottinoobe sadaka ben

newniranimmii non. Nde be jaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore. ¹¹ Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomdinal maɓbe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotonoo be haa ka ca'e janane.

¹² «Ko e nder dun mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreebe yottinoobe sadaka ben. ¹³ E nder yaadu ndun tumbere jalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka fatal, dun ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on. ¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>

¹⁵ «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni Iisaa, on mo wondaa cukkaade. ¹⁶ Kono immo darodaa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi fejjiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji di yi'udaa din e hoore an, e di mi hollay-maa din. ¹⁷ Mi jattinoyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben, ¹⁸ fii udditugol gite maɓbe den, be yiltoo ka nibe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be heba yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomdini lan.>

¹⁹ «Ko dun wadi yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi fejjinanaa iwrude ka kammu kon. ²⁰ Mi fuddorani fejjinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa nabani e diwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wada kuufde hollude wonde be tuubii. ²¹ Awa ko fii dundoo Yahuudiyankeebe ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

²² «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko dun wadi si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon ²³ wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o banganana jamaa Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

²⁴ Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

²⁵ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddufo, mi feetaa. Ko kongudi goongaaji holniidi mi yewti. ²⁶ Lando on no humpitii fii koo ko wadi, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka huunde, bay dun wonaa e qunuutu wadi. ²⁷ Agiriipa Lando on, wonaa hidon gomdini annabaabe ben? Mido andi pellet hidon gomdini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hediiɓe lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

³⁰ Onsay lando on e yeesoojo diwal ngal e Bereniise e joododunooɓe e maɓbe ben immii. ³¹ Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo neddo wadaali hay huunde ko fodzi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo neddo feyyinaano hoore mun ka lando mawdo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto don e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasooɓe goo, be watti e juude Yuliyuusu, don ko yeesoojo dental suufaabe jeyaangal ka lando mawdo Roomu on. ² Men bakii don e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi meden wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden jande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yiɓɓe makko ben, ben wadana mo faale makko on. ⁴ Bay men iwii don, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men. ⁵ Bay men takkike daande baharu hundudo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, don ko e nder Lisii. ⁶ Yeesoojo konu on tawi don laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men don.

⁷ Tawi e nder balde buy ko doyy men woni jaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sobɓundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka jaamo. ⁸ Bay men serindorii don karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, don ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutudo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko don wadi si Puulusa hajii be, ¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, don non hinaa fii laana kan e dolle den tun, kono fii wonkiiji men din enen kadi.» ¹¹ Kono yeesoojo dental suufaabe ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hedfaade yewtereji Puulusa din. ¹² Nde tawnoo ngal dingiral laade ndiyan moyyaa ndungu, burbe ben e mabbe aadii yo be yahu be hettoya si tawii no gasa, ka wi'ete don Feniika, e ngal dingiral laade wongal Kereeti hikkorngal hirnaange jaamo e hirnaange nano, fii yo be feyyin don ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo jaamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoo kon. Onsay be towni darnirdun laana kan, be serindii binde Kereeti. ¹⁴ Kono bawto don seeda, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano. ¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men. ¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun don e hoore karahan. ¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi din, habba laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari. ¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden jande men woni e bugagol dolle den ka ndiyan. ¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana din, be bugii ka ndiyan. ²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burtu tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore don, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, don on daɗayno oo masiibo e oo kasaara. ²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkiiji mon din daɗay, ko laana kan tun woni daɗataa. ²³ Ko fii oo Alla Jeydo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo jemma, ²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee darodaa yeeso lando mawdo Roomu on. Awa kadi Alla yedete sulfu fii be wondudaa

ka ndiyan ben fow.> ²⁵ Ko dɔn wadɪ, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wadiray non. ²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayaɓere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, gollooɓe ka laana ben sogitii ɓadagol amen leydi ndin tumbere jemma. ²⁸ Onsay ɓe yolli sawru ebbirdu ndun, ɓe tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodɗitike dɔn seeda, ɓe yolliti ndu kadi, ɓe tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo. ²⁹ Nde tawnoo hibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay ɓe bugori darnirde nay laana kan ɓaawo, tawi ko ɓe habbi woo ko weetugol ngol. ³⁰ Tawi gollooɓe ka laana ben no dabbude no seedira e makka. Onsay ɓe tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hibe yahude wadɔya darnirde laana kan yeeso makka. ³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo suufaabe ben e suufaabe ben: «Wattanee yiila, ko fii si ɓee yimɓe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa dadude hande kadi.» ³² Onsay suufaabe ben tayi ɓoggi laakun danditorkun kun, ɓe acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii ɓaamugol e hoore himo wi'a ɓe: «Ko hande woni ɓalaande sappoo e nayaɓere nden hidon habbi e hoore on ɓaamaali hay huunde haa jooni. ³⁴ Mi wakkilini on jooni ɓaamugol, ko fii dɔn no haani fii no dadiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.» ³⁵ Bay o gaynii wi'ude dɔn, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso maɓɓe ɓe fow. Onsay o senditi, o nangani ɓaamugol. ³⁶ Bay ɓe wakkilinaama, ɓe fow ɓe ɓaami. ³⁷ Tawi wonnooɓe ka laana ben fow ko ɓe yimɓe teemedde dido e cappande njeedido e njeegoo. ³⁸ Bay wonii ɓe ɓaamii haa, ɓe hayfiniri laana kan bugagol ɓaametee on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii ɓe anditaali leydi ndin, kono ɓe haccii salndu baharu on e pencen mun, ɓe fottani nawrugol ton laana kan si no hawri. ⁴⁰ Onsay ɓe tayi ɓoggi darnirde laana kan dɪn, ɓe acci de ka ndiyan, ɓe acciti kadi kabɓi ardorde laana kan. Onsay ɓe fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, ɓe fewtini e hendu ndun, ɓe yaari ka pencen salndu baharu on. ⁴¹ Kono ɓe hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji didi, ɓe acci laana kan saggi dɔn. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloode ndiyan dɪn tiidunoo ɓaawo laana kan lancii. ⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fii wota hay gooto e maɓɓe fubbo laawoo. ⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli ɓe wadugol kon ko ɓe ebbi. O yamiri yo wawɓe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gada, ⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa godɗun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gada e hoore jam.

28

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee. ² Yimɓe hodube dɔn ben holli men teddungal mawngal, ɓe banniti men fow, ɓe huɓɓi yiite sabu ndiyan dɪn e jaangol ngol. ³ Onsay Puulusa yetti donkun ledde, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinjii jungo makko ngon. ⁴ Bay ben yimɓe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinjii mo jungo ngon, ɓe wi'indiriri: «Wa jooni oo neddo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o dadiri ka baharu, kono ɓaawoore nden accataa o wuura.» ⁵ Kono laatii Puulusa pidɗii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo. ⁶ Tawi ben yimɓe ko habbi woo ko yi'ugol ka o ɓuuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay ɓe habbike haa, ɓe yi'aali hay huunde ko heɓi mo, ɓe yilitii, ɓe wi'i ko o allaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo dɔn, nde burdo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabɓii men, o werni men dɔn e hoore giggol e nder balde tati.

⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa

naati ka makko, *fawi juufde den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo. ⁹ Bawto d'un nawnuube ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi. ¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din. ¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati. ¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden pande hendu ndun immori ka jaamo baawo amen, e nder balde didi tawi men hewtii Pusolii. ¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e mabbe don balde jeedidi, ko nii men yaari Roomu. ¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusu e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuufi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare. ¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e suufajjo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto d'un, kanko Puulusa o nodditi mokobaabe Yahuudiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juufde Roomiyankooobe ben, mi sokaa gila Yerusalaam. ¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde. ¹⁹ Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toonude jamaa an on. ²⁰ Ko fii d'un mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu tanyinaare *Isra'iilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwrufe ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men godfun maa wowlu-maa ko boni. ²² Kono meden faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e palaande goo. Bay wonii nden palaande nde be haldi hewtii, duufube ari ka makko buri aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewruude e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, d'un wadi gila bimbi haa kiikiide. ²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade. ²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi dii konguufi doo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewruude e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ <Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude,
be uddii noppi mabbe din,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe din,
maa be faamira berde mabbe den
haa be tuuba, mi sellina be.>^d

^d 28:27 28.27. Isa. 6.9-10

28-29 Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.» e

³⁰ Bawto d'un, Puulusa daakii ka o woni don e nder duubi didi timmudi, e hoore himo tolna kala araynoodo ka makko. ³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasihu Joomi on pellital timmungal e baawo haadeede woo kadi.

e 28:28-29 28.29 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *Bay o wi'i be d'un, kambe Yahuudiyankebe ben be yiltitii e hoore hibe yeddondira ko tiidi hakkunde maɓɓe.*

BATAKURU PUULUSA HAA E BE ROOMU BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaafo wonugol *sahaabaajo, wadaafo feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on. ² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniidi din. ³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Bidfo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa, ⁴ ka banje *Ruuhu Seniido on, immintineede makko e hakkunde maybe ben banginirii bawgal ko o *Bidfo Alla, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁵ Ko kanko men hebiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi din fow e innde makko fii gomdingol mo e doftagol mo. ⁶ Onon kadi hidon tawdaa e mabbe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on. ⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yidi e jeyaabe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Midfo jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomdinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow. ⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Bidfo makko on, ko seedee an wonde midfo maandinde fii mon pande woo ka toraaje an. ¹⁰ Awa kadi midfo toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko hebugol feere no mi yaara ka mon jooni. ¹¹ Ko fii midfo faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron, ¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomdinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musifbe an, wonde soono woo mi ebbay yahugol yi'a on, fii no mi sopitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi hebaali feere. ¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankeebe ben e leyyi di finaa din, e faamu be ben e njofoobe ben. ¹⁵ Ko dun wadi si midfo faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

¹⁶ Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, dun ko bawgal Alla fii kisiyee wonannde kala gomdindo, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankeebe ben, hikki fon be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹⁷ Ko dun wadi, peewal Alla ngal no banginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomdinal fudfi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

¹⁸ Tikkere Alla nden no bangi iwrude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suudiraybe goonga on kuude mun bonde wadata. ¹⁹ Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feepani be kambe, bay Alla feppinanii be dun. ²⁰ Bay, ko yi'otaako kon e Alla, dun ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko den no bangini dun fota gila ka fudfoode aduna. Be alaa lamitorgal. ²¹ Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berde mabbe de alaa faamu den kadi yollii ka nder nibe. ²² E nder ko be mantorta ko be faamu be kon, be laatii njofoobe. ²³ Be lontiniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi neddanke maayayfo e colli e kulle yaarooje koyde nay e kulle daasotoode.

²⁴ Ko dun wadi si Alla accidi be e himmeeji berde mabbe e angal laabal, fii no be hayfinira balli mabbe din kambe tigi. ²⁵ Dun ko ben lontinirbe goonga Alla on

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

fenaande, yanganiibe rewɪ ko tagaa kon, dɔo e be yanganaade rewa Tagudo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

²⁶ Ko dɔn si Alla accidi be e himmeeji maɓbe hersiniidɪ dɪn. Ko fii rewbe maɓbe ben lontinirii dewle mun dɪn e kuude harmude. ²⁷ Worbe ben kadi wano non, be seli yiidugol e rewbe ben, hibe hubɓani faaleeji hakkunde maɓbe kambe worbe ben, hibe yiida hakkunde maɓbe e mbalndi, hibe hettude njoddi handundi e majjere maɓbe nden. ²⁸ Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii wadugol piiji dɪ haanaa. ²⁹ Ko be heewube nooneeji dɪ feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi. ³⁰ Ko be jo'ooɓe, aɗube Alla, yennooɓe. Ko be mawnintiniibe e mantiibe e sincooɓe ko boni e murtanbe mawbe mun, ³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende. ³² Fii kala hibe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben wadaybe dɪn piiji ko foddube e mayde, hibe wadude dɔn, hibe jabani kadi ben wonbe wadude dɔn.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hida fela beya, haray hida fawude hoore maa jaawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hida wadirde wa maɓbe. ² Hiden andi, ben warrooɓe non, Alla jaawiray be goonga on. ³ An oo feloowo ben wadirooɓe non, hara hida wadira non tigi, a sikku a daday jaawoore Alla nden? ⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e mupal makko ngal e yondinaare makko nden, e baawo andugol wonde moyyere Alla nden no poodude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hida mooɓa tikkere fii jalaande tikkere nden, dɔn ko fii jande feenugol jaawoore Alla feewunde nden, ⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun dɪn. ⁷ Ngurndan poomayankejan* dɪn wonanay ɗajɗiibe e wadugol ko moyyi, dɓaɓba darja on e teddungal e ngurndan dɪn lannataa dɪn, ⁸ kono wondube e haasidi ben, salii doftaade goonga on fii doftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be. ⁹ Satteende e annde wonanii kala wadoowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankeɓe ben, hikki dɔn be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on wadoowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankeɓe ben, hikki dɔn be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹¹ Ko fii gidɗaale alaa ka Alla.

¹² Kala ben wadube junuubu e baawo andugol Sariya on, mulay e baawo Sariya on. E kala non kadi wadudo junuubu e hoore andugol Sariya on, jaawirte Sariya on. ¹³ Ko dɔn wadi, hinaa hedotooɓe Sariya on woni feewube yeeso Alla, kono ko doftotooɓe Sariya on jogortee feewube. ¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wadii ko Sariya on wi'i kon tigi, dɔn ko ben be maraa Sariya, haray hibe mari sariya fii maɓbe kambe tigi. ¹⁵ Dun haray be ɓanginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde maɓbe, fondo maɓbe ngon no seeditaade dɔn, miijooji maɓbe dɪn kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be. ¹⁶ Ko dɔn fow feenoyta jande Alla jaawoyta miijooji berde yimbe suudii dɪn, o jaawiroya dɪ Isaa Almasiihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyankeɓe ben e Sariya on

¹⁷ An oo wi'itiido Yahuudiyanke, hoolordo Sariya on, wondo mantorde Alla, ¹⁸ andudo faale makko on, waawudo sendindirde ko buri moyyude kon, bay ko a jangirde Sariya on, ¹⁹ an oo hooliido wonay ardotoodo bumbe, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu, ²⁰ andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe,

bay hidfa mari gandal timmungal e goonga selludo ka nder Sariya: ²¹ awa an, oo wondo jannude beya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotoodo wota wujje, hinaa hidfa wujjude? ²² An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hidfa jeenude? An, oo apudo sanamu, hinaa hidfa wujjude di, huutoraa? ²³ An, oo darjinordo Sariya on, hinaa hidfa hayfinirde Alla bonnugol Sariya on? ²⁴ Ko fii no windii: «Sabu mon innde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

²⁵ No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninadaa kon wonii meere. ²⁶ Si tawii non mo sunninaaka on doftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaado? ²⁷ Awa, on neddo mo sunninaaka e bandu, timmino Sariya on, jaawete an oo mo doftaaki Sariya on, fii kala hidfa wondi e bindi din e sunninannde nden. ²⁸ Yahuudiyankeyaagal wonaa ka kene, sunninannde kadi hinaa feepunde e bandu nden. ²⁹ Kono Yahuudiyankeejo, ko wondo d'un ka nder. Sunninannde haqiiqaare nden ko nde ka bernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankeejo wonaa e yimbe ben iwrata, kono ko e Alla.

3

Fii Angal Peewal Yimbe Ben

¹ Ko fural hongal Yahuudiyanke mari? E ko hondun woni nafa *sunninegol? ² No mari nafa e di fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla din ko Yahuudiyankeebe ben halfinaa. ³ E ko hondun si wobbe e mabbe wonaali sella-findeebe? E hara ngal angal sella-findeyaagal mabbe duytay goddun e sella-findeyaagal Alla ngal? ⁴ Pellet hinaa non! Hay si yimbe ben fow ko fenoohe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feepira kongudi maa din, nde jaawadaa woo wonaa fooludo.»^c

⁵ Si tawii non angal peewal men ngal feepinii wonde Alla ko feewudo, haray ko hondun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko nden, haray hinaa o Feewudo? (Dun ko haala nedfanke non!) ⁶ Pellet hinaa non! Si hinaa d'un, ko honno Alla jaawirta aduna on? ⁷ E si tawii fenaande an nden no burtude bangeinde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii hondun min tigi mi jaawirtee wa junuubankeejo haa jooni? ⁸ Awa ko hondun hadi wi'en, wano aybinoobe goo wi'irta wonde hiden wi'a: «Waden ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ben yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

⁹ Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko hondun burden beya? Hay fus! Ko fii en bangeinii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu, ¹⁰ wano windori non:

«Feewudo alaa, hay e gooto non!

¹¹ Hay gooto alaa faamu,
hay gooto alaa d'abbude Alla.

¹² Fow ko huccube Alla,
awa kadi be fow ko be boyliibe,
hay gooto alaa wondo wafude ko moyyi,
hinaa non hay e gooto!

¹³ Konondi mabbe din ko genaale udditiide,
hibe huutora dende mabbe den fii janfagol,
tuutaade toni mabbe din ko tooke mboddi.

¹⁴ Kundule mabbe den no heewi kuddi e hahhannde,

¹⁵ koyde mabbe den no hawjani hibbugol yiyan,

^b 2:24 2.24 Isa. 52.5 e Haz. 36.22 ^c 3:4 3.4 Zab. 51.6

16 yeebaare e tampere no ka date mabbe.

17 Be andaali d'atal buttu ngal,

18 awa kadi kulol Alla alaa e gite mabbe.»d

19 Hiden andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonbe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla jaawira yimbe aduna on fow. 20 Ko fii hay gooto jogortaake feewufo yeeso Alla fii ko o doftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomdinal

21 Kono jooni, Alla feppinii ko honno godfo waawetee jogoreede feewufo yeeso Alla e baawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ben seeditori non. 22 Alla jogoray yimbe ben feewube sabu ko be gomdini Iisaa Almasiihu on kon, dun ko gomdinbe ben fow. Ko fii sendondiral alaa: 23 fow wadii junuubu, be waawataa hewtude mangu Alla ngun. 24 Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin be jogoraa feewube rewruude e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin, 25 on mo Alla todfii wonugol sadaka fii, rewruude e yiiyan makko dan, no gomdinbe mo ben hebira yaafuyee junuubaaji. Alla wadii dun fii bangingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali bee wadunoobe junuubi feyyunoodi din fewndo mupal makko ngal. 26 O faalaama banginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiifo, dun fow ko fii no andiree ko o Feewufo, o jogitora on gomdindo Iisaa wa feewufo.

27 Ko dalil hondun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu hondun? Hara ko kuude den? Oo'o, kono ko gomdinal ngal. 28 Ko fii hiden wi'a wonde ko sabu gomdinal ngal nedfo jogoraa feewufo, e baawo doftagol Sariya on. 29 Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyankebe ben tun? E hinaa o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi? Hiyii, ko o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi! 30 Bay ko Alla gooto woni jogorfo sunninaabe ben feewube sabu gomdinal mabbe ngal, o jogora be sunninaaka ben kadi feewube sabu gomdinal mun ngal. 31 E hara dun no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomdinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddu dun, hiden tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

1 Awa ko hondun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwruude ka yiiyan? Ko hondun o hebi? 2 Si tawno ko sabu kuude den Ibraahiima jogoranoo feewufo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla! 3 Ko hondun bindi din wi'i e dun? «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»d 4 E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani. 5 On mo gollaali non, kono gomdini Alla on Jogoroowo be feewaa ben feewube, haray gomdinal makko ngal no jogoranaa mo peewal. 6 Daawuuda kadi no haali fii maloore nedfo mo Allaahu on jogitori feewufo e baawo kuugal:

7 «Maloore wonanii ben be bonkiiji mun din yaafaa,
be tawata junuubaaji mun din montaama.

8 Maloore wonanii on nedfo,
mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»e

9 E hara nden maloore ko fii sunninaabe ben tun, kaa ko fii be sunninaaka ben kadi? Ko fii hiden wi'a: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.» 10 Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jabanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo 11 fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o hebiri

gomdinal ngal, fewndo ko o teddinanooka. Ko non o woniri ben kala gomdindo, hay be sunninanooka ben, fii no be jogoree feewube. ¹² O laatii kadi ben sunninaabe ben, hinaa non sunninaabe ben tun, kono kadi ko o ben ben jokkuɓe laawi gomdinal ngal kanko ben men Ibraahiima o heɓunoo ngal wa fewndo ko o teddinanooka taho.

¹³ Ko ɗun waɗi, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomdinal ngal. ¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomdinal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama. ¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa ɗon, haray bonnugol Sariya on alaa.

¹⁶ Awa, ko ɗun waɗi ko gomdinal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatora dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendora fodaari ndin, wonaa non jogiiɓe Sariya on tun, kono ko hay jogiiɓe gomdinal Ibraahiima maama men ngal en fow, ¹⁷ wano windori non: «Mi waɗii ma maamaajo leyyi ɗuudufuɗi.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomdini, on Yedoowo maybe ben ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka. ¹⁸ O tanyinii ka tama'u alaa, o gomdini. Ko nii o woniri maamaajo leyyi ɗuudufuɗi, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on ɗuudiroyta!»^g ¹⁹ E ɓaawo lo'angol gomdinal ngal, o tawi ɓandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teeminii, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol. ²⁰ Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomdinal, kono o wonti tiɗa-gomdinaljo, o mawnini Alla. ²¹ O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon. ²² Ko ɗun waɗi si gomdinal makko ngal jogoranaa mo peewal. ²³ Hinaa fii makko kanko tun ɗun windiraa, ²⁴ kono ko fii men, enen kadi, enen ɓee jogorteeɓe feewube, gomɗinɓe on Immintindo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ben, ²⁵ ittaaɗo sadaka fii bonnereeji men ɗin, e immintinaaɗo fii yo en jogoree wa feewube.

5

Fii Humondiral e Alla

¹ Nde tawnoo en jogoraama feewube sabu gomdinal men ngal, hiden mari buttu e Alla rewruɗe e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ² Ko sabu makko hebirden, iwruɗe e gomdinal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonɗen e mun, tabituden. Hiden mantorde on tama'u mo marden fii mangural Alla ngal. ³ Ko ɓeyditii e ɗun, hiden mantorde hay e nder tamperejeji ɗin, e hoore andugol wonde tamperejeji ɗin rimay ɗaɗɗagol, ⁴ ɗaɗɗagol ngol kadi ardoo haa e jikku timmuɗo, jikku timmuɗo on kadi adda tama'u. ⁵ E hin-le tama'u on hersinoytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka ɓerde men *Ruuhu Seniɗo mo yedafen on.

⁶ Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i toɗɗaɗo on *Almasiihu on mayno fii be rewataa Alla ben. ⁷ Ko karahan godɗo jabirta maayande aaden feewuɗo, kono no gasa ka godɗo wakkiloo maayangol nedɗo moyyo. ⁸ Kono e nder ɗun, Alla ɓanginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoden junubankeeɓe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, ɓay en jogoraama feewube sabu yiiyan makko ɗan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko? ¹⁰ Si tawii fewndo wonnoden ayɓe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Bidɗo makko on, haray ko haa honto non dandirɗeden ngurndan makko ɗan, enen moyyintinidaaɓe e makko kanko Alla ben! ¹¹ Ko ɓeyditii e ɗun, hiden mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wonɗo sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Eɓbindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

^f 4:17 4.17 Fud. 17.5 ^g 4:18 4.18 Fud. 15.5

¹² Ko dɔn wadɔ, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi mayde nden ari, ko wano non kadi mayde nden rewiri e hoore yimbe ben fow, ko fii fow wadɔii junuubu. ¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaake si sariya alaa. ¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore be wadaano junuubu ben wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on. ¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto, dɔn ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, dɔn ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore dɔudube! ¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii jaawoore nden bawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal bawto bonnereji dɔudufɔdi ko addi ko jogoreede wa feewube. ¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, dɔn ko Aadama, mayde nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto hebube moyyere heewunde e dokkal peewal ben laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, dɔn ko Iisaa Almasiihu on! ¹⁸ Ko dɔn wadɔ, si tawii donkinande bonnere aaden gooto hewtii yimbe ben fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ben fow. ¹⁹ Nde tawnoo dɔudube laatike junuubankeebe sabu angal dɔftaare aaden gooto, dɔn ko Aadama, ko wano non kadi dɔudube laatortoo feewube sabu dɔftaare aaden gooto, dɔn ko Iisaa Almasiihu on. ²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereji dɔn beydo. Kono ka junuubu on beydii dɔn, ko dɔn sulfu on beydii beydaadee. ²¹ Ko wano junuubu on banginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on banginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan dɔn immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondɔn wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on beydo? ² Pellet hinaa non! Enen, bee maybe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi? ³ E on andaa wonde, enen bee *lootaaɓe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdadɔn? ⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruɗe e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde maybe ben rewruɗe e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuuru ngurndan kesan. ⁵ Ko dɔn wadɔ, si en yuɓɓondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko. ⁶ Ko fii hidɔn andi ngurndan men kidɔn dɔn fempidaama e makko, fii no ndun ɓandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccube junuubu. ⁷ Ko fii kala mayɗo fuutike bawgal junuubu. ⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hidɔn gomɗini wonde en wuuriday e makko. ⁹ Ko fii hidɔn andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko. ¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani. ¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa maybe e telen-ma junuubu, e wa wuuranɓe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo ɓalli mon maayayɗi dɔn, e wota on dɔfto himmeeji majji dɔn. ¹³ Wota on weebitan tere mon den junuubu, wa aala fii angal peewal, kono watee hoore mon onon tigi e Alla, wa wuuruɓe iwbe e mayde, sakkanodɔn Alla tere

mon den wa aalaaji fii peewal ngal. ¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wondon, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccube Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, bay hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde! ¹⁶ E on andaa, si on wadii hoore mon maccudo godfo fii doftagol mo, haray on wonii maccudo on mo doftidon? Ko si on wonu maccube junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccube doftaare nawraynde e peewal. ¹⁷ Kono ko yettude Alla, bawto on wonude maccube junuubu on, on doftorii bernde noone jannde nde hewtinadon nden. ¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccube peewal ngal. ¹⁹ (Ko wano neddfanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere balli mon din.) Wano wadirnodon tere mon den wa kurkantooɗe angal laabal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon den wa kurkantooɗe peewal ngal fii sakkitorgol laabal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnodon maccube junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal. ²¹ Ko hondun hebunodon e den kuude de wadunodon, den de tawata hidon hersiri jooni? Ko fii sakkitoode majje on ko mayde. ²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccube Alla, ko mardon tono ko laabal, sakkitoode nden kadi ko *ngurndan poomayankejan. ²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto godfo fannin himo wuuri? (Midfo yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.) ² Ko sariya on humindiri debbo yettaado e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnooɗo mo e moodi makko. ³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si godfo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e godfo goo, on immintinaado e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla. ⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleede bandu men ndun, hari faaleeji bondi yaadufi e junuubu immorde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde. ⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko dun wadi, jooni hidon kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidfo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko hondun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa dun! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!» ⁸ Onsay junuubu on baarori yamiroore nden, o wadi e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko mayfo. ⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno midfo wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi. ¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde. ¹¹ Ko fii junuubu on daynimmi baarori yamiroore nden, warimmi. ¹² Dun non, Sariya on ko *seniido, yamiroore nden kadi ko seniinde, fewwunde moyyere. ¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o!

Kono ko junuubu on, fii yo o feepu junuubu, o wadirii e an mayde rewrude e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feepir no laabiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore d'un, hiden andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi ned'danke maccinaniido junuubu. ¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wadude kon. Ko mi yidi kon kadi mi alaa wadude d'un, kono ko ko mi api kon mi woni wadude. ¹⁶ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka kon, haray mido jabi wonde Sariya on ko moyyo. ¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude d'un, kono ko junuubu wondo e an on. ¹⁸ Ko fii mido andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi mido wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude d'un. ¹⁹ Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono mido wadude bone mo mi faalaaka on. ²⁰ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude d'un, kono ko junuubu wondo e an on.

²¹ Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an. ²² Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde, ²³ kono mido yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den. ²⁴ Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru? ²⁵ Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko d'un wadi, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuurirgol Ruuhu Allaahu on

¹ Jooni donkinande woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on. ² Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on. ³ Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere ned'danke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Bid'fo makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru ned'danke ndun. ⁴ Alla wadiri d'un fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

⁵ Ko d'un wadi, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru miijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no miijoo fii faale Ruuhu Allaahu on. ⁶ Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleeji Ruuhu Allaahu on ko ngurndan e buttu. ⁷ Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa! ⁸ Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

⁹ Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasiihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko. ¹⁰ Si tawii Almasiihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal. ¹¹ E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben yed'ay balli mon mayooji d'in ngurndan immorde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

¹² Dun haray, yo musibe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurirgol mbeleede bandu. ¹³ Si tawii ko mbeleede bandu wuurirdon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirdon mbeleede bandu den, on wuuray. ¹⁴ Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardi, ko bibe Alla. ¹⁵ Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadudo on bibe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», d'un ko «Baaba!» ¹⁶ Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en bibe Alla. ¹⁷ Ko d'un wadi, si tawii ko en bibe makko, haray kadi ko en ronoobe mo kanko Alla, ronidoobe e

Almasiihu on, si tawii e nder haqiiqa hiden tampidude e makko fii no tawireden e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngun

¹⁸ Mido felliti tampereji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu fejjinanoyteengu en ngun. ¹⁹ Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii fejjineede bibbe Alla ben. ²⁰ Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wadaa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadufo ngo e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde ²¹ ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e jolugol, ngo heba gebal ka ndimu bibbe Alla darjinngu ngun. ²² Ko fii hiden andi tageefo ngon fow no woytaade tampere haa hande wa muuseendi neta. ²³ Ko beyditii e d'un, enen kadi, bee adiibe hendaade Ruuhu Allaahu on, hiden woytaade ka berde men e nder ko habbiden haa Alla wada en bibbe makko, o sotta balli men d'in. ²⁴ Ko fii ko e nder ndee tanyinaare dandaden. E hin-le si en yi'ii ko tanyiniden kon, haray d'un wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon? ²⁵ Kono si hiden tanyinii ko en yi'aali, haray hiden habbori d'un nappaare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'uden. Ko fii en andaa ko haanuden toraade Alla e nder torndeeji men d'in, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woytaangooji di waawotaako sifaade. ²⁷ Ko fii Lipoowo berde on no andi ko hondun woni miijo Ruuhu mun on, bay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomdinbe ben.

Fii Burbe Foolude ben

²⁸ Hiden andi wonde piiji d'in fow no yaadude fii moyyere ben yidube Alla, noddiraabe sabu ebbore makko nden. ²⁹ Ko fii, ko ben be o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bidfo makko on, fii no on Bidfo wonira Afo e hakkunde musibbe duudube. ³⁰ Ben be o muuyannoo, o noddi be. Ben be o noddi, o jogori be kadi feewube. Ben be o jogori feewube non, o darjini be kadi.

³¹ Ko hondun non wi'eten e d'un? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en? ³² On mo salanaaki en Bidfo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji d'in fow wondude e Bidfo on, sabu moyyere makko nden! ³³ Ko hombo toonata subaabe Alla ben? Hay gooto, bay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo. ³⁴ Ko hombo donkinta be? Hay gooto, bay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunoodo on, e hoore d'un o immintinaama, himo ka sengo jaamo Alla, himo tefande en. ³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereji d'in, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereeji d'in, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan? ³⁶ Wano windori non:

«Nallal ngal fow meden weebitanii mayde fii maa, men jogoree wa baali hirseteedi!» ⁱ

³⁷ Kono e nder d'un fow, ko en foolube, hiden buri foolube kadi, sabu Yidufu en on. ³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan d'an, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdijji d'in, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole den, ³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu Joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Mido wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniido on: ² mido wondi e sokola tiidufu e

^h 8:35 8.35 Maa: «kolndan dan». ⁱ 8:36 8.36 Zab. 44.23

muuseendi duumiindi ka bernde. ³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibbe an ben, dɔn ko musidal an ngal ka yiiyan, ⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa bibbe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji dɔn e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji dɔn, ⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiiyan maɓbe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meerejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko. ⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni bibbe makko, kono no windii: «Ko e *Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.» j ⁸ E maanaa, hinaa bibbe ben ka yiiyan woni faybe Alla, kono ko bibbe fodaari ndin toɗɗaa wonugol jurriya. ⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heɓa biɗɗo.» k

¹⁰ Ko beyditii e dɔn, Rifqatu siwti dɗo, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaqa woni ben maɓbe. ¹¹⁻¹² Hay fewndo tawnoo faybe ben hebaaka taho, sakko be wada ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko mawɗo on kurkanoytoo tosooko on», m fii no eɓboore Alla nden fii subagol tabitira, dɔn non wonaa e kuude maɓbe dɛn tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on, ¹³ wano no windori non: «Mi yidii Yaaquuba, mi apii Iisu.» n

¹⁴ Ko hondun wi'eten jooɗi? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o! ¹⁵ Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.» p ¹⁶ Ko dɔn wadi, dɔn hinaa immorde e faale nedɗanke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo. ¹⁷ Ko fii bindi dɔn no wi'i Fir'awna: «Mi bantii ma tun fii bangingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.» ɗ

¹⁸ Awa dɔn no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina bernde on mo o faalaa.

¹⁹ Midɗo andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimbe ben? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?» ²⁰ An non taho, ko hombo wonu-maa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?» ²¹ E hara daaloyankeejo waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokoy?

²² E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e bangingol bawgal makko ngal kon, o muppanike dɛn loode handunoodɗe e tikkere makko nden e nder mupal tiidungal, dɔn ko dɛn eɓbananoodɗe fii hayrannde nden? ²³ E si tawii non o faalaama andinde dɛn loode de o yurmaa ngalu darja makko on, dɛn de o eɓbannoo fii darja makko on, ²⁴ e maanaa dɔn ko enen be o noddi ben, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyankebe ben, kono kadi e be wonaa Yahuudiyanke ben? ²⁵ Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedo Husaa'a:
«On mo wonaano jamaa an, mi nodday mo jamaa an,
on mo wonaano kadi gidɗo an, mi nodday mo gidɗo an»,

²⁶ e: «Ka be wi'anoo dɔn tigi: <hinaa on jamaa an!>
ko dɔn be noddoytee bibbe Alla Wuurudo on.» p

²⁷ Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeebe ben:

«Nde adadu Isra'iilayankeebe ben dɗuudiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,
ko heddiibe seedaabe tun dandetee,

²⁸ ko fii Joomiraado on laatinay kongol jaawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri haa timma!» q

29 Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraado Jom Bawde on accanaano en jurriya, hanno en wa'iino wa d'ee ca'e didi, d'un ko *Saduuma e Amuura!» r

Fii Angal Gomdinal Isra'iilayankeebe ben

30 Ko hondun non wi'eten jooni? Be wonaa Yahuudiyanke, be dabbataano peewal ngal ben, be hebii peewal, ngal peewal iwrungal e gomdinal ngal. 31 E hin-le Isra'iilayankeebe, dabbaynoobe peewal iwrungal e Sariya on ben, be laatinaano wadugol ko Sariya on yamiri kon fow. 32 Fii hondun? Ko fii Isra'iilayankeebe ben hinaa gomdinal dabbiraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude den peewal heborta. Be bubbii e hayre fegginaynde nden, 33 wano windori non:

«Mido tippinde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde, e fetere libaynde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.» s

10

1 Musibbe an, faale bernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'iilayankeebe ben, ko yo be dande. 2 Kono mido seeditanaade be dundoo: hibe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal. 3 Bay be andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e bay be dabbii no be tabintinira peewal mabbe ngal kambe tigi, be ronki yankinanaade peewal Alla ngal. 4 Ko fii, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomdindo hebira peewal.

5 Ko dun wadi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala doftiido d'ee yamirooje, o wuuriray d'e.»t 6 Kono e hino ko peewal iwrungal e gomdinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka bernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?» » (dun haray ko tippingol Almasiihu on), 7 «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?» » (dun haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde maybe ben). 8 Awa ko hondun bindi d'in wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, dun ko ka nder hunduko maa e ka bernde maa.»u On-le ko daaluyee gomdinal ngal, on mo men woni yottinde 9 wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko Iisaa woni Joomi on, e si a gomdini ka bernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben, a dandete. 10 Ko fii ko bernde nden gomdindirtee, ontigi jogoree wa feewudo, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee. 11 Wano bindi d'in wi'iri non: «Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»w 12 Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e be wonaa Yahuudiyanke, be fow ko Joomiraado gooto be mari, on Aldando kala jantiido mo. 13 Ko fii: «Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»y

14 Ko honno non be jantoroyta innde on mo be gomdinaali? E ko honno be gomdindirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotoodo? 15 E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»y

16 Kono hinaa fow doftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?»z 17 Ko dun wadi, gomdinal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi. 18 Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o:

«Hito kammuuli d'in yahii e leydi ndin fow, e kongudi majji d'in yottoyike haa ka kattudi leydi.» a

19 Kono mi wi'i: e hara Isra'iilayankeebe ben faamaali dun? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii:

r 9:29 9.29 Isa. 1.9 s 9:33 9.33 Isa. 8.14 e 28.16 t 10:5 10.5 Lew. 18.5 u 10:8 10.6-8 Yap. 30.12-14

w 10:11 10.11 Isa. 28.16 y 10:13 10.13 Yul. 3.5 Y 10:15 10.15 Isa. 52.7 z 10:16 10.16 Isa. 53.1

a 10:18 10.18 Zab. 19.5

«Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi,
mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

²⁰ Awa Isaaya hebuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan d'abbude ben hefii lan,
mi feeapanii be alaano landaade fii an ben.»^c

²¹ Kono e telen-ma Isra'iilayankeebe ben, o daali:

«Nallal ngal fow mido fontande juude an den jamaa murtufo yeddi.»^d

11

Seedee fii Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

¹ Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeejo, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu. ² Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi din wi'i kon ka cortewol ka Iliiya wullitii e Alla don e hoore Isra'iilayankeebe ben? ³ O wi'i: «Joomiraado, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorde maa den! Jooni ko min tun lutti, awa kadi hibe d'abba no be ittirammi e oo aduna!»^d ⁴ Ko hondun woni jaabannde Alla nden? O daali: «Mido maritori yimbe guluuje njeedido, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baaluu ndun.»^e ⁵ Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiido, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on. ⁶ Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruude e kuude den hande kadi. Si hinaa dun, haray sulfu on wonaa sulfu. ⁷ Awa ko hondun? Ko Isra'iilayankeebe ben d'abbaynoo kon be hebaali, kono subaabe ben hendike dun. Beya, berde mun den sattinaa, ⁸ wano windori non:

«Alla yedii be hakkillaaji daaniidi,
e gite de yi'ataa,
e noppi di nanataa,

haa weetaango hande ngoo.»^f

⁹ Daawuuda kadi wi'i:

«Yo ndadfulu ka be jaamata don
wonan be pircol e ngantan,
e peggal e njoddi kuude!

¹⁰ Yo gite mabbe den nibbitu haa tawa be yi'ataa,
e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Caldi Tokkaafi

¹¹ Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o! Kono ko sabu bonnere mabbe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii memmingol nawliigu Isra'iilayankeebe ben. ¹² E hin-le, si tawii bonnere mabbe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii fad'annde mabbe nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka tawdegol mabbe e kisiyee on. ¹³ Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an den, ¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lepol an ngol, e dandugol wofbe ben. ¹⁵ Si tawii wadeede mabbe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko hondun artireede mabbe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde? ¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men. Si tawii kadi dadol ngol ko Alla wonani, haray caldi din men.

^b 10:19 10.19 Yaj. 32.21 ^c 10:20 10.20 Isa. 65.1 ^d 10:21 10.21 Isa. 65.2 ^d 11:3 11.3 1Lam. 19.10

^e 11:4 11.4 1Lam 19.18 ^f 11:8 11.8 Yaj. 29.3 e Isa. 29.10 ^g 11:10 11.10 Zab. 69.23-24

¹⁷ Si tawii non godfi e caldi dñ saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e dafol ngol e endan zaytuuni dñ, ¹⁸ wota a mantor caldi dñ. Si tawii a mantoray, andu tun wonde hinaa an jogii dafol ngol, kono ko dafol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Caldi saltaama fii min yo mi tokke.» ²⁰ Andaa fota wonde ko dñ tayiraa ko angal gomdinal majji on. An, a siñorii don sabu gomdinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu. ²¹ Ko fii, si Allaahu on accaali caldi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

²² Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginannde makko nden, yagginannde makko nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden moyyere. Si hinaa dñ, an kadi, a soppete. ²³ Kambe kadi wano non. Si be duumaaki e angal gomdinal ngal, be tokkete, ko fii Alla no mari bawgal tokkugol be kadi. ²⁴ Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki, woopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe be tokkete e mbaadi maβbe ndin, e zaytuunihi maβbe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'iilayanko on fow Dandirtee

²⁵ Ko fii, yo musibbe an, mi yidfaa yo on ronku andude oo gundoo doo fii wota on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore wobbe e jamaa Isra'iilayankeebe ben haa yeru ko timmi e be wonaa Yahuudiyanke ben naata.

²⁶ Ontuma non Isra'iilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non:

«Jattinoowo on iwray *Siyuuna,
o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale Alla on.

²⁷ Ko dñ wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e maβbe
nde mi booroyi junuubaaji maβbe dñ.»^h

²⁸ E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko be aybe sabu mon, kono e telen-ma subeede nden, ko be yibbe Allaahu on sabu baabiraabe maβbe ben. ²⁹ Ko fii, dokke Alla dñ e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo. ³⁰ Hari on doftanooki Alla, kono jooni on hebirii yurmeende sabu angal doftaare Yahuudiyankeebe ben. ³¹ Ko wano non jooni, kambe kadi be wontiri be doftotaako Alla fii no be hebiroya yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde wadanadon nden. ³² Ko fii Alla dumbii yimbe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

³³ Ko haa honto ngalu Alla ngun
e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi!
Hay gooto waawataa sifaade naawooje makko dñ,
hay gooto waawataa andude eβbooje makko dñ!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on,
maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko,
tippude e makko, e fii makko.

Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiina!

12

Fii Sadaka Wuurudo

¹ Awa mi wakkilini on, yo musibbe an, sabu yurmeende Alla nden, okkitirgol balli mon dñ wa sadaka wurdo laabudo, weloowo mo, ko dñ wonanoyta on

^h 11:27 11.26-27 Isa. 59.20-21, 27.9 e Yer. 31.33-34

dewal haanungal. ² Wota on pambu aduna fewndiidfo on, kono wonee waylaabe, be hakkillaaji mun heydfintinaa, fii no andiron ko hondun woni faale Alla on: d'un ko ko moyyi kon e ko welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yedimmi nden, mi wi'ay kala e mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomdinal ngal Alla yedi d'un ngal. ⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu wooturu, awa kadi tere den fow hinaa golle goote mari, ⁵ d'un non, fii kala hiden duudi, en fow ko en bandu wooturu e nder humondiral e *Almasiihu on, en fow ko en tere jogondirde. ⁶ Kono hiden mari dokke seedude, wano Alla yediri mo kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko Alla longini d'un, yo taw ko ko yaadi e gomdinal. ⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal jannugol, yo o jannu. ⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On mardo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On mardo dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On mardo dokkal yurmeende kadi, yo o wadir d'un weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Apon ko boni kon, humodon no tiidiri e ko moyyi kon. ¹⁰ Yidindiron giggol sid'dankaaku, mo kala e mon jogitora oya wa burdo d'un teddude. ¹¹ Wakkilodon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado on berde mon den fow. ¹² Weltee e hoore tanyinagol, njanodon tampereji din, duumodon e toraare Alla. ¹³ Faaboron gomdinbe ben ko be handi kon, newanodon wernugol.

¹⁴ Du'anodon cukkotoobe on ben, du'ee, wota on huflu. ¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben. ¹⁶ Miijondiranee miijo wooto, wota on mawnintino, kono jabon jippinde hoore mon. Wota on wadu hoore mon faamube. ¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Wadee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi. ¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu. ¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yidaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottande wonani, ko min woni Yoboowo.»ⁱ ²⁰ Ko fii no windii kadi: «Si gapo maa no weelaa, okkor mo, o jaama, si himo dondaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,

haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobudaa ka hoore makko.»j

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala nedfo yankinano laamuuji din, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuuji woodudi din, ko Alla jodfina di. ² Ko d'un wadi, kala on dartiidfo laamu ngun, haray dartike yamiroore Alla nden, ben dartiibe non, haray fawii hoore mun paawoore. ³ Laamiibe ben hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa wadeede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, wadu ko moyyi, d'un a hebay kuluuja maggu on. ⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hida wafude ko boni, haray wonu e nder kulol, bay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on wadoowo ko boni. ⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu bernde ontigi nden. ⁶ Ko sabu d'un kadi hidon yoba sagalle, ko fii laamiibe ben ko liggantooobe Alla, duumiibe e wadugol den golle

i 12:19 12.19 Yaj. 32.35 j 12:20 12.20 Tin. 25.21-22

no moyyiri. ⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle den on mo haanudon jonnude, hulon on mo haanudon hulude, teddinon on mo haanudon teddinde.

Fii Yidindirgol

⁸ Wota pamaande woo wonu hakkunde mon e goddo si wonaa yidindirgol, ko fii kala yidudo wondiɓbe mun ben, haray timminii Sariya on. ⁹ Ko fii yamirooje den, dun ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko goddo jeyi», e deya yamirooje fow^k no joggaa e nder ngol daalol doo: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^m ¹⁰ Giggol wadataa jokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hidon andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i daanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on burtii en battaade edii fewndo arden e gomdinde. ¹² Jemma on muutike, badike weetude, awa bortoden kuude niwre nden, bornoden aalaaji ndaygu ngun. ¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere palorma, e baawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiibaare e yeddondiral e nawliigu. ¹⁴ Kono bornodon Iisaa Almasiihu Joomi men on, hara on dabbaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeji.

14

Fii Hakkunde Tiidube e be Tiidaa Gomdinal ben

¹ Jabee on mo tiidaa gomdinal e baawo feloore. ² Goddo on no sikka no waawi jaamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomdinal kadi ko ɓiɓbe naakoo tun jaamata. ³ On jaamoowo ko woni woo, wota jiddin few mo jaamataa ko woni woo on. On mo jaamataa kadi, wota felu jaamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala. ⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu goddo goo? Si tawii himo darii maa si himo yani, dun ko jeydo mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraado on no mari bawgal tambitagol mo.

⁵ Wobbe no wi'i wonde palaade den no burdi, wobbe ben no jogitii de fow hide fota. Awa yo mo kala hoolor ko miijii kon. ⁶ On mo burdindini palaade den, haray ko fii teddingol Joomiraado on o wadiri dun. On mo no jaama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni jaamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa jaamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on hadi o jaama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla. ⁷ Ko dun wadi, hay gooto e men alaa wuurande hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi. ⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuuranden, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayanden. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en. ⁹ Ko dun wadi si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ben e wurbe ben. ¹⁰ Kono an, ko hondun felantaa musiddo maa on? Maa an, ko hondun jiddinantaa musiddo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso paawoore Alla nden. ¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mido wuuri,
kala howru jiccoto yeeso an,
kala denngal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko dun wadi, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi. ¹³ Awa, wota en jaawindir hande kadi, dun-le wuren ardinee hakkil, fii wota on wadu yeeso musiddo mon on hayre fegginaynde maa wonon sabu yanal. ¹⁴ Mido andi, mido felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si goddo no miijii wonde goddun laabaa, haray dun laabanaa mo. ¹⁵ Si tawii musiddo maa aanii sabu ko jaamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko jaamataa kon wonu sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun. ¹⁶ Wota

ko moyyani on kon wowlire wa ko boni. ¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa jaamete maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhu Seniido on yedata kon. ¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa dabben ko beydata buttu e ko tiidinta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal. ²⁰ Wota a bonnir golle Alla den jaamete. Ka haqiiqa, jaameteji din fow no laabi, kono moyyanaa neddo ka o jaama godfun ko wonata sabu feggingol goddo. ²¹ No moyyani goddo hara o jaamaali teewu, o yaraali njaram mandilinaydan, maa wadugol kala ko fegginta musidoo mun. ²² Ngal gomdinal ngal mardaa, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeji mun. ²³ Kono on jaamudo ko sikkiti, haray fawtike jaawoore, ko fii dun hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hiden haani tambitaade lo'ereeji ben be tiidfaa ka gomdinal, e wota en dabba ko welata en kon. ² Yo mo kala e men weltinir jokondo mun on ko moyyi fii tiidingol mo ka gomdinal. ³ Ko fii *Almasiihu on dabbaano ko welata mo kon, kono wano bindi din holliri non: «Hoyreeji wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»[¶] ⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hefiren tama'u on sabu njappaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi din.

⁵ Yo Alla, Jom njappaare nden e Jom wakkilaare nden, yedu on wonugol miijo woto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on, ⁶ fii no mawniniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

⁷ Jabbondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jabbori on non, fii mangu Alla ngun. ⁸ Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyankebe ben fii bangingol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wafanaadi baabiraabe ben, ⁹ fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi din,
mi beyta fii teddingol innde maa nden.»[¶]

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»[¶]

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi din fow, jarnee Joomiraado on,
awa kadi yo jamaaji din fow mantu mo!»[¶]

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feepoyay,
ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi din,
leyyi din tanyinora ngol.»[¶]

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomdinal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa den

¹⁴ E telen-ma mon, yo musibbe an, min tigi mido felliti hidon heewi moyyere e faamu timmungu, e hidon waawi waajondirde. ¹⁵ Ko dun wadi, e nooneji goo mi windiranii on cuucal, fii andintingol on tobbe goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wafanimmi nden ¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla todfii mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii

¶ 15:3 15.3 Zab. 69.9 ¶ 15:9 15.9 2Sam. 22.50 e Zab. 18.50 ¶ 15:10 15.10 Yap. 32.43 ¶ 15:11 15.11 Zab. 117. 1 ¶ 15:12 15.12 Ko Yassaa'u woni ben Daawuuda. Isa. 11.10

no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, labbiniraado* Ruuhu Seniido on.

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, mido waawi mantorde golle de mi woni gollande Alla den. ¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on wafiri e an kon fii addugol be wonaa Yahuudiyanke ben doftorgol Alla kongol e kuugal, ¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriiya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow. ²⁰ Awa anniyee an on ko feppingol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol godfo.

²¹ Kono wano windori non:

«Ben be feppinananooka yi'oyay,
e ben be nanaano kadi faamoyay.»^S

²² Ko dun wonnoo mi hadude soono woo yahugol ka mon.

Ebbooje Puulusa den fii Yahugol Roomu

²³ Kono jooni mi gaynii golle an den e dii nokkeeli. Gila duubi buy mido faalanoo yahude ka mon. ²⁴ Nde mido yaha Espaanii, mido tanyinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata don kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi. ²⁵ Fewndo doo mido yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimbe Alla ben. ²⁶ Ko fii be Masedonii ben e be Akaaya ben no faalaa moobindirde godfun e nder jawle mabbe den fii miskinbe wonbe e hakkunde yimbe Alla ben Yerusalaam. ²⁷ Awa, hibe weltori wafugol dun, bay hibe haani be wafande. Ko fii, si be wonaa Yahuudiyanke ben hebirii barkiiji Alla din sabu Yahuudiyankee be ben, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben kadi hibe haani be wallirde keyeeji aduna. ²⁸ Si mi gaynii jonnude ko moobindiraa kon haanube hendaade ben, mi rewoyay ka mon, nde mido yaha Espaanii. ²⁹ Mido andi, nde mido yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilini on sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on yo musibbe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an, ³¹ fii no mi hettora e juude yeddube wonbe ka diiwal *Yahuuda ben, e fii no gomdinbe ben jabira dokke, de mi nabata Yerusalaam den, no moyyiri. ³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko dun woni faale Alla on, hara en fow en heydintinoday. ³³ Yo Alla Jom buttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminande den ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedo Fibii, wallitotoodo ka *moftal wongal Kenkere, ² fii no jabboron mo e innde Joomiraado on, e noone no haanirani gomdinbe ben. Wattitodon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fii o wallitike duuduube, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwranee lan Piriskiila e Akiila, ben wondibbe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, ⁴ ben weebituube ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an dan. Hinaa min tun non weltanii be, kono ko mofta be wonaa Yahuudiyanke ben fow kadi. ⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu mabbe ngal. Salminanon mi kadi oo gido an wi'eteedo Apayniiti, on adiiido gomdinde *Almasiihu on e hakkunde be *Aazii ben. ⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannoodo on fota. ⁷ Salminanon mi kadi Androniiki e Yuniyaasi, dun ko bee musibbe an e wondibbe an ka kaso, dun ko ben be *sahaabaabe ben hoolii fota, adiiibe lan jeyeede e Almasiihu on. ⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on gido an e nder humondiral e Joomiraado on. ⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, dun ko oo wondidfo men e golle e nder humondiral e Almasiihu

on, e oo gido an wi'eteedo Astakiisi. ¹⁰ Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomdinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Aristobuulu. ¹¹ Salminanon mi oo musid'fo an wi'eteedo Herodiyuuna.

Salminanon mi kadi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Narkiisu, humondirbe e Joomiraado on. ¹² Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, d'un ko bee rewbe gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gido an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota. ¹³ Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an. ¹⁴ Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibbe wondube e mabbe ben fow. ¹⁵ Salminanon mi kadi Filolooge e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondibbe mabbe gomdinbe ben fow. ¹⁶ Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Mofte* Almasiihu on den fow salminii on.

¹⁷ Mi wakkilinii on, yo musibbe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondiri e jannde nde hendifon nden. Wod'ditee ben wonaybe sabu d'un. ¹⁸ Ko fii sifa ben yimbe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi mabbe din tun be kurkantoo. Be faljinira berde ben be bonnaa, kongudi mabbe weldi e wacooje. ¹⁹ Onon non, doftaare mon nden ko nde yimbe ben fow andi. Awa mido weltori fii mon on, e mido yidi yo on wonu faamu e telen-ma ko moyyi kon, e daybe e telen-ma ko boni kon. ²⁰ Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyde mon ko neebaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon. ²¹ Timotee, oo wondid'fo an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, bee musibbe an. ²² E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, d'un ko min oo windudo nduu batakuru. ²³ Gayuusi wernudo lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, d'un ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musid'fo wi'eteedo Kawartuusu.

²⁴ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

Jaaroore Rawnorde nden

²⁵ Mangu wonanii Alla, on Waawudo tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa Almasiihu on, ko yaadi e feppinannde gundoo suudinoodo on gila ka fud'foode saa'iiji din, ²⁶ kono o feppiniraama jooni defte annabaabe ben, wano Alla poomayankeejo on yamiri non, o feppinanaama leyyi din fow fii yo be gomdin mo, be doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE KORENTI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musid'fo wi'eteedo Sosteene, ² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraabe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoobe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, dun ko on Joomi mabbe e Joomi men.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Mid'o duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yedi on nden sabu Iisaa Almasiihu on, ⁵ dun ko e nder humondiral e makko aldir'fon kala huunde e kala kongol e kala gandal. ⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon. ⁷ Ko dun wadi jooni, dokkal woo njakkanaa on e nder ndee habbannde nde wond'fon e mun fii feenoygol Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁸ O tiidinay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe jande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁹ Alla ko Sella-Findeejo, dun ko on Noddud'o on fii yu'bbondirgol e Bid'fo makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti den

¹⁰ Mi wakkilini on, yo musibbe, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jogee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiidungal e nder miijo wooto e hakkille goote. ¹¹ Ko fii, yo musibbe an, bee yimbe oo debbo wi'eteedo Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon. ¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», god'fo on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootiradon maande kisiyee? ¹⁴ Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi. ¹⁵ Ko dun wadi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootiradon maande kisiyee. ¹⁶ Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddi kon, mi andaa si mi lootii god'fo goo. ¹⁷ Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii feenpingol Kibaaru Moyyo on. Dun non, hinaa immorde e kongud'i faamu ned'danke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

¹⁸ Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla. ¹⁹ Ko fii no windii: «Mi mulay faamu faamube ben, mi mehindina hakkillaaji jooma-hakkil en.»^a

²⁰ Awa ko honto woni faamudo on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedo e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere? ²¹ Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomdinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun. ²² Tawi *Yahuudiyankeebe ben no landoo fii maandeeji hawniidi, *Gereekiyankeebe ben kapun no dabba faamu ngun, ²³ kono enen hid'en waajaade fii Almasiihu fempaado

^a 1:19 1.19 Isa. 29.14

on. Dun no wonani Yahuudiyanke be ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke ben wa feetere, ²⁴ kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gereekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla. ²⁵ Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no buri faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no buri doole yimbe ben.

²⁶ Miijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso nedfanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamube, maa marbe doole, maa rimbe. ²⁷ Kono Alla subike piiji wa'udi wa feetudi e nder oo aduna fii hersingol faamube ben, Alla subii kadi piiji wa'udi wa lo'udi e nder oo aduna fii hersingol dolnudi din. ²⁸ Alla subii kadi piiji kaanudi din e oo aduna, din aanaadi, din di wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi din, ²⁹ fii wota hay gooto mawnintino yeeso Alla. ³⁰ E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla wadiraai fii men faamu e peewal e *senaare e cottudi, ³¹ fii, wano windori non:
«On mo no mantoo,
yo mantor Joomiraado on.»^b

2

¹ Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feppinangol on goonga Alla wirninoodo on, hinaa burnonndiro kongudi maa faamu mi yaari. ² Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara godfun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaado on. ³ Min tigi mido wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiidungol. ⁴ Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e kongudi weldi e faamu nedfanke, kono ko wondunoodi e maandeeji bangindi bawgal Ruuhu Alla on, ⁵ fii wota gomdinal mon ngal iwru e faamuuji yimbe ben, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiiqawu ngun

⁶ Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaaabe ben, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteedi. ⁷ Ko faamu Alla wonden waajaade, fun ko ngun wirninoongu e nder gundoo, ngu Alla ebbannoo fii darja men on ado aduna on tageede. ⁸ Laamu woo e dii laamuuji oo aduna andaano fun. Ko fii si be anduno, be fempataano on Jom mangural. ⁹ Kono ko wano windori non:

«Ko Alla ebbani yidube mo ben kon,
ko fun woni yiitere yi'aali, nowru nanaali,
e ko bernde nedfanke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla banginiri fun Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla luggudi din. ¹¹ Ko hombo e hakkunde yimbe ben andi ko woni e neddo, si hinaa ruuhu wondo e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on. ¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendifen, kono ko Ruuhu iwrufo e Alla, fii no andiren ko Alla yefiri en sulfu makko on kon. ¹³ En alaa wowlirde fun yewtereji di faamu nedfanke jannata, kono ko di Ruuhu Allaahu on jannata din, e nder sifanagol yimbe be on Ruuhu woni e mun ben haqiiqaaji iwrufo e on Ruuhu. ¹⁴ Kono neddo mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla din, ko fii ko di feetere e makko, o waawataa di andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on di taskortee. ¹⁵ Kono neddo mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo. ¹⁶ E hoore fun:

«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d
E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiden.

^b 1:31 1.31 Yer. 9.23 ^c 2:9 2.9 Isa. 64.3 ^d 2:16 2.16 Isa. 40.13

3

Fii no Kurkaadi Alla din Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musibbe, mi waawaali on yewtirde wa yimbe be Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jokkuba mbeleede bandu, e booboobe e telen-ma gomdinal *Almasiihu on. ² Ko biraadan mi jonnunoo on, hinaa naameteede teddufo, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo doo non on waawataa mo townude.

³ Ko fii haa jooni ko on jokkuba mbeleede bandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jokkuba mbeleede bandu? Kaa hinaa no neddanke fow wonirta non wonirdon? ⁴ Si godfo e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduube be gomdinirdon sabu mun. Mo kala e mabbe kurkorani Joomiraado on golle de o halfini mo den. ⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini. ⁷ Ko dun wadi hinaa tutudo on woni godfun, hinaa kadi yarnudo on, kono ko Alla mawnindo on. ⁸ Tutudo on e yarnudo on no fota, mo kala e mabbe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle de ontigi wadi den. ⁹ Ko fii, ko men gollidooobe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi. ¹⁰ Wano Alla yedirimmi moyyere non, mi golliri wa faamudo fii darnugol, mi wadii ndelo ngon. Godfo kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non. ¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo don ngon, e maanaa dun ko Iisaa Almasiihu on. ¹² E hin-le, si godfo aru e darnirde e hoore ngon ndelo don maadi kanje maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledde maa hudo kalin maa foron foyje, ¹³ haray kuugal mo kala feepay. Nalaande nden banginay dun, ko fii yiite ngen feppinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala. ¹⁴ Si tawii kuugal ngal godfo darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi hebay njoddi. ¹⁵ Si tawii kuugal godfo sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadiray wa fuutiido yiite.

¹⁶ E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hodi e mon? ¹⁷ Kala bonnudo suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun. ¹⁸ Wota gooto daynito. Si godfo e mon miijike wonde ko o faamudo e oo aduna fewndiido, haray yo o laato <feetudo> fii yo o wonu faamudo. ¹⁹ Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii: «O nangiray faamu be ben yoyreeji mabbe din.»^d

²⁰ No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamu be ben, himo andi kadi ko di meere.»^e

²¹ Awa wota hay gooto mantor yimbe ben. Ko fii fow ko onon jeyi: ²² woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan dan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi din, woni piiji aroyooji din, fow ko onon wonani.

²³ Awa kadi, ko on be Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

¹ Ko dun wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi din. ² Awa halfinaabe ben non no toraa wonugol sella-findeebe. ³ Min non naawoore nde naawotommi nden e nde yimbe ben naawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi naawitotaako. ⁴ Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa dun hollata ko mi feewudo, naawoowo lan on ko Joomiraado on. ⁵ Ko dun wadi, wota on naawu huunde doo e saa'i on, maa doo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka nibe, feppina ebbooje berde den. Ko fii mantoore mo kala aroyay immorde e Alla.

^d 3:19 3.19 Ayb. 5.13 ^e 3:20 3.20 Zab. 94.11

Fii Mawnintinaare be Korenti ben

⁶ Musibbe, mi huutorii dñi nooneji doo fii wad'angol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol. ⁷ Ko fii ko hombo burnu-maa? E ko hondun jogid'aa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantod'aa, wa si tawii hinaa a okkaado?

⁸ Dun-le wuren on haarii, awa kadi on al'dii, on fud'dike laamaade e baawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lambe fii menen kadi no men laamodira e mon! ⁹ Ko fii no wa'animmii wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ben baawo, wa jaawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ben e yimbe ben jalnori. ¹⁰ Ko men jogoraabe wa feetube sabu Almasiihu on, kono onon ko on faamu'be sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'ube, kono onon ko on dolnu'be. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe! ¹¹ Haa jooni meden tampiri heege e donka e kolngal'f e piggal e yiilagol. ¹² Meden golliri juude amen den tigi haa meden ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo. ¹³ Tuma men jo'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e di fow, haa weetaango hande ngoo.

¹⁴ Hinaa fii hersingol on mi windiri d'un, kono mido hajorde on wa faybe an be mi yidi. ¹⁵ Ko d'un wadi, hay si on heboyii guluuje sappo ardotoobe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e Iisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on kon. ¹⁶ Awa mi wakkilini on yo on wonu pemboobe lan. ¹⁷ Ko d'un wadi si mi imminanii on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an d'in fow e telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri di non hen fow e nder *mofte den fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yilitotaako ka mon. ¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neebaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa kongudi mawnintiniibe ben tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi. ²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal. ²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Moftal ngal

¹ Awa saa'i woo jii'baare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jii'baare nde yi'etaake hay ka be gom'dinaa ben, hay god'do e mon no murtini beyngu ben mun! ² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hidon haanunoo yoomude! Suuton on wadud'o ngal kuugal e hakkunde mon. ³ Min oo mo wondaa e mon ka bandu, kono wondud'o e mon ka bernde, mi jaawirii wadud'o sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon. ⁴ Awa fewndo mottondirdon e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka bernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on, ⁵ yo on ned'do accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree pande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeda nii no yurina farin jii'baado fow? ⁷ Seedee e lewen kid'do on, fii no laatoron farin jii'baado keso, bay ko on be aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsama. ⁸ Awa wota en wadir juldeere nden lewen kid'do, maa lewen bonki e bone, kono wadiren nde bireedi laabal e goonga, de aldaa e lewen.

⁹ Mi windanii on ka nder batakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ben. ¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon bee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa

reeredube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa d̄un, haray bee yalton e oo aduna. ¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e godd̄o wi'ud̄o ko musid̄o mon e gomd̄inal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on paamidu toode e sifa on ned̄d̄o.

¹² Ko fii hond̄un mi jaawanta be gomd̄inaa ben? Hinaa onon woni paawoobe gomd̄inbe ben? ¹³ Be gomd̄inaa ben kan, Alla jaaway be. Awa yaltinee bond̄o on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomd̄inbe ben

¹ Si godd̄o e mon lurriddi e godd̄o, e hara o suusay wullitaade e be feewaa ben, o acca yimbe Alla ben? ² E on andaa yimbe Alla ben jaawoyay oo aduna? Si tawii ko onon haani jaawude aduna on, hara on waawataa jaawugol haajuuji d̄i hittaa d̄in? ³ E on andaa en jaawoyay malaa'ikaabe ben? E ko hond̄un non had̄ata jaawen haajuuji oo aduna? ⁴ Awa si tawii hid̄on mari lurral hakkunde mon fii haajuuji aduna d̄in, hara ko yimbe be *moftal ngal hayfini ben wad̄oton jaawoobe? ⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri d̄un. Taw si hay gooto faamudo, waawudo jaawude hakkunde musibbe mun alaa hakkunde mon? ⁶ E hin-le godd̄o no wullitaade e hoore musid̄o mun yeeso be gomd̄inaa ben!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa jaawindird̄on kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wad̄ad̄on bone, maa hippad̄on. ⁸ Kono ko onon woni wad̄ude angal peewal ngal, jatta beya, e hin-le ko musibbe mon.

⁹ Wota on d̄aynito! E on andaa boyliibe ben maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jiiibiibe ben, hinaa kadi rewoobe sanamu ben e jeenoobe ben e worbe wad̄itiibe rewbe ben e worbe jinoobe worbe ben ¹⁰ e wuybe ben e himmube ben e mandiloobe ben e hoynoobe ben e jattoobe ben, woni ko mari gebal ka laamu Alla. ¹¹ Awa ko d̄un wobbe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *labbinii on, o jogorii on feewube e innde Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Wod̄ditagol Jinaa

¹² Mid̄o newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Mid̄o newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi. ¹³ Neemaaji d̄in ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji d̄in, Alla kadi mulay d̄i fow. Awa kadi bandu ndun hinaa fii jinaa, kono ko ndu fii Joomiraado on, Joomiraado on kadi fii bandu ndun. ¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintind̄o Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal. ¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon d̄in woni tere *Almasiihu on? E hara mi yettay tere Almasiihu on, mi yub̄bindira e cagaajo? Pellet oo'o! ¹⁶ E on andaa kadi, mo yub̄bindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko be bandu wooturu? Bay no windii: «Kambe d̄ido be wonay gooto.»^h ¹⁷ Kono, on humondird̄o e Joomiraado on, haray kanko e makko ko be ruuhu gooto.

¹⁸ Wod̄d̄itee jinaa on! E junuubu goo mo ned̄d̄o wad̄ata, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka bandu. Kono on jokkudo jinaa, haray ko bandu makko ndun tigi o woni wad̄ande junuubu. ¹⁹ E hari on andaa d̄und̄oo? Ko bandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniido wond̄o e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon, ²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa ted̄diniree Alla balli mon d̄in.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo. ² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala hebu beyngu, debbo kala heba moodi. ³ Gorko on jonnita beyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun. ⁴ Ko fii debbo on jeyaa bandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa bandu makko ndun, kono ko beyngu makko jeyi ndu. ⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no hebiron saa'i no tororon Alla. Bawto d'un yiitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun. ⁶ Kono mi wowliraali d'un wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa. ⁷ Mid'o yelii yo neddo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yed'i d'un, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ben non e keynguube ben, mi wi'ay no moyyani be no be wa'ira wa an min. ⁹ Kono si be waawataa hoore mabbe, ko yo be resu, ko fii ko resugol buri bittorgol faale feyyitudo. ¹⁰ E telen-ma yettindirbe ben non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraado on), wota debbo sertu e moodi mun. ¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu beyngu mun.

¹² Fii beya, (d'undoo ko min wowli, hinaa Joomiraado on), si musiddo goo no mari debbo mo gomdinaa, hara on debbo no yidi wondugol e makko, wota o seedu e makko. ¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomdinaa, hara on gorko no yidi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko. ¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomdinaa ko jeyaado Alla sabu debbo makko gomdindo on, debbo mo gomdinaa on kadi ko jeyaado Alla sabu moodibbo makko gomdindo on. Si hinaa d'un, bibbe mon ben wonay wodondirbe e Alla, e hara-le wurin ko be badondirbe e Alla. ¹⁵ Si tawii mo gomdinaa on no catii e seedugol, yo gomdindo on newnan mo d'un. Ko fii hay huunde wadfaaki musiddo gomdindo e d'un, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder buttu. ¹⁶ E hoore d'un, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday beyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraado on wadirani d'un non, e noone noddaandu ndu o hebiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *moft'e d'en fow. ¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede. ¹⁹ Sunninelgol* ngol wonaa huunde, angal sunninelgol kadi wonaa huunde, kono ko doftagol yamirooje Alla d'en woni goddun. ²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa. ²¹ Si tawii fewndo noddadaa ko a jiyaado, wota a aanu, kono si tawii hida waawi rindude, haray eto. ²² Ko fii jiyaado mo Joomiraado on nodd'i, haray o wonii mo Joomiraado on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraado on nodd'i, haray o wonii jiyaado *Almasiihu on. ²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimbe ben. ²⁴ Yo mo kala, yo musibbe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma be yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraado on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa neddo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraado on. ²⁶ E hino ko mi miijii no moyyi kon, sabu satteendeeji fewndiidi d'in: no moyyani neddo ka o wonira no o woniri non. ²⁷ Si hida tiggunoo, wota a dabbu seedigal. Si a tiggaa, wota a dabbu tiggugol. ²⁸ Kono, si a resii, haray a wadaali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wadaali junuubu. Kono non yimbe resindirbe ben fottay e tampereji, mi faalaa on dandude di.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibbe an: saa'i on ko rabbidudo. Jooni, on mo no mari suddido, yo wa'u wa mo alaa. ³⁰ Ben wonbe wullude, yo wa'u wa si be alaano wullude. Ben wonbe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si be alaano weltaade.

Soodoobe ben kadi, yo wa'u wa si be maraano, ³¹ e ben wonbe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii be alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wundu e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuuji Joomiraado on hittini, no o weltinira Joomiraado on. ³³ On resudo non, ko fii haajuuji aduna hittini, no o weltinira beyngu makko. ³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraado on hittini, fii no o laatora laabudo ka bandu e ka ruuhu. Debbo resaado on non ko fii haajuuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko. ³⁵ Ko nafa mon mi wowliri dun, hinaa fii faadinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraado on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'udo e fee jiwo mo o yami, feyyudo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wadu ko o faalaa kon, haray o wadaali junuubu si be resindirii. ³⁷ Kono on anniyiido ka bernde mun haa tabiti wonde o tiggataa on jiwo, hara ko e yidii makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleeji makko, haray o wadii ko moyyi. ³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudo jiwo mo o yami on, haray o wadii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, burtu moyyinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraado on. ⁴⁰ E miijo an, ka o burata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, bay min kadi mido tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaadi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, hiden andi wonde en fow hiden mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiidinay. ² On mo no sikki no andi godfun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede. ³ Kono si godfo yidii Alla, haray Alla no andi mo. ⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji din, hiden andi wonde sanamu wonaa godfun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi. ⁵ Pellet no woodi piiji reweteedi duudufu ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaabe maa joomiraabe. ⁶ Kono enen ko Alla gooto marden, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonanden, e Joomi gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji din fow woniri, e on mo wonirden.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko dun wadi, ben wowntube sanamuuji, haa jooni si no paamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo bernde mabbe nden no lo'i, dun tuuninay be. ⁸ Hinaa neema bannata en e Alla. Si en paamaali, dun duyataa en huunde, si en paamii kadi, dun beydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon wadugol kon wonan lo'ube ben peggal. ¹⁰ Ko fii si godfo aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hida nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewetee, taw si nden bernde makko lo'unde poodataa mo naamugol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji? ¹¹ Dun haray on lo'udo mulirii sabu <gandal> maa ngal, dun ko on musidfo mo *Almasiihu on maayi fii mun! ¹² Si on wadirii non junuubu e telen-ma musibbe ben, e nder barmingol bernde mabbe lo'unde nden, haray on wadii junuubu e telen-ma Almasiihu on. ¹³ Ko dun wadi, si tawii paamete woney sabu peggal musidfo an, haray mi paamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidfo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali Iisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on? ² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wobbe ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino dfoo ko mi jaaborta jaawoobe lan ben kon: ⁴ E hara haananaa men ka men jaama men yara? ⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano beya sahaabaabe woni warrude non, e musibbe Joomi men on, e Petruusu? ⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira? ⁷ Ko suufaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiiju, hara jaamataa bibbe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude biraadan din daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji neddanke, ko fii Sariya on kadi ko dun wi'i. ⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dun maaro.»ⁱ E hara Alla no aanidi e ga'i din? ¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiiyii, ko sabu men enen dun windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol gebal. ¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men sopita e mon piiji aduna? ¹² Si tawii dun no haanani wobbe goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono meden ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. ¹³ E on andaa wonde ben wadfoobe golle *juulirde mawnde nden ko e dun jaamata, e wonde golloobe ka *layyorde ben kadi no mari gebal ka layyorde? ¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde feppinoobe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e din haanandi lan, awa mi windiraali dun kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no buranimmi edii godfo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta. ¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, bay dun ko ko waddii mi. Si mi feppinaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan. ¹⁷ Si tawii ko e hoore anniyee mi woni wadirde, haray mido mari njoddi. Si tawii non mi fawa wadugol dun, haray mi waday woni golle de mi halfinaa. ¹⁸ Awa ko hondun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotoodo kon.

¹⁹ Ko fii, fii kala mido rindi e hoore wondo woo, mi waditii maccudo fow fii no adadu burdo mawnude on hebora. ²⁰ E telen-ma Yahuudiyankeebe ben, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi hebira Yahuudiyankeebe ben. E telen-ma wonbe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wondo e ley Sariya on, fii no mi hebira wonbe e ley Sariya on ben, fii kala min tigi hinaa mi wondo e ley Sariya on. ²¹ E telen-ma be alaa e ley Sariya on ben kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi hebira be alaa e ley Sariya on ben, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono mido e ley Sariya Almasiihu on. ²² Mi lo'ida e lo'ube ben fii no mi hebira lo'ube ben. Mi wonii fow e telen-ma yimbe ben fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wobbe. ²³ Mi wadiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi hebiroya gebal.

²⁴ E on andaa? Wonbe foolotirde e dogudu ben fow no dogude, kono ko gooto foolata heba njoddi. Awa dogiree wano non, fii no hebiron njoddi. ²⁵ Kala foolotirteedo waday kala noone eltal bandu, fii no o hebira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol. ²⁶ Min non mido dogude, kono hinaa dogudu meereeru. Mido uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun. ²⁷ Liddu dun on non, mido yangude bandu an ndun, mido waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade beya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaafe e Taariika Isra'iilayankeebe ben

¹ Musibbe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraabe men ben fow wonno e ley duulere, be fow be tayitiri ka baharu. ² Be fow be lootaa maande gomdinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa. ³ Be fow be jaami jaameteer gooto iwrufo e Alla. ⁴ Be fow be yari njaram gootan iwrufan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jokkunoonde be nden be yaraynoo. Ko Almasiihu on wonno nden fetere. ⁵ Kono burbe ben e mabbe weltinaano Alla, ko dfun wadi si be maayi ka wulaa.

⁶ Awa dfun fow ko wadiri ko fii hollugol en mise, fii wota en hebu faaleeji bondi wano be hebirnoo non. ⁷ Wota on wonu rewoobe sanamu, wano wofbe wonirnoo e hakkunde mabbe, wano windori non: «Jamaa on joodii fii jaamugol e fii yarugol, bawto dfun be immii fii fijirgol jiibaare.»^j ⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wofbe e mabbe wadirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi jande wootere. ⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wofbe e mabbe ndarndornoo non, ben be bolle mulunoo. ¹⁰ Wota on nermu, wano beya nermirnoo non, ben be malaa'ikaajo muloowo on warunoo.

¹¹ Dun, ko hehiri be ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen bee tawaabe ka lannoode aduna. ¹² Ko dfun wadi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu. ¹³ Ndarndanne woo hebaali on nde godfo goo hebaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndefon toonin doole mon den, kono e nder ndarndanne nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dardorde.

¹⁴ Ko dfun wadi, yo yibbe an, dogee rewugol sanamu. ¹⁵ Ko wa yimbe faamube mi woni on yewtirde, onon tigi jaawee ko mi wi'i kon. ¹⁶ Jardukun du'aa kun wonden du'orde kun ko yubbondirkun e yiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonden tayitide on, ko yubbondirfo e bandu Almasiihu on. ¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e duufude men ko en bandu wooturu. Ko fii en fow hiden hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree bee *Isra'iilayankeebe wonbe jaamude daabeeji sakkaadi din. Hinaa yubbondirbe e *layyorde nden? ¹⁹ Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuuji din ko godfun? Kaa sanamuuru ko godfun? Oo'o! ²⁰ Kono kon ko rewoobe sanamuuji ben woni sakkaade, ko jinnaaji din be woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humondir e jinnaaji din. ²¹ On waawataa yarirde jardukun Joomi on, yariron kadi jardukun jinnaaji din. On waawataa hebude ka jaameteer Joomi on, hebon kadi ka jaameteer jinnaaji din. ²² En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en buru mo dolnude?

Fii Hettaare Wonande Gomdindo on

²³ Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta. ²⁴ Wota gooto dabbu nafa mun on, kono yo dabbu fii heddiibe ben.

²⁵ Naamee kala teewu ko yeeyeteer ka luumo, hara on sikkitaaki ka bernde mon. ²⁶ Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

²⁷ Si tawii mo gomdinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, jaamee kala ko weebitanoyadon, hara on sikkitaaki ka bernde mon. ²⁸ Kono si godfo wi'ii on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on jaamu sabu on andindo on e sabu bernde nden. ²⁹ Hinaa fii bernde mon nden mi woni yewtude doo, kono ko fii bernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun jaawirtee bernde oya nden? ³⁰ Si mi jarnii Alla e nder ko mi jaamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on jaameteer mo mi jarni Alla fii mun?

³¹ Woni on jaamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadiree piiji dɪn fow fii mangu Alla ngun. ³² Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekiyankeebe ben, woni Yahuudiyankeebe ben, woni *moftal Alla ngal. ³³ Wano mi woniri weloowo wondo woo e dɪ fow non, mi alaa dabbude nafa an on, kono ko nafa burbe duudude ben fii no be dandiree.

11

¹ Awa pembee lan, wano min kadi mi woni pembede *Almasiihu on non.

Fii no Godɔo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

² Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e dɪ fow, e ko maanditidon janndeeji dɪn kon, wano mi hewtiniri on dɪ non. ³ Ko dɪn wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala neddanke, gorko kadi ko hooreejo e fee beyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on. ⁴ Kala gorko hippido kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini dɪn, haray o yawike hoore makko^m. ⁵ Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini dɪn, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii. ⁶ Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinanii debbo ka sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo. ⁷ Kono duhiido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko. ⁸ Ko dɪn wadi, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko. ⁹ Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa. ¹⁰ Ko dɪn wadi, sabu malaa'ikaabe ben, debbo no haani hebude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun. ¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e baawo gorko, gorko kadi gasataa e baawo debbo. ¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dapata gorko, dɪn fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee dɪn onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa? ¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinanii gorko ka o accita saayannde? ¹⁵ Kono hebugol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedaa ndun ko ko o buumora. ¹⁶ Si tawii godɔo no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *mofta Alla dɪn kadi alaa on naamu.

Fii Nafakkaari Joomi on

(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)

¹⁷ E nder wadugol non dee yamirooje yeeso dɔo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko buri moyyude, kono ko fii ko buri bonude. ¹⁸ Ko adii kon non, mi nanii nde mottondirdon woo sendondiral waday hakkunde mon. E banje goo, dɪn no henanimmi. ¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniibe ben feepira e hakkunde mon. ²⁰ Jaka nde mottondirdon woo, hinaa fii jaamugol *nafakkaari Joomi on. ²¹ Bay nde hidon jaama, mo kala kutoto nafakka mun on, jaama, hara godɔo goo no weelaa, oya kapun no mandili. ²² E hara on alaa cuudɪ ka jaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon be alaa huunde ben? Ko hondun mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e dɪn!

²³ Ko fii, ko ko mi hebiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi, ²⁴ o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dundoo ko bandu an, wonandu on ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.» ²⁵ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiiyan an dɪn, wadee dundoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.» ²⁶ Ko fii nde jaamoton

^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on». ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa pande o artoyi.

²⁷ Ko d̄un wad̄i, kala on jaamud̄o on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniid̄o e telen-ma bandu e yiiyan Joomi on. ²⁸ Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o jaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun.

²⁹ Ko fii kala on jaamud̄o yari e baawo anditugol bandu Joomi on, haray ontigi jaamii yarii jaawoore jaawaynde d̄un kapun tigi. ³⁰ Ko d̄un wad̄i si no e hakkunde mon nawnube buy e kitasolooɓe buy, e on mayraama wobbe. ³¹ Si enen tigi en jaawitike, en jaawoytaake. ³² Kono Joomiraado on no jaawude en donkina, fii wota en jaawidoye e aduna on. ³³ Ko d̄un wad̄i, yo musibbe an, nde mottondirdon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree. ³⁴ On mo tawi no weelaa, yo jaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon jaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto deya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniido on

¹ E telen-ma dokke iwrude e Ruuhu Alla d̄en, yo musibbe an, mi faalaaka yo on ronku andude d̄un. ² Hidon andi fewndo ko on gomdinaa, hidon selnaa, nawraa e sanamuuji mbobooji. ³ Ko d̄un wad̄i si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko hudaado.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniido on ardii mo.

⁴ Dokke den no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto. ⁵ Balle d̄en kadi no serti, kono Joomiraado on ko gooto. ⁶ Golleeji d̄in kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni wadude d̄i fow e yimbe ben fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feppini e mun kon ko dokkal fii nafa fow. ⁸ Ko d̄un wad̄i, Ruuhu on yeday goddo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yeda oya on kongol gandal, ⁹ on Ruuhu gooto yeda goddo goo gomdinal, on Ruuhu tigi yeda goddo goo pawndugol, ¹⁰ goddo goo dokkal fii wadugol kaawakeeji moyyi, goddo goo haalugol ko Alla longini d̄un, goddo goo gandal fii sendindirgol noone ruuhuuji, goddo goo noone *haalaaji janani, goddo goo nantingol d̄in haalaaji. ¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajjo wadata d̄ii piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yidiri non.

¹² Ko d̄un wad̄i, wano tawiri non bandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere bandu ndun non kadi e duufude, ko bandu wooturu de mari. Ko wano non wonirani *Almasiihu on. ¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraden fii wonugol bandu wooturu. En fow yarnaden Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeebe ben, woni *Gereekiyankeebe ben, woni jiyaabe ben, woni rimbe ben.

¹⁴ Ko fii bandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy. ¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e bandu ndun», d̄un ittataa ko ngal teral e bandu ndun. ¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e bandu ndun», d̄un ittataa ko ndu teral e bandu ndun. ¹⁷ Si tawno bandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si bandu ndun fow wadano nowru, ko honno ndu faamiraynoo bargol? ¹⁸ Kono Alla wad̄i teral kala e bandu ndun no o faaliraa non. ¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto bandu ndun wonaynoo? ²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono bandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyde d̄en: «Mi hatonjinaa e mon.» ²² Dun-le toode, tere bandu wa'ude wa si no buri lo'ude d̄en, ko d̄en woni hittude, ²³ e de tanyiniden no buri hayfude d̄en e bandu ndun, hiden hundiri de teddungal burngal tiidude. E hin-le tere men burde hersinaade d̄en, ko d̄en burden surrude, ²⁴ de hersinaaki d̄en kan hatonjinaa e d̄un. Alla wad̄iri bandu ndun e noone mo bureten teddinirde

ɲakkiraade den, ²⁵ fii wota liddondiral wadu e nder bandu ndun, kono yo de nafindir. ²⁶ Si teral tampii, deya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, deya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on bandu Almasiihu on, mo kala e mon ko teral e mayru. ²⁸ Awa, ko Alla adii wadude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe, dimmun d'un ko haaloobe ko Alla longini d'un, tammun d'un ko jannoobe, bawto d'un dokkal fii kaawakeeji moyyi, e dokke fii pawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani. ²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini d'un? Kaa hara fow ko jannoobe? Kaa hara fow waday kaawakeeji moyyi? ³⁰ Kaa hara fow yeda dokke pawndugol? Kaa ko fow yedaa wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe d'in haalaaji? ³¹ Kono himmanee dokke burde moyyude den. Awa mi hollay on kadi laawol burngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowlii e haalaaji yimbe ben e di malaa'ikaabe ben, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wondo e iidude. ² Hay si mi yedaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji d'in fow e gande den fow, e hay si mi hebii gomdinal haa ka tawata mi dillinay pelle den, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus. ³ Hay si mi okkitirii keyeeji an d'in fow fii jammingol miskinbe ben, e hay si mi okkitirii bandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, d'un nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko munaal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol mantotaako, hinaa heewungol mawnintinaare. ⁵ Ngol waasaa needi, ngol dabbaataa nafa maggal, ngol yaawataa seytinde, ngol marataa bone. ⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta. ⁷ Giggol hejpay ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini d'un feyyay, *haalaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay. ⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haaleten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi. ¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay. ¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi miiyorayno wa paykun, mi jaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal. ¹² Hande hidfen tintora ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non. ¹³ Jooni non ko d'ii piiji d'oo tati luttata: ko gomdinal e tama'u e giggol. Kono ko buri mawnude kon, ko giggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaji

¹ Awa dabbee giggol ngol, himmanon dokke iwrufe e Ruuhu Alla den, tentinii haalugol ko Alla longini d'un. ² Dun, on wowludo e *haala janana, haray hinaa yimbe ben o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde d'in gundooji. ³ Kono haaloowo ko Alla longini d'un kon ko yimbe ben o woni yewtude, o tiidina be, o wakkilina be, o yarlina be. ⁴ On wowloowo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiidinde, kono wondo haalude ko Alla longini d'un kon kapun ko *moftal ngal o woni tiidinde. ⁵ Mido yidi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi buri faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini d'un. Ko fii on haaloowo ko Alla longini d'un no buri wowloowo e haalaaji janani on mawnude, si hinaa hara on neddo nantin d'un fii no moftal ngal tiidiniiree.

⁶ Jooni non, yo musibbe an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaji janani, haray ko hondun mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini dun maa feppinande mi woni wowlude? ⁷ Si tawii aalaaji di wuuraa no wadude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laabaali, haray ko honno andirton galli majji on? ⁸ E si tawii hito *liital ngal laabaali, ko hombo ebbindantoo hare nden? ⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowloton e haalaaji janani kon, ko honno be andirta ko wondon wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wondon wowlande. ¹⁰ Noone haalaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo. ¹¹ Si tawii non mi faamataa haala ka godfo woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammi janano. ¹² Onon kadi non, bay hidon himmande dokke iwruufe e Ruuhu Alla den, yo taw ko fii tiidingol moftal ngal wondon himmirande den dokke haa feyyita.

¹³ Ko dun wadi, on wondo yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantinirde. ¹⁴ Ko fii si mido toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude. ¹⁵ Awa ko hondun mi wadata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu. ¹⁶ Si hinaa dun, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno joodiido tun e hakkunde hedotoobe ben jabirta «aamiina» e nder ko wondaa jarnude kon, bay o andaa ko hondun wondaa wi'ude? ¹⁷ Ko goonga, hida jarnirde no moyyiri, kono a tiidinaali oya.

¹⁸ Mi jarnii Alla ko tawi kon mido wowlude e haalaaji janani buri on on fow. ¹⁹ Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an den kongudi jowi jannaydi beya buranimmi haalugol kongudi guluuji sappo e haala janana. ²⁰ Musibbe an, wota on miiyor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miiyoron wa mokobaabe. ²¹ Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraado on no daali:

«Ko yimbe be haalaaji janani
e be kundule janane
mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay dun be hedoytaako lan.»[†]

²² Awa, haalaaji janani din ko maande fii be gomdinaa ben, hinaa fii gomdinbe ben. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomdinbe ben, hinaa fii be gomdinaa ben.

²³ Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, hedotoobe nii tun arii, maa be gomdinaa, e hara be wi'ataa ko on feetube? ²⁴ Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini dun, mo gomdinaa maa hedotoodo nii tun aru e taweede, dun fow faaminay mo fii junuubaaji makko, naawa mo kadi, ²⁵ gundooji bernde makko nden kadi feppinte, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

²⁶ Musibbe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko feppinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow wadire fii tiidingol. ²⁷ Si no wowleede e haala janana, wota buru dido maa tato, e yo be lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo. ²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka bernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini dun ben kapun, yo dido maa tato yewtu, beya taskoo ko yewtaa kon. ³⁰ Si godfo goo feppinanaama godfun, yo oya on fanku. ³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira

[†] 14:21 14.21 Isa. 28.11-12

wakkiloo. ³² Ruuhuuji haaloobe ko Alla longini d'un ben no yankinani ben haaloobe ko Alla longini d'un. ³³ Ko fii Alla hinaa Alla jii boldu, kono ko mo o buttu.

³⁴ Ko yo rewbe ben deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder moftte gomd'inbe ben fow, bay newnanaaka be ka be wowla, kono ko yo be wonu yankiniibe wano Sariya on kadi wi'iri non. ³⁵ Si tawii kambe rewbe ben hibe faalaa andude e tobbe goo, yo be lando moodibbe mabbe ben tigi ka cuudi. Ko fii no hersinani debbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon onon tun o ari? ³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini d'un, maa yed'aado dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jabu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraado on. ³⁸ On mo itti yiila e d'un, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko d'un wadi, yo musibbe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on hadu wowlee e haalaaji janani. ⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibbe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi feppinani on, mo jabud'on, on mo catid'on e mun, tabitud'on, ² d'un ko on mo dandirad'on kadi, si tawii hid'on jogori mo no mi feppinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomd'inii mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi feppinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men d'in maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ben, ⁴ o surraa, o immintinaa ka palaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ben. ⁵ Oo wi'eteedo Petruusu yi'ii mo. E hoore d'un kadi sappoo e didoobe ben yi'ii mo. ⁶ Bawto d'un, buri musibbe teemedde njowo yiidi mo nde wootere, be tawata burbe ben e hakkunde mabbe no wuuri fewndo d'oo, wobbe ben maayiino. ⁷ Bawto d'un kadi Yaaquuba yi'ii mo. E hoore d'un, *sahaabaabe ben fow yi'ii mo.

⁸ Bawto bend'on fow, o hollitii e an min kadi oo wa'ud'o wa jibinaado hewtaali. ⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ben, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii mid'o cukkotonoo *moftal Alla ngal. ¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden wadi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddu d'un, mi gollii buri be be fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere Alla wonde e an nden. ¹¹ Ko d'un wadi, woni ko min, woni ko kambe, ko d'und'oo men waajii, ko d'un kadi gomd'in'on.

Fii Ummutal Maybe ben

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, haray ko honno wobbe e mon wi'irta wonde ummutal maybe alaa? ¹³ Si tawno ummutal maybe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki. ¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomd'inal mon ngal kadi ko meere. ¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno maybe ben immitotaako. ¹⁶ Ko fii si tawno maybe ben immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki. ¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomd'inal mon ngal ko meere, haray haa jooni hid'on e nder junuubaaji mon d'in. ¹⁸ Harayno maydube e gomd'inal Almasiihu on ben ko hayrube. ¹⁹ Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinord'en Almasiihu on, haray e hakkunde yimbe ben fow ko enen buri yurmude.

²⁰ Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde maybe ben, ko kanko woni arano e d'un e nder maybe ben. ²¹ Bay mayde nden ko sabu ned'do gooto ardi, ummutal maybe ben kadi ko sabu ned'do gooto ardi. ²² Wano fow maayiri

sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuuritirta sabu Almasiihu on. ²³ Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka don jeyaabe Almasiihu on ben, pande ardu makko ndun. ²⁴ Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata don laamu ngun Alla Baabaajo on, bawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole. ²⁵ Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti aybe makko ben fow ka ley koyde makko. ²⁶ Gajo sakkiteede muleede on, ko mayde nden. ²⁷ Ko dun wadi si Alla wadi fow ka ley koyde makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinando mo kala huunde tawaaka. ²⁸ E nde piiji din fow yankinanoyaa mo, onsay Biddo on tigi yankinanto on Yankinando mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e di fow.

²⁹ Awa ko hondun wonbe lootanaade maybe ben maande kisiyee wadata? Si tawii maybe ben immitotaako few, haray ko fii hondun be lootantoo maande kisiyee fii mabbe? ³⁰ Enen non fii hondun saa'i kala hiden e masiibo? ³¹ Nande woo mido weebitanii mayde nden. Mido seedintini dun, yo musibbe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ³² Si tawii ko e faale neddanke mi habiri kulle den ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heboyta? Si tawii maybe ben immitoytaako: «Haray naamen, yaren, bay jango en maayay.»¹

³³ Awa wota on daynito, ko fii wondibbe bonbe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴ Awa artee e ko fewe kon, wota on wadu junuubu. Ko fii wobbe ben maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri dun.

Fii Balli Waylaadi din ka Ummutal

³⁵ Kono goddo no gasa wi'ude: «Ko honno maybe ben immitoyta e ko bandu hondu be ardayta?» ³⁶ Ko an yo njoofojo, ko sankataa kon fudataa si maayaali. ³⁷ Ko sankataa kon hinaa bandu aroyooru ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo. ³⁸ E hoore dun, Alla yeda nden abbere bandu no o faaliraa, awdi kala o yeda dun bandu ko hawrani dun. ³⁹ Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu neddanke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi. ⁴⁰ No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunayankeeje, kono nari tagooje kammuyankeeje den no serti e nari tagooje adunayankeeje den. ⁴¹ Naange ngen no mari nari mun feere, lewru ndun no mari nari mun feere, koode den kadi no mari noone nariiji mun sertudi.

⁴² Awa ko nii kadi wonirani ummutal maybe ben: si bandu polayndu sankama, ko ndu polataa immitoytoo. ⁴³ Si bandu pidundu sankama, ndu immitodoyto e darja. Si bandu lo'undu sankama, ndu immitodoyto e doole. ⁴⁴ Si bandu adunayankeeru sankama, ndu immitoyto ruuhyankeeru.

Si bandu adunayankeeru no woodi, haray bandu ruuhyankeeru no woodi. ⁴⁵ Ko dun wadi si no windii: «Aaden arano on, dun ko Aadama, hebi ngurndan, o wuuri.»^P Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhyankeejo yedoowo ngurndan. ⁴⁶ Hinaa arano on woni ruuhyankeejo on, kono ko banduyankeejo, ko ko hikkii don kon woni ruuhyankejun dun. ⁴⁷ Neddo arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, neddo dimmo on kapun ko ka kammu iwri. ⁴⁸ Ben be ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ben be ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu. ⁴⁹ Ko wano nanditirden e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰ E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibbe an. Ka bandu ndun e yiyan dan waawaali hebude gebal ka *laamu Alla don, ko don kadi woni ko polata hebataa gebal e ko polataa kon. ⁵¹ Awa e hino, mido wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete, ⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wuttaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, maybe ben immitoo ko bontataa,

onsay enen non en waylete. ⁵³ Onsay bee nduu bandu jolayndu lontiniree ndu jolataa, awa kadi bandu maayayndu ndun lontiniree ndu maayataa. ⁵⁴ Nde ndun bandu jolayndu lontiniraa ndu jolataa, e nde bandu maayayndu ndun lontiniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden modaama e nder polgal.»^q

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»^r

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya. ⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yefufo en polgal immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yidaabe, wonee tabituɓe ɓe dillintaako, burtee beydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon den e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraa kon Gomɗinbe ben Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimbe Alla ben, wadiree onon kadi wano mi yamiriri *mofte wonde Galaasi den non. ² Yo mo kala e mon heɓu ko anniyii, wallini feere beru maral makko ngal ka jallal aranal e nder yontere nden, ɗun ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol ɗun. ³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e ɓe subidon ben dokke mon den, wondude e ɓataake, ɓe naba *Yerusalaam. ⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoyay e maɓɓe.

Fii Eɓɓooje Puulusa den

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii. ⁶ No gasa mi jallidoyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton. ⁷ E ngol laawol doo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono mido tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii. ⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta. ⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi ayɓe ben no duudi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, wadiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on. ¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii mido habbodi mo e musibbe ben.

¹² Telen-ma oo musidɗo an Apoloosi, mi wakkilinii mo fota fii yaadugol e musibbe ben ka mon, hinaa non ɗun woni faale makko on fewndo ɗoo. Kono o yahoyay nde o heɓi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomɗinal ngal, wakkilodon, tiidon. ¹⁴ Ko wadoton woo wadiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibbe an. Hidon andi ko beynguure Astefaana nden adii gomɗinde e nder Akaaya, ɓe woni kadi e kurkanagol yimbe Alla ben. ¹⁶ Awa onon kadi yankinaneen ben yimbe e kala gollidoobe e maɓɓe. ¹⁷ Awa mido weltori arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, ɓay ɓe wadonii lan ko on waawataano wadande lan. ¹⁸ Ko fii ɓe wallintinii wonkii an kin wano ɓe wallintiniri wonkii mon ɗin non. Awa manee sifa ben yimbe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Moftal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e moftal wongal ka suudu maɓɓe ngal, salminii on fota e innde Joomiraado on. ²⁰ Musibbe ben fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. ²² On mo yidaa Joomi on, yo o laato hudaado. Yo Joomi on aru! ²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon. ²⁴ Mido yidi on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musid'fo wi'eteedo Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomdinbe wonbe Akaaya ben fow. ² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedo e on Alla Jom wakkilaare fow, ⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereaji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonbe e nder kala noone tampereaji wakkilaare nde hebirden Alla nden enen tigi. ⁵ Ko fii, ko wano tampereaji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on. ⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fii kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkilinedon, no wawniredon njanpaade tampereaji gooti e di men woni nabude din. ⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko selludo, ko fii meden andi, wano tawdiradon non e tampereaji amen din, ko wano non tawdiradon e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe amen, tampereaji hebudi men din *Aazii di men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen den, haa men tayii hay wuurugol. ⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meden felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo maybe ben. ¹⁰ Ko on jattini men, jattinoyta men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meden tanyinii, o jattinoyay men ¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji di duudube torantoo men din. Ko dun wadi si yimbe duudube jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Hadi o Yilitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla, hara hinaa ko iwri e faamu neddanke, kono ko e sulfu Alla on. ¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E mido tanyinii on faamay dun fota, ¹⁴ wano fuddordon faamude non wonde ko men be mantorton. Onon kadi ko on be men mantorta nande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari mido faalanoo yahude ka mon, fii no hebiron faabo Alla goo kadi. ¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde mido iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diwal Yahuuda. ¹⁷ E nder anniyagol an dun, taw si hara mi miiijitaaki? Kaa hara on sikku den ebbooje an ko ebbooje neddanke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»? ¹⁸ No Alla woniri sellafindeejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o». ¹⁹ Ko fii *Bid'fo Alla on, dun ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko. ²⁰ Fodooje Alla den fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun. ²¹ Ko Alla woni fellintinanoowo en fow wonde hiden humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi subii en, ²² o maandiniri en maande makko nden, dun ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³ Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on hadi mi yilitoo Korenti. ²⁴ Hinaa fii meden laamii on e hoore gomdinal mon ngal, kono ko men gollidooje e mon fii weltaare mon nden, bay hidon tabiti e nder gomdinal ngal.

2

¹ Min tigi mi aadii wota mi yiltitodu ka mon e sokola. ² Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirbe lan sokola ben? ³ Mi windiranii on nii fii wota mi hebir haanube weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Mido joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow. ⁴ Ko e nder annde tiidunde e mettu bernde e gondi tiidufi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnufo

⁵ Si tawii godfo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa wobbe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita). ⁶ Feloore nde burbe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on nedfo. ⁷ Haray jooni hidon haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitudo. ⁸ Awa mi torike on hollugol mo giggol. ⁹ Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hidon doftii ko woni woo. ¹⁰ Ko fii kala mo yaafanidon, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafari, e yeeso *Almasiihu on, ¹¹ fii wota en accu Ibuliisa foola en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

¹² Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii fejningol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditanimmi dambugal. ¹³ Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali fon oo musidfo an wi'eteedo Tiituusa. Onsay mi waynitii be, mi fokkitani Masedonii.

¹⁴ Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii fejningol nokku kala urngol andugol Almasiihu on. ¹⁵ Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonbe mulude ben, hiden wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weebitani mo: ¹⁶ hiden wonani wobbe ben bargol mayde nawrayngol e mayde, hiden wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko nedfo hombo gaynata sifa den golle? ¹⁷ Ko fii men wa'aa wa wobbe, baanorbe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewtirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii Yangantoobe Ahadi Heyri ndin

¹ E hara men fudfitoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wad'angol men dun? ² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami. ³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurudo on, ndu tawata hinaa e hoore alluujee kaaye windaa, kono ko ka berde mon.

⁴ Ko dun woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla. ⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol god'dun menen tigi, wa ko iwrate e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri. ⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantoobe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurnay.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

⁷ Sariya Muusaa windiranoodo kalfe e hoore alluujee kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'iilayankeebe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnoodo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardi e sifa ngun mangu, ⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu

Allaahu on furi mawnude! ⁹ Si tawii ko nawrata en e jaawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewube yeeso Alla kon furi mawnude! ¹⁰ Hiden waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu ebbindiraama e burngu mawnude ngu hande ngun. ¹¹ Si tawii ko feyyata kon hebii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u doo no okki en hoolaare tiidunde. ¹³ En wadirtaa wano Muusaa non, on wadaynoodo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeebe ben yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on. ¹⁴ Kono, e nder miijooji mabbe din, berde mabbe den yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti. ¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni berde mabbe den. ¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka berde mabbe. ¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni don, ko don ndimu ngun woni. ¹⁸ Enen, be geece mun buumaaki ben fow, jalbirbe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hiden e nder wategol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, don ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Looŋe Leydi

¹ Ko don wadi, bay Alla yedii men den golle e nder yurmeende makko nden, maayu bernde hebataa men. ² Men sali kala ko suudii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men boylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men feppinta goonga on kon, don holnay kala bernde nedfanke fii amen yeeso Alla. ³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo mo men waajotoo on no nibbitii, haray ko wonbe mulude ben o nibbitani, ⁴ don ko ben be gomdinaa, be tawata alla nguu jamaanu wuminii miijooji mun, fii wota be yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo bangindo mangu *Almasiihu on, on wondo mbaadi Alla. ⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa. ⁶ Ko fii ko on Alla daaludo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini berde amen den, fii ndayinggol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiibe ngun ngalu, hiden wa'i wa looŋe leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen. ⁸ Men bittiraama nooneeji din fow, kono men muncaaki. Men jifii, kono men tayaaki. ⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men libaa, kono men hayraali. ¹⁰ Meden wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka balli amen, fii no ngurndan Iisaa dan feepira ka balli amen. ¹¹ Ko fii enen wurbe ben soono woo, hiden weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa dan kadi feepira e balli men maayooji din. ¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no hefiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomdini, ko don wadi si mi wowli.»^b Menen kadi bay ko noone gomdinal gootal men mari, meden gomdini, ko don wadi si meden wowlude, ¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintindo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weebitida men e mon yeeso makko. ¹⁵ Ko fii, don fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on burtu hewtude yimbe duudube, fii no yettooje den ka mangu Alla laatora duudufe. ¹⁶ Ko don wadi si maayu bernde hebataa men. Hay si bandu amen ndun polii, kono haray nder amen on no heyditude pande woo pande. ¹⁷ Ko fii oo saa'i satteende e fandufe mun, o rimanay en darja teddufo poomayankeejo burfo oo saa'i satteende. ¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men wadi hakkilaaji

^a 4:6 4.6 Fud. 1.3 ^b 4:13 4.13 Zab. 116.10

amen dɪn e mun, kono ko ko yi'otaako kon men wadɪ hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiden andi wonde, si tawii dɪi togooji dɪ hodufɛn e mun ka leydi dɔo, (e maanaa balli men dɪn), aru e bonneede, haray hiden mari suudu ndu Alla ebbani en, dɪn ko wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juude nedɛanke moyyiniraa. ² Awa kadi e nder dɪn togooji, hiden woytaade fii faale bornagol wonunde kammuyankeere nden, ³ tawa ko en borniibe, hara tawetaake ko en darorbe nii. ⁴ Ko dɪn wadɪ, enen wonbe e nder dɪn togooji, hiden woytaade, hiden sonjii, bay en faalaaka laataade bortiiibe, kono hara ko borniibe, fii no ngurndan dɛn modira mayde nden. ⁵ Awa on Hebulindo en fii nden ebbore ko Alla, on Tolmuɔo Ruuhu mun on e men.

⁶ Awa hiden heewi soono woo wakkilaare. Hiden andi kadi fodde hiden wondi e nduu bandu, haray hiden wodɛndiri e Joomiraado on. ⁷ Ko fii, ko gomɔinal ngal woni en ardaade, hinaa giide dɛn. ⁸ Hiden heewi wakkilaare, ko burɛn faaleede ko seedugol e nduu bandu hoda moggo Joomiraado on. ⁹ Ko dɪn wadɪ, wondufɛn e nduu bandu maa seedufɛn e mayru, himme men dɛn ko welegol Joomiraado on. ¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso jaawirde *Almasiihu on, fii no o jonnitira mo kala njoddi kuude mun dɛ o wadunoo ka aduna, woni ko ko moyyi, woni ko ko boni.

Fii Moyyintingol hakkunde Yimbe ben e Alla

¹¹ Awa, bay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meden dɛabbude no men fellintinira yimbe ben. Alla no andi ko men hombe, awa mido tanyinii onon kadi ka nder berde mon hidon andi men. ¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ben wonbe mantorde ko woni e kene kon edii be mantorde ko woni e bernde kon. ¹³ Si tawii ko men wiliibe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meden selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani. ¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen bee fellitube dɛndoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii. ¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurbe ben wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Mayɔo immintinaa fii mabbe on.

¹⁶ Dun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimbe oo aduna jogorta godɔo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi. ¹⁷ Si tawii godɔo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kidɛi dɪn feyyirii mo, haray piiji dɪn fow wontii kesi. ¹⁸ Dun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyintindo hakkunde men e makko rewruɛ e Almasiihu on. O yedi men menen kadi golle moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko kanko Alla. ¹⁹ Ko fii Alla moyyintinii hakkunde makko e aduna on rewruɛ e Almasiihu on, e baawo joganagol yimbe ben bonnereji mabbe dɪn, o halfinii men menen kadi kongol moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko. ²⁰ Awa ko men be Almasiihu on immini^c wa si tawii Alla no rewruɛ e amen fii waajagol. Awa men jeejii on e innde Almasiihu on: wonee welditube e Alla. ²¹ On mo junuubu alaa e mun, dɪn ko Iisaa Almasiihu on, Alla wadɪi mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewube Alla.

6

¹ Bay ko men gollidoobe, men wakkilinii on wota on jabir sulfu Alla on meere. ² Ko fii himo daali:

^c 5:20 5.20 «Ko men be Almasiihu on immini» no fri «ambassadeurs» e haala Gereeki.

«Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu,
ka jalaande kisiyee mi faabike ma.»^d

Awa mi andinii on ko fewndo d'oo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko jalaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereoji Puulusa d'in

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen den wonu huunde felniinde. ⁴ E kala huunde men banginay ko men kurkantooɓe Alla, e nder ɗaɗɗande buy, e nder tampereoji d'in e ɗakkireede, e nder anndeeji, ⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e gollleeji sattudi e angal d'oyngol e heege. ⁶ Meden feɗɗinira d'un laabal e gandal e muɗal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e giggol ngol alaa faasiqankaaku, ⁷ wondude e daaluyee goongaajo on e bawde Alla den, peewal ngal wona aala amen habirɗo e hiwitorɗo. ⁸ E hoore meden teddinee e meden hoynee, meden wowlee ko boni e meden wowlee ko moyyi. Meden jogoree wa fenooɓe, hara-le ko men wowloobe goonga. ⁹ Men jogoree wa be andaaka fii kala meden andaa, wa wonbe maayude e hin-le meden wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka, ¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meden weltii, wa billiibe hara-le meden alɗinde d'uudube, wa be alaa huunde e hin-le meden mari fow.

¹¹ Ko onon yo be Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meden ɗaɗɗani on berde amen den. ¹² Men faadinanaali on berde amen den, kono ko onon tigi faadinani men berde mon den. ¹³ Awa mido yewtira on wa faybe an: onon kadi wadiranee men wano men wadirani on non, udditanon men berde mon den!

Fii Wodɗitagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondir e be gomɗinaa ben. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre? ¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasiihu on e Ibuliisa?^d E ko gebal hongal gomɗinbe ben e be gomɗinaa ben hawti? ¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji d'in? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuurɗo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoday, mi jinda hakkunde maɓɓe,
mi wona Alla maɓɓe, be wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko d'un wadi si Joomiraado on daali:
«Iwee e hakkunde maɓɓe, seedon,
wota on meemu ko laabaa,
min mi jabboyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba,
onon wonanon mi biɓɓe worɓe e biɓɓe rewɓe.
Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali d'un.»^f

7

¹ Bay non hiden mari wano d'ii fodaariiji, yo yiɓɓe, labbinod'en e kala ko tuuninta bandu ndun e ruuhu on, e hoore timmingol laabal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee be Korenti ben e Weltaare Puulusa nden

² Wernee men ka berde mon, ko fii men fawɗaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto. ³ Hinaa fii felugol on mi wi'iri d'un, ko fii hari mi wi'uno wonde hidon ka berde amen, woni ngurndan, woni mayde. ⁴ Mido mari hoolaare tiidunde e telen-ma mon, mido mari ko mi mantora fii mon fota, mido wakkilinaa fota, mido heewi weltaare e nder d'ii sateendeeji amen fow.

^d 6:2 6.2 Isa. 49.8 ^e 6:15 6.15 Ndee innde Ibuliisa d'oo e haala Gereeki ko «Beliyar». ^e 6:16 6.16 Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27 ^f 6:18 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

⁵ Ko fii gila men hewti Masedonii, men hebaali feere no men fowtora hay seeda, men tampiniraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder. ⁶ Kono Alla, Wakkilinoowo miskinbe ben, o wakkilinirii men ardu Tiituusa ndun. ⁷ Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men faale mon tiidufu on e gondi mon din e cataare mon nden fii an. Dun wadi haa weltaare an nden burti tiidude.

⁸ Hay si tawii mi sokolinirii on batakuru an ndun, mi ninsaa dun jooni, hay si tawii mido ninsunoo. Ko fii mido sutii wonde ndun batakuru ko sokolini on ko haa seeda. ⁹ Fewndo doo mido weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yidiri, bay on hefiraali men bone woo. ¹⁰ Ko dun wadi, sokola mo Alla yidi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde. ¹¹ Awa on yi'ii ko oo sokola mo Alla yidi wadi e mon kon: dun ko wakkilaare, e faale danditagol toone, e ko tikkudon kon, e ko njaldudon fii bone wadaado on, e faale mon moyyo fii yi'itugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnudo on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu. ¹² Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawjiido on, maa fawpaado e mun on, kono ko fii no jogitordon men non feepirana on onon tigi yeeso Alla. ¹³ Ko dun wadi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men burti weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltindon bernde mun. ¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa dun, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga. ¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko doftidon mo kon on fow e noone no tolnirdon mo non kulol e teddungal. ¹⁶ Mido weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

8

Fii no Puulusa Wakkiliniri Mofte den fii Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yedaande *mofte makko den Masedonii, ² e maanaa, noone satteendeeji di be ndarndaa woo, weltaare maabe heewunde nden e billaare maabe tiidunde nden no okkude be feere okkigol no yaajiri. ³ Yeru mbawdi maabe ndin, mido seeditii, be wadii hay toonin mbawdi maabe ndin e hoore anniyee moyyo. ⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo be tawde e faabagol yimbe Alla ben. ⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi be weebitanii Joomi on taho, si be weebitanii men no yaadiri e faale Alla on. ⁶ Ko dun wadi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fudfornoo non. ⁷ Wano tawiri non hidon moyyi e di fow, ka gomdinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali dun fii wadugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol bapaare beya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haqiiqawol. ⁹ Ko fii hidon andi moyyere Iisaa Almasihu Joomi men on, fii kala ko alfunoodo, o waditii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal aldin on. ¹⁰ E hino ko mi miiiji no hawrani on kon: Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii wadugol dun kadi. ¹¹ Awa jooni, jokkee dun haa timma, nabon haa jofoya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadidon on. ¹² Si en okkirii anniyee moyyo, haray dun ko ko jabetee tippude e ko marden kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii bittingol on, weltina beya, kono ko fii yo fotondiral wadu. ¹⁴ Fewndo doo ko ko furtani on kon wondon faaborde baasal beya ngal, fii no kambe kadi be

faabora baasal mon ngal ko furtani be kon. Si wonirii non, fow fotay, ¹⁵ wano windori non:

«Marnoodo buy on wontanii d'un ko hawri,
on marnoodo kadi seeda, huunde njakkiraa d'un.»g

Fii Tiituusa e be o Immindinaa ben

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o wadi e bernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden. ¹⁷ Fii kala non o jabii ebboore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon. ¹⁸ Men immindinii mo e oo musid'fo mo moft'e d'en fow manti fii golle d'e o wadani Kibaaru Moyyo on d'en. ¹⁹ E hoore d'un, ko moft'e d'en todfii mo fii ko wona yaadid'fo amen, e nder ndee moyyere nde tawata meden fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seedintingol anniyeeki amen moyyi d'in. ²⁰ Meden faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfinaa. ²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni dabbude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ben.

²² Men immindinii be e oo musid'fo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabijji buy, on wondo banginirde ko tiidi e ngal doo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden. ²³ Tiituusa non, ko o wondid'fo an e gollidoowo e an fii mon, musibbe be o wondi ben non, ko be moft'e d'en immini, ko be darja *Almasiihu on.^h ²⁴ Awa hollee moft'e d'en fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso mabbe.

9

¹ Nafa alaa mido windana on fii ballal fokkintinanaangal yimbe Alla ben. ² Awa mido andi anniyeeki mon moyyo on fii wallugol, ko fii d'un mi woni mantorde on e yeeso be Masedonii ben, mi wi'a wonde, gila rowani bee ka diiwal Akaaya no hebunii wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilinii yimbe buy okkugol. ³ Mi imminii bee musibbe fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebuniibe fii wallugol wano mi wi'iri non. ⁴ Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e be Masedonii ben men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako. ⁵ Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibbe ben ka be adoyoo mi ka mon, be wona e fii ballal ngal fodudon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniyeeki moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Wadanaandi Aaden Dokko

⁶ Andee wonde : mo sankii seeda ko seeda o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata. ⁷ Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka bernde makko, e baawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidi on okkiroowo weltaare. ⁸ Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no hebiron saa'i kala ko hatonjindon e mun kon fow, e no wadiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita, ⁹ wano windori non wonde:

«O saakitii dokke,
o yedii misikinbe ben,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»i

¹⁰ On Jonnoowo remoowo on awdi, jonnay mo kadi paameteeki ko on paama, o yedoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o beyda battane peewal mon ngal. ¹¹ Ko non alfiniroytedon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina be, d'un adday yettooje Alla. ¹² Ko fii ngal ballal ngal wadudon faaboto yimbe Alla ben, kono kadi beyday yettooje Alla

duudude. ¹³ Bay dee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirdon be ngal, kambe e yimbe ben fow. ¹⁴ Dun, be toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla wadani on nden. ¹⁵ Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko den

¹ Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiido e yeeso mon, e heewufo cuucal fii mon ka wodfitii on. ² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi bangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii mido anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ben sikkube wonde meden wuuriri wa yimbe aduna. ³ Hay si tawii wonii ko men yimbe aduna, men habirtaa wano be aduna ben gerdata non, ⁴ ko fii aalaaji di men habirta din hinaa di oo aduna, kono ko wondudi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay miijooji fenaandeeji din ⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men dahay kala miijo haa ngo doftoo Almasiihu on. ⁶ Si doftaare mon nden timmii, meden hebulanii kadi donkingol kala ko doftaaki.

⁷ Awa ndaaree no piiji din woniri non. Si godfo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko dundoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men. ⁸ E hay si mi mantorii ko burti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabintingol on, hara hinaa fii libugol on, haray mi hersoytaa. ⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on bataake an den. ¹⁰ Ko fii hibe wi'a: «Dee bataake no tiidi no paadi, kono si tawii kanko himo doo, haray himo daati, haalaaji makko din no mehidi.» ¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e baawo mon, ko dun men wadata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men ebbindirtaa hoore amen e wonbe hollitaade ben, kono e nder etitagol mabbe ngol e ebbitagol mabbe ngol kambe tigi, dun hollii ko be njakkiraabe faamu. ¹³ Menen non, men yidaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko dun kadi hewtini men haa ka mon. ¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu on. ¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol golleeji wobbe goo, kono meden mari tama'u wonde si gomdinal mon ngal beydike, men waaway kadi laatinde golle burde mawnude e hakkunde mon, ¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon den, doo yo men mantor ko wadaa kon ka nokkeeli beya. ¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.» ¹⁸ Ko fii wonaa kuljudo hoore mun on jabaa, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waditiibe Sahaabaabe ben

¹ Jooni non, mido tanyinii on waawayno muppanaade lan, mi yewta on haalaaji komoyaagal seeda. Midu felliti on muppanto lan! ² Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, bay mi tananike on gorko gooto, fii weebitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabudo mo andaali gorko. ³ Kono mido huli fota wota on accu miijooji mon din selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telen-ma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin dayniri mo yoyre mun non. ⁴ Ko fii si godfo aru on feppinande fii Iisaajo goo, seedudo e mo men feppinani on on, maa si on hendike

ruuhu goo seedufo e mo hendinodon on, maa *Linjiilak^k goo seedufo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota. ⁵ E hin-le mido felliti, ben «sahaabaabe townitiibe» buraa lan hay huunde. ⁶ Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on dun noone fow e di fow.

⁷ Kaa hara mi wafii junuubu fewndo mi d'uyitii fii bantugol on, wa fewndo ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol on hay huunde? ⁸ Mi ittini *mofte goo fii hebirgol be njoddi fii wallitagol on. ⁹ E hin-le fewndo mi nakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musibbe iwruube Masedonii ben faaboranno ko mi nakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi burtay-le reenaade e dun. ¹⁰ Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol dun e nder diiwal Akaaya ngal fow. ¹¹ Fii hondun non? Hara ko fii mi yidaa on? Alla no andi mido yidi on.

¹² Ko mi woni wafude kon, mi jokkay wafugol dun kadi, fii hafugol ben faalaabe mantorde fotugol e amen. ¹³ Ben ko waditiibe sahaabaabe, golloobe daynoobe, wadinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on. ¹⁴ Kono dun naldinaa, ko fii Ibuliisa tigi ko wadinkinotoodo malaa'ikaajo ndaygu. ¹⁵ Haray juhaa kadi ka golloobe makko ben wadinkinoo golloobe peewal. Kono rawnoode mabbe nden wa'ay wa kuude mabbe den.

Fii Golleeji e Tampereji Puulusa din

¹⁶ Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa dun, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda. ¹⁷ Ko mi woni wowlude koo e nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraado on, kono ko wa komoojo. ¹⁸ Bay duudube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray dun. ¹⁹ Awa, onon marbe faamu ben, on mupnanto no newori komoobe ben! ²⁰ Hidon mupnaade kadi ko kurketedon kon e ko huutortedon kon e ko jattetedon kon e ko jogortedon mawnintinaare kon e hay banteede. ²¹ Meden hersi wi'ugol wonde meden lo'i e telen-ma dii piiji!

Kala ko goddo suusi mantorde, haray min kadi mido suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlirde). ²² Si ko be *Aabiryankeebe? Awa min kadi men. Si ko be *Isra'iilayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men. ²³ Kaa ko be kurkaadi Almasiihu on? Awa mido yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi buri dun! Telen-ma ka golleeji mido buri be, ka kaseede mido buri be, ka piyeede, don kadi mido buri be, soono woo mido weebitanii mayde. ²⁴ Laabi jowi mido hebirde Yahuudiyankeebe ben paatawol cappande nay nakkudun ngol gooto! ²⁵ Laabi tati mido luuboreede bedi, mi fidaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laade wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan pallal gootal e jemma gooto, mido awya. ²⁶ Soonoo woo e nder jinduruuji an din haray mido weebitanii masiibooji din ka maaje, e masiibooji hippotoobe ben, e masiibooji yimbe lepol an ngol, e masiibooji be wonaa Yahuudiyanke ben, e masiibooji din ka ca'e, e masiibooji din ka wulaaji, e masiibooji din ka baharu, e masiibooji wi'itiibe ben ko men musibbe, ²⁷ e ka golle e ka satteende, e jemmaaji di daanaaka, e heege e donka e nakkireede naametee, e jaangol e kolngal!^m ²⁸ E hoore mi wowlaali fii ko heddi e dongal ngal mi rondii pande woo fii aanangol mofte den fow. ²⁹ Si goddo lo'ii, hewtay lan. Si goddo yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo. ³¹ Alla, on wondo Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa. ³² Oo lando Damaasi wi'eteedo Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankooobe ben

^k 11:4 11.4 Dun ko Kibaaru Moyyo on. ^m 11:27 11.27 Maa: «kolndan.»

fii nangugol lan. ³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori be.

12

Fii Feppinaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala d'un nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e feppinande iwrude ka Joomiraado on. ² Wonii nii duubi sappoo e nay mido andi goddo gomdindo *Almasiihu on, nabanoodo ka kammu tatafu,ⁿ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi). ³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nanii konguɗi di sifotaako, di newnanaaka neddo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi). ⁵ Ko sifa on neddo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereaji an d'in. ⁶ Si tawii mido faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota goddo tuuman toonin ko o woni yi'irde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon. ⁷ Sabu dee feppinande mawde de mi feppinanaa, mi hebuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, d'un ko mo Ibuliisa imminoo fii tampingol lan. ⁸ Laabiiji tati mido jeejude Joomiraado on yo o wodɗintinan d'un, ⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden bangata.» Awa mi beyday mantaade fii lo'ereaji an d'in, fii no bawgal Almasiihu on wonira e hoore an. ¹⁰ Ko d'un wadi si mido weltii fii lo'ereaji d'in e hoyreeji d'in e sattendeeji d'in e cukkande den e anndeeji d'in fii Almasiihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'udoo, ko onsay mi woni dolnudo.

Fii Annde nde Puulusa Joganii be Korenti ben nden

¹¹ Mi wa'uno wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, bay ko onon haanuno kuljude lan! Ko fii hay huunde mi seedaa e ben «sahaabaabe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde. ¹² Maandeeji holluɗi fii sahaabaabe ben wadiraama yeeso mon ɗanɗannde tiidunde, d'un ko maandeeji e kuude e kaawakeeji moyyi. ¹³ Ko hondun deya *mofte hebi ko on hebaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella d'on!

¹⁴ Awa e hino, mido faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa d'abbude ko mon kon, kono ko onon tigi, bay hinaa paykoy koy haani marande mawbe mun ben, kono ko mawbe ben haani marande faybe mun ben. ¹⁵ Min mi wonay anniyiido fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiiji mon d'in. Si mi burtii on yidude, e hara giggol mon ngol e telen-ma an d'uytoto? ¹⁶ Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatike neddo yoydo? Kaa mi hendorii on janfa? ¹⁷ Kaa mi rewii e goddo e be mi imminani on ben fii huutorgol on? ¹⁸ Awa, mi wakkilini Tiituusa fii yahugol ka mon, mi immindinii mo e musidoo goo. Enee, taw si hara Tiituusa huutorii on onon fii hebugol goddun? E taw si hara kadi men jokkaali anniyee gooto e ebbooje goote?

¹⁹ No gasa hidon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. Dun fow non, yo yiibe, ko fii tiidingol on. ²⁰ Ko fii mido huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliradon non. Midoo huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e poore e baddi e mawnintinaare e jii boldu woni hakkunde mon. ²¹ Midoo huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii wadunooɗe junuubu duuduɗe, be ronki tuubude ngal angal laabal e jinaa e jii baare nde be wadi nden.

ⁿ 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on goddo mo o woni wowlude fii mun.

13

Fii Hajandɛ Puulusa Sakkitore ɗen

¹ Midɔ yahude ka mon tammun. Kala kongol jaawiroyte kongudɛ seedeɛbe ɗiɗo maa tato. ² Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon ɗimmun, hari mi wowliino ɗun. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton, mi wowlanii ɗun kadi waɗunoobe junuubu ben ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto, ³ ko fii hidɓon ɗaɓɓude seedeɛ wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono mardo bawgal e hakkunde mon. ⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'udɔ, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'ube, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon. ⁵ Awa taskee hoore mon onon tigi fii andugol si hidɓon wuuriri gomɗinal, ndarnditodɓon onon tigi. E on andaa Iisaa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw on woopu ndarnditagol mon ngol. ⁶ Kono midɔ tanyinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol. ⁷ Ko e nder ɗun men torotoo Alla fii wota on waɗu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on waɗu ko moyyi, hay si tawii menen meɗen wa'i wa woopuɓe. ⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi. ⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hidɓon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen ɗin, ko fii no laatoron timmube. ¹⁰ Ko ɗun waɗi si midɔ windande on ɗun si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawdi fii laamagol on ndi Joomiraado on yedimmi ndin fii tiidɗingol on, hara hinaa fii libugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, eɓɓanee wonugol timmube, wakkilindiron, heɓon miijo wooto, wondiron buttu. Dun, Alla Jom giggol e buttu on wonday e mon.

¹² Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomɗinɓe ben fow salminii on. ¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben todfii d'un, hinaa kadi e hay gooto d'un rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, ² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on, ⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men d'in fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non, ⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mid'o nald'i fii koo ko yaawudon yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo. ⁷ Hara-le kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jiiibude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on. ⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwrudo ka kammu feppinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feppinannoo on, yo o malkise. ⁹ Hari men yeetinoke on d'un ado hande, mid'o fillitaade kadi: si goddo feppinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendingon, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni d'abbude, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mid'o d'abbude no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yidan, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feppiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feppinani on hinaa iwrudo e neddanke. ¹² Ko fii min mi hebiraali mo neddanke, awa kadi wonaa neddo jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feppinanimmi mo.

¹³ On naniino fii dee kuude an e saa'iiji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, d'un ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mid'o lanca. ¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mid'o buri goreebe an buy e hakkunde lepol an ngol, ko fii hari mid'o buri be himme tiidudo fii aadaaji baabiraabe amen ben. ¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoodo lan gila ka teege yumma an, d'un ko on Noddirdo lan moyyere mun nden, ¹⁶ o tawno no moyyi ka o feppinanammi Biddo makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto. ¹⁷ Kono e hoore d'un mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiidoogol e adiiibe lan todfeede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto d'un mi yiltitii Damaasi.

¹⁸ Ko duubi tati bawto d'un si mi yahi Yerusalaam fii yiidoogol e Petruusu. Mi woni ka makko don e nder balde sappoo e jowi. ¹⁹ Kono hari d'un fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, d'un ko mijjiraawo Joomi on. ²⁰ E nder koo ko mi woni on windande d'un, e hino Alla no reeni, mi fenaa. ²¹ Bawto d'un mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii. ²² Kono hari mofte Almasiihu wonde e diiwal Yahuuda den yi'aali lan. ²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinoodo be oya tuma, no waajaade e ngal gomdinal ngal o faalanoo lancude. ²⁴ Jooni hibe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay bawto d'un, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa. ² Ko sabu feppinaneede mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru

^a 1:7 1.7 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

Moyyo mo mi feɓɓinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feɓɓinani dɗun burbe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude kon ko meere. ³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo leɓol goo, dɗun ko Tiituusa, oo *Gereekiyankejo, be wi'aano bee o *sunninee. ⁴ Kono waditiibe musibbe men no suudinoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonannde en e Iisaa Almasiihu on e faale maccindingol en. ⁵ Kono men jabanaano be dɗun hay nde wootere, men yankinanaaki be kadi, fii no goonga wondo e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, bee wa'ube wa si ko burbe teddude, ko be wonnoo woo ko seeda hitti e an, bay Allaahu on hinaa dambe ndaarata, ben beydaano huunde e ko mi woni waajaade kon. ⁷ Kono be ndaari be tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii be sunninaaka ben, dɗun ko be wonaa Yahuudiyanke ben, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ben, dɗun ko Yahuudiyankeebe ben. ⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, wadi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyankeebe ben, ko kanko kadi huutorimmi, wadimmi sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben. ⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogoraabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yedaa nden, be tamindiri juude amen jaame den, min e Barnabaasi, fii nabidal amen, fii yo menen men yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben, kambe be yaara ka Yahuudiyankeebe ben. ¹⁰ Be yamiri men kadi anditugol miskibe ben, dɗun ko ko mi hebulanii wadugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniido. ¹² Ko fii, ado yimbe be Yaaquuba immi goo arude, hari o jaamiday e be wonaa Yahuudiyanke ben, kono bay ben arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ben Yahuudiyankeebe gomɗinbe, catii e sunninelgol ben, ¹³ haa dɗun woni sabu beya Yahuudiyankeebe nembii mo kanko Petruusu e ngal faasiqiyagal, haa dɗun poodori hay Barnabaasi, o tawti be e dɗun.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi be alaa yaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e tawnde fow dundoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankejo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwtii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde be wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men be diya leyyi junuubankeji, ¹⁶ kono men faamii wonde godɗo jogortaake feewuɗo sabu doftagol Sariya on, kono ko sabu gomɗingol Iisaa Almasiihu on. Ko dɗun wadi si menen kadi men gomɗinii Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewube sabu gomɗinal ngal gomɗinden Iisaa Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu doftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo sabu doftagol Sariya on.

¹⁷ Si tawii, e nder ko dabbeten jogoreede feewube kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray bangii wonde enen kadi ko en junuubankeebe, taw si dɗun no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o! ¹⁸ Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bonɗo. ¹⁹ E telen-ma Sariya on, ko mi mayɗo ka banje Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on. ²⁰ Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. Dan ngurndan dan mi wuuri jooni ka bandu, mido wuuriri gomɗingol *Bidɗo Alla on, on Yidudɗo lan, itti hoore mun sadaka fii an. ²¹ Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heborta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomɗinal

¹ Ko onon yo be Galaasi njofoobe, ko hombo mbildori on nii, onon bee banginanaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on? ² Jooni ko ɗundoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu waɗugol ko Sariya on yamiri kon hebirdon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomɗingol ko heɗidon kon? ³ E jaa ko nii njofidirdon? E on fudɗor Ruuhu Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare bandu? ⁴ E hara kon ko tampunodon fow wonay meere? Mido tanyinii wonataa meere! ⁵ E hara oo Wondo waɗude ɗii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, ɗun ko on Yedudo on Ruuhu mun on, ko woni ɗi waɗirde ko fii hidon waɗude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidon heɗorde gomɗinal?

⁶ Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal.»^b ⁷ Awa faamee wonde, gomɗinbe ben ko biɓbe Ibraahiima. ⁸ Awa kadi bindi ɗin no wi'i wonde Alla jogitoroyay be wonaa Yahuudiyanke ben feewube sabu gomɗinal ngal, ɗun ko ka Allaahu on adii feɗinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima ɗon, o daali: «Leyyi ɗin fow barkinte sabu maa.»^c ⁹ Ko ɗun waɗi ben gomɗinbe barkindinte e Ibraahiima, on gomɗinnooɗo.

¹⁰ Kala ben hoolorbe Sariya on, haray ko e nder kuddi be woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d ¹¹ E hoore ɗun, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewudo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewudo on wuuriray gomɗinal ngal.»^d ¹² Awa Sariya on hottaaki gomɗinal. Ko fii no windii wonde: «Kala ɗoftiido ɗee yamirooje, o wuuriray ɗe.»^e ¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaado e leggal»,^f ¹⁴ ɗun ko fii no barki Ibraahiima hewtira leyyi ɗin fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomɗinal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musibbe, mido yettude misal e hoore men. Si godɗo aru e wasiyaade, kala ko o wasiyii, hay gooto waawataa firtude ɗun maa beydita godɗun e hoore ɗun. ¹⁶ Kono fodaariiji ɗin ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji ɗin», wa si tawii ko ɗi buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on»,^g ɗunle ko Almasiihu on. ¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya arɗo duubi teemedɗe nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on waɗunoo ndin waawataa firtude maa mehindina ndin fodaari. ¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yediri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu hondun addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben feɗpini Sariya on, kono be rewii e hakkundeejo. ²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto. ²¹ Dun haray Sariya on ko liddiido fodaariiji Alla ɗin? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo. ²² Ko ɗun waɗi si bindi ɗin wi'i fow no soka e ley junuubi, fii no fodaari ndin yediree gomɗinbe ben sabu ko be gomɗini Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomɗinal ngal e Ronugol Fodaariiji ɗin

²³ Ado gomɗinal ngal arude, hari hiden sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomɗinal araynoongal feeɗa. ²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko ardoo en e Almasiihu

b 3:6 3.6 Fud. 15.6 **c** 3:8 3.8 Fud. 12.3, 18.18, 22.18 **d** 3:10 3.10 Yap. 27.26 **d** 3:11 3.11 Hab. 2.4
e 3:12 3.12 Lew. 18.5 **f** 3:13 3.13 Yap. 21.23 **g** 3:16 3.16 Fud. 12.7, 12.15, 24.7

on, fii no jogoreɗen feewuɓe sabu gomɗinal ngal. ²⁵ Bay ngal gomɗinal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on biɓɓe Alla sabu gomɗinal ngal gomɗindon Iisaa Almasiihu on ngal. ²⁷ Onon *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on. ²⁸ Yahuudiyankeejo maa *Gereekiyankeejo, maa maccudo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on. ²⁹ Awa-le si tawii hidon humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronoobe fodaari ndin.

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccudo. Fii kala ko kanko jeyi fow, ² haray hikun e ley kongol ne'ooɓe kun ben e fewjanoobe kun ben, haa e saa'i mo ben makkun happi on timma. ³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wonden fayɓe, hari ko en maccube dɗii mbawdiiji adunayankeeki. ⁴ Kono bay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno Bidɗo makko on, on mo debbo jibini, jibinaado e ley Sariya on, ⁵ fii sottugol ben wonɓe e ley Sariya on fii no jogoreɗen wa biɓɓe. ⁶ Bay ko en biɓɓe, Alla addii ka berɗe men Ruuhu Bidɗo makko on, ɗun ko on Ruuhu wondo ewnaade «Abba» e maana Baaba. ⁷ Dun haray hinaa a maccudo hande kadi, kono ko a bidɗo. Si tawii-le ko a bidɗo, haray ko a ronoowo immorde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii ɓe Galaasi ben

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccube sanamuuji dɗi tawata wonaa godɗun tigi e oo aduna. ⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on ɓe Alla andi, ko honno non yiltitorɗon e dɗii mbawdiiji mehi lo'udɗi? E hara on faalaa ɗe maccindinanaade kadi? ¹⁰ Hidon hittina fii jalaade ɗen e lebbi ɗin e saa'iiji ɗin e duubi ɗin. ¹¹ Midɗo huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musiɓɓe an, wa'ee wa an min, ko fii min midɗo wa'i wa mon, yandi mi jeejii on! Ko fii on bonaaki e an. ¹³ Hidon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi hebiri feere feppinangol on Kibaaru Moyyo on. ¹⁴ Hidon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu jawu an ngun, kono on wadaali ɗun! Ka liddu ɗun, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa Iisaa Almasiihu on tigi. ¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii midɗo seeditanaade on ɗundoo: si no gasaynoo, on ɓorayno gite mon ɗen, wattanon mi. ¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gapo mon?

¹⁷ Awa himme mo ɓe joganii on on hinaa moyyo, ko ɓe faalaabe sortude on e amen, fii no tawtiron ɓe. ¹⁸ No moyyi ka godɗo heba himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si midɗo hakkunde mon tun. ¹⁹ Fayɓe an, midɗo joganii on kadi muuseendi njata haa wa'on wa *Almasiihu on. ²⁰ Midɗo faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii midɗo aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon ɓee faalaabe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon. ²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari biɓɓe ɗiɗo: godɗo on ko mo kordɗo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on. ²³ Mo kordɗo on, ko jibiniraado faale bandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraado fodaari ndin. ²⁴ Dun ko misal nii: rewɓe ben ɗiɗo, ko ahadiiji ɗin ɗiɗi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, biɓɓe mayri ben ko maccube, ɗun ko Haajirata. ²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Aarabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, bay hinde e nder maccangaaku, kayre e biɓɓe mayre on. ²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata. ²⁷ Ko fii no windii:

«Welto yo an mo jibintaa,
 an mo jiidotaako!
 Sowtu weltaare, ewnofaa,
 dʼun ko an mo andaali muuseendi ɲata!
 Ko fii ko biɓbe on wulɗaado

burata dʼuudude edii on debbo wondudo e moodi on.»^h

²⁸ Ko fii, yo musibbe, onon kadi ko on biɓbe fodaari ndin, wano *Issaaqa non.

²⁹ Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on hebiranoodo faale bandu, bittinayno on hebiraado Ruuhu, ko dʼun fewndii kadi jooni. ³⁰ Ko hondun bindi dʼin wi'i? Ko: «Rado kordo on e bidɗo mun on, ko fii bidɗo kordo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini on.»ⁱ ³¹ Ko wano non yo musibbe, hinaa en biɓbe kordo on, kono ko en ɓe debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wadi si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabitube, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko dʼun wadi, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde. ³ Awa mi fellintinanay kala nedɗo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jokkude Sariya on fow. ⁴ Onon ɓee wonbe dʼabbude no jogitoree feewube ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on wodɗondirii e moyyere Alla nden. ⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewube yeeso Alla sabu gomɗinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u. ⁶ Ko fii, ko hitti e wonbe e Iisaa Almasiihu on ɓen kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomɗinal feɲpiniroowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa hadi on doftagol goonga on? ⁸ Awa nden fewjoore dʼon hinaa e Noddudo on on iwri. ⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jiibaado. ¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare dʼoo e fee Joomiraado on wonde, on miijotaako godɗun goo. Kono on wondo jiiɓude on, dʼun non ko wondo woo, o rondoyto ɲaawoore nden. ¹¹ E min non yo musibbe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun no humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindiraangal accii wonangol yimbe ɓen peggal. ¹² Yo ɓen wonbe sonjude on ɓujito haa dʼaata!

Fii Wuurirgol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleede Bandu

¹³ Musibbe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on ɓaaror ngun ndimankaaku mon fii wadugol mbeleede bandu, kono kurkondirane e nder giggol. ¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidiri jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^j ¹⁵ Kono si on ɲatindirii, on seekindirii wa kulle dʼen, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko dʼun si mi wi'ay on: wuuriire Ruuhu Allaahu on, dʼun on jukkataa himmeeji bandu. ¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko di lurrudi kanji didi, fii wota on wadu ko faaladon woo. ¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wondon. ¹⁹ Ko fii mbeleede bandu dʼen no waalii e kene, dʼen-le ko jinaa e angal laabal e jiibaare ²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde ²¹ e ngapanendi e

mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Midfo hadfude on, wano mi hadfirnoo on non wonde, ben wuurirbe nii heboytaa gebal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e mupal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal ²³ e newaare e waawugol hoore mun. Sariya hadaali sifa dɛn piiji. ²⁴ Wonbe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun. ²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniido on wuurirden, haray yaaden kadi e Ruuhu on. ²⁶ Wota en wonu mawnintiniibe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musibbe, si godfo e mon aru e wadugol bonnere, haray onon, be Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenodon, fii wota onon kadi on jarribe.

² Rondondiranee anndeeji mon dɛn. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on. ³ On mo no sikki ko o godfun, hara-le hinaa o huunde, haray o dɛy nitike kanko tigi. ⁴ Mo kala yo tasko kuude mun dɛn tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e beya, dɛn o anday no o mantora, ⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaado janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wondo mo jannude on.

⁷ Wota on dɛy nito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko godfo sanki ko dɛn o wa'ata.

⁸ Mo sankii mbeleede bandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankudo faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan. ⁹ Wota en haabu wadugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanudo si maayu bernde hebaali en. ¹⁰ Ko dɛn wadi, fewndo ka weebani en dɛn, wadanen yimbe ben fow ko moyyi, tentinii musibbe men ben ka gomdinal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani dɛi mi windirani on jungo an ngon dɛn. ¹² Kala ben faalaabe wadude ko welata yimbe ben kon, be karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota be tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on. ¹³ Ko fii hay kambe sunninaabe ben tigi be jokkataa Sariya on, kono ko be faalirtee yo on sunnine, ko fii no be mantora e hoore mon. ¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on. ¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heydɛntini en kon hitti. ¹⁶ Yo buttu e yurmeende wonan kala jokkudo ndee yamiroore, hay e *Isra'iila mo Alla. ¹⁷ Ka heddi dɛo, wota hay gooto tampinan, ko fii battaate Iisaa dɛn no ka bandu an. ¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon, yo musibbe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE EFEESI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral maɓbe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi. ² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbindo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on. ⁴ Ko sabu makko Allaahu on subori en ko adii fudfoode aduna on, fii no woniren laabube, be aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol ⁵ o muuyanno en wonugol be makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder ebboore makko moyyere nden, ⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yefiri en yidaado makko on. ⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraden yiyan makko dan, ko dan hebirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko, ⁸ mo Alla wadiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni. ⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o ebbirnoo Iisaa Almasiihu on on, ¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, wada di ley yeesoojo gooto, dun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirbe e Almasiihu on ben, en subaama fii wonugol be makko e nder muuyiraneede ebboore on Timminiroowo kala huunde no yaadiri e anniye faale makko on, ¹² fii no menen bee attiibe tanyinorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun. ¹³ Onon kadi hidon e makko, bay on nanii daaluyee goongaajo on, dun ko kibaaru hisindo on on. Onon kadi on gomdinii, awa kadi Alla wadiri *Ruuhu Seniido on maande e mon, dun ko on mo fदानon. ¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa pande cottudi ben be Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani be Efeesi ben

¹⁵ Ko dun wadi si min kadi, bay mi nanii fii ko gomdinon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol, ¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an din, ¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, dun ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wondudo e faamu e feppinaneede, fii no andiron mo, ¹⁸ e yo o hentin giide berde mon den, fii no andiron on tama'u mo o noddi on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ben, ¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen bee gomdinbe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko den ²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben, o jodfiniri mo ka sengo makko naamo ka kammuuli. ²¹ O wadi mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiido hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on. ²² O wadi fow e ley koyde makko, o todfii mo kadi Hooreejo Toowudo fii *moftal ngal. ²³ Ko ngal moftal woni bandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereeeji mon dfin e junuubaaji mon dfin, ² di wuurunodon e mun, fewndo jokkunodon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji dfin. Ko ruuhu on lando woni gollude e ben yeddufe jooni. ³ En fow kadi hiden tawdanoo e maβbe, hari hiden jokkunoo himmeeji bandu, hiden jokkunoo faaleeji bandu men ndun e miijooji men dfin, hari ko en mbaadi faybe handunoobe e tikkere wa beya.

⁴ Kono Alla ko Heewudo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yidi en ngol, ⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen be tawata maayiino sabu bonnereeeji men dfin: ko sulfu makko on dandiradon. ⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodfindinii en e makko ka kammuuli, ⁷ fii no o feppinira ka jamaanuujii aroyaydi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yediraaden Iisaa Almasiihu on. ⁸ Ko sulfu on dandiradon sabu gomdinal ngal, dfin non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla. ⁹ Hinaa sabu kuude dfin few fii wota gooto mawnintino. ¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaden fii no wadiren kuude moyye, de kanko Alla o eβbunoo gila law.

Fii no Wodditiiβe ben e Badiiβe ben Wadiraα Gooto

¹¹ Awa, onon bee be wonaa Yahuudiyanke e lepol, be *Yahuudiyankeβe wi'ube no sunninaa jogitori wa be sunninaaka, hara kambe non, ko be sunninaa ka bandu kon, ko ko wadiraα juude neddanke, anditee wonde: ¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananbe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, be aldaa e tama'u, be alaa Alla e oo aduna. ¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodditinoobe ben on wontii badiiβe rewrude e yiiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni buttu men on, on wadudo didoobe ben gooto, on libirdo maadi ngayngu heedunoondi be ndin okkitirgol bandu makko ndun. ¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun dfin e farillaaji mun dfin fii yo o sincir ben dido aaden gooto keso humondirdo e makko. Ko nii o woni tabintinirde buttu, ¹⁶ o moyyintina hakkunde maβbe e Alla, kambe dido be wona bandu wooturu rewrude e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal. ¹⁷ O ari, o waajii on onon wodditinoobe ben buttu, o waajii battiiβe kadi ben buttu, ¹⁸ ko fii rewrude e makko en fow hiden mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko dfin wadi, hinaa on jananbe hande kadi, maa tunarankeβe, kono ko on jeydufe e yimbe Alla ben, tawdaabe e suudu Alla ndun, ²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ben e annabaabe ben, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka sobbundu. ²¹ Ko e makko kala mahoodi yubbindiraandi no moyyiri bantorta, wona nokkuure hormorde fii Joomiraado on. ²² Onon kadi, hidon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hodiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Feppiniri Gundoo Alla on

¹ Sabu dfin, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, ² mido tanyinii, on nanii fii dee golle moyyere Alla, de mi halfinaa fii mon. ³ Ko feppinaneede mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder kongudi seedaaji. ⁴ E nder jangugol di, on waaway faamude hakkil ki mi hebi e telen-ma gundoo *Almasiihu on. ⁵ On gundoo feppinananooka bii neddanke'en e diya jamaanuujii, wano Ruuhu Alla on feppinirani non jooni sahaabaabe makko laabuβe ben e annabaabe ben ⁶ wonde: be wonaa Yahuudiyanke ben no kafidi e Yahuudiyankeβe ben ndondi wootiri, be bandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yediraa bawgal doole makko den. ⁸ Ko min, oo burdo hayfude e hakkunde yimbe Alla ben fow yedaa ndee moyyere: dun ko yottingol e be wonaa Yahuudiyanke ben Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngu alaa kattudi ngun, ⁹ e fejningol fensita no Alla, on Tagudo kala huunde, laatnirta ebboore gundoore mun suudinoonde gila law nden. ¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuuji din e bawde den ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal, ¹¹ hara ko no yaadiri e ebboore makko poomayankeere nde o laatniri Iisaa Almasiihu Joomi men on, ¹² on mo hebirden hettaare fii no badoren Alla e nder hoolaare sabu gomdinal men ngal. ¹³ Awa kadi mido torii on wota maayu bernde hebu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko dun woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko dun wadi si mi jiccii yeeso Baabaajo on, ¹⁵ on mo beynguureeji wondi ka kammu e ka leydi din fow inniraa, ¹⁶ fii yo o yedu on, immorde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidniredon ka berde mon bawgal Ruuhu makko on. ¹⁷ Yo Almasiihu on hodir ka berde mon gomdinal mon ngal, yo on tute kadi jiiibinedon e nder giggol, ¹⁸ fii no onon e yimbe Alla ben fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on, ¹⁹ e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow. ²⁰ Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi wadude buri ko toriden mo kon maa ko miijiden kon haa feyyita, ²¹ ko kanko mangural wonani ka moftal immorde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuuji din fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

¹ Awa, mi wakkilini on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaadudan e noddaandu ndu noddadon ndun, ² e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Mujjondirane e nder giggol. ³ Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yedata, e nder buttu yubbindirdo on on. ⁴ On fow on hebii Ruuhu gooto, on laatike bandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto mo noddiradon fewndo noddadon on. ⁵ Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomdinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere, ⁶ e Alla gooto woodi, dun ko on Baabaajo fow, on Wondo dow fow e hakkunde fow e di fow.

⁷ Kono mo kala e men yedaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yedi en ngal. ⁸ Ko dun wadi si no wi'aa:

«O yawii ka asama,
o nabori maccube,
o wadani yimbe ben dokke.»^a

⁹ (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli burdi luggude ka leydi? ¹⁰ On non Tippido, ko on yawi e dow kammuuli din fow, fii hebbingol kala huunde.) ¹¹ Ko kanko yedi wobbe wonugol sahaabaabe, wobbe ben wonugol annabaabe, wobbe ben fejninoobe Kibaaru Moyyo on, wobbe ben aynooobe e jannooobe, ¹² fii hebulingol yimbe Alla ben fii gollleeji kurkagol ngol e fii tiidingol bandu Almasiihu on^b ¹³ haa en fow yubbondiren e nder gomdinal ngal e andugol *Biddo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

a 4:8 4.8 Zab. 68.19 b 4:12 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

¹⁴ Dun, hande kadi en wontataa faybe yiilindirteebe, ruynirteebe kala noone janndeeji di yimbe ebbiri yoyre e kuude mabbe daynooje. ¹⁵ Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wondo hoore, d'un ko Almasiihu on. ¹⁶ Ko sabu makko tere *moftal wongal bandu makko ndun fottiri tiidi, humondiri moyya ka jokke, de ndu woni e mun. Ko d'un wadi, nde teral kala wadiri no haanirani d'un non, bandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kid'dan dan e Ngurndan Kesan dan

¹⁷ Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa be gomdinaa ben, ben jokku be miijooji mun mehi. ¹⁸ Miijooji mabbe din ko nibbitudi, ko be jananbe e ngurndan Alla dan, sabu majjere mabbe nden e yoorere mabbe bernde nden. ¹⁹ Be alaa leebol liimanaaku few, be jokkii jiibaare, fii wadugol kala ko laabaa ko yubbondiri e himme.

²⁰ Kono onon, hinaa non andirdon Almasiihu on. ²¹ Bay pellet on nanii fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wondo e makko on, ²² haray hidon haani bortaade jikku mon feyyudo on e tagudi mon hindi ndin, d'un ko on tuuniroowo on himmeeji faljinooji, ²³ accon ruuhuuji mon din e hakkilaaji mon din heydintinee, ²⁴ bornodon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laabal ko rimata goonga.

²⁵ Ko d'un wadi ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan dimmo mun on goonga, ko fii ko en tere de bandu wooturu. ²⁶ Si on aru seytinde, wota on wadu junuubu, haray wota naange ngen mutu hidon tikki. ²⁷ Wota on jonnu Ibuliisa yolnde. ²⁸ Wujjaynoodo woo wota wuju han kadi, kono yo o gollir juude makko den e nder nundal, o wada god'dun ko nafi, o okkora hatonjindo. ²⁹ Wota on accu kongol barminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee kongudi moyyinaydi tun, addaydi nafa, wallaydi beya mawnugol ka nder gomdinal, d'un di waday ko moyyi e hefotoobe on ben. ³⁰ Wota on aanin Ruuhu Alla *Seniido on, on mo maandiniradon fii ndee palaande cottudi wonkii. ³¹ Yo kala metteede e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon. ³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafari on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee pemboobe Alla wa faybe yid'aabe, ² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yidiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeeje Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laabal maa himme maandine toode e hakkunde mon, bay d'ii piiji haananaa yimbe Alla ben. ⁴ Wota haalaaji bondi maa di aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, d'un hinaa ko haani, kono yo Alla yette. ⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laabaa maa himmudo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa gebal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto daynir on haalaaji mehi, bay ko fii d'un tikkere Alla nden ardata e hoore murtube ben. ⁷ Awa wota on kafidu e mabbe gebal woo. ⁸ Hari ko on nibe, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuriiree wa faybe ndaygu ngun, ⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga. ¹⁰ Awa hakkilane e ko welata Joomiraado on kon. ¹¹ Wota on humondir e kuude meereeje woo de nibe, kono fejninee fii majje. ¹² Ko fii ko ben yimbe wadata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol. ¹³ Kono kala ko fejni ka ndaygu, yaltitay, ¹⁴ ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko d'un wadi si no wi'aa:

«Finu, yo an daaniido,

immo e hakkunde maybe ben,
Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

¹⁵ Awa wattanee yiila e ngurndan mon dan, hara on wuuriraali wa komoobe ben, kono ko wa jooma-faamu'en. ¹⁶ Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii jalaade den ko bonde. ¹⁷ Ko dun wadi, wota on wonu faada-hakkilbe, kono faamee ko hondun woni faale Joomiraado on. ¹⁸ Wota on yaru haa mandilon, dun ko boylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on. ¹⁹ Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka berde mon, ²⁰ saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Duhiiɓe e Sonnaabe mun

²¹ Doftondiree e dow teddingol Almasiihu on.

²² Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on. ²³ Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoore^d *moftal ngal, ngal-le ko bandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal. ²⁴ Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ben kadi yankinoran non moodi mun e di fow.

²⁵ Onon kadi, yo duhiibe, mo kala e mon yo yidfu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yidiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore makko fii maggal. ²⁶ O wadiri dun fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *labbinirgol ngal lootirgol ndiyan e daaluyee on, ²⁷ fii feppinoygol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e pudagol e huunde ko nandi e dun, kono hara ko laabungal, ngal aldaa e ella. ²⁸ Wano non kadi, duhiibe ben haani yidirda sonnaabe mun ben wa balli mabbe din tigi. Kala on yidufu sonnaajo mun on, haray no yiditii kapun tigi. ²⁹ Ko fii hay gooto apataa bandu mun ndun, kono o pamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on wadirani *moftal ngal non. ³⁰ Ko fii ko en tere bandu makko.

³¹ «Ko dun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dido be wona gooto.»^d

³² On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni ebbindirde dun. ³³ Ko heddi kon, yo mo kala e mon yidir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

6

Fii Fayɓe e Mawɓe mun

¹ Onon kadi fayɓe, doftee mawɓe mon ben sabu Joomiraado on, ko fii dun ko ko feewi. ² Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari, ³ fii no ontigi malira, o heba duubi buy ka hoore leydi.

⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin berde fayɓe mon ben, kono ne'iree be waajagol be, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeyɗo dun

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, doftee jeyɓe on jeyal adunayankewal ben e nder kulol e teddungal, e hoore bernde laabunde, wano doftordon *Almasiihu on non. ⁶ Dun non, hara hinaa e gite mabbe tun, maa wano welirta yimbe ben non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, wadiroobe faale Alla on berde mun den fow. ⁷ Golliranon be anniye moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimbe ben, ⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoboyay mo embere moyyi di o wadi din.

^c 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^d 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^e 5:31 5.31 Fud. 2.24 ^e 6:2 6.2 Egg. 20.12

⁹ Onon non kadi, yo rimbe, wadiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ben, reenodon e kambugol, e nder andugol wonde Jeydo be on e Jeydo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gidfaale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwrudī ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoree Joomiraado on e bawgal makko tiidungal ngal. ¹¹ Bornodon aalaaji Alla dīn fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa den. ¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e bandu e yiiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji dīn e mbawdiiji dīn e laamuuji oo aduna wondo e nder nibe e mbawdiiji ruuhuuyankeeji bondi dīn ka kammuuli. ¹³ Ko dūn wadi si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla dīn fow, fii no waawiron dartorde tuma jalaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita bawto wadugol fow.

¹⁴ Awa daree catodon. Yo goonga on wonu dattol keeci mon dīn, peewal ngal wona dolokke mon hiwitoro on. ¹⁵ Yo pade mon den wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yedoowo buttu on. ¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomdinal ngal wa hiwitorgo, ngo waawoton dānninirde ndagaaje yiite Ibuliisa den fow. ¹⁷ Hippodon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogodon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on. ¹⁸ Saa'i kala torodon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landodon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon dīn fii dūn, duumodon e dūn fota, toranodon yimbe Alla ben fow.

¹⁹ Toranodon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yede kongudi fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal. ²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaado e nder jolokooje. Toranodon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmi non.

Fii Salminaango ngon ka Rawnorde

²¹ Tikiiki, oo musidfo men yidfaado, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraado on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni wadude kon. ²² Ko wadi si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berde mon den.

²³ Yo buttu e giggol yede musibbe ben, wondude e gomdinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. ²⁴ Yo moyyere wonan kala yidirdo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen d'ii kurkaadi Iisaa Almasiihu on, haa e yimbe Alla humondirbe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotoobe *moftal ngal e wallitotoobe ngal ben.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

³ Mido jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon. ⁴ Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta, ⁵ sabu ko kafidudon e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila pande mi hewti ka mon haa hande. ⁶ Mido felliti, Alla, on Fud'diido kuugal moyyal e mon, jokkay timmingol d'un haa pande ardu Iisaa Almasiihu on.

⁷ No haani ka mi miijorana on nii, ko fii mido wadi on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi sokaa kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqinqina mo. ⁸ Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde mido yidi on on fow wano Iisaa Almasiihu on yidiri on non.

⁹ Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo. ¹⁰ Dun, on waaway taskaade, anda ko furi moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki pande ardu *Almasiihu on, ¹¹ heewube kuude feewude iwruude e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

¹² Mi faalaa yo on andu, yo musibbe an, ko hebunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora. ¹³ Ko d'un wadi, gila e bee suufaabe lando on, haa nabani hen fow, bangii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa. ¹⁴ E nder ko mi sokaa kon, burbe ben e musibbe ben burtii hoolaade Joomiraado on, be beydi suusude fii feppingol daaluyee Alla on e baawo kulol.

¹⁵ Ko goonga, wobbe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono wobbe ben ko e hoore anniyee moyyo woni wadirde d'un. ¹⁶ Ben non no wadirde d'un giggol, e hoore andugol wonde mi wadaama haqinqinoowo Kibaaru Moyyo on. ¹⁷ E hin-le, ben wonbe banginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeji mabbe din hinaa laabudi, hibe miiiji beyditude satteende e hoore ko mi sokaa kon.

¹⁸ No wa'i woo ko seeda hitti. Woni ko e anniyeeji moyyi maa si ko e anniyeeji bondi, min mi weltike, mi weltoto kadi, bay fii Almasiihu on waajaama. ¹⁹ Ko fii mido andi, d'un wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla din e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on. ²⁰ Faale an tiidudo on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila doo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiidunde, woni non ko e nder ngurndan an dan, woni ko e nder mayde an nden. ²¹ Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an dan, mayde nden ko tono e an. ²² Kono si mido wuuri e oo aduna, d'un mi waaway gollude golle nafooje. Ko hondun mi haani subaade? Mi andaa! ²³ Ko fii mido poodeede e cende den didii non. Mido mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko d'un furi moyyude. ²⁴ Kono ko si mido wuuri furi wondande on e nafa. ²⁵ Ko fii mido andi, mido felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fii bantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomdinal. ²⁶ Dun, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yiltitoyii ka mon. ²⁷ Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali,

yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hidon tabiti e miijo wooto, tippiranon gomdinal Kibaaru Moyyo on e nder anniyee gooto, ²⁸ hara on jabaali hulbinireede huunde immorde e aybe ben. Dun wonanay be maande halkagol mabbe ngol, kono onon dun wonana on maande kisiyee mon on, dun ko immorde e Alla. ²⁹ Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomdingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi. ³⁰ Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nemingol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

¹ Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jukkere endan e nder Ruuhu Allaahu on, ² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniyee gooto. ³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa burbe on. ⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata dun kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi. ⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

- ⁶ Dun ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,
kono o habbitaaki fotugol e Alla,
⁷ kono o tippini hoore makko,
o yetti mbaadi maccudo
e hoore nandintinagol e neddfanke.
Bawto tawdegol e noone neddfanke,
⁸ o jippini hoore makko,
o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.
⁹ Ko dun wadi si Alla towni mo
ka buri toowude ton,
o yedi mo innde burnde mawnude inde den fow,
¹⁰ fii kala ko tagaa
ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi
yo jicco e innde Iisaa,
¹¹ e yo kala denngal qirrito
wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraado
ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Koode

¹² Jooni non, yo yibbe an, nde tawnoo hidon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an tun, kono yo burtu e baawo an. ¹³ Ko fii ko Alla woni wadude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e ebboore makko moyyere nden.

¹⁴ Wadiree fow e baawo dukugol e yeddondiro, ¹⁵ fii no laatoron laabu be felnaaki, e no woniron faybe Alla be felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu boylingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa koode e oo aduna, ¹⁶ jogiibe daaluyee ngurndan dan. Dun, on wonanoyay lan be mi mantorta pande ardu *Almasiihu on, dun haray wonanii lan seedee ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteedo Joomiraado on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomdinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow. ¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafruuditu

¹⁹ Midó tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neebaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu dín kibaaruuji dí mi hebirta on. ²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee. ²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni dabbude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on. ²² Kono hidon andi ko honno Timotee banginiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun. ²³ Awa, midó tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heboytammi kon woo. ²⁴ Awa kadi midó hoolori Joomiraado on, wonde min tigi mi yahay ko neebaa.

²⁵ Midó tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidó an, wondidó an e golle e tippiro, wi'eteedo Epafruuditu, mo nelunodon e an, jonnordon piiji dí mi handi. ²⁶ Himo wuldaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidon fii nawnaare makko nden kon. ²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi hebu sokola e hoore sokola. ²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on weltor yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on duytora. ²⁹ Jabbee mo e innde Joomiraado on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ben yimbe. ³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weebitunoo ngurndan makko dan, fii gollangol lan golle de onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqqiawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibbe an, weltoree Joomiraado on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii dun ko ko dandata on. ² Awa reenee e dawaadi dín, reenodon e golloobe bonbe ben, reenodon e barajeliibe ben.^a ³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ben ko enen, enen bee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen bee mantorbe Iisaa Almasiihu on, enen bee be hooloraa bandu mun. ⁴ E hin-le min kadi, midó waawunoo fawude hoolaare an nden e bandu an ndun.

Si tawii godó no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e bandu mun, min kadi midó waawi ko buri dun. ⁵ Ko fii mi sunninano ka palaande jeetatabere. Ko mi jibinannde *Isra'iila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiiyan *Aabiryanke tigi. Fii telenma ka teddingol Sariya Muusaa on, midó tawdanoo e *Fariisiyaabe ben. ⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotono gomdinbe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tono kon, mi jogori dun wa meere sabu *Almasiihu on. ⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder ebbindirgol dun e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji dín fow, mi jogori dí fow wa tuude, fii no mi hebira Almasiihu on, ⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuude an den maa sabu doftagol Sariya Muusaa on wadi si ko mi feewudo, kono ko sabu gomdingol Almasiihu on wadi si ko mi feewudo, dun ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomdinal. ¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tampereeeji makko dín, mi wa'a wa makko ka mayde makko, ¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebi ko mi faandanii kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono midó jokki yaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun. ¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike dun taho. Kono midó wadi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodfanoo ko woni yeeso kon.

^a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannoobe wondema ko sunninelog kisiyee heborta.

¹⁴ Midó dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruude e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomdinal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbe goo hidon mari miijooji luutondirdi e dundoo, haray Alla banginanay on fii nden tobberé d'on. ¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa d'oo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee pemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non. ¹⁸ No woodi duudube wonirbe ngayngu *leggal altindiraangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on d'un soono woo. Jooni kadi, midó wowlude d'un e hoore midó wulla. ¹⁹ Sakkitoode mabbe nden ko halkagol, ko deedi mabbe d'in woni alla mabbe on, hibe wadi darja mabbe on ka hersinta be, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun be miijotoo. ²⁰ Enen, ko en jeyaabe ka aljanna ka Dandoowo mo habbord'en hawjere on iwata ton, d'un ko Iisaa Almasiihu Joomi on, ²¹ on wayliroyoowo balli men lo'ufi d'in bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina di e bandu makko darjundu ndun.

4

¹ Ko d'un wadi, yo musibbe an yidaabe, be mi wuldaa fota, onon be tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, jiiɓon e Joomiraado on, yo yiɓbe an.

Fii Yamirooje e Wakkilande

² Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo be wadu sabu Joomiraado on be nantondira. ³ An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol bee rewbe wallube lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e beya be mi gollidata fow, be tawata inde mun no windii ka deftere ngurndan.

⁴ Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraado on, midó fillitaade kadi, weltee! ⁵ Yo yimbe ben fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraado on ko Badiido. ⁶ Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weebitiranee Alla faaleeji mon d'in toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo. ⁷ Dun, buttu ngu Alla yedata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway berde mon den e miijooji mon d'in e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko heddi kon, yo musibbe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko buri moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo d'un wonan miijo mon ngon keyee. ⁹ Awa, ko andirdon mi kon, e ko hebirdon mi kon, e ko nanudon midó wowla kon, e ko yi'ufon midó wada kon, wadee d'un. Dun, Alla Jom buttu on woday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani be Filipii ben

¹⁰ Midó weltanii Joomiraado on fota, sabu ko wurnitufon nafa mon fii an kon. Hari hidon wondi e on nafa, kono hari feere nden no ɓakkiri on. ¹¹ Wonaa fii midó ɓakkiraa wadi si mi wowli d'un, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non. ¹² Midó waawi wuurude e nder billaare, wano tawiri non kadi midó waawi wuurude e nder maral. E di fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarande maa e heege, woni e nder maral maa e ɓakkireede. ¹³ Mi waawii fow sabu on Tiidindo lan. ¹⁴ Kono on wadii ko moyyi tawdegol mon e tampereaji an d'in.

¹⁵ Onon be Filipii ben tigi hidon andi, ka fufdoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, bay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraali e an ka banje jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal. ¹⁶ Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno buri nde wootere ko mi handi e mun. ¹⁷ Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo d'abbude, kono ko mi woni d'abbude ko yo tono golle mon den beydo. ¹⁸ Mi hendike ko neldufon mi kon e juude Epafruuditu. Jooni mi hebii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jabi, hara ko waalaniido mo. ¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on

sabu Iisaa Almasiihu on, o okay on kala ko handufon. ²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirdo e Iisaa Almasiihu on. Musibbe be mi wondi ben salminii on. ²² Yimbe Alla ben fow salminii on, tentinii bee jeyaabe e nduu suudu oo lando mawdo Roomu on. ²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e berde mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE KOLOOSI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musid'fo men wi'eteedo Timotee, ² haa e mon onon, bee musif'be amen humondir'be e *Almasiihu on, gom'din'be won'be Koloosi, sella-findee'be. Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meden duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon. ⁴ Ko fii men nanii fii ko gom'dindon Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol, ⁵ sabu tama'u mo maranadon on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, d'un ko Kibaaru Moyyo ⁶ hewtudo ka mon on. Ko wano o woni wad'irde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni wad'irde batte e hakkunde mon gila pande nanudon andudon moyyere Alla nden e nder goonga on, ⁷ bawto Epafaraasi, oo gid'o amen e gollidoowo e amen, hewtinde on d'ii janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telen-ma Almasiihu on, ⁸ awa kadi o b'anginanii men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on wad'i e mon ngol. ⁹ Ko d'un wad'i, menen kadi, gila pande men humpitii d'un, meden duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwru'dun e Ruuhu Allaahu on, ¹⁰ fii no wuuriron noone no hawrirani Joomiraado on, e no welira mo e kala noone, ngurnd'an mon dan rima kala noone kuude moyye, beydodon e andugol Alla, ¹¹ bawgal mangu makko ngun tiid'ina on e kala huunde, fii no woniron n'ap'niibe e mup'niibe, ¹² e hoore hidon jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnudo on hebugol gebal ka ndondi ndi o marani gom'din'be ben ka laamateeri ndaygu, ¹³ on Jattindo en mbawdi nibe den,^a o addii en ka laamateeri Bid'fo makko yidaado on, ¹⁴ on mo hebirden cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on Bid'fo woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa. ¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, d'un ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e baw'de, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa. ¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri. ¹⁸ Ko kanko woni hoore bandu ndun, d'un ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fud'foode nden, e adaado immintineede e hakkunde maybe ben, fii no o wonira Arano e d'i fow. ¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on, ²⁰ e moyyintinirgol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder wad'ugol buttu rewru'de e yiiyan makko hibbaad'an dan ka hoore *leggal makko altindiraangal.

²¹ Onon kadi, bee wod'fitinoobe Alla e ay'be makko sabu mii'jooji mon d'in e kuude mon bonde den, ²² jooni non ko mayde bandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laabube, be aldaa e ella e be felnaaki, ²³ kono non, ko si tawii hidon duumii e gom'dinal ngal, hidon tabintinaa, niibinaa e maggal, hara on wod'ditaaki tama'u mo hebirdon Kibaaru Moyyo mo nanudon on. On Kibaaru feppinanaado kala tagaado ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

^a 1:13 1.13 «Mbawdi nibe den» d'un ko doole bone on.

²⁴ Jooni mido weltii e nder tampereaji an dɛn fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii bandu an ndun ko ɲakkunoo e tampereaji Almasiihu on, fii bandu makko ndun, ndun-le ko moftal ngal. ²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feppinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow, ²⁶ dɛn ko on gundoo neebunoodo suudaade e nder jamaanuuji dɛn fow, kono jooni o feppinanaama laabube makko ben, ²⁷ ben be Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyyi dɛn fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko dɛn woni tama'u mangu ngun. ²⁸ Ko on men woni feppinde fii mun e nder hajagol, janna kala neddo e dow faamu timmungu, fii no kala neddo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on. ²⁹ Ko dɛn mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wonde gollude e an no tiidiri dɛn.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e bee be Laa'udiisa e be yi'aali lan haa hande ben. ² Dun ko fii no berde mabbe dɛn wakkilora, e no be tamondirira e nder giggol, be heba kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, dɛn ko *Almasiihu on tigi, ³ on mo ngaluuji faamu ngun e gandal ngal fow suudii e mun. ⁴ Ko mi wi'iri dɛn, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereeji weldi. ⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e bandu, kono haray mido wondi e mon ka bernde, mido weltori yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiideendi gomɗinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Hebirgol Almasiihu on Ngurndan Heewuɗan

⁶ Nde tawnoo on jabii Iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duumee e humagol e makko. ⁷ Iree dadi mon dɛn e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomɗinal ngal wano janniradon non, wonon heewube jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu nedɗanke e dɛyɛni meereaji immorde e aadaaji nedɗanke e mbawdiiji adunayankeeji, di tawata wonaa e Almasiihu on iwri. ⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e nedɗankaaku Almasiihu on, ¹⁰ awa kadi on wonii timmube e kala huunde e nder yuɓɓondiral mon e makko, dɛn ko on Wondo yeesoojo kala laamu e kala bawgal. ¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniniradon *sunninannde nde wadiraaka juude nedɗanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on wadi nden, dɛn ko boorugol bandu junuubankeeru ndun. ¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintindaama e makko sabu ko gomɗindon bawgal Alla ngal kon, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben. ¹³ Onon, be tawata maayiino sabu bonnereaji mon e sabu angal sunninelgol mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereaji men dɛn fow. ¹⁴ O montii derol pamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no ɲannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal. ¹⁵ O boorii laamuuji dɛn e bawde dɛn, o weebitii de e kene e yeeso fow e nder foolirgol de leggal altindiraangal ngal.

¹⁶ Awa ko dɛn wadi, wota gooto jaawu on fii ko jaamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa palaade fowteteede e mun dɛn. ¹⁷ Dun fow ko dowdi piiji aroyaydi dɛn, kono haqiiqa on ko di Almasiihu on dɛn. ¹⁸ Wota on jabu ben yimbe yidube yankinorde tampingol bandu ndun e rewugol malaa'ika hippoo on mbuupaari mon ndin. Sifa ben yimbe ko hoolorbe koydi mun. Hibe hebbinora mawnintinaare nde alaa nafa, immorde e miijooji nedɗanke, ¹⁹ edii be humaade e Hooreejo on, on mo bandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jokke dɛn e dadi dɛn, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

²⁰ Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e d̄ii mbawdiiji adunayan-keeji, ko hondun jabanton be fawa on d̄ii aadaaji, wa si tawii hidfon wuurani aduna, ²¹ d̄fun ko «wota a meemu d̄undoo!», «wota a mettu d̄undaa!», «wota a foppo d̄untoo!» ²² Dii aadaaji fow si huutoraama ko d̄i bontayd̄i, bay ko d̄i yamirooje e janndeeji ned̄danke. ²³ Pellet, ko goonga, d̄in aadaaji no nandi e faamu, bay hid̄i catii e dewal anniyaangal immorde e ned̄danke, e yankinaare e yangugol bandu, kono d̄i alanaa ned̄danke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonde den, Bornoo Kuude Moyye den

¹ Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray d̄abbee piiji wond̄i ka dow d̄in, ka Almasiihu on jood̄ori ka sengo jaamo Alla ton. ² Miijee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon. ³ Ko fii on maayii, ngurndan mon d̄an no suud̄ii e Almasiihu on ka Alla. ⁴ Awa, nde Almasiihu on, d̄fun ko ngurndan mon d̄an, feepiti, haray on feepiday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunayankeeji wond̄i e mon d̄in, d̄fun ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bond̄i e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu). ⁶ Ko d̄un addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben. ⁷ Ko nii wuurirnodon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon d̄an. ⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee d̄un fow: d̄fun ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bond̄i yaltaynood̄i e kundule mon d̄in. ⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortii-be tagu hinngu ngun e kuude mun, ¹⁰ bornii tagu hesu heyd̄intinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma. ¹¹ Don alaa *Gereekiyankejo maa *Yahuudiyankejo, maa sunninaado maa mo sunninaaka, maa lepol ngol finaa maa lepol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaabe Alla, laabube, e yidaabe makko, bornee yurmeende tiidunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare. ¹³ Muppondirane, yaafondiron si tawii god̄o no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi wad̄iree wano non. ¹⁴ Kono, e hoore d̄undoo fow, bornee giggol, sabu ko ngol yubbindirta haa timma. ¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu nodd̄irad̄on fii wonugol bandu wooturu ngun ardo berde mon den. Wonee anditanoobe. ¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin berde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormord̄i, yettiron Alla beytirangol mo berde mon den fow. ¹⁷ Kala ko wad̄oton, e kongol maa e kuugal, wad̄ee fow e innde Iisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiiaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewbe, mo kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non. ¹⁹ Onon kadi worbe, mo kala e mon yo yidu beyngu mun, hara on hunyanaali be.

²⁰ Onon kadi faybe, doftee mawbe mon ben e d̄i fow, ko fii d̄fun no wela Joomiraado on. ²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, fii wota berde mabbe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaabe, doftee jeybe on jeyal adunayankewal ben e d̄i fow, hara hinaa non e gite mabbe tun, wa si tawii on d̄abbay woni no yimbe ben yid̄ira on, kono hara ko bernde laabunde e nder kulol Joomiraado on. ²³ Kala ko wad̄oton, wad̄iree d̄un ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wond̄on wad̄ande, hara hinaa yimbe ben, ²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa

ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade. ²⁵ Ko fii kala on wadufo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidfaale alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeybe, jogoree jiyaabe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeydo on ka kammu.

Fii Waajuuji Puulusa Goo

² Duume e toragol Alla, hakkilanon e dun e dow yettugol mo. ³ Toranodon men kadi, fii yo Alla udditan kongudi amen din dambugal fii no men waawira feppinirde goonga luggudo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun, ⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laabiri, wano haaniranimmi non. ⁵ E telen-ma be gomdinaa ben, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on. ⁶ Yo taw soono woo kongudi mon din ko weldi, hara hidi weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidfo an yidaado, golloowo holniido mo mi kurkodata fii golle Joomiraado on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori. ⁸ Ko wadi si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin berde mon den. ⁹ Mi immindinani on mo e oo musidfo yidaado sella-findeejo wi'eteedo Onesiima, on ko mo mon. Be andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondidfo an e joge wi'eteedo Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraawo Barnabaasi, on mo tindinanadon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya. ¹¹ Iisaa jammaado Yustuusa kadi salminii on. E nder lepol *Yahuuda ngol, ko bee doo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, be woni wakkilinbe lan. ¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedo Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon e nder torndeeji makko din, fii no tabitiron wa mokobaabe, heewube hoolaare e telen-ma faale Alla on fow. ¹³ Midfo seeditanii mo dun, wonde o yanganike on fota, e fii bee be Laa'udiisa e fii bee be Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo pawndoowo yidaado wi'eteedo Luuka, wondude e Demaasi, salminii on. ¹⁵ Salminanee lan musibbe wonbe Laa'udiisa ben, kapun e oo debbo wi'eteedo Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal. ¹⁶ Si nduu batakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyandu on ndun Laa'udiisa. ¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedo Arkiipe yo o eto no o timminira dee golle de o hebiri Joomiraado on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an den. Yo moyyere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomɗinal mabbe ngal

² Meden duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meden anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen ɗin. ³ Meden anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuude gomɗinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catordon e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁴ Meden andi, yo musibbe be Alla yidi, ko on subaabe, ⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɗɗinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniifo on e hoolaare mawnde. E hidon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon. ⁶ Onon kadi on pembii men, on pembii Joomi on. Hay e nder tampereeeji mon ɗuudufuɗi ɗin, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniifo on. ⁷ Ko ɗun wadi, on wonii be gomɗinbe ben Masedonii e Akaaya fow pembinta. ⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomɗinal mon ngal e Alla andike nokkeeli ɗin fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun. ⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubirandon Alla, yiltidon e baawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuuruɗo Goongaajo on, ¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Bidɗo makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, ɗun ko Iisaa, on Jattindo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa ɗen e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hidon andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru. ² Kono bawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirdon non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɗɗinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo. ³ E hoore ɗun, waajuuji amen ɗin hinaa e palji iwri, maa e anniyeeji bonɗi, maa e yoyre, ⁴ kono bay Alla tawii meden foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko ɗun wadi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotoodo berde amen ɗen. ⁵ E hoore ɗun, hidon andi men ɗayniraali on mantirgol konguɗi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e ɗun. ⁶ E men ɗaɓbaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben. ⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaabe *Almasiihu on, men wadaali ɗun. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta biɓbe mun. ⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meden yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen ɗan tigi, hakkee ko men yidi on. ⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen ɗen e yangi amen kin fewndo men feɗɗinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laabuɗo e no feewiri e no felnoraa telen-ma mon, onon gomɗinbe ben. ¹¹ Hidon andi kadi men woniranno kala e mon wano baaba woniranta faybe mun. ¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Nodduɗo on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feppinannoo on on, on jabiraano mo wa iwrufo e nedfanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomdinbe ben. ¹⁴ On banganno d'un, yo musibbe, e nder pëbugol mon *moftë Alla wonde ka diiwal Yahuuda den, de tawata ko Iisaa Almasiihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juude jokondoobe mon ben sifa tamperejeji di *Yahuudiyankeebe ben tampinnoo den moftë din. ¹⁵ Ko ben wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ben, cukkii men, d'un ko ben be welataa Alla, wonbe aybe yimbe ben fow. ¹⁶ Hibe fanni men yewtugol be wonaa Yahuudiyanke ben fii wota ben dande, ko nii be jokkiri hebbingol junuubaaji maabe din. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangugol be.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibbe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e bandu, kono hinaa e bernde, hakkee ko men marnoo faale tiidufu fii yi'itugol on, men etino fii d'un fota. ¹⁸ Ko d'un wadi si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino d'un buri nde wootere. Kono Ibuliisa hannii men. ¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on pãnde ardu makko ndun? ²⁰ Hiiyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko d'un wadi si men wawtaano hande kadi habbagol ko buri nii, men tawi no burani men ka men wona menen tun ka saare Atiina, ² men imminana on oo musidfo amen inneteedo Timotee, on wondidfo amen e nder golle Alla den e hoore feppingol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. Men fawi mo tiidingol on e wakkilingol on ka gomdinal mon, ³ fii wota hay gooto dilline e nder tamperejeji fewndiidi din. Ko fii onon tigi hidon andi ko d'un muuyanaden. ⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en hebay satteendejeji, ko d'un woni ko hewti, hidon andi. ⁵ Ko d'un wadi, bay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomdinal mon ngal, mido hulunoo wota taw no gasa hara jarribotoodo on faljinii on, tawa golle amen den wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwrufo ka mon, o addorarii men kibaaru moyyo fii gomdinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men, tigi-tigi on, hidon joganii men maande moyyere, awa kadi hidon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non. ⁷ E hoore d'un, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibbe, men wakkilinaama sabu gomdinal mon ngal. ⁸ Jooni non hidon wuuri, ko fii hidon tabiti few e Joomiraado on. ⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindon men yeeso makko fow? ¹⁰ Ko d'un wadi, jemma e palorma meden toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'itugol on, timmintina ko ñakki e gomdinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon. ¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimbe ben fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol. ¹³ Yo o tabintinir nii berde mon den fii no woniron laabube e be felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka palaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabube mun ben fow.

4

Fii Wuurirgol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirdon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, beydee yaarude yeeso soono woo e den banje.

² Ko fii hidon andi janndeeji dī men janni on dīn immorde e Iisaa Joomi on. ³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabube, e fii yo on woddfito jinaa, ⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade bandu mun ndun e nder laabal e teddungal, ⁵ e baawo accugol faaleeji wonkii foola dūn, wano be gomdinaa andaa Alla ben gerdata non. ⁶ E telen-ma dūn, wota hay gooto bonnu musidfo mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa dīn noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on dūn, men hajike on e dūn. ⁷ Ko fii Alla noddiraali en wuurirgol angal laabal, kono ko wuurirgol laabal. ⁸ Ko dūn wadī, on bugitiifo ngal gandal, haray hinaa nedfo o bugitii, kono ko Alla, on Yedufo on *Ruuhu mun Seniifo on.

⁹ E telen-ma giggol sidfankaaku musibbe gomdinbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii dūn, ko fii Alla tigi wawnii on yidfindirgol. ¹⁰ Ko dūn kadi wondon wadude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilinii on, yo musibbe, beydugol kadi. ¹¹ Himmanon wuurirgol buttu, jokkon haajuuji mon dīn tigi, golliron juude mon dēn, wano men yamiriri on non. ¹² Dūn ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomdinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on hebu sokola, wano beya be alaa tama'u ben. ¹⁴ Ko dūn wadī, bay hiden gomdini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomdini kadi Alla artiray maayube no gomdini Iisaa ben wondude e makko. ¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, dūn non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa pande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede. ¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwray ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawfo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomdini *Almasiihu on ben adetee immintineede. ¹⁷ Bawto dūn, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e maβbe ka nder duule, fii fottogol e Joomi on ka weeyo. Onsay en wonday e Joomi on haa poomaa. ¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e dīi kongudī.

5

¹ Fii palaade dēn e saa'iiji dīn, on hatonjinaa e windaneede fii dūn, yo musibbe. ² Ko fii onon tigi hidon andi few palaande Joomi on arday wa nde ngujo no ara jemma. ³ Nde yimbe wi'i: «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata hepa, yana e maβbe wa nde ηata fidī debbo reedujo, hara be dadataa-le few.

⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden palaande juhira on wa ngujo. ⁵ On fow ko on biβbe ndaygu ngun e biβbe palorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden. ⁶ Awa, wota en daanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe. ⁷ Daanotoobe ben daanoto jemma, mandiloobe ben ko jemma mandilirta. ⁸ Kono enen yimbe palorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomdinal ngal e giggol ngol, hippoden kunnawal tama'u kisiyee on. ⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no hebiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on, ¹⁰ on mayfo fii men, fii, woni hiden daanii, woni en daanaaki, no wuuridiren e makko. ¹¹ Awa, wakkilindiree, tiidfindiron, wano wondon warrude non fewndo doo.

Fii Yamirooje Sakkitore dēn e Salminaango ngon

¹² Men torike on, yo musibbe, anditanee wonbe gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardoo on, hajoo on. ¹³ Joganodfon be teddungal tiidungal e giggol, sabu kuude maβbe dēn. Yo buttu wonu hakkunde mon. ¹⁴ Men yamirii on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkilidon aamitube ben, wallitodfon lo'ube ben, wonon mupniibe e fee wondo woo. ¹⁵ Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone,

kono wadee soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.

¹⁶ Wonee saa'i kala weltiibe, ¹⁷ duumodfon e toragol, ¹⁸ jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko dƙun woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

¹⁹ Wota on faadƙinan Ruuhu Allaahu on. ²⁰ Wota on hayfin konguƙi dƙi Alla longini gomdƙinbe ben, ²¹ kono taskee kala huunde, jogitodfon ko moyyi kon. ²² Reenodfon e bone, noone woo no o wa'i.

²³ Yo Alla Jom Buttu on waƙu on yimbe makko ko timmi, e yo o reenu on e banɗeeji dƙin fow, dƙun ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fii wota on wonu felniibe ɗande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on. ²⁴ Ko fii on Noddudfo on ko Sella-Findeejo, awa kadi ko on woni Timminoyoowo dƙun fow.

²⁵ Musibbe, awa toranee men menen kadi. ²⁶ Salminiree musibbe ben fow hirbondiral laabungal. ²⁷ Mi torike on e innde Joomi on: yo musibbe ben fow jangu nduu batakuru.

²⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on: ² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, dñun-le ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yidindirdon ngol ko e beydaade tun woni. ⁴ E hoore dñun, meden mantorde on e nder moftte Alla dñen, sabu ñajñaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkande de cukkadon dñen fow e satteendeeji dñi wakkilidon dñin.

⁵ Awa, ko dñundoo woni seedee ñaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun. ⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on ñee wonbe on tampinde tampere, ⁷ e ka o yeda on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feepoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben ⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on. ⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be wodditoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal ¹⁰ nde o aroyi e nden ñalaande, fii yo o darjine immorde e laabube makko ben, o mugina gomdinal ben fow. Onon kadi, on gomdini ko men seeditanii on kon. ¹¹ Ko dñun wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurndan dñan o noddiri on dñan, e no o laatinira e mon kala ebbooje moyye e kuude gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal, ¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawniniredon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe, ² wota on jabu berde mon yaawee jibeede, maa aaniniredon wi'ugol ñalaande Joomi on hewtii. Hay si goddo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu. ³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden ñalaande arataa ado murtaldu ndun wadude, e feepugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol, ⁴ dñun ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko neddanke inni ko alla e hoore kala ko rewetee, o yaha haa o joodoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on dñun, wa fewndo ko mi wondi e mon? ⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feepu e saa'i makko on, ⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudfiide dñen no gollude, ko woni tun fewndo doo goddo no hadi de taho haa o dira. ⁸ Ko onsay non aaden bondo on feepata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa. ⁹ On aaden bondo ardoyay e kuude Ibuliisa, o wada noone kaawakeeji e maandeeji e kuude fenaandeeje, ¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidude goonga on fii no be dandiree. ¹¹ Ko dñun wadi si Alla kadi accidi be e doole dñaynooje fii no be gomdinira fenaande nden, ¹² fii no yidube angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben ñaawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³ Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fudfoode fii kisiyee on^a, e hoore *labbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on. ¹⁴ Ko d'un o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men feppinani on on, fii no hebiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on. ¹⁵ Ko d'un wadi, yo musibbe, wonee tabitube, jogitodfon janndeeji di men janni on din, woni non ko e kongudi, woni e bataake. ¹⁶ Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yidufu en, yedi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on, ¹⁷ wakkilin berde mon den, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii be Tesalonii ben Torndeeji

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraado on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non, ² fii no men dandiree boyliibe ben e bonbe ben, ko fii hinaa fow mari gomdinal. ³ Kono Joomiraado on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bondo on. ⁴ Joomiraado on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hidon wadude, on wadoyay kadi ko men yamiri on kon. ⁵ Yo Joomiraado on ardo berde mon den e fee giggol iwrungol e Alla e najpaare iwrunde e *Almasiihu on.

Hajannde fii Puyndan

⁶ Men yamirii on e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wofdito kala musidfo wuurufu e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendordon men nden. ⁷ Ko fii hidon andi onon tigi ko honno pembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon. ⁸ Men jabaali godfo fawtoo men paamete nii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal. ⁹ Wonaa fii hari d'un no haanani men men wadiri d'un, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo pembon. ¹⁰ E hoore d'un, fewndo ko men wonnoo ka mon, men wadanno on ndee yamiroore doo: kala on salidfo gollude, wota paamu kadi!

¹¹ E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hibe jokki ko wonaa haaju maabe edii be gollude. ¹² Men torike ben yimbe, men jeejirii be Iisaa Almasiihu Joomi on, yo be gollu e nder buttu, be paama ko be to'ani hoore maabe kon. ¹³ Onon non, yo musibbe, wota berde mon maayan wadugol ko moyyi.

¹⁴ On mo doftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo, fii yo o hersu. ¹⁵ Wota on jogor mo non wa garo, kono hajoree mo wa musidfo mon.

Fii Waynitannde nden

¹⁶ Yo Joomiraado, Jom Buttu on, yedu on buttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraado on wonda e mon on fow.

¹⁷ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an den fow, e hino bindi an din. ¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow.

^a 2:13 2.13 Maa: ko fii Allaahu on suborno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudo en, e Iisaa Almasiihu, on wondo tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bid'fo an e nder gomdinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkiliniro-maa non wonugol Efeesi don, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu jandeeji goo, ⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla den e nder gomdinal. ⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yid'ngol bernde laabunde e fondo moyyo e gomdinal ngal aldaa e faasiqankaaku. ⁶ Wobbe ben sortii e den pehe, ukkii e haalaaji mehi, ⁷ hara hibe faalaa wonude jannoobe fii Sariya on, e hin-le be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hiden andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorgol mo no haaniri. ⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e waroobe ben mun e yumma mun ben e ittoobe ko'e ben ¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondoobe fenaande ben e kala wadoobe kuude woopondirde e jannde haqiiqaare nden. ¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on bangindo mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yefi Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yed'ind'o lan, don ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitor'do lan wa holniido, todfii mi e dee golle makko, ¹³ min oo hoynaynoodo, cukkotonoodo, yennaynoodo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude don, ko angal gandal e angal gomdinal. ¹⁴ Joomiraado on yefii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomdinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon. ¹⁵ Ngol kongol doo ko haqiiqawol, hingol handi e jabeede few, ngol-le e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi burdo bonde e ben. ¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on banginira e an, min oo burdo bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomdinoyoobe e makko ben, be heba *ngurndan poomayankejan. ¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Land'o poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamiina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee bid'fo an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon ¹⁹ e nder gomdinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomdinal mabbe ngal yoolike. ²⁰ No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, mid'o torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wadanen be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla, ² wadanen don kadi lambe e kala yeesoobe, fii no wuuriren ngurndan newiidan e buttud'an wano Alla faaliraa non e hoore teddungal.

³ Ko don woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudo en on, ⁴ on Yid'udo yo yimbe ben

fow dande, be ara e andugol goonga on. ⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, dun ko oo neddo wi'eteedo Iisaa Almasihu, ⁶ on sakkiido hoore mun fii sottugol fow, dun ko seedee wadaado e saa'i todadao on. ⁷ Ko fii fejngol on seedee wadi si mi wadira waajotoodo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna be wonaa Yahuudiyanke ben ko woni gomdinal goongawal ngal kon.

⁸ Mido yidi kadi yo worbe ben toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juude laabude e baawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewbe ben kadi wano non, be bornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara be ukkaaki e mordi hawniidi e cudorgol kanje e kode hittude, maa conci satta-cogguuji, ¹⁰ kono ko wadugol kuude moyye, hara ko yaadude e kuude rewbe qirritiibe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde. ¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu. ¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki don. ¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama daynanoo, kono ko debbo on daynanoo, o bonni yamiroore Alla nden. ¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jiidi mun ndin si o duumike e nder gomdinal ngal e giggol e laabal no haaniri.

3

Fii no Ardotoobe e Wallitotoobe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesoojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol. ² Kono fow e mun yo taw ardotoodo on ko neddo mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, waawudo hoore mun, hara wonaa ubbitoowo, hara ko o teddintoodo, wernoowo hoobe, waawudo jannude, ³ hara hinaa yaroowo mandila, hinaa jaadudo, kono hara ko o newiido, hara hinaa yeddondirteedo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna, ⁴ hara ko ardotoodo moyya beynguure mun nden tigi, e ne'udo faybe mun ben, hara hibe yankinani mo e nder teddungal timmungal. ⁵ Ko fii si goddo waawataa ardaade beynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal? ⁶ Yo taw wonaa gomdindo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e jaawoore nde Ibuliisa jaawaa nden. ⁷ Bee o hebira be gomdinaa ben kadi seeditoore moyyere, fii wota o hebu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

⁸ Wallitotoobe moftal ngal ben kadi wano non, hibe haani wonude teddube, wodfitiibe faasiqiyaagal e njaram feyyitudan e dabirgol miile. ⁹ Hibe haani humaade e goonga luggudo gomdinal ngal e nder bernde laabunde. ¹⁰ Kambe kadi non hibe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko be feliree, be wada non den golle.

¹¹ Rewbe ben kadi wano non, yo be wonu teddube, hara be wonaali jo'oobe, be wona waawube hoore mabbe e sella-findeebe e kala huunde.

¹² Wallitotoodo on no haani tawde ko yondinordo debbo gooto, e ne'irdo bibbe mun ben e beynguure mun nden no moyyiri. ¹³ Ko fii kala wallitotoodo, golludo den golle no moyyiri, heboyay teddungal tiidungal e hoolaare mawnde ka gomdingol makko Iisaa Almasihu on.

¹⁴ Mi windanii ma dundoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neebaa. ¹⁵ Kono si mi aru e tongaade, dun a anday ko honno haanudaa wuurirde ka suudu Alla, ndunle ko moftal Alla Wuurudo on, doosal e balal goonga on. ¹⁶ Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:

«Dun ko on feepirdo bandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o feewudo,
feepando malaa'ikaabe ben,

on jantaado fii mun e hakkunde leyyi dɪn,
o gomdinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹ Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori wobbe ben tertoyto gomdinal ngal fii jokkugol ruuhuuji daynaydi e janndeeji jinna, ² be dayniree faasiqankaaku e waajuuji fenaandeeji, tawa bernde mabbe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraade yiite. ³ Ben yimbe wi'oyay wota dese wadu, be harmina naameteji di Alla wadi fii yo gomdinbe ben e andube goonga on ben naamu e nder jarnugol mo dɪn. ⁴ Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitete. Ko jarnugol tun Alla nde hiden huutora. ⁵ Ko fii ko Alla tagi kon fow no *labbiniraa daaluyee on e toraare.

⁶ Si a weebitanii dun musibbe ben, a wonanay Iisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomdinal ngal wondude e janndeeji moyyi di jokkudaa dɪn tigi. ⁷ Kono an, bugito taali neddanke mehi di yummiraabe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurigol wano Alla faaliraa non. ⁸ Ko fii eltugol bandu ndun ko seeda nafi, kono wuurigol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneji dɪn fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiidan dɪn e aroyaydan dɪn. ⁹ Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jabeede few wano ngol woniri non. ¹⁰ Ko wonden gollirde tippira, ko fii en wadii tama'u men on e Alla Wuurudo on, on Dandoowo yimbe ben fow, tentinii gomdinbe ben.

¹¹ E hino ko haanudaa yamirde, janna kon. ¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomdinbe ben misal e kongol e jikku e giggol e gomdinal e laabal. ¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimbe ben daaluyee on, waajodaa be, jannaa be. ¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yediranoadaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotoobe *moftal ngal *fawi juude e hoore maa. ¹⁵ Huutor, wonaa e dun tun, fii no golle maa den bangirana fow. ¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a wadirii non, a danday hoore maa, dandaa hedotoobe ma ben.

5

Fii no Gomdinbe ben Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeejo no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaabe worbe ben kadi wa miipiraabe maa, ² rewbe nayeebe ben kadi wa neeniraabe maa, jiwbe ben kadi wa bandiraabe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube ben, hara ko keynguube be alaa ballo ben. ⁴ Si keynguujoo no mari bibbe maa taaniraabe, yo ben ekkito taho wuurigol wano Alla faaliraa non e telen-ma dankagol beynguure mabbe nden tigi, ko nii be yobitirta mawbe mabbe ben, ko fii dun no wela Alla. ⁵ Keynguujoo tigi-tigiijo mo alaa ballo on no wadii tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e jalorma. ⁶ Kono keynguujoo jokkudo mbeleede ko maydo, fii kala himo wuuri. ⁷ Ko dundoo haanudaa waajaade fii wota ben keynguube wonu felniibe. ⁸ On mo dankaaki sibbe mun ben, tentinii beynguure mun nden, haray o bugitike gomdinal ngal, awa kadi haray hay mo gomdinaa no buri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaabe walliteede ben, yo taw ko fandi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornoodo gorko gooto, ¹⁰ hara kadi ko andiraado kuude moyye, wano ne'ugol faybe, wernugol kadi hobbe,

sembugol koyde yimbe Alla ben, wallitagol tampube ben, wadugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jabu winditude keynguube heccidube ben, ko fii nde himmeeji mabbe din wodfintini be *Almasiihu on woo, be faalete yetteede, ¹² be adda jaawoore Alla e hoore mabbe, sabu ko be firti *ahadi mabbe araniri ndin kon. ¹³ E hoore dun, be wona puybe, be wowtinoo naata e nduu, yalta e nduu, be beyda e dun nooreji, be wona humpaafe, be wona e wowlugol piiji di haanaaka wowleede. ¹⁴ Ko dun wadi si mi wi'i yo keynguube heccidube ben yette, be heba bibbe, be ardo beynguure mabbe nden, fii wota en jonnu liddotoobe en ben jolkun woo no be aybinira en. ¹⁵ Ko fii wuren wobbe e mabbe murtii, jokkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomdindo no mari keynguube ka mun, yo o wallito be, hara hinaa *moftal ngal fawtii be, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguube be alaa ballo ben.

¹⁷ Ardotoobe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii ben wakkiliibe yangi waajagol e jannugol. ¹⁸ Ko fii bindi din no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dun maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.» ¹⁹ Wota a jabu tooje e hoore ardotoodo woo, si hinaa a hebu seeditiibe dido maa tato. ²⁰ Duumiibe e wadugol junuubu ben, wurtu be e yeeso fow, fii no heddiibe ben kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaabe subaabe ben, mi yamirii ma jokkugol dee yamirooje e baawo burdindingol maa gidfaale.

²² Wota a hawju *fawugol juude e hoore hay gooto todfoo mo fii golle Alla den. Wota a tawde e junuubaaji wobbe. Reeno, wonaa laabudo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiipu seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feepi ado be jaaweede, wobbe ben non di feepirii woo yeeso. ²⁵ Ko wano non kadi kuude moyye den no feepi, hay de feepaa den kadi waawataa suudaade.

6

¹ Yo jiyaafe ben fow jogor jeybe dun ben wa handufe e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne. ² Ben jiyaafe, be tawata jeybe dun ben ko gomdinbe, be haanaa ka be ronka be teddinde, bay ben ko musibbe mabbe. Kono hibe haani burtude kurkanaade be, ko fii ben wonbe nafitorde golle mabbe den, ko yibbe mabbe gomdinbe. Ko dun haanudaa jannude waajoo.

Fii Jandeeji Bondi din e Giggol Kaalisi

³ Si godfo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude kongudi selludi Iisaa Almasiihu Joomi men on, e janndeeji yaadudi e laawol Alla ngol, ⁴ haray on ko townitiifo, mo andaa huunde, wondudo e nawnare yeddondiral e poodotiro haala. Ko dun wonata neene nawliigu e poodotiro e hoyre e sikkitaareji bondi, ⁵ e yeddondire de lannataa hakkunde yimbe be hakkille bonde, be andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa bundu kebal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaado, si tawii en yondinorii ko jogiden kon. ⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde. ⁸ Si tawii non hiden mari neema e concii, yo dun yonu en. ⁹ Kono ben faalaabe aldude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleji duududi njoofooji, bonnaydi, ko yollata yimbe ben e nder yeebaare e halkaare. ¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dadol kala bone. E nder ko wobbe ben himmani dun kon, be wodfitee gomdinal ngal, be waditii kambe tigi tampereji.

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu dɛn piiji, dɛabɛbitaa peewal ngal e wuurigol no Alla faaliraa non e gomɛɛɛinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden.

¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomɛɛɛinal ngal, catodaa e *ngurndan poomayankejan dɛn, dɛn noddiraɛaa fii mun dɛn, dɛn qirritordaa qirritannde moyyere fii mun yeeso seedeɛɛɛe dɛuudube. ¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yedooowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditorɛo qirritannde mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on, ¹⁴ dofto yamiroore nden e hoore laabal e no felnora, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feɛni. ¹⁵ Feɛnugol makko laatoo e saa'i mo Alla happi on, dɛn ko on Yeesoojo bajjo moyyo, Lando lambe, Koohoojo koohoobe ben, ¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataa, Hoduɛo e jalbeendi ndi badotaako, mo godɛo woo yi'aali, waawataa yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir aldube ben e oo aduna fewndiido, wota be wonu mawnintiniibe, wota be faw tama'u mabbe on e ngaluuji dɛi luttataa dɛn, kono yo be wadu tama'u mabbe e Alla, on Yedooowo en fow haa feyyita fii no weltoroyoden. ¹⁸ Yo be wadu ko moyyi, be aldira kuude moyye, be wona okkoobe e kafidotoobe. ¹⁹ Wadugol mabbe dɛn, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no be tamira ngurndan haqiiqajan dɛn.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinadaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, dɛi yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal, ²¹ e nder ko wobbe ben humii e ngal gandal kon, be seli gomɛɛɛinal ngal.

Yo moyyere Joomiraado on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yidi fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraabe an ben non, e dow bernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an din jemma e palorma.

⁴ Ko fii mido andita fii gondi maa din, awa mido faalaa yi'itude ma fota fii no mi heewira weltaare. ⁵ Mido andita kadi gomdinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa. ⁶ Ko dun wadi si mi wakkilinii ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an den e hoore maa. ⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa wadoowo en hulube, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla, ⁹ on Dandudo en, noddii en fii no nabiren ngurndan men dan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men den, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iiji poomayankeeji din. ¹⁰ Nden moyyere banginiraama jooni feepugol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o feppinirani en ngurndan dan lannataa dan. ¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadiraawajotoodo e sahaabaajo e jannoowo. ¹² Ko sabu dun mi hebiri dii satteendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gomdini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e palaande jaawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa dii kongudi selludi di hendordaa mi, e nder gomdinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on. ¹⁴ Jogitodaa kaliifu moyyo mo hendordaa *Ruuhu Seniido on, dun ko Wondo e men on.

¹⁵ Hida andi wonbe leydi *Aazii ben fow tertike lan. Figeeli e Hermogaana no tawaa e ben. ¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore beynguure Onesifora nden, ko fii himo muppinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi sokaa kon. ¹⁷ E hoore dun, bay o arii Roomu, o catino e dabbitugol lan haa o yi'immi. ¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden jande jaawoore nden. Hida andi buri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efeesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiidinor e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden. ² Ko nanirdaa mi kon e tawnde seedeefe duudube, halfin dun yimbe holniibe, waawaybe kapun kadi jannude wofbe goo. ³ Tampidu e an wa suufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on. ⁴ Ko fii si suufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hoorejo mun on, o hilnotaako haajuuji goo. ⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wadantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non. ⁶ Ko remoowo wakkiliido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol. ⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fii Joomiraado on yedete faamu e di fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwrufo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non, ⁹ on mo mi tampani haa mi habbiraa wa wadoowo bone. Kono daaluyee Alla on

haɓɓaaka. ¹⁰ Ko ɗun wadi si mido wakkilii fow sabu subaabe ɓen, fii kambe kadi no ɓe heɓira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on.

¹¹ Ngol kongol ko haqiiqawol wonde:

Si en maayidii e makko,
en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en ɗajɗajike,
en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,
kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,
kanko ko o sella-findeejo,
ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanudaa andintinde kon: jeejaa yimbe ɓen yeeso Alla wonde, yo ɓe accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa ɗun, ɗun nawray heɗotoobe ɓen e majjere. ¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa nedɗo haanaado jabeede, ɗun ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri. ¹⁶ Reenodaa e haalaaji mehi ɗi yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkuba ɗi ɓen ɓurtay tun wodɗitaade Alla. ¹⁷ Ko fii konguɗi maɓɓe ɗin no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ɓen, ¹⁸ ɓen selube goonga on, no bonnira gomɗinal woɓɓe ɓen wi'ugol wonde ummutal ngal wadiino. ¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla wadi nden no piibi haa jooni, hinde notiraa ɗii konguɗi ɗoo: «Joomiraado on no andi ɓe makko ɓen!», awa kadi: «Kala jantiido innde Joomiraado on yo yilto e angal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadi kanje maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payande leydi kadi no ton. Miranji arani ɗin ko mariraadi fii haaju hittudo, kono ɗiya ko huutorteedi fii ko woni woo. ²¹ On labbindo hoore mun e ɗii piiji bondi, o wonay miran hittudo, huutorteedo, laabudo, mo jom mun huutorta, hebulaniido kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku ɗin, ɗaɓɓaa peewal ngal e gomɗinal ngal e giggol ngol e ɓuttu on, wondude e jantorayɓe Joomiraado on ɓernde laabunde. ²³ Bugitodaa yeddondire njofooje ɗe aldaa e nafa ɗen, ɗe andudaa adday hawreeji ɗen. ²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantoodo Joomiraado on haɓidee. Himo haani wonde newaniido fow, muppiido, o waawa jannude. ²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotoobe mo ɓen no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okay ɓe feere no ɓe tuubira, ɓe anda goonga on, ²⁶ ɓe ruttoo e faamu maɓɓe moyyo on, e no ɓe sortora e pircol Ibuliisa nangudo ɓe fii wadugol faale mun on.

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota. ² Ko fii yimbe ɓen laatoyto ɓurtintiniibe, yidube kaalisi, mantiibe, hownitiibe, hoynooɓe, dartotoobe mawɓe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol, ³ ɓe yurmetaake, ɓe rippotaako, aybinoobe, ɓe waawataa hoore mun, hunyube, ayɓe moyyere, ⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yidube faale mun on ɓuri Alla. ⁵ Hara hiɓe ɓangini e kene dewal ngal, kono hara hiɓe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ɓen yimbe ɗon.

⁶ No woodi e maɓɓe naatoobe ka cuudi, pooda rewɓe lo'ube fawiibe junuubi, ɓe kala noone himmeeji ardii. ⁷ Ben rewɓe no janga pande woo, kono hara ɓe waawataa

^a 2:19 2:19 Ada. 16.5

andude goonga on few. ⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe be hakkille mun bonnaa, be gomdinal mun wonaa haqiiqawal. ⁹ Kono be yaarataa yeeso, ko fii feetere maɓbe nden ɓanganay fow, wano no bee yimbe diɗo wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkiliniraa e ko Jannaa kon

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an ɗin e jikkuuji an ɗin e anniyeeji an ɗin e gomdinal an ngal e mupal an ngal e giggol an ngol e ɗajpaare an nden. ¹¹ Hida andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereeri an ɗi mi hebi e dee ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara ɗin, e cukkande ɗe mi hebi ɗen e no Joomiraado on yaltinirimmi e ɗun fow. ¹² Dun-le wuren, kala faalaaɓe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ɓen fow cukkete. ¹³ Kono yimbe bonbe ɓen e yoyube ɓen soono woo ɓurtay tun yaarude e nder bone on, be ɗayna hoore maɓbe, be ɗaynora heddiibe ɓen kadi. ¹⁴ Kono an, cato e ko jangudaa kon, ɗun ko ko hendordaa hoolaare, hida andi ko hombo hebirdaa ɗun. ¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hida andi bindi seniidi ɗin. Hidi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomdingol Iisaa Almasiihu on. ¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal, ¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo wadugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko ɗun wadi, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on naawayɗo wurbe ɓen e maybe ɓen, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii: ² waajo fii daaluyee on, catodaa e ɗun, nde hebudaa fajuhun weebukun woo, maa a heɓaa, hollaa be ellaaji maɓbe ɗin, felaa be, wakkilinaa be e hoore jannugol e nder mupal timmungal. ³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimbe ɓen jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleeri maɓbe ɗin, be ɓannay takko maɓbe karamokoobe ɗuudube ko yewta be ko be faalaa nanude kon. ⁴ Be udda noppi maɓbe ɗin e goonga on, be fewta tindi mehi ɗin. ⁵ Kono an non, wonu hakkilando e ɗi fow, wakkilodaa tampereeri ɗin, wadaa kuude waajotoɗo fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa ɗen no feewiri.

⁶ Ko fii min, mido itti wonkii an kin wa sadaka hibbaado fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii. ⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-findeejo e telen-ma gomdinal ngal. ⁸ Jooni non mido maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewudo, jonnoyay lan ngol ka jalaande sakkitorde, ɗun non hinaa min tun, kono ko kala himmando feenitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko ɓuri yaawude. ¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yidugol mo oo aduna fewndiido. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiituusa kadi yahii Dalamaasi. ¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle ɗen. ¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi. ¹³ Nde hida ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'etee ɗon Turuwaasi, e defte ɗen, tentinii guri windeteedi e mun ɗin. ¹⁴ Oo siyaakeejo wi'eteedo Aleksander wadii lan boneeri buy, kono Joomiraado on jonnitay mo ittiri kuude makko ɗen. ¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike kongudi men ɗin no tiidiri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka naawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota ɗun jogitane be. ¹⁷ Ko Joomiraado on wallitinoo lan, tiidnimmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi ɗin fow nanira ɗun. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin. ¹⁸ Ko Joomiraado on yaltintammi e

kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salmiinaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e beynguure Onesifoora nden. ²⁰ Awa Arastuusa kaɗun no Korenti. Mi accu kadi Torofiimi no nawni ka saare Miletii. ²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musibɓe ɓen fow salminii ma.

²² Yo Joomiraado on wonda e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on toɗɗii fii tiidngol gomɗinal ben ɓe Alla subii, adda ɓe e goonga nawrayɗo e wuurirgol no Alla faaliraa non, ² fii yo ɓe hebu tama'u *ngurndan poomayankejan ɗan, ɗun ko ɗan ngurndan ɗan fodaɗoden ko adii saa'iiji ɗin fudɗaade, immorde e Alla, on mo faayataa. ³ E saa'i toɗɗaado on, o ɓanginiri daaluyee makko on waajuuji ɗi mi halfinaa waajagol ɗin, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo ɓiɗɗo an tigi e nder gomɗinal ngal hawtuɗen ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yefe yurmeende e buttu.

Fii Golle Tiituusa ɗen ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddii feewaali kon, jodɗinaa kadi e saare kala ardotoobe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non. ⁶ Mo kala e mabbe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, hara kadi ɓiɓɓe mabbe ben ko gomɗinɓe, e maanaa hara ɓe waawetaake toopireede angal peewal maa angal ɗoftaare. ⁷ Awa no haani ka tawata ardotoodo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol ɓeynguure Alla nden, ko ɗun wadi si hara hinaa mawnintiniido, hinaa seytinoowo, hinaa yaroowo, hinaa jaadudo, hinaa ɗabbiroowo miile, ⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobbe, yidudo ko moyyi, nawruɗo ngurndan mun ɗan faamu, feewudo, laabudo, waawudo hoore mun, ⁹ hara kadi ko o catiido e daaluyee haqiiqaajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, ɗun o waaway wakkilindirde heddiibe ben jannde sellunde nden, e hollugol liddotoobe nden jannde ben ellaaji mabbe ɗin.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtoobe yewtereeji mehi, ɗaynoobe, tentinii ben wonbe e hakkunde *Yahuudiyankeebe gomɗinɓe, catii e *sunninegol ben. ¹¹ Awa yo kundule mabbe ɗen ombe, ko fii hiibe jiiba ɓeynguureeji goo fow jannirgol ɓe ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal. ¹² Godɗo e mabbe, mo ɓe wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, ɓe Kereeti ben ko fenoobe, ko ɓe kulle hunyude, reeredube, puyɓe. ¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko ɗun wadi bee feliraa ɓe no sattiri fii no ɓe hebira gomɗinal laabungal, ¹⁴ e no ɓe accira humagol e tindi Yahuudiyankeebe ben, e yamirooje iwruɗe e yimbe ɓe tawata ko selube goonga on. ¹⁵ Laabuɓe ben kan, ko woni woo no laabani ɗun, kono yimbe tuunube ɓe gomɗinaa ben, hay huunde laabanaa ɗun, ko fii hakkillaaji mabbe ɗin e ɓerde mabbe ɗen no tuuninaa. ¹⁶ Hiibe wi'i ko ɓe andube Alla, kono kuude mabbe ɗen no yeddi ɗun, ko fii ko ɓe harmube, murtube, ɓe waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon, ² wi'aa mawbe ben, yo ɓe wonu waawube hoore mabbe, teddintoobe, hara wonaa ubbitoobe, kono hara ko tabitube e gomɗinal ngal e nder giggol e ɗaɗaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraabe ben, hara jikku mabbe on ko moyyo, hara ɓe wonaali no'ooobe, maa yaroobe, ɓe wona e jannugol ko moyyi, ⁴ hara ɓe waajoto sukaabe rewbe ben yidugol moodiɓbe mabbe ben e ɓiɓɓe mabbe ben. ⁵ Hara ko e nder faamu ɓe nawri ngurndan mabbe ɗan no laabiri, e no ɓe wonira jom-suuduube moyyube, e no ɓe yankinorana moodiɓbe mabbe ben, ɗun haray daaluyee Alla on hoynetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaaabe worbe ben nawrugol ngurndan maɓɓe ɗan e nder faamu. ⁷ E kala huunde hida haani wonande be misal e wadugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal, ⁸ e yo konguɗi maa ɗin wonu selluɗi, ɗi aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaabe ben yankinanagol jeybe be ben e kala huunde, be ɗaɓɓa no be weltinira be, be reenoo e yeddondirgol e maɓɓe. ¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, be ɓangina sella-findeyaagal timmungal, ɗun be teddinay gandal fii Alla Dandudo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, ɗun ko ɓundu kisiyee fii yimbe ben fow, feepii. ¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla api, hinde accintina en himmeeji aduna, ɗun en waaway nawrude ngurndan men ɗan fewndo ɗoo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non, ¹³ e nder ko tijjidɗen tama'u sollitudo on kon, ɗun ko feepugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, ɗun ko Iisaa Almasiihu. ¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii laɓɓinangol hoore makko jamaa subaado, himmando wadugol kuude moyye.

¹⁵ Ko ɗun haanudaa yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e ɗun!

3

Yamiroore fii Wadugol ko Moyyi

¹ Andintin be hiɓe haani yankinanaade laamuuji ɗin e laamiiɓe ben, be doftoo be, be hebilanoo kala kuugal moyyal. ² Wota be hoynu hay gooto, maa be wona yeddondirteebe, kono be wona moyyube, newiibe e telen-ma yimbe ben fow. ³ Ko fii hari enen kadi ko en faada-hakkilbe, be doftotaako, ɗaynaabe, maccube kala himmeeji e mbeleede nedɗanke, wuurube e nder hunyeendi e nawliigu, aɓaabe, e apindirbe.

⁴ Kono nde Alla, Dandudo en on, feppini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yidi yimbe ben ngol, ⁵ o dandi en, hinaa non bay en wadii kuude feewude, kono ko e iwrude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heyɗintiniree *Ruuhu Seniido on. ⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi, ⁷ fii no jogoredɗen feewube sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan ɗan tanyiniden ɗan. ⁸ Koo ko mi wi'i ɗoo ko haqiiqa. Mido faalaa yo a cato e ɗii piiji, fii no gomɗinbe Alla ben fewtinira berde mun ɗen e wadugol kuude moyye ɗen. Ko ɗun woni ko moyyi kon e ko nafata yimbe ben kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njoofoje ɗen e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii ɗun ko meere, aldaa e nafa. ¹⁰ Kala wadoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi ɗiɗi, o jabaali, pottin mo takko maa. ¹¹ Hida waawi fellitude sifa on neddo ko boyliido, junuubankejo, on paawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko ɗon mi aadii wadugol ndungu ngun. ¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde ɓakkir be e nder yaadu maɓɓe ndun. ¹⁴ Bee kadi be men ben ekkitoo haa waawa wadugol kuude moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, ɗun haray ngurndan maɓɓe ɗan wonataa meerejan. ¹⁵ Be mi wondi ben fow hiwrike ma. Mi salminii yidube en e nder gomɗinal ben.

Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musidfo men, haa e oo gidfo amen, wondidfo amen e golle, dun ko an Filimuunu, ² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondidfo amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Midfo duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an din, ⁵ ko fii midfo nanude no wowlee fii ko gomdindaa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufadaa yimbe Alla ben fow ngol kadi. ⁶ Mi torike yo gomdinal maa ngal hawtudun ngal wafu batte, andaa moyyere wonannde en e nder humondiral e *Almasiihu on. ⁷ E hoore dun mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musidfo, berde yimbe Alla ben buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiima ka Filimuunu

⁸ Ko dun wafi, fii kala midfo mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanudaa wafude kon, ⁹ midfo yidu-maa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on. ¹⁰ Mi jeejii ma fii Onesiima, on wontufo bidfo an ka gomdinal fewndo mi jolkaa. ¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono jooni o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko bernde an min tigi. ¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon. ¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka wafude e baawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye den wonu karhaade, kono de wona anniyaade. ¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiima haa seeda, fii yo a hettitu mo haa poomaa. ¹⁶ Hara hinaa wa maccufo hande kadi, kono no buriri maccufo, wa musidfo yidaado, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, bay ko o maccufo, awa kadi ko o musidfo gomdindo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hida jogori lan wa gollideteedo, haray jabir mo wa an min. ¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa godfun, fawu dun e hoore an. ¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu batakuru, mi yobitoyte dun, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hida joganii mi godfun, dun ko ngurndan maa dan. ²⁰ Awa yo musidfo, wafanan dun sabu Joomiraado on, buttinnaa bernde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol doftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a wafay buri ko mi wi'i kon. ²² E hoore dun, ebbanan werde, midfo tanyinii yahugol ka mon sabu torndeeji mon din.

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma, ²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, dun ko ben wondibbe an e golle.

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon.

^a 1:11 1.11 «Onesiima» ko firi ko «nafa».

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEE'BE BEN

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraabe men ben annabaabe ben laawi buy e nooneji buy, ² Alla yewtirii en ka palaade sakkitore doo Bid'fo on. O wadi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on. ³ Ko on Bid'fo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Bid'fo woni tambitiido kala huunde rewruude e daaluyee makko dolnudo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji mabbe din, o joodoyii ka sengo jaamo Alla Mawdo on ka kammuuli, ⁴ o woni burdo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri de mabbe den non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani:
«Ko an woni Bid'fo an on, hande a wonii mo an»,^a
maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,
o wonanammi Bid'fo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:
«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujjan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:
«O waday malaa'ikaabe makko ben hendu
e kurkaadi makko din dende yiite.»^c

⁸ Kono fii Bid'fo on o daali:
«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa,
labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a anii angal peewal ngal.

Ko dun wadi si Alla Joomiraado maa on
toodor maa nebban weltaare buri wondiibe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore dun o daali kadi:
«Yaa an Joomiraado, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fuddoode,
awa kadi kammuuli din ko juude maa den tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,
di fow di nawyiray wa dolokke,

¹² jobbiraa di wa waanaare,
e hoore dun di waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udaa,
awa kadi, duubi maa din lannataa.»^d

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:
«Joodor ka sengo an jaamo,
haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e

¹⁴ Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurkotoodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawdo on

¹ Ko dun wadi, hiden haani cataade fota e ko nanufen kon, fii wota en selu. ² Ko fii, si kongudi di malaa'ikaabe ben hewtini maamiraabe men ben din haqinqinaama,

^a 1:5 1.5a Zab. 2.7 ^b 1:5 1.5b 2Sam 7.14 ^c 1:7 1.7 Zab. 104.4 ^d 1:9 1.9 Zab. 45.7-8 ^d 1:12 1.12 Zab. 102.26-28 ^e 1:13 1.13 Zab. 110.1

awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon, ³ haray ko honno dadfiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawdo? Ko Joomi men on tigi adii feppinde mo, onsay non nanunooŋbe mo ben haqqinqinani en. ⁴ Allaahu on seeditodi e mabbe, o banginiri dūn kuude e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotoodo Yimbe ben ka Kisiyee

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ben Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on. ⁶ Kono goddo no seeditii nokku goo, wi'i:

«Ko hondun woni neddo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla, e ko woni bii neddanke fii yo a danko mo?

⁷ A wadii mo e ley malaa'ikaabe ben e nder seedfa nii, a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal, a wadii mo e hoore kuude juude maa den,

⁸ a wadii piiji dīn fow e ley koyde makko.»^f

E nder yankinangol mo piiji dīn fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji dīn fow yankinani mo. ⁹ Kono non e hino ko tawden kon: bawto o wadeede e ley malaa'ikaabe ben fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o wadanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampiri nden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ben fow.

¹⁰ E dow ardagol faybe buy ka mangu, tawi no hawrani on Tagudo piiji fow, e mo piiji dīn fow wonani on, laatirgol Iisaa timmudo e nder tampereji, on Sincudo kisiyee mabbe on. ¹¹ Ko fii, ko *labbindo on e *labbinaabe ben fow woni iwdi wootiri. Ko dūn wadi kanko Iisaa o hersiraa noddirgol be musibbe, ¹² wano o wi'iri Alla non wonde:

«Mi jantanto musibbe an ben innde maa nden, mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:

«Mi waday hoolaare an nden e makko.»

Awa kadi:

«E hino lan, min e faybe be Alla okkimmi ben.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo faybe ben no mari yiiyan e bandu, kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e mabbe, fii, rewruude e mayde makko nden, yo o muncu on joginoodo bawgal mayde nden, dūn ko Ibuliisa, ¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e nder ngurndan mun sabu kulol mayde. ¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ben o ari faabagol, kono ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol. ¹⁷ Ko dūn wadi si himo haanunoo nandude e musibbe makko ben few, fii no o wonira *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, yurmeteedo, holniido e nder golle Alla den, fii no jamaa on hebira yaafuyee junuubaaji. ¹⁸ Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi faabaade wonaabe e ndarndeede ben.

3

Fii no Iisaa Almasihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko dūn wadi, yo musibbe an laabube, be mi hawti noddaandu Alla ndun, fejee miijo mon ngon e hoore mo Alla todfii neli on, on *Yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, on mo qirritiden ka gomdinal men, dūn ko Iisaa. ² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Toddiido mo, wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow. ³ E hoore dūn, tawaama ko o Rindando mangu buri ngu Muusaa ngun, ko fii darnudo suudu on no mari teddungal buri suudu ndun tigi. ⁴ Ko fii kala suudu ko

godfo darni dun, kono ko kanko Alla darni kala huunde. ⁵ Muusaa kapun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon. ⁶ Kono *Almasiihu on kan ko Bidfo sella-findeejo e hoore suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogifden fii ko tanyinifden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko dun wadi, wano *Ruuhu Seniifo on wi'iri non:

«Si on nanii kongol makko ngol hande,

⁸ wota on sattin berde mon den,

wa fewndo maamiraabe mon ben murtannoo mi,

be ndarndii mi ka wulaa,

⁹ ka be liggitunoo mi fon, be ndarndii mi,

be yi'uno kuude an den e nder duubi cappande nay.

¹⁰ Ko dun wadi si mi tikkani ngun jamaanu, mi wi'i:

<Berde maabe den ko selude saa'i kala,

be andaali laawi an din.>

¹¹ Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde:

<Be naatataa ka fowtaare an few!> »i

¹² Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon hebu bernde bonnde e bernde nde gomdinal tabitaa e mun, haa ka yiltodon e baawo Alla Wuurudo on. ¹³ Kono wakkilindiree hakkunde mon pande woo, yeru no wi'eede hande, fii wota hay gooto e

mon sattinir bernde mun daynireede junuubu. ¹⁴ Ko fii en wonii kafidube e Almasiihu on, si tawii en jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun, ¹⁵ wano bindi

din wi'iri non wonde:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon den

wa fewndo murtaldu ndun.»j

¹⁶ Ko hombe woni ben murtannoobe Alla, bawto be nanude kongol makko ngol?

Hinaa bee be Muusaa ardinoo, yaltini *Misira? ¹⁷ E ko hombe woni ben be Alla tikkannoo e nder dui duubi cappande nay? Hinaa bee wadunoobe junuubu, maayi ka

wulaa? ¹⁸ E ko hombe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko, si hinaa yeddube ben? ¹⁹ Awa en yi'ii be waawaali naatude ka fowtaare makko, sabu angal gomdinal.

4

¹ Ko dun wadi, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare makko no lutti, haray hulen wota godfo e mon aru e tawdeede e ronkoobe naatude ben. ² Ko fii Kibaaru Moyyo on feppinanaama en, wano beya non, kono kongol ngol be hedii ngol nafaali be

huunde, ko fii ko be nanunoo kon, be jabiraano gomdinal. ³ Kono enen gomdinbe ben, en naatay e nden fowtaare nde o innunoo wonde:

«Mi woondii e nder tikkere an nden,

be naatataa ka fowtaare an few!>k

E hin-le, Alla gayniino golle mun den gila ka fudfoode aduna on. ⁴ Ko fii himo daali nokku goo ka bindi fii jalaande jeedidabere nden wonde:

«Ka jalaande jeedidabere Alla fowtino e golleeji makko din fow.»m

⁵ Himo daali kadi fahin doo:

«Be naatataa ka fowtaare an few!>n

⁶ Nde tawnoo no heddani wobbbe goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoobe hendaade Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomdinal maabe ngal, ⁷ e

yeeso d'un buy Allaahu on daaluno kadi iwrude e Daawuuda, o todfii jalaande, o inni nden «hande», wano siforanoo non dow doo:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon den.»[¶]

⁸ Si tawiino Yaasuwa[¶] yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano bawto d'un fii jalaande goo. ⁹ Awa jaka no lutti *jalaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on.

¹⁰ Ko fii kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko den, wano Alla fowtornoo de mun den non.

¹¹ Awa etoden naatugol ka fowtaare makko don, fii wota hay gooto falju, jokka be doftaaki ben.

¹² Ko fii, daaluyee Alla on ko wuurudo duncoowo, himo weli buri kaafa ka mbelde didi, ko naataydo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokka e mbuso, o jaawa mbeleede e miijooji bernde. ¹³ Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, wadaa e kene yeeso on mo hunoytoden.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawdo Sadaka

¹⁴ Bay hiden mari hooreejo mawdo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli din, d'un ko Iisaa *Biddo Alla on, catoden e qirritannde gomdinal men ngal.

¹⁵ Ko fii en maraa yottinoowo mawdo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e di fow, e hoore o wadaali junuubu.

¹⁶ Awa badoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heboytoo ton, fii no hebiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

¹ Awa, kala *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, subaado e hakkunde yimbe ben, ko joddiniraa ko fii yimbe ben, fii ko wada golleeji Alla din, fii no be weebitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji din. ² Himo waawi yurmeende be faamaa ben e selube ben, ko fii kanko tigi lo'ereji no hundi mo. ³ Awa ko sabu nden lo'ere wadi si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji mabbe din. ⁴ Kono hay gooto waawataa hebande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka. Ko Alla yedata d'un, wano o todfori *Haaruuna non.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasihu on tigi yedi hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, kono ko Wi'udo mo on wonde:

«Ko an woni Biddo an on, hande a wonii mo an.»[¶]

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»[¶]

⁷ E hoore d'un, e nder ngurndan makko dan ka hoore leydi, kanko Iisaa o weebitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gondi e torndeeji e nder ewnagol ko tiidi. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon. ⁸ Fii kala ko o *Biddo Alla, o andi ko woni doftaare e nder ko o tampi kon fow. ⁹ Bay wonii o wadaama Timmudo, o wonani doftiibe mo ben fow bundu kisiyee poomayankeejo. ¹⁰ Onsay Alla todfii mo yottinoowo mawdo sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomdinal

¹¹ Hiden mari piiji buy ko wowlan e fii d'un, hara ko piiji buy mettudi sifaade, ko fii on wonii mettube faaminde. ¹² E hin-le, e oo saa'i doo hidon haanunoo wonude jannoobe, kono hidon handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla din. Fewndo doo ko bira handudon e mun, hinaa jaametee. ¹³ On jukkudo yarugol bira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminaydo ngurndan fewndan dan, ko fii haray haa jooni

[¶] 4:7 4.7 Zab. 95.7 ¶ 4:8 4.8 Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko Yaasuwa on ardinoo jamaa Isra'ila on, naadi be leydi fodaandi ndin. ¶ 5:5 5.5 Zab. 2.7 ¶ 5:6 5.6 Zab. 110.4

ootigi ko boobo. ¹⁴ Mokobaafe ben kapun, ko jaamete teeddoo be jaamata, ko fii tippude e kuude maaffe den hakkille maaffe den no eltanii sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko fun wadi, sutaoden janne yoyunde nden, feyyen janne baggere fii *Almasiihu on nden, hara en fudfitaaki jannugol fii tuubugol kuude nawrayde e mayde den, e fii gomdingol Alla, ² e *lootagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e immitagol maybe ben, e jaawoore poomayankeere nden. ³ Ko fun wadeten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananoobe, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiibe *Ruuhu Seniido on, ⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ben kan, ⁶ si be aru e selude gomdinal ngal, be waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kambe tigi be fempitike *Bidfo Alla on, e hoore fun be aybinii mo e kene. ⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fudini pufi wondufi e nafa fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla. ⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi badondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yibbe amen, haray meden hoolii hidon e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on. ¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakko o yejjita kuude mon den, e giggol ngol holludon fii innde makko nden, e golle de wadudon den e de wadanton den kadi yimbe Alla ben. ¹¹ Kono meden faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pellital timmungal fii ko tanyiniden kon haa ka sakkitorun. ¹² Ko fun wadi, wota on wonu aamuibe, kono pembee ben hebirnoobe ndondi fodaandi ndin gomdinal e mupal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko fun wadi, nde Alla wadannoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko buri mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi, ¹⁴ o wi'i:

«Pellet, mi waday barki e maa fota,
mi yannay jurriya maa on yannudee.»^r

¹⁵ Ko e nder fun, bay wonii Ibraahiima habbika e nder mupnaare, o hebi non ko o fodanoo kon. ¹⁶ E hin-le, yimbe ben no woondira ko buri be mawnude, nden woondoore wonana be seedee fii rawnoode kala yeddondiral. ¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronoobe fodaari makko ndin ben noone no anniyee makko on firtortaa, o wadirno fun woondoore ¹⁸ fii, sabu dee kuude didi de waylotaako, de tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattiibe ben hebiren wakkilaare tiidunde fii tamagol e tama'u mo Alla weebitani en on. ¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiidungal holnii fii ngurndan men dan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden, ²⁰ fun ko ka Almasiihu on naati don fii men wa fertaniido en laawol, o woni *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7

Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wonnoo lando Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoy e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lambe ben, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo. ² Ibraahiima jonni mo sappabun e di fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <lando peewal>. E hoore fun kadi

^r 6:14 6.14 Fud. 22.17

ko o lando Salaam, e maanaa lando buttu. ³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwdi, o alaa fudfoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidfo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawfo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heboyi kon! ⁵ Sariya on todfii e bibbe *Lewi ben wonugol yottinoobe sadaka ka Alla e yantooobe sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on hebi kon fow, dun ko e ben ben-gootoobe mabbe, fii kala ben ko be jurriya Ibraahiima. ⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendike sappabun Ibraahiima on, e hoore dun, o du'anii on hendiifo fodaariiji din. ⁷ E hin-le yeddotaako ko mawfo on du'antoo tosooko on. ⁸ E hin-le, e telen-ma yottinoobe sadaka ben ka bolondaa Lewi, ko maayaybe woni hendaade sappabun dun, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuurufo woni ko hendii, wano seeditoraa non. ⁹ Ka rabbindinde, Lewi, oo wondo hendaade sappabun dun, o yobiino ko makko kon rewruude e Ibraahiima. ¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasiihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewruude e yottinoobe sadaka ka gorol Lewi ben jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ben yottinoobe sadaka ko timmunoofo, harayno ko fii hondun haanannoo wadugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa wano *Haaruuna non? ¹² Ko fii si aada wonugol yottinoobe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee. ¹³ Ko fii on mo dui piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto todfaaaka e mun fii golle *layyorde nden. ¹⁴ E hoore dun, wano andirden non tigi, Joomi men on ko feepufo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlaali few fii on bolondaa.

¹⁵ Dundoo kadi no buri banguinde si yottinoowo sadaka goo feepirii wa Maaliki-Siddiiqu, ¹⁶ wontufo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yubbondirfo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan dan lannataa dan. ¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa, wano Maaliki-Siddiiqu non.»^s

¹⁸ Awa, ko yamiraa baawo foo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehifugol mun ngol, ¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono en addanaama tama'u burfo moyyude mo badoren Alla.

²⁰ Dun non wadaaka e baawo woondoore. Beya non kapun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e baawo woondoore, ²¹ kono kanko Iisaa o wontirno dun woondoore, bay Alla daalanno mo dundoo:

«Mi woondii, mi firtataa, ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko dun wadi si Iisaa wonii holnufo *ahadi burndi hittude ndin. ²³ E hoore dun, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no hadi be duumagol e golle mabbe den. ²⁴ Kono Iisaa kapun, bay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka den lannataa. ²⁵ Ko dun wadi kadi, himo waawi dandude few ben wonbe badorde Alla sabu makko kanko Iisaa, bay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol be.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawfo sadaka tigi haanannoo en, hara ko *seniifo, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seedufo e junuubanke'en, e burfo kammuuli din banteede, ²⁷ mo hatonjinaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawbe ben ittirta pande woo sadakaaji fii junuubaaji mabbe din, kambe tigi taho, e di jamaa on din kadi. Iisaa wadii dun nde wootere ko yoni fii saa'iiji din fow, e nder ko

o itti hoore makko sadaka kon. ²⁸ Sariya on kapun, be todfotoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawbe ko yimbe lo'ube, kono daalol woondoore nden bawto Sariya on todfdike Bidfo on, on wondo Timminaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa tobbere nde wonden yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo jaamo jullere laamu Alla Mawdo on ka kammuuli. ² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, dun ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimbe ben darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawdo ko todfora ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, bee yottinoowo men mawdo on kadi heba godfun ko o weebita. ⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo sadaka, bay no woodi weebitoobe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on. ⁵ Ben no wadude dewal ngal tawata ko mbaadi e dowdi goongaaji kammuyankeeji din, wano Muusaa banginiranaa non fewndo ko o darnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a wadray fow noone no holliradaa non ka hoore fello.»^u ⁶ Kono jooni, *Almasiihu on hebii golle burde mawnude de beya den, no o woniri non holnudo *ahadi burndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji burdi keldude din.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi dabbee. ⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:

<Nalaande no aroya nde mi yettodyta
e yimbe *Isra'iila ben
e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa
ndi mi ahodunoo e baabiraabe mabbe ben ndin,
wa fewndo mi tambitornoo be juude an den
fii yaltingol be Misira,
ko fii be hunnaali ahadi an ndin.>

«Joomiraado on daali:

<Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi
ndi mi ahodoyta e yimbe Isra'iila ben
bawto dee palaade doo.>

«Joomiraado on daali:

<Mi wadoyay sariyaaji an din ka miijo mabbe,
mi winda di ka berde mabbe,
min mi wona Alla mabbe,
kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol
maa fillitanagol wondidfo mun maa musidfo mun,
wi'a: Bee andaa Joomiraado on!
Ko fii fow andoyay lan,
gila e burdo fandude on
haa e burdo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji mabbe din,
mi hakkilanoytaa e junuubaaji mabbe din.> »^W

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri fon, ko fon o watti araniri ndin hinndi. E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun yaadudi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka aduna doo. ² E hoore d'un, *rewirdu wadanooma. Nokkuure aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde, ka jodfinirde pitilli nden wonnoo d'on, e taabal ngal e bireediije weebitanaade Joomiraado on d'en. ³ E hoore d'un, baawo *wirngallo d'immo ngon, tawi no d'on nokkuure wi'etenoonde *hormorde mawnde nden. ⁴ Tawi hinde wondunoo e sunnirde urngallooji tafiraande kanje, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanje haa hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanje wadornde <*manna>, wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu tawata hari finii, e alluje maande ahadi d'en. ⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina Mangural ngal, omborde maggal on, d'un ko ka junuubaaji d'in yaafetee d'on, no duwiraaY gabitanji majji d'in. Kono hinaa fewndo doo haanufen wowlugol fensita fii kun kala e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo d'un fow ko non jodfiniranoo, *yottinoobe sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure aranere e nder rewirdu ndun, fii wadugol golle diina mabbe kan. ⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawdo on tun naataynoo ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji di jamaa on wadiri angal andude. ⁸ Ruuhu* Seniido on no holliri en telen doo wonde datal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti. ⁹ Hiden mari doo misal feppingal goongaaji fewndiidi hande d'in. Dun fow no bangini wonde dokke e sadakaaji, ko weebitirantenoo nii Alla, waawataa labbinde bernde on rewiroowo non. ¹⁰ Ko d'undoo woni yamirooje nedfanke tun yubbondirde e paameteji e njaramji e noone salligiji, yamiraade haa pande Alla heydintini piiji d'in fow.

¹¹ Kono *Almasiihu on ardii wa yottinoowo mawdo sadaka fii moyyereji fewndiidi d'in. O tayiti rewirdu burndu mawnude ndun e burndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna. ¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruude e yiiyan makko d'an tigi, hara hinaa rewruude e yiiyan ciikuliji e jalbi. Ko nii o yefiri en cottudi poomayankeeri. ¹³ Si tawii yiiyan ciikuliji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laabaa, no labbina be ka bandu, ¹⁴ kono Almasiihu on kapun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e baawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeero on, ko haa honto non yiiyan makko d'an labbinta berde men, itta en e kuude nawrayde en e mayde, fii no rewiren Alla Wuurudo on!

¹⁵ Ko d'un wadi si ko kanko woni holnudo ahadi heyri ndin, fii yo noddaabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e d'in bonnereji wadaadi ka fewndo ahadi hinndi. ¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni d'on, haray no haani ka mayde wasiyido on andee. ¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo bawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyido on wuuri. ¹⁸ Ko d'un wadi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e baawo hibbugol yiiyan. ¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano de woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliji e ndiyan e gaara bofe, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisoo pu, ²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.»Y ²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteedi fii diina d'in yiiyan. ²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan labbiniraa, ko fi yaafuyee alaa e baawo hibbugol yiiyan.

²³ Din aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeji, no haanunoo labbinireede oo noone doo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeji din labbiniree sadakaaji burdi moyyude. ²⁴ Ko fii Almasiihu on naataali e nder nokkuure hormorde wadiraande juude neddanke, nembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla. ²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoobe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan dan tawata wonaa yiiyan makko. ²⁶ Ko fii, si hinaano dun, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fudfoode aduna on. Kono jooni, ka lannoode jamaanuujji, o feepii nde wootere ko yoni fii saa'iiji din fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon. ²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, bawto dun jaawoore nden wada, ²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe duufube. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornoo be mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore dun, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi din, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben badaraybe non Alla timmube, rewruude e on sadaka gooto jikkondirfo hitaande woo hitaande. ² Si o waawayno, harayno neebii ko ben wadaynoobe din sadakaaji acci, harayno be labbinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde mabbe felataa be e telen-ma junuubu woo. ³ Kono, din sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji din. ⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko dun wadi, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i:
«Wonaa sadakaaji maa dokke faaladaa,
kono a wadani lan bandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo,
maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii
fii wadugol faale maa on, yaa an Alla,
wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.» »Z

⁸ Himo wi'i taho: «A yidaali e a weltoraali sadakaaji e dokke e sadakaaji sunneteedi e sadakaaji fii junuubaaji, wadiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore dun o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on.» O ittii aranun dun fii sincugol dimmun dun. ¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *labbinaden fii wonugol yimbe makko, rewruude e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on ittiri bandu mun ndun tigi nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata don pande woo fii wadugol golle mun diina den, e ittugol sadakaaji gooti pande woo, di tawata waawataa ittude junuubaaji few. ¹² Almasiihu on non kapun, o wadii sadaka gooto bajjo fii junuubaaji din, yonudo haa poomaa, awa kadi himo joodii ka sengo jaamo Alla, ¹³ himo sabbii don haa Alla wada aybe makko ben ka ley koyde makko. ¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa wonaabe *labbineede fii wonugol yimbe Alla ben. ¹⁵ Ko dun *Ruuhu Seniido on seeditanii en kadi. Ko fii himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraado on daali:
«E hino *ahadi ndi mi yettodyta e mabbe ndin:
Bawto dee palaade doo,
mi wadoyay sariyaaji an din ka berde mabbe,

mi windoya dī ka hakkille mabbe.> »

¹⁷ O beyditi e dūn:

«Mi anditooytaa hande kadi fii junuubaaji mabbe dīn e angal peewal mabbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji dīn yaafaa dōn, haray alaa ko sakkee fii junuubu.

Fii Gomdinal Yimbe ben

¹⁹ Ko dūn wadī, yo musibbe an, bay hiden mari hoolaare fii naatugol ka *nokkuure hormorde mawnde sabu oo sadaka yiiyan Iisaa ²⁰ dān o udditirani en laawol kesol wurngol, rewrunngol ka *wirngallo, ngon-le ko bandu makko ndun, ²¹ e bay kadi hiden mari yottinoowo mawdō wondō ka suudu Alla, ²² badoren Alla bernde nundunde e gomdinal heewungal pellital, e bernde labbinaande kala miijooji bondī, e bandu lootiraandu ndiyan laabudān. ²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiden on, ko fii Wadando en dīn fodaariiji on ko Sella-findeejo. ²⁴ Miijondiranen ko honno waaweten wakkilindirde ka giggol e ka kuude moyye. ²⁵ Wota en tertō mottondiral men ngal, wano wobbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiden yi'ude jalaande nden no badaade.

²⁶ Ko fii si en duumike wadugol junuubu e nder tewaare bawto en hendaade gandal goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji, ²⁷ kono ko habbannde jaawoore hulbiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ben. ²⁸ Si goddō bonniino Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore dido maa tato. ²⁹ E miijo mon onon, si goddō hayfinii *Biddō Alla on, si o jogitorii yiiyan ahadi dān wa dān aldaa e fiira, dān dān o *labbiniraa, e si o hoynii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on miijaaki himo handi e lette burde muusude kadi?

³⁰ Ko fii hiden andi on Wi'udō: «Ko min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore dūn: «Joomiraadō on jaaway jamaa mun on.»^b ³¹ No hulbinii yanugol e juude Alla Wuurudō on!

³² Anditee liddu dūn ka saa'iiji arani, bawto Alla ndayginande on, on ṅappino satteende tiidunde e nder tippiro muusungo. ³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkadon e kene, e saa'i goo jonnindiridon juude e ben wadiranoobe wano non. ³⁴ E hoore dūn, yurmadon sokaabe ben, jabudon kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon dīn, sabu andugol mon hidon mari keyee burdō moyyude, luttoowo. ³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden. ³⁶ Ko fii hidon haani ṅappaade, fii, nde timminoydon faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:
«Haanudō arude on aray, neebataa.

³⁸ Feewudō an on non wuuriray gomdinal.

Kono si o yiltitike,
wonkii an kin weltanoytaako mo.»^c

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroobe baawo fii hayrugol, kono ko en gomdinbe fii dandegol.

11

Fii Seeditorbe Gomdinal ka Ahadi Hinndi

¹ E hin-le, gomdinal ngal ko pellital fii piiji dī tanyiniden, e hoolaare fii piiji dī en yi'aali taho. ² Alla kulji mawbe baawo dōo ben sabu gomdinal mabbe ngal.

³ Ko gomdinal ngal wonden andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko dūn wadī ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

a 10:17 10.17 Yer. 31.33-34 b 10:30 10.30 Yap. 32.35-36 c 10:38 10.38 Hab. 2.3-4

⁴ Ko gomdinal ngal Haabiila yefiri Alla sadaka burdo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewudo sabu ngal gomdinal. Alla tigi kulji den dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomdinal no banguinde fii makko.

⁵ Ko gomdinal ngal kadi Hanuuka yentiniraa fii wota o andu mayde nden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentinno mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla. ⁶ Awa, e baawo gomdinal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fii on badotoodo mo no haani gomdinde wonde kanko Alla himo woodaa, gomdina kadi ko kanko woni yoboowo dabboobe mo ben.

⁷ Ko gomdinal ngal fahin Nuuhu moyyinirnoo laana fii dandugol beynguure mun nden. Ko nii o teddiniri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta yi'aaka taho kon. Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniibe. Alla jogori Nuuhu feewudo sabu gomdinal makko ngal.

⁸ Ko gomdinal ngal kadi Ibraahiima doftori noddaandu ndu Alla noddi mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude. ⁹ Ko gomdinal o hodiri e ndin leydi fodaandi wa leydi jananiri, o hodi e nder cuudi bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hodiri non, be ronidi e makko fodaari wootiri ndin. ¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbi hodo ngo tawata didol cuudi mun no tiidi, ngo tawata ko Alla ebbi, darni. ¹¹ Ko sabu gomdinal ngal kadi, fii kala Saarata kapun ko mo jiidotaako, o hebiri feere jurriyagol e nder nayeewu makko, bay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon. ¹² Ko dun wadi si neddo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino dun, hebi jurriya burdo koode den ka kammu duufude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomdinal ngal be fow be maayi e baawo hendagol piiji fodaadi din, kono be haynino di ka woddi, be weltori, e nder qirritagol ko be tunarankeebe e jananbe ka leydi. ¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hibe dabbande hoore mabbe leydi heyri. ¹⁵ Si tawno non be wul'dano ka be iwi ton, be hebayno feere no be yiltora. ¹⁶ Kono ka haqiiqa hibe himmannoo nokkuure burnde moyyude, dun ko ka kammu. Ko dun wadi Alla hersiraa noddeede Alla mabbe, ko fii o moyyinanii be hodo.

¹⁷ Ko gomdinal ngal kadi Ibraahiima weebitiri Issaaqa fii layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fii sakkagol Issaaqa, bid'o makko bajjo on, kanko hendinoo'oo fodaariiji din, ¹⁸ dun ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.» ¹⁹ Himo joginoo wonde Alla ko Waawudo hay immintingol maydo e hakkunde maybe ben, ko dun wadi si o hettitiri bid'o makko on wa immitiido e mayde.

²⁰ Ko gomdinal ngal kadi Issaaqa du'orani Yaaquuba e *Iisu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomdinal ngal fahin, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e bibbe Yuusufu ben, o ugginii e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomdinal ngal fahin, bay badike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Banii-Isra'iila'en ndun *Misira, o wadi kadi yamirooje fii yi'e makko den.

²³ Ko gomdinal ngal kadi, bay Muusaa jibinaama, mawbe makko ben suufiri mo lebbi tati, bay be tawii boobo on no labaa fota, awa kadi be hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomdinal ngal kadi, bay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o gedal jiwo Fir'awna on. ²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on burani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun. ²⁶ Tawi himo mijii wonde ko aybinireede wa *Almasihu on buri jogaade ngalu tiidungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi. ²⁷ Ko gomdinal ngal o yaltiri Misira e baawo denyagol tikkere lando on, bay himo catornoo wa sutiido on mo yi'otaako. ²⁸ Ko gomdinal ngal kadi o

wadiri *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yiiyan fii wota muloowo dikkuruube on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeefe ben kon.

²⁹ Ko gomɗinal ngal fahin be tayitiri *Baharu Bodeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankooɓe ben eɓɓunoo wadɗirgol non, be yoolino.

³⁰ Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, bay be gaynii taaraade mo e nder balde jeedifi. ³¹ Ko gomɗinal ngal kadi wadi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heeferbe ben, sabu ko o wernirnoo tefoobe ben kon buttu.

³² Ko hondun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteedo *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaabe ben. ³³ Ko gomɗinal ngal be fooliri laamateeriiji, be tabintini peewal, be hebi fodaariiji, be ombi sekko ngayuuje. ³⁴ Be ɗannini giiteeli bonnooji, be dadi mbelndi kaafa, be heewi doole fii kala hibe lo'unoo, be hollitii ka nder hareeji, be radii koneeli jananbe ben. ³⁵ Rewbe yi'i maybe mun no immitoo. Wobbe goo kadi lettaa, be salii sotteede fii no be hebira ummutal burngal moyyude. ³⁶ Wobbe ben hebi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee. ³⁷ Wobbe ben wariraa kaaye, wobbe ben tampinaa tayaa ɗidi, maa wariraa kaafa. Wobbe nawri ngurndan mun ɗan jaarugol hen fow, hara no bornii guri baali maa be'i, fillorbe ɗi fow, cukkee tampinee. ³⁸ Hari aduna on handaa e ben, be tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayɗe.

³⁹ Ben kuljiranoobe sabu gomɗinal mun ngal fow non, hendaaki ko be fodanoo kon. ⁴⁰ Ko fii Alla no eɓɓani en godɗun ko buri moyyude, fii wota be laato timmube e baawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Bibbe mun

¹ Bay wano ngal dental mawngal seedeefe no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weebiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu eɓɓanaden ndun. ² Punnoden Iisaa, on wondo dayyere gomɗinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o joodii ka sengo jaamo jullere laamu Alla. ³ Mijitee fii on ɗappiido ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere hebu on haa berɗe mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yiiyan mon ɗan hibbi.

⁵ Awa kadi on yejjitii kongol ngol Allaahu on wakkiliri on ngol wa bibbe makko:

«Bidɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraado on no hayfiri,

awa kadi wota bernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraado on yidi, o wurtata,

o yaggina kala mo o jabi yo wonu bidɗo makko.»d

⁷ Wakkilee tampereji mon ɗin, ko ɗin woni on wurtude. Ko wa bibbe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni bidɗo mo ben mun wurtataa? ⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow hebata nden, haray ko on fattuube, hinaa on bibbe. ⁹ Bay en hebii baabaabe ka aduna ɗoo wurtaynoobe en, be teddinoden, ko haa honto non haanuden yankinanaade Ben ruuhuuji men ɗin fii no wuuriren! ¹⁰ Ko fii baabiraabe men ben no wurtaynoo en e nder saa'ihun nii, bay be tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreden e laabal makko ngal. ¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono ɓawto ɗun, battane ngurndan fewuɗan wondan e nder buttu no maranii ben wurtaabe.

¹² Ko dʼun wadɪ si mi wiʼay on, ʃantee juude mon loʼude dʼen, sattinon koppi mon loʼudɪ dɪn, ¹³ yo koyde mon dʼen jokku laawi feewudɪ dɪn, fii wota layooje dʼen worgito, kono dʼe sella.

Fii no Hittiniren e Noddaandu Heyru ndun

¹⁴ Etee no wondiron e fow e nder buttu, wuuron e nder laabal, ko fii ʃaawo maggal hay gooto yiʼataa Joomiraado on. ¹⁵ Reenee fii wota hay gooto ɲakkire moyyere Alla nden, wota dʼadɔl haadungol woo kadi funtu, wona sabu jiiɓoldu haa raaba buy e mon. ¹⁶ Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunoodo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto. ¹⁷ Hidon andi, ʃawto dʼun, wa fewndo ko o faalaa hebude duʼaa ben makko on, o bugitano, ko fii o hebaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo dʼaʃʃbirde dʼun gondɪ.

¹⁸ Ko fii onon, on badaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite hubbunge e dʼowdi duule e niʃe e nduluuru, ¹⁹ maa hito *liital, maa hawa ka *Israʼiilayankeefe ben nanunoo kan haa ʃe wiʼi wota ʃe beyditane hay kongol, ²⁰ ko fii ʃe townataano sifa ndee yamiroore tiidunde dʼoo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^d ²¹ Hakkee ko dʼun hulbininoo, Muusaa wiʼi: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

²² Kono onon, on ʃadike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuurudo on, dʼun ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaaʼika mottondiri e nder weltaare. ²³ On ʃadike dental dikkuruube Alla ben, ben ʃe tawata no windii ka kammuuli. On ʃadike Alla, on ɲaawoowo yimʃe ben fow, e ruuhuuji feewube timminaabe ben. ²⁴ On ʃadike Iisaa, on holnudo *ahadi heyri ndin, e yiian makko hibbaadan, dan seeditoore mun buri moyyude dan Haabiila dan.

²⁵ Awa reenee wota on salo hedaade on Wondo on yewtude. Ben Israʼiilayankeefe, salinoobe hedaade on Wonnoodo ʃe yamirde ka hoore leydi, ʃe dadaano lette dʼen. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wondo en yewtude ka kammuuli dow? ²⁶ On mo hito mun dimbi leydi ndin, wadii jooni ndii fodaari dʼoo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngon.»^f ²⁷ Ngol daalol «nde wootere kadi» no laabi poy holli wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji dɪ gasataa dimbaade dɪn luttira. ²⁸ Bay laamu ngu hendotoden ngon hinaa dimbotoongu, weltanoden Alla, kurkanoden mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol. ²⁹ Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

¹ Yo giggol sidʼdankaaku ngol duumo. ² Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non wobʃe wernii malaaʼikaabe, hara ʃe andaa. ³ Anditee fii kasoobe ben, wa si tawii hidon sokidaa e maʃʃe, e wonaabe e tampineede ben, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

⁴ Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirbe ben yonindiran, ko fii telen-ma dʼon, Alla ɲaaway fijooʃe ben e jinoobe ben. ⁵ Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogidʼon kon fewndo dʼoo. Ko fii Alla tigi no wiʼi: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»^g

⁶ Mo kala e men no waawi wiʼude e nder pellital:
«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.
Ko hondun nedʼo waawanimmi?»^h

^d 12:20 12.20 Egg. 19.12-13 ^e 12:21 12.21 Yaj. 9.19 ^f 12:26 12.26 Haj. 2.6 ^g 13:5 13.5 Yaj. 31.6
^h 13:6 13.6 Zab. 118.6-7

⁷ Anditee fii ardotoobe on ben, ben feɲɲinannoobe on daaluyee Alla on, miijitodɔn fii battane no be wuuriri non, nembon gomɔinal maɓbe ngal. ⁸ Awa Iisaa Almasiihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

⁹ Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiidiniiree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii ɲaameteeki di nafaali huunde ben jokkufe di. ¹⁰ Ko fii hiden mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru ɲaamugol ko sakkaa ɔn kon. ¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli ɔn sunneteno ka ɓaawo hodo. ¹² Ko ɔn wadi si Iisaa kadi tampuno ka ɓaawo hodo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko ɔn tigi. ¹³ Awa enen kadi, yalten ka ɓaawo hodo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan. ¹⁴ Ko fii en maraa ɔo hodo tabitungo, kono hiden ɔabbude aroyayngo ngon. ¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumodɔn e wadangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden. ¹⁶ Awa wota on weddito e wadugol moyyere e wallindirgol, ko ɔii woni sadakaaji di Alla jabata weltora.

¹⁷ Dofttee ardotoobe on ben, yankinanodɔn be. Ko fii hibe ayni fota wonkiiji mon ɔn, wa hunitoytoobe ka Alla. Awa etee be wada ɔn e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta be. Si hinaa ɔn, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: meɔen felliti wonde meɔen mari bernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen ɔn no feewiri e kala huunde. ¹⁹ Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yiltitagol ka mon no yaawiri.

²⁰ Yo Alla Jom Buttu on, on Artirdo e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawɔo baali ɔn, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin, ²¹ yo o wawnu on e kala ko moyyi fii wadugol faale makko on, o wada e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

²² Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi rabbindinii.

²³ Awa andee wonde, Timotee, oo musidɔo men, yaltinaama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon. ²⁴ Hiwranee lan ardotoobe on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee be Italii salminii on.

²⁵ Yo moyyere Joomiraado on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasiihu Joomi on, haa e dīi *bolondaaji sappoo e dīdī saakitiidī e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereejī

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndandē, haray jogitoree dūn weltaare fow, ³ ko fii hidon andi, ndarndagol gomdinal mon ngal adday ṅaṅṅaare.

⁴ Kono bee ṅaṅṅaare nden waḍa golle timmude, fii no woniron mokobaabe timmube, e hara on ṅakkiraaka huunde. ⁵ Si goddo e mon ṅakkira faamu, yo o toro dūn Alla, on okkay mo dūn. Ko fii kanko Alla ko Yedooowo fow no yaajiri e baawo feloore.

⁶ Kono yo o toror mo gomdinal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiido no wa'i wa morloode ndiyan dan ka baharu, de hendu ndun dupata yeya. ⁷ Wota sifa on neddo sikku hendoto goddun e juude Joomiraado on, ⁸ on ko neddo sikkitiido, mo tabitaa e laawi mun dīn fow.

⁹ Yo musiddo miskiino on weltor ko Alla towni mo kon, ¹⁰ aldufo on kadi weltora ko Alla tippini mo kon, bay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa. ¹¹ Si naange ngen fudii, nge toowidii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kuḍi dīn, piindi majji on saama, ṅari majji on bonta, ko non aldube ben saamirta e nder golle maḍbe den.

¹² Maloore wonanii on neddo ṅaṅṅiido ndarndandē den, ko fii si o dartike ndarndandē den, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yidube mo ben.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribetee kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto. ¹⁴ Nde jarribaden woo, ko himmeeji bondi dī wondufen dīn woni en poodude murtina. ¹⁵ Bawto dūn, himme bondo on fuda haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on daynito, yo musibbe an yidaabe, ¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji dīn, on mo waylotaako, mo dowdi mun dillataa, ¹⁸ on Woodintinirido en Daaluyee makko goongaajo on no o yidiri non, fii no laatoren dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

¹⁹ Andee dūn, yo musibbe an yidaabe, yo neddo kala yaawu hedfaade, nenna si yewta, nenna si tikka. ²⁰ Ko fii tikkannde nedfanke nden laatintaa peewal ngal Alla yidi ngal. ²¹ Awa sertee e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, dūn ko on waawudo dandude wonkiiji mon dīn.

²² Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hedotoobe mo tun, si hinaa dūn, haray onon tigi on daynitoto woni. ²³ Ko fii si goddo hedike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa neddo wondo tintaade, yi'a yeeso mun ngon. ²⁴ Si o gaynii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i. ²⁵ Kono on waḍudo giide mun den ka nder sariya timmudo, dūn ko on sariya rindinoowo, o tabiti, hara hinaa fii hedagol yejjita, kono hara ko huutorgol, ondon wonay malaado e nder kala ko o waḍata.

²⁶ On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol denngal mun ngal, haray on daynii hoore mun, ngal dewal ko meerewal. ²⁷ Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ben e dankagol keynguube ben e nder satteendeeji maḍbe dīn, e rentagol e tuundiiji aduna dīn.

2

Hajagol fii Burdindingol

¹ Musibbe an, bay ko on gomdınbe Iisaa Almasiihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe. ² Si wattiido hurundaare kanje, bornii concı dimi aru e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniido concı yakkiidfi ara e naatude, ³ si on hittinii fii borniido concı dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndadfdudi doo!», wi'on baaso on: «An daro daa!», maa: «Joodo ka ley koyde an doo!», ⁴ e hara on wadaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on paawiraali miijooji bonfdi?

⁵ Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa miskinbe ben ka aduna doo Alla subii fii no be wonira aldube e nder gomdinal ngal, e heboobe gebal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun? ⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldube ben woni on tampinde, naba on ka paawirdi? ⁷ E hinaa ben woni hoynoobe innde teddunde nde inniradon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawdo on, wano bindi dın wi'iri non wonde: «Yo a yidir pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi.

⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnudo Sariya. ¹⁰ Ko dın wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike deya heddiide fow, haray o wonii bonnudo Sariya on fow. ¹¹ Ko fii on Wi'udo: «wota mo jeena», no wi'ı kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnudo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe paawiroyteebe Sariya rindinoowo on. ¹³ Ko fii paawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay paawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdinal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani neddo wi'ugol himo mari gomdinal, si o alaa banginirde dın kuude? Taw si sifa ngal gomdinal no waawi dandude mo?

¹⁵ Si musiddo men gorko maa bandiraawo men no holi, no njakkiri paamete kadi jande woo, ¹⁶ goddo e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornodon, paamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe dın handi e mun kon, haray ko hondun dın nafata? ¹⁷ Gomdinal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

¹⁸ Kono si goddo wi'ii: «An hida mari gomdinal e min mido mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomdinal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomdinal an ngal kuude an den.» ¹⁹ Hida gomdini ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji dın kadi no gomdıniri non, haa hidi diwna.

²⁰ Ko an yo njoofojo! Hida faalaa faamude wonde gomdinal ngal aldaa e kuude ko meerewal?

²¹ Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wadunoo kon fewndo o weebiti *Issaaqa biddo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewudo? ²² A yi'ii, gomdinal ngal yaadii e kuude makko den, awa kadi ko kuude makko den timmini gomdinal makko ngal. ²³ Ko non ko bindi dın wi'ı kon laatori: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo pewal», haa o noddaa gido Alla. ²⁴ On yi'ii, ko sabu kuude den neddo on jogoraa feewudo, hinaa sabu gomdinal ngal tun.

²⁵ Enee, oo cagaajo wi'eteedo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude den o jogoranoo feewudo fewndo ko o wernunoo nulanoobe fii tefugol ben, o holli be laawol goo ngol be rewa? ²⁶ Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomdinal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

^a 2:8 2.8 Lew. 19.18

3

Fii Hubindagol Denngal

¹ Musibbe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidon andi enen jannooɓe ben en jaawete jaawoore burnde sattude. ² Ko fii en fow en waday ellaaji di tawata ko nooneji duudufi. On mo wadaali ella e nder kongudi, haray on neddo ko timmudo, waawudo hubindaade bandu mun ndun fow.

³ Si en wadii lagambe den ka kundule pucci din fii yo di dofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow. ⁴ Ndaaree kadi, dee laafe e njandude mun, ko hendu dolnundu nabata de, hide ardoree aalahun burkun fandude ka naboowo on faaliraa don. ⁵ Wano non, denngal kadi ko terun fandukun, kono hingal waawi mantorde piiji mawfi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde? ⁶ Denngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere bandu men ndun, ngal tuuninay bandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal hubbinaa, ngal sunnay ngurndan men dan fow.

⁷ Kala noone kulle, wano colli din e ko daasotoo kon e kulle den ka nder ndiyan, no hubindoo, den-le neddanke no hubindii de. ⁸ Kono denngal, hay gooto waawataa ngal hubindaade. Ko bone mo waawotaako hubindaade, hingal heewi tooke warooje. ⁹ Ko kangal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kangal kadi hudirten yimbe tagaabe e mbaadi Alla ben. ¹⁰ Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musibbe, wota dun wonir non. ¹¹ Taw si ndiyan weldan e ndiyan haadudan no tubba e bundu wooturu, hara ko e ngayka woota? ¹² Enee musibbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, bundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

¹³ Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o banginir dun jikku makko moyyo on wondude e kuude newiide iwruude e faamu. ¹⁴ Kono si tawii hidon mari ka berde mon nawliigu tiidungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on. ¹⁵ Sifa ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu neddanke e ngu Ibuliisa. ¹⁶ Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko don kadi jii boldu e kala noone kuude bonde woni. ¹⁷ Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu buttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuude moyye, ngu aldaa e burnondiral e faasiqankaaku. ¹⁸ Ko tabintinoobe buttu ben aawata e nder buttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

¹ Ko honto dee poodotire e dee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bonfi woni wadude hare ka berde mon? ² Hidon himmani, kono on alaa hebude. Ko on warooɓe, ko on miilaabe e baawo waawugol hebude hay huunde. Hidon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, bay on alaa toraade, ³ maa hidon toraade, on alaa hebude, bay hidon tororde anniyee bonfo fii no huutoriron dun fii faaleeji mon.

⁴ Ko onon, yo jamaa jinoobe! E on andaa yidugol aduna on ko apugol Alla? Awa si goddo no faalaa yidude aduna on, haray o waditike gano Alla. ⁵ On sikku bindi din ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o wadi e men on.»^b

⁶ Kono ko o furi en yedude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi din wi'i kon:

^b 4:5 4:5 Maa: «Ruuhu wondo ka bernde men on ko nawludo fota.»

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,
o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^C

⁷ Awa yankinane Alla, dartodon Ibuliisa, d'un o dogay, o wofdoo on. ⁸ Badee Alla, d'un o badoto on. Labbinee juude mon den, yo onon junuubankeebe. Labbinon berde mon den, yo onon sikkitiibe. ⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon den wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta bidagol. ¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, d'un o bantoyay on.

¹¹ Wota on pakkin bee doo maa bee daa, yo musibbe an. Mo pakkinii musidfo mun, maa jaawii musidfo mun, haray ko Sariya on o pakkini, o jaawi. Si a jaawii-le Sariya on, haray hinaa a huutorfo mo, kono ko a jaawoowo mo. ¹² Ko fii ko Gooto pet woni Wadoowo Sariya jaawa, d'un ko on Waawufo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hida jaawa jokondo maa?

Fii Mawnintinaare e Townitaare

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare doo, men wona ton hitaande, men wadfoya ton godfun, men heba tono.» ¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon dan wonirta jango. Ko on norngal feepungal fii saa'ihun nii, bawto d'un muta. ¹⁵ Ko haanufon wi'ude: «Men wuuray, men wada dundoo maa dundaa, si Joomiraado on jabii.» ¹⁶ Kono jooni, hidon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonnde. ¹⁷ Si godfo no andi moyyere nde o haani wadude, o wadaali d'un, haray o wafii junuubu.

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiidundu, sabu tampereji aroyaydi e hoore mon din! ² Ngalu mon ngun bonii, concii mon din mooyii, ³ kanje mon den e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, jaamira balli mon din wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee palaade sakkitore. ⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon den ndin no woytaade e hoore mon. E woyaadi sopitube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on. ⁵ On wuuririi ka aduna doo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee palaande nde hirsetefon e mun. ⁶ On jaawii, on warii feewube be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mupnee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori copal tiidungal, ngal o habbori mupal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde tobba. ⁸ Onon kadi mupnee, tabintinon berde mon den, ko fii ardu Joomi on ko badiidun. ⁹ Wota on nermindir, yo musibbe an, fii wota on jaawe, bay Naawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e mupal ben annabaabe yewtube e innde Joomiraado on. ¹¹ Ndaaree, hidon wi'a maloore wonanii ben nappiibe. On nanii fii nappaare Ayyuuba nden no wowlee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wadani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewufo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woondoore. Ko yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder jaawoore nden.

Fii Tororgol Gomfinal

¹³ E hara godfo e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara godfo e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu. ¹⁴ E hara kadi godfo e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban

e hoore makko e innde Joomiraado on. ¹⁵ Toraare wadiraande gomdinal no sellina nawnudo. E hoore dun, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wafi junuubi, di yaafante mo. ¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon din hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no selliniredon. Torndeeji di aaden feewudo torii din ko dolnudi duncaydi.

¹⁷ Ko fii Iliiya kadi hari ko neddo wa'unoodo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, dan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo.

¹⁸ Bawto dun kadi o torii, kammu ngun sammini ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata bibbe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si goddo e hakkunde mon selii goonga on, goddo artirii mo, ²⁰ haray andee, on ittudo on junuubankeejo ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji duudufi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee subaabe Alla, tunjarankeebe e oo aduna, e nder dee leyde Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii. ² Ko onon yo subiranoobe ebboore Alla, on Ben men, e dow *labbinireede Ruuhu makko on, fii doftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko dan: yo moyyere e buttu sowindirane on.

Fii Tama'u Selludo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yefiri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben fii no hebiren tama'u selludo, ⁴ e fii no hebiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu, ⁵ dun ko onon bee be Alla hiwiri bawgal mun sabu gomdinal ngal fii kisiyee hebuliido feppineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko dun wonani on ndee weltaare tiidunde, hay si tawii fewndo doo maa sateendeji seeda wona ko aanini on, ⁷ fii no gomdinal mon ngal ndarndoree. Gomdinal mon ngal-le no buri kanje hittude, bay kanje ko ko mulata, den-le ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomdinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal jande Iisaa Almasiihu on feepitoyi. ⁸ On yidii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e baawo yi'ugol mo. E hoore dun, hidon hebbinori weltaare tiidunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun, ⁹ bay hidon hendaade faandaare gomdinal mon ngal, dun ko kisiyee wonkiiiji mon din.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ben dabbitunoo tefi fii mun, dun ko bee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiido on. ¹¹ Hibe dabbaynootoo andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini be kon wadiroyta, fewndo on Ruuhu wondo e mabbe hiitantonoo be fii tampereji heboyaynoodi Almasiihu on din e darjaaji hikkotoodi e mun din. ¹² Be banginanaa kadi wonde, wonaa fii mabbe kambe tigi be wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo be wowli fii dii piiji di bee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo doo *Ruuhu Seniido iwrufo ka kammu on, din piiji di tawata hay malaa'ikaabe ben tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabube

¹³ Ko dun si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon din, waawon hoore mon, wadon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yefoytedon jande Iisaa Almasiihu on feepitoyi. ¹⁴ Wa'ee wa paykoy doftiikoy, hara on accaali hande kadi diya himmeeji ardoon on, dun ko din di wondunodon e nder angal andugol mon. ¹⁵ Kono bay Noddufo on on ko Laabudo, onon kadi wonee laabube e nder jikku mon on, ¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabube, ko fii ko mi Laabudo.»^b

¹⁷ Bay on noddirii oo Fonnudo fow «Baaba», dun ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun den, haray yo on hulu mo fannin hidon kodii aduna on. ¹⁸ Hidon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanje sottiradon e nder dan ngurndan meerejan dan ronunodon baabiraabe mon ben, ¹⁹ kono ko yiiyan Almasiihu hittudan dan, on wa'itaydo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere, ²⁰ on adaado toddeede ado fuddoode aduna on, kono o feppinaa ka saa'iiji sakkitori fii mon. ²¹ Ko sabu on gomdinirdon Alla, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, yedi mo kadi mangural, fii no gomdinal mon ngal e tama'u mon on fawora

^a **1:2** 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «labbiniregol yiiyan makko dan.» ^b **1:16** 1.16 Lew. 19.2

e Alla. ²² Bay on labbinirii hoore mon doftagol goonga on, haa on hebii giggol sidfankaaku sellungol, jooni yidindiree giggol tiidungol ka berde mon, ²³ dun ko onon bee jibinaabe kesun, be tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuurufo tabiti on. ²⁴ E hin-le:

«Kala nedfo no wa'i wa hudo,

darja makko on fow kadi

no wa'i wa piindi kon hudo.

Hudo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,

²⁵ kono daaluyee Joomiraado on

ko luttayfo haa poomaa.»^c

On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo feppinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaagal e nawliigu e kala joore, ² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri biraadan kencan laabudan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko, ³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Sobundu e Jamaa Subaado on

⁴ Badee mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ben bugitinoo, dun ko on mo Alla subii, hittufo yeeso makko. ⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuurude mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabuube fii no wadiranon Alla sadakaaji ruuhuyankeeji, hara ko no hawrirani mo, rewruude e lisaa Almasiihu on. ⁶ E hin-le no windii wondema:

«Mifo tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka sobundu,

dun-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon bee gomdinbe. Kono fii be gomdinaa ben:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobundu,^d

⁸ hayre fegginaynde,

e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol mabbe daaluyee on, tawde ko dun be muuyananoo.

⁹ Kono onon, ko on lepol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabudo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko feppina kuude moyye mawde on Noddufo on fii yo on yaltu ka niwre, aron ka ndaygu makko hawniingu. ¹⁰ Dun ko onon bee be tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, dun ko onon bee be hebaano yurmeende makko nden, kono jooni on hebii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yibbe, hobbe janambe, mi wakkilini on e reenagol dii himmeeji neddanke, di tawata ko habooji wonkii. ¹² Wuuriree no moyyiri e hakkunde be gomdinaa ben fii nde hibe toonira on wa wadoobe ko boni, yo be yi'u kuude mon moyye den, dun be mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ben

¹³ Sabu Joomiraado on, yankinane kala laamu neddanke, woni lando mawdo, mardo mbawdi, ¹⁴ woni ben be o lammini fii donkingol ben wadoobe ko boni, manta ben wadoobe ko moyyi. ¹⁵ Awa, ko Alla faalaa e nder ko wadoton ko moyyi kon,

^c 1:25 1.25 Isa. 40.6-8 ^d 2:6 2.6 Isa. 28.16 ^d 2:7 2.7 Zab. 118.22 ^e 2:8 2.8 Isa. 8.14

ko yo d̄un d̄ahu fankina majjuḃe ḃe alaa hakkil ḃen. ¹⁶ Wuuriree wa rindinaaḃe, e ḃaawo waḃugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantooḃe Alla. ¹⁷ Teddinee fow, yid̄on musibḃe gomḃinḃe ḃen, hul̄on Alla, ted̄dinon land̄o on.

¹⁸ Jiyaabe, yankinane jeyḃe on ḃen e nder ted̄dungal timmungal, hara hinaa non moyyube ḃen tun e newiibe ḃen, kono e mettube fii ḃen kadi, ¹⁹ ko fii, si e nder miijitagol fii Alla, ontigi ḣap̄nike tampere nde ontigi foddaa, d̄un ko huunde moyyere. ²⁰ Ko hongal e ted̄dungal mard̄on, si on muḣ̄p̄nike tampere sabu waḃugol junuubu? Kono si on muḣ̄p̄nike tampere sabu waḃugol ko moyyi, d̄un ko huunde moyyere yeeso Alla. ²¹ Awa, ko fii d̄un nodd̄iraḃon, ko fii *Almasiihu on kadi tampii fii mon, o accanii on misal, fii no jokkiron batteeji makko ḃin, ²² d̄un ko on «mo waḃaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f ²³ d̄un ko on hoynaado mo yottaaki, tampinaado mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non. ²⁴ O ronditanike en junuubaaji men ḃin ka ḃandu makko, d̄un ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji ḃin, wuuren ngurndan feewuḃan, ko fii, ko sabu barmeeji makko ḃin selliniraḃon. ²⁵ Bay hari hid̄on wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkiiji mon ḃin.

3

Fii no Yettindirḃe Haani Wondirde

¹ Onon kadi yo rewḃe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wobḃe e maḃḃe doḃtaaki daaluyee on, ḃe gomḃiniray sabu kuude rewḃe maḃḃe ḃen e ḃaawo kongol, ² e nder yi'ugol maḃḃe jikku mon laabudo wondudo e ted̄dungal on. ³ Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cudorgol kanḣe e conc̄i dimi. ⁴ Kono yo ḣari mon kin wonu ko marii ka ḃernde, hara ko ḣari halal ki bonataa, ki jikku newiido deeyudo. Ko d̄un ḃuri hittude yeeso Alla. ⁵ Ko nii rewḃe ḃaawo doo laabuḃe, tanyinornoḃe Alla ḃen, parornoo, ḃe yankinani moodiḃḃe maḃḃe ḃen, ⁶ wano Saarata non, on doḃtinooḃo Ibraahiima, wi'aynooḃo mo kooḣoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwḃe Saarata si on waḃii ko moyyi, e ḃaawo on jabude jiiḃireede kulol woo. ⁷ Onon moodiḃḃe ḃen kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewḃe ḃen ko ḃe ned̄ḃanke ḃurḃe lo'ude. Ted̄diniron ḃe wa ronidoḃe e mon ngurndan ḃan Alla yedi on ḃan, fii wota hay huunde haḃu torndeeji mon ḃin.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow heḃee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol sid̄ḃankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare. ⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddu d̄un, onon ko yo on du'ano, ko fii ko d̄un nodd̄iraḃon fii no roniron barki kin. ¹⁰ Ko fii:

«Si tawii god̄o no faalaa wuurude ngurndan weld̄an,
e yi'ugol palaade hettaare,

haray yo ontigi reenu ḃenngal mun ngal
e wowlugol ko boni,
o reena toni makko ḃin e janfagol.

¹¹ Yo ontigi wod̄ḃito ko boni, o waḃa ko moyyi,
o ḃaḃḃita buttu on, o jokka d̄un,

¹² ko fii giide Joomiraado on no e hoore feewube ḃen,
awa kadi noppi makko ḃin no udditanii toraaje maḃḃe ḃen,
kono yeeso Joomiraado on
no huccana ḃen waḃooḃe bone.»g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii wadugol ko moyyi? ¹⁴ Dun-le wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiibe. ¹⁵ Hormoree *Almasiihu on ka berde mon wa Joomi on. Wonee jande woo hebuliibe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben. ¹⁶ Wadiron dun newaare e teddungal e nder bernde mon laabunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore jikku mon moyyo on e telen-ma Almasiihu on, heboy ko hersinta be e fee kongudi mabbe din. ¹⁷ Awa kadi, ko furi ko tampugol sabu wadugol ko moyyi, si tawii dun ko faale Alla, edii tampugol sabu wadugol ko boni. ¹⁸ E hin-le Almasiihu on kadi maayii fii junuubaaji din nde wootere ko yoni haa poomaa, on Feewudo fii be feewaa ben, fii addugol on e Alla. O waraama ka bandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on. ¹⁹ Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonbe ka kaso ben, ²⁰ dun ko bee murtunoobe wa fewndo tawata mupal Alla ngal no beydii ka palaade de Nuuhu moyyinaynoo laana kan e mun. Ko yimbe seedaabe nii, e maanaa be njeetato, be dandiraa rewugol ka ndiyan. ²¹ Dun ko misal *lootagol maande kisiyee wonadon dandireede fewndo doo. Dun wonaa lootugol tuundi bandu ndun, kono ko aadanorgol Alla bernde laabunde. Dun hisiniri on immintineede Iisaa Almasiihu on, ²² on Yentudo ka kammu, wonirde ka sengo jaamo Alla, on mo malaa'ikaabe ben e bawde den e doole den yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yidiri non

¹ Bay *Almasiihu on tampii ka bandu mun, onon kadi dolnoree e ngon miijo woto, (ko fii on tampudo e bandu seedii e faale wadugol junuubu), ² fii no wuuron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji neddanke, yeru saa'i heddaniido on wuuridugol e bandu on. ³ Awa e saa'i feyyunoodo on, on booyii wadude ko be gomdinaa ben yidi wadude kon, fewndo jokkondirdon e mabbe e nder jiibaare e himmeeji bondi e mandilugol e *fasaadu e mottondirgol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal. ⁴ Kono jooni be tawi no njaldini be ko on alaa jokkondirde e mabbe hande kadi e telen-ma nden boylaare tiidunde kon. Ko dun wadi si hibe hoynude on. ⁵ Awa be hunitoyto yeeso on Hebulaniido jaawugol wurbe e maybe. ⁶ Ko dun wadi si hay maybe ben feppinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde be jaawiroyaa wa neddanke ka bandu, yo be wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

⁷ Lannoode piiji din fow hewtii. Awa wonee hakkilanbe waawon hoore mon fii no waawiron tororde. ⁸ Ko adii kon, yidindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune. ⁹ Tolnindiree e baawo dukindirgol. ¹⁰ Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiibe ben dokkal ngal o hebi ngal, dun on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden. ¹¹ Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla din o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. Dun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e bawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiiaajo Haani Wakkilorde Tampereji din

¹² Ko onon, yo yibbe, wota on njaldir nguli hebuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre hebi on. ¹³ Kono weltoree tawdeede e tampereji Almasiihu on din, fii no hebiroyon kadi weltaare jande feepugol mangu makko ngun. ¹⁴ Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindo on, dun ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon. ¹⁵ Si goddo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo wadi ko boni, maa himo ukkii

e ko wonaa haaju makko. ¹⁶ Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir dun, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

¹⁷ Jooni non, saa'i fudfoode jaawoore nden hewtii, nde fudfora yimbe Alla ben. Si tawii ko enen nde fudfori, haray ko honno sakkitoode ben be doftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta? ¹⁸ Si tawii non feewudo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankeejo on? ¹⁹ Dun haray, yo wonbe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e wadugol ko moyyi, be watta wonkiiji maŋbe dŋin e juude Tagudo on, dŋin ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ben e Sukaabe ben

¹ Awa jooni mido yewtude ardotoobe *moftal wonbe hakkunde mon ben. Min kadi ko mi ardotoodo, e seedeejo tampereeeji *Almasiihu on, e heboowo gebal e darja feppinoyteedo on. Mi wakkilini on ² aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hara e hoore karheede, kono hara ko no Alla yidiri non e hoore bernde laabunde, hara on wadiraali dŋin miile, kono hara ko e anniyee moyyo. ³ Wota on hollu mbawdi e hoore be halfinadon ben, kono wonanon wuro ngon misal. ⁴ Dun, nde Hooreejo Ngaynaakoobe ben feenoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol ŋari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaabe wano non, yankinane ardotoobe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,

kono o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnugo ngon fii yo o bantoy on e saa'i mo o todŋii on. ⁷ Fawee anndeeji mon dŋin fow e hoore makko, ko fii o kippay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanbe e reeniibe, ko fii liddotoodo on on, dŋin ko Ibuliisa, no wadude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no daŋba ko seekita. ⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiidiri e nder gomdinal ngal, e hoore yo on andu ko tampereeeji gooti fawadon onon e musibbe mon wonbe e nder aduna on fow. ¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Noddudo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiidinoaya on, o wada on be dillintaako. ¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitannde Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musidfo sella-findeejo, mi windirani on nduu batakuru rabbidundu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko dundoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre. ¹³ Subaabe wonbe *Baabiila ben e Markuusa bidfo an on salminii on. ¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol sidŋankaaku.

Yo buttu wonan on, onon humondirbe e Almasiihu on ben fow.

^h 5:5 5.5 Tin. 3.34 ⁱ 5:13 5.13 No sikkaa wonde oo «Baabiila» mo o wowli fii mun dfo, ko Roomu. Fej. 17.18

BATAKURU PETRUUSU DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiibe gomdinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e buttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yefiri en kala ko handufen fii ngurndan e wuurigol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirdo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin. ⁴ Ko nii o yefiri en fodaariiji burdi hittude e burdi mawnude din, fii, tippude e din fodaariiji, no tawdiredon e jikku makko on, kanko Alla, d'un ko onon fuutinoobe boylaare aduna iwrunde e himmeeji bondi.

⁵ Ko sabu d'un wadi, geree beyditon e gomdinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beyditon don gandal, ⁶ e hoore gandal ngal kadi beyditon waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngol kadi beyditon nappagol, e hoore nappagol ngol kadi beyditon wuurigol wano Alla faaliraa non, ⁷ e hoore wuurigol wano Alla faaliraa non beyditon giggol sidfankaaku, e hoore giggol sidfankaaku ngol beyditon giggol. ⁸ Si d'ii jikkuuji doo sowondirii e mon, di had'ay on wonude meerenteebe be alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁹ Kono mo aldaa e din, haray ko bundo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun din labbinanoo kon.

¹⁰ Ko d'un wadi, yo musibe, burtee wakkilaade fii haqinqingol noddaandu ndu noddadon ndun e ko subadon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few. ¹¹ Ko nii newnirantedon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko d'un wadi si soono woo mi andintinay on fii d'ii piiji, hay si tawii hidon andi di e hidon tabiti e goonga mo hendidon on. ¹³ Mid'o sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin mid'o e nduu togooru, d'un ko bandu an ndun, ¹⁴ ko fii mid'o andi mi sertay jooni e nduu bandu maayooru, wano Iisaa Almasiihu Joomi men on, banginirananimmi non. ¹⁵ Ko d'un wadi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditroyon d'ii piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men baarorbe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men banginani on ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen den tigi mangu makko ngun. ¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwrude ka darja heewudo bural on, ko Allaahu on daalani mo: «Oo doo ko Bid'do an yidaado, mo mi welta on.» ¹⁸ Menen kadi, men nanii ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meden buri fellitude fii kongudi di annabaabe ben longinaa din, din di tawata si on wattanii yiila, haray on wadii ko moyyi, bay din kongudi no wa'i wa lampu hubbudo e nokkuure nibbitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini berde mon den. ²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo kongudi di annabaabe ben windi din, d'un ko daaluyeeji di be longinaa din, hinaa e ned'danke iwri. ²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo ned'danke iwi, kono ko *Ruuhu Seniido on yimbe ben haaliri ko Alla longini be kon.

2

*Fii Jannoobe Penaale ben
(Yud. 1.4-13)*

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waditiibe annabaafe. Jannoobe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hibe bisa jandeeji fenaandeeji e nder ko be jannata kon, nawraydi e halkaare. Be yedda on Sooditudo be, dun ko Joomi on. Ko nii be poodirta e mabbe halakuyee yaawudo. ² Buy jokkoyay jiiibaare mabbe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu mabbe. ³ Immorde e miile mabbe den, be hiilroya on kongudi sincaafi. Kono gila neebii ko be happanaa kon no badaade tun, awa hayrannde mabbe nden nonaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe wadunoobe junuubu ben, kono o nangi be, o bugii ka yiite jahannama ka be jolkaa don e nder niwre, be jogoraa don fii naaweede. ⁵ O dandaali kadi beya yimbe aranbe, kono ko njeetato o acci e mabbe, goddo on ko Nuuhu, on waajotonoodo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa be rewataa mo ben.

⁶ O happani kadi dee ca'e Saduuma e *Amuura mulugol de, watta de ndoondi, fii wadangol be rewataa mo ben kanko Alla misal. ⁷ Kono o dandi Luutu feewudo on, on mo bernde mun wondunoo e sokola tiidudo sabu jikku jiiibiido bee bonbe, ⁸ ko fii on ko feewudo hodunoodo hakkunde mabbe, mo wonkii mun tampintenoos pande woo pande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa dundoo fow no holli ko Joomiraado on andi ko honno o dandirta yimbe gomdinbe ben ndarndeede, o donkina be feewaa ben haa pande naawoore nden, ¹⁰ tentinii ben jokkuba himmeeji tuunudi balli mun, hoyna laamu Joomiraado on, dun ko bee suusube reedu, mawnintiniibe, be hulataa aybinde ruuhuuji din ka kammu. ¹¹ E hin-le malaa'ikaabe, burbe be doole e mbawdi ben, naawiraali ben yimbe hoyre yeeso Joomiraado on. ¹² Kono ben jannoobe fenaandeebe ko wa'ube wa kulle buruure de alaa miijoo-miccoo, tagiraade fii nangeede mulee, ko fii hibe hoynude ko be andaa. Be muliray wa kulle buruure nii, ¹³ ko bone wonata njoddi boneeji mabbe din. Be tawi faale mabbe on ko jipangol mbeleede aduna tumbere palorma. Ko be wa'ube wa ella e waadere, bay hibe weltora daynugol on, hay nde hibe naamida e mon. ¹⁴ Gite mabbe den no heewi jinaa, awa kadi be haabataa wadugol junuubu. Hibe pooda wonkiiji di tabitaa din, nawra di e ko boni. Berde ben jannoobe fenaandeebe no eltiraa miile, ben ko be faybe hudaabe, ¹⁵ bay be accitii laawol feewungol ngol, be majjirii sabu jokkugol laawol Bal'ama ngol, on biddo Be'uura, yidunoodo njoddi heborndi bonki.^a ¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko din tigi, din geddi woni sabu haa mbabun kun, dun ko mummuntehun kun, wowliri wa neddo, dun hadi on annabaajo wadugol kuugal feetere.

¹⁷ Ben ko be bulli di alaa ndiyan, ko be duule de hendu radotoo, ben no maranaa niwre burnde tekkude nden. ¹⁸ Immorde e yewtereeji mabbe manti e mehi, hibe huutora himmeeji jiiibaare bandu fii poodugol ben fuutorbe karahan e juude wuuruube e majjere ben. ¹⁹ Hibe foda be ndimu, e hin-le kambe tigi ko be maccube ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccudo ko fooli dun kon. ²⁰ Ko fii si tawii, bawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol mabbe Joomi on e on Dandoowo, dun ko Iisaa Almasiihu on, si be nangike kadi e pircol din tuundiiji haa di foolii be, haray sakkitorde mabbe nden buray aranere nden bonude. ²¹ No burani be ka tawata be andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde be andinaa nden. ²² Dun haray be tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yiltitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngin ruttitoto e rukagol ka loope.»

^a 2:15 2.15 Ada. 22

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru d'immuru ndu mi windani on ndun, yo yibbe. E nder majji d'i d'idi non, mi windirani on d'i fii anditingol on, walla on hebon miijooji laabudi, ² fii no anditiron kongudi d'i annabaabe laabube ben *hiitinoo d'in, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ben hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka palaade sakkitore, yawitiibe aroyay heewube jalnori, wuuriroyaybe himmeeji mabbe d'in, ⁴ hara hibe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoonu ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ben maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fud'dii.» ⁵ Kono be tewi be yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on wadi si kammuuli d'in e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan. ⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunoodo on muliraa ndiyan waamere. ⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi wadi si kammuuli fewndiidi d'in e aduna fewndiido on maranaa yiite ngen pande be rewataa Alla ben paawetee halkee.

⁸ Kono no woodi tobbere nde on haanaa yejjitide, yo yibbe: jallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa jallal gootal. ⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano wofbe miijori non. Kono ka liddle d'un, o muppani on tun, ko fii o yidaa hay gooto hayra. Kono ko o yidi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

¹⁰ Awa, palaande Joomi on arday wa ngujo. Nden pande non kammuuli d'in muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon feppinee. ¹¹ Bay d'un fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non. ¹² Awa e nder ko habbidon ardu palaande Alla nden kon, etee fii no d'un yaawira, d'un ko ka kammuuli d'in mulirta yiite d'on, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite d'on. ¹³ Kono enen hidon habbii fodaari Alla ndin, d'un ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodoyta d'on.

¹⁴ Ko d'un wadi, yo yibbe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella. ¹⁵ Jogoree mupal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musid'o men yidaado, windirani on non kapun kadi, tippude e faamu ngu o yedaa ngun. ¹⁶ Ko d'un o woni wadude e bataake d'en fow, ka o wowli fii d'in piiji d'on, e ka windande mettude faamude d'en woni d'on, de tawata yimbe be faamaa ben e be tabitaa ben boylii noone on, wano be wadiri non e ko heddi e bindi d'in kon, fii hayrannde mabbe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, bay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon d'ayni be doftaaki yamirooje Alla d'en, haa ka yoolon tabital mon ngal. ¹⁸ Awa beydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, d'un ko Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fudfoode, ko d'un men nani, men yi'iri gite amen den, men punnii, men meemiri juufe amen den, d'un ko daaluyee ngurndan dan. ² Awa, ngurndan dan feepii, men yi'ii dan, meden seeditanaade dan. Meden feppinande on *ngurndan poomayankejan dan, dan wondunoodan e Baabaajo on, dan feppinanaama men. ³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirbe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Bidfo makko on, d'un ko Iisaa Almasihu on. ⁴ Meden windude d'undoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden banginande on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko. ⁶ Si en innii hiden humondiri e makko, kono hiden yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on. ⁷ Kono si tawii hiden yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hiden humondiri, d'un haray yiiyan Iisaa Bidfo makko on no *laβbinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en faynitike enen tigi, d'un haray goonga on alaa e men. ⁹ Si en qirritike non junuubaaji men d'in, Alla ko Sella-Findeejo, Feewudo, o yaafanto en junuubaaji men d'in, o laβbina en e kala bonnere. ¹⁰ Si en innii en wadaali junuubu, haray en wafii mo fenoowo, d'un haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Faybe an, mido windande on d'undoo fii wota on wafu junuubu. Kono si godfo aru e wafude junuubu, haray hiden mari Fattantoofo en moggo Baabaajo on, d'un ko Iisaa Almasihu, Feewudo on. ² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men d'in,^a hinaa non fii di men d'in tun, kono ko fii di be aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko den, haray hiden felliti wonde hiden andi mo. ⁴ Kala on wi'udo no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko den, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko. ⁵ Kono kala doftiido daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hiden humondiri e makko. ⁶ Kala on wi'udo no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasihu on wuurirnoo non.

⁷ Yiβbe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hefunodon gila ka fudfoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanudon. ⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no bangi e makko, no bangi e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

⁹ On wi'udo no ka ndaygu e hoore apugol musidfo mun, haray haa jooni himo ka niwre. ¹⁰ On mo yidi musidfo mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo. ¹¹ Kono on apudo musidfo mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni jaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko den.

¹² Mido windande on, yo faybe, bay junuubaaji mon d'in yaaforaama sabu innde makko nden.

^a 2:2 2.2 Wobbe kadi no faamira: «sadaka dahoowo tikkere Alla nden.»

¹³ Mido windande on, yo baabiraabe, bay on andii on Woodanoodo gila ka fuddoode.

Mido windande on, yo sukaabe, bay on foolii bonfo on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo faybe, bay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, bay on andii Woodanoodo on gila ka fuddoode.

Mi windanii on kadi, yo sukaabe, bay hidon tiidi, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bonfo on.

Fii Ajugol oo Aduna Boyliido

¹⁵ Wota on yidu aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yidi aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko. ¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, d'un ko mbeleede bandu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna. ¹⁷ Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on wadoowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotoobe Almasiihu on ben

¹⁸ Awa, yo faybe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirdon non, liddotoodo Almasiihu on aray, e hay fewndo d'oo toode liddotoobe Almasiihu on duudube arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii. ¹⁹ Ben non ko e men iwi, kono hinaa be men, ko fii si be wonno be men, be luttidayno e men. Kono d'un banginii wonde be fow wonaa be men.

²⁰ Onon kan, *Seniido on yedii on Ruuhu mun on, ko d'un wadi si on fow hidon mari andal. ²¹ Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko bay hidon andi, e hidon andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga. ²² Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yeddudo wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotoodo Almasiihu on, yeddudo Baabaajo on e Bidfo on. ²³ Awa kala yeddudo Bidfo on hebaali Baabaajo on, kala qirritiido Bidfo on, haray hebii Baabaajo on.

²⁴ Onon non, ko nanudon kon gila ka fuddoode no haani wonude ka berde mon. Si tawii ko nanudon kon gila ka fuddoode wonii ka berde mon, haray onon kadi on humondirii e Bidfo on e Baabaajo on. ²⁵ Awa e hino fodaari ndi o wadani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan dan.

²⁶ Mi windiranii on d'un e telen-ma wonbe daynude on ben. ²⁷ Ko fii onon, Ruuhu mo hebirdon Almasiihu on no e mon, ko d'un wadi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji din fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Faybe Alla ben

²⁸ Jooni non, yo faybe, humondiree e makko, fii, nde o feepoyi, yo en hebu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko. ²⁹ Si tawii hidon andi ko o Feewudo, haray andee kala wadudo ko feewi ko jibinannde makko.

3

¹ Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedi en ngol, haa noddafen faybe Alla. Awa kadi ko en d'un. E hino ko wadi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo. ² Yifbe, jooni non ko en faybe Alla. Ko wonoyten kon fejpinaaka taho. Kono hidon andi, nde o feepoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non. ³ Kala jogiido on tama'u e makko, haray no labbintinii wano kanko *Almasiihu on o laabiri non.

⁴ Kala non on wadudo junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya. ⁵ Kono hidon andi, kanko Almasiihu on ko o feepiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko. ⁶ Kala on humondirfo e makko

duumotaako e wadugol junuubu. Kala non wadoowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo faybe, wota hay gooto dafynu on, ko fii kala on wadudo ko feewi, haray ko feewudo, wano kanko Almasiihu on o woniri feewudo non. ⁸ Kala non on wadoowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudfoode Ibuliisa no wadude junuubu. *Bidfo Alla on-le ko feepiri ko fii mulugol kuude Ibuliisa den. ⁹ Kala on jibinaado immorde e Alla duumotaako e wadugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa wadude junuubu, bay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa. ¹⁰ Awa e hino ko bangini hakkunde faybe Alla ben e faybe Ibuliisa ben: kala on mo wadataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yidfaa musidfo mun.

Fii Yidfindirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanudon on gila ka fudfoode: yidfindiren. ¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunoodo miipiraawo mun on. E ko fii hondun o warannoo mo? Ko tawde kuude makko den kanko Qaayiina ko bonde, de miipiraawo makko on den kan ko feewude. ¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no api on, haray wota on naldu. ¹⁴ Ko fii hiden andi ko e mayde iwuden, aruden e ngurndan, bay hiden yidi musibbe men ben. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni. ¹⁵ Kala on apudo musidfo mun, haray ko waroowo. Hidon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun dan fii men, haray enen kadi hiden haani okkitirde ngurndan men dan fii musibbe men ben. ¹⁷ Si tawii godfo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidfo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko? ¹⁸ Ko onon, yo faybe, wota en yidir kongol maa denngal tun, kono yidiren kuugal e goonga. ¹⁹ Ko nii andirten ko en be goonga, berde men den hebirta kadi hoolaare yeeso makko. ²⁰ Hay si berde men den no felude en, Alla no buri berde men den mawnude, e himo andi fow.

²¹ Awa, yo yibbe, si tawii berde men den felaali en, haray hiden mari hoolaare yeeso Alla. ²² Kala ko toriden mo, en hebiray mo, bay hiden doftii yamirooje makko den, hiden wadude ko welata mo. ²³ Awa e hino yamiroore makko nden: ko yo en gomdin innde Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on, yidfindiren kadi wano o yamiri en non. ²⁴ Kala on doftiido yamirooje makko den, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniido mo o yedi en on andirden dun.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuuji din

¹ Ko onon, yo yibbe, wota on hoolo kala nedfo wi'udo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee be fii andugol si ruuhu wondo e mabbe on ko e Alla iwri, ko fii waditiibe annaba duuduube arii e oo aduna. ² E hino no andirton si kongudi mabbe din ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiido wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla. ³ Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotoodo *Almasiihu on, on mo nanunodon no arude. On non jooni no e aduna on.

⁴ Ko onon, yo faybe, ko on be Alla, awa kadi on foolii waditiibe annaba ben, ko fii Wondo e mon on no buri mawnude wondo e aduna on. ⁵ Ben ko be oo aduna, ko dun wadi kongudi mabbe din ko di oo aduna, awa kadi aduna on no hedaade

b 3:12 3.12 «Qaayiina» no wi'ee kadi «Qabiila». Fuf. 4

di. ⁶ Enen-le, ko en ƒe Alla. Kala on anduƒo Alla heƒoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla heƒotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yidindirgol men ngol

⁷ Ko onon, yo yibbe, yidindiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yidufo ko jibinaaƒo immorde e Alla, haray himo andi Alla. ⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol. ⁹ E hino no giggol Alla ngol feepiri e men: Allaahu on addii Bidfo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuriren immorde e makko. ¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yidufen Alla kon, kono ko ko o yidi en kon, o addiri Bidfo makko on sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men ƒin. ¹¹ Bay Alla yidirii en nii, yo yibbe, haray enen kadi hiden haani yidindirde. ¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yidindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiden humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yedi en on. ¹⁴ Menen non men yi'ii, meƒen seeditaade wonde Baabaajo on nulii Bidfo on fii dandugol aduna on. ¹⁵ Kala on qirritiifo wonde Iisaa ko *Bidfo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla. ¹⁶ Awa, enen en andii, en gomɔinii giggol ngol Alla yidi en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wondufo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. ¹⁷ Ko nii giggol ngol timmiri e men, fii no hebiren hoolaare jande jaawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirden e oo aduna. ¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmungol raƒoto kulol, ƒay kulol no tijjii donkineede. Awa kadi, kala on hulufo, haray giggol ngol timmaa e makko. ¹⁹ Enen non hiden yidi, ƒay ko kanko adii en yidufe. ²⁰ On mo wi'i no yidi Alla, e hoore himo api musifo makko, haray ko fenoowo. Ko fii on mo yidaali musifo mun mo o renti on, haray o waawataa yidufe Alla mo o rentaa on. ²¹ Awa, ko ndee yamiroore ƒoo hebirden mo: mo no yidi Alla, yo yidu kadi musifo mun on.

5

Fii Gomɔingol Bidfo Alla on

¹ Kala on gomɔindo wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaaƒo immorde e Alla, e kala yidufo Baabaajo on yiday Bidfo on kadi. ² E hino no andirten hiden yidi faybe Alla ƒen: ko si en yidii Alla, en ɔoftike yamirooje makko ƒen. ³ Ko woni yidugol Alla: ko ɔoftagol yamirooje makko ƒen. Yamirooje makko ƒen-le hinaa sattufe, ⁴ ko fii on jibinaaƒo ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomɔinal men ngal. ⁵ Ko hombo woni on foolufo aduna on, si hinaa on gomɔindo wonde Iisaa ko *Bidfo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, ƒay on Ruuhu ko o goonga. ⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade: ⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan ƒan e yiiyan ƒan, ƒin non tati hidi fotti. ⁹ Hiden jabude seeditooje yimbe ƒen, kono ko seeditooje Alla nden ƒuri mawnude, ƒun ko seeditooje nde Alla seeditii fii Bidfo makko on nden. ¹⁰ Kala on gomɔindo Bidfo Alla on, haray nden seeditooje no e makko. Kono on mo gomɔinaa Alla non, haray o wafii mo fenoowo, ko fii haray o gomɔinaa seeditooje nde Alla seeditii fii Bidfo mun on nden. ¹¹ Awa e hino nden seeditooje: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, ƒan ngurndan non no e Bidfo makko on. ¹² Kala humondirfo e Bidfo on no mari ngurndan ƒan. Kala mo humondiraa e Bidfo Alla on haray alaa ƒan ngurndan.

Fii Konguɔi Rawnordii ƒin

¹³ Mi windanii on dɔn fii no andiron wonde hidon mari ngurndan poomayankejan, onon bee gomɔinbe e innde Biɔɔo Alla on. ¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo godɔɔn ko yaadi e faale makko on, o heɔoto en. ¹⁵ Bay non hiden andi himo heɔii kala ko toriden mo, haray hiden andi en heɔii ko toriden mo kon. ¹⁶ On mo yi'i musidɔo mun no wada junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yeday mo ngurndan, dɔn non ko ben wadooɔbe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore. ¹⁷ Kala ko aldaa e peewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji ɔi nawrataa e mayde.

¹⁸ Hiden andi kala on jibinaaɔo immorde e Alla, o duumotaako e wadugol junuubu, kono Biɔɔo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo. ¹⁹ Hiden andi ko en be Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on. ²⁰ Hiden andi kadi Biɔɔo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hiden humondirile e Goongaajo on, bay hiden humondiri e Biɔɔo makko on, dɔn ko Iisaa Almasiihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan ɔan.

²¹ Ko onon, yo faybe, reenee e sanamuuji ɔin!

BATAKURU YUUHANNA DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e oo suddiido subaado teddufo e faybe mun,^a mo mi yidi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yidi dun, kono ko kala andufo goonga on, ² sabu goonga wondo e men on, dun ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, dun ko Bidfo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wobbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non. ⁵ Jooni non, an oo suddiido teddufo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudfoode mi tori-maa, dun ko yo en yidindir. ⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko den. E hino yamiroore nde andufoon gila ka fudfoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii faynoobe duudube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo o ari ka aduna. Ko bee woni faynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben. ⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men den bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi. ⁹ Kala feyyitudo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondiro e Alla. Kala non tabitudo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Bidfo on. ¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo. ¹¹ Ko fii kala on hiwriido mo, haray tawdaama e kuude makko bonde den.

¹² Midfo mari buy ko mi windana on, kono mi yidfaali windirde dun ndaha e kaydi. Kono non midfo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaado on salminii ma.

^a **1:1** 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiido subaado teddufo» no firi moftal gomdinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e maa an oo yidaado an Gayuusi, mo mi yidi e nder goonga.

² Gido an, e nooneji din fow mido yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non. ³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidaa e goonga on kon e ko wuurirdaa goonga on kon. ⁴ Mi alaa weltaare mawnde buri nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Gido an, hida wafirde no feewiri e nder ko wondaa wadande musibbe ben kon, hay be a andaa ben. ⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a wadii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla, ⁷ bay ko fii innde *Almasiihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juude be gomdinaa ben. ⁸ Hiden haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal kongudi seeda, kono oo wi'eteedo Diyoteriifa, yidudo wonude arano e hakkunde mabbe on, jabanaa men. ¹⁰ Ko dun wadi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuude makko den, kongudi bonfi di o woni jo'ude men din. Nde tawnoo dun yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe wafude dun ben kadi, o radii be ka moftal.

¹¹ Awa yo gido an, wota a pambu ko boni, kono pambu ko moyyi. Kala on wafudo ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on wafudo ko boni, haray andaali Alla.

¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meden seeditanaade mo dun. Hida andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Mido mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka wafirde dun ndaha e karambol.

¹⁴ Mido tanyinii yi'itugol ma ko woddaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, d'un ko oo miɲɲiraawo Yaaquuba, haa e bee noddaabe, be Alla Baabaajo on yidfi, maraabe Iisaa Almasiihu on. ² Yo yurmeende e buttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannoobe Penaale ben

(2Pe. 2.1-17)

³ Yibbe, e nder ko mi marnoo faale tiidufo fii windangol on fii kisiyee mo hawtud'en on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomɲinal hewtinaangal yimbe Alla ben nde wootere haa poomaa. ⁴ Ko fii wobbe be ɲaawoore mun windananoo gila neebii no bisii e hakkunde mon, d'un ko be rewataa Alla ben. Hibe waylude moyyere Alla men on jiibaare, be yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Mid'o faalaa andintinde on ko andud'on moyya, bay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, bawto d'un o muluno kadi be gomɲinaa wonnoobe hakkunde maɓbe ben. ⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunooobe nokkuure mun nden be ronki jogaade bawgal ngal be halfinaa ngal, o jolkii be jolokooje de be seedataa, o marii be ka nder nibe haa ɲande ɲalaande mawnde ɲaawoore nden. ⁷ Ko wano non kadi, bee yimbe dee ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e de de kawtiri den, wad'irnoo jinaa, hibe d'abbaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ben wadaa misal fii wonoyaybe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ben yimbe ko miijotoobe miijooji mehi, be tuunina bandu ndun, be hoyna laamateeri Joomiraado on e ruuhuuji d'in ka kammu. ⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawdo yeddondiri e Ibuliisa, be poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo ɲaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!» ¹⁰ Kono ben yimbe no hoyna ko be andaa, ko be andani hoore maɓbe kon kadi no wa'i wa mummunte di alaa miijoo-miccoo, d'un-le ko halkayd'un be.

¹¹ Bone wonanii be, ko fii be jokkii laawol Qaayiina ngola, be ukkori e ella fii heɓugol njoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi be muliri sabu murtaldu maɓbe wano Qooraha non^c. ¹² Ko be baade baleeje ka mottondire mon fii hiraande jokkere endan. Hibe wada mbeleede e baawo hersa, hibe hittini fii hoore maɓbe tun. Ko be duule de aldaa e ndiyan, de hendu sorotoo naba. Ko be ledde dabbunde de aldaa e bibbe, mayde laabi didi, bora. ¹³ Ko wano morloode ndiyan ɲaadufe bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kambe kadi be tuuninirta wobbe goo kuude maɓbe hersiniide. Hibe wa'i wa koode yiilotoode, be niwre nibe maranaa haa poomaa. ¹⁴ Ko fii maɓbe kadi, Hanuuka, on njeedifaɓo gila e *Aadama, hiitinoo*, o wi'i: «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabube makko guluuje guluuje, ¹⁵ fii wadugol ɲaawoore e hoore fow, e fii hollugol be rewataa Alla ben fow kuude maɓbe bonde den, e kala kongudi sattudi di junuubankeebe, be rewataa Alla ben, wowli e hoore makko!» ¹⁶ Ben ko yimbe ɲormotoobe, woytotoobe, jokkuube himmeeji mun, be tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantoobe yimbe fii nafa mun.

Fii Waajagol Gomɲinbe ben

¹⁷ Kono onon, yo yibbe, anditee fii waajuuji di bee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitinoo, ¹⁸ hibe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiibe,

a 1:11 1.11a Fuf. 4 b 1:11 1.11b Ada. simooje 22-24 c 1:11 1.11c Ada. 16

jokkoyaybe himmeeji mun bondi di yaadaa e faale Alla on.»^d ¹⁹ Awa e hino ben, ko bee waddoobe, jokkuɓe miiɗooji aduna, be Ruuhu Alla on alaa e mun.

²⁰ Kono onon non yo yiɓɓe, tiidinee ngurndan mon dan e hoore gomɗinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido on, ²¹ catodon e giggol Alla ngol, habboɗon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedugol on *ngurndan poomayankejan.

²² Yurminee sikkitiibe ben, ²³ faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder apugol tuundi haa aɗa tuundi concii tuuniniraadi kuude bandu.

Du'aa fii Rawnagol

²⁴ Awa, on Alla waawuɗo on dandude kala yanal, feɗɗina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki, ²⁵ ko kanko Alla bajjo on, on Dandirɗo en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal wonani, ado saa'iiji diin fow, e jooni, e haa poomaa. Aamiina!

FENJINANNDE

¹ Fejninannde Iisaa Almasiihu on. Ndee fejninannde ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaabe makko ben kon ko saatii arude ko booyaa. Kanko kadi o banginiri dun nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaado makko Yuuhanna, ² seeditiido ko o yi'i kon fow, dun ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on. ³ Maloore wonanii on janguo e ben hediiibe dñi kongudñi ndee fejninannde, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on badike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte den Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon dee *mofte Iisaa jeedidñi wonde e ngal diiwal *Aazii:

Yo buttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaado, on Woodanoodo e on Aroyoowo, wondude e dñi ruuhuujii jeedidñi wondñi ka yeeso jullere laamu makko, ⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedeejo Sella-Findeejo, e Adaado immintineede e hakkunde maybe ben^a, dun ko oo Lando lambe aduna.

Yo on Yidudo en, fuutiniri en yiiyan mun dan bawgal junuubaaji men, ⁶ wadñi en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Alla^b, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala neddo yi'ay mo, hay tufunoobe mo ben.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, dun ko Woodaado on e Woodanoodo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fejpiniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musiddo mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e najpaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa. ¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka baawo an wa hito *liital, ¹¹ no wi'a: «Ko yi'udaa woo windu e deftere, nabanaa dun mofte jeedidñi wonde den e dee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfii e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidñi. ¹³ Tawi wa'udo wa *Bii-Aaden no hakkunde den jodfinirde pitilli, borniido kaftaane juutudo, habbitii dattol kanje ka bernde, ¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joyngol yiite, ¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan. ¹⁶ Tawi koode jeedidñi no ka jungo makko jaamo, kaafa welka ka mbelde didñi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa maydo. Onsay o fawi jungo makko jaamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurudo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon. ²⁰ Awa koode jeedidñi de yi'udaa den ka jungo an jaamo, e jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidñi den, e hino ko dun firi kon: koode den jeedidñi ko

a 1:5 1.5 Zab. 89.28 b 1:6 1.6 Egg. 19.6 c 1:7 1.7a Dan. 7.13 d 1:7 1.7b Zak. 12.10 d 1:10 1.10
«Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa jodfinirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

2

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa:

«E hino ko on tambiiɗo koode den jeedidi ka jungo mun jaamo, on jindoowo e hakkunde jodfinirde pitilli tafiraade kanje den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

² «Midɗo andi kuude maa den e yangi maa kin e ɗajjaare maa nden. Midɗo andi kadi a jabataa mupnanaade bonbe ben, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ben, hara hinaa be ɗun, tawɗaa ko be fenooɓe. ³ Hiɗa ɗajjii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ «Kono midɗo felu-maa huunde wootere: ko ko seluɗaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon. ⁵ Anditu ka iwuɗaa ɗon yanuɗaa! Tuubaa, ruttodaa e golleeji maa arani ɗin. Si hinaa ɗun, mi artoyay e maa, mi sottinane jodfinirde pitilli maa nden ka nde woni ɗon, si hinaa hara a tuubu, ruttidaa. ⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko apuɗaa ɗee kuude bee jokkuba laawol Nikola, ɗe mi api min kadi.

⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte ɗen kon. On fooluɗo, mi newnanay mo jaamugol biɓɓe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

«E hino ko on Wondɗo Arano e Sakkitoro, on maynoodo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ «Midɗo andi tampere nde tampuɗaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi midɗo andi hoyre nde bee wi'itiibe *Yahuudiyankeebe, hara hinaa be ɗun, wonu-maa hoynude nden, hara ben ko be moftal Ibuliisa. ¹⁰ Wota a hulu ko faandidaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wobbe e mon ka kaso fii no ndarndore ɗon. On hebay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomɗin haa maayaa, ɗun mi yedete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte ɗen kon. Kala fooluɗo, mayde ɗimmere nden hewtoytaa mo few.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido kaafa welka ka mbelɗe ɗidi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ «Midɗo andi ka hoduɗaa ɗon, ko ɗon jullere Ibuliisa nden woni. Hiɗa jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomɗindaa mi kon, hayjande oo seeditantoodo lan sella-findeejo, wi'eteedɗo Antipaasu, waraa ka mon, ɗun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ «Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hiɗa mari ton yimbe jogitiibe jannde Bal'ama nden, on jannunoodo oo wi'eteedɗo Balaka fegginiirgol *Banii-Isra'iila'en jammingol be tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina be jinaa. ¹⁵ Wano non an kadi, hiɗa mari jogitiibe jannde jokkuba laawol Nikola ben. ¹⁶ Awa tuubu, si hinaa ɗun, midɗo ara e maa ko neɓaa, mi habira be kaafa hunduko an kon.

¹⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte ɗen kon. Fooluɗo on, mi neeminay mo <*manna>e suudiido, mi yeda mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiido nde.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

18 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

«E hino ko *Bidfo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyde mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

19 «Midfo andi kuude maa den e giggol maa ngol e gomdinal maa ngal e golle maa den e nappaare maa nden. Awa kadi midfo andi kuude maa sakkitore den no buri arane den duufude.

20 «Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accudaa oo debbo wi'eteedo Yeezabeela, wi'itiido ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an din kon fii yo be jokku jinaa, be paama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji. 21 Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko. 22 E hino midfo wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu den kuude mabbe.

23 E hoore dun, mi waray iwtirbe baawo makko ben, dun mofte den fow anday ko min woni lipoowo miijooji e lipoowo berde, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

24 «Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji luggudi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo, 25 si wonaa yo on tamu ko jogidon kon satta haa nde mi aroyi.

26-28 «Kala fooludo, pentini kuude an den haa ka rawnoode, mi okay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi din, o aynira di labbooru njandi, hara ndun munciray di wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.^f

29 «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

1 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido ruuhuuji Alla din jeedidi e koode den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

«Midfo andi kuude maa den, midfo andi kadi no wi'aa ko a wuurudo, kono ko a maydo. 2 Finu, tiidinaa ko heddi kon, dun ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa den wa timmude yeeso Alla an on. 3 Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

4 «Kono hida mari yimbe seedaabe Sardiisa don, be tuuninaali conci mun din. Be yaaday e an, hara hibe bornii daneeki, ko fii hibe handi e dun. 5 Ko wano non kadi, fooludo on ko conci daneeki bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore dun, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

6 «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

7 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

«E hino ko *Seniido on daalani moftal ngal kon, dun ko on Goongaajo, jogiido saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditude:

8 «Midfo andi kuude maa den. Awa e hino, mi wadii baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a duudaa fiira. 9 Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa,

^f 2:26-28 2.26-28 Zab. 2.9

wi'itiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be dʒun. Mi adday be haa ka ley koyde maa, be jiccoo, be anda wonde mido yidʒu-maa. ¹⁰ Bay a huutorii ɲaɲnaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hodube ka aduna ben. ¹¹ Mido ara ko neebaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² <Kala fooludo, mi waday mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa don hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, dʒun ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwruude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftede dʒen kon.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:

<E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedejejo sella-findeeje goongaajo, dʒun-le ko on wondo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ <Mido andi kuude maa dʒen, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuludo maa buubudo. ¹⁶ Ko dʒun wadi, bay hinaa a hay huunde e dʒun, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon. ¹⁷ Hida wi'itii galo, aldudo, mo ɲakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampudo, yurmudo, baaso, bundo, holdo. ¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanje labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi concidaneje ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngalg feepu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no yi'iraa.

¹⁹ <Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa. ²⁰ Awa e hino lan, mido darii ka takko baafal, mido hoddaade. Kala on nanudo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi ɲaamida e makko, ontigi kadi ɲaamida e an.

²¹ <Kala fooludo, mi yeday mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftede dʒen kon.> »

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

¹ Bawto dʒun mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, dʒun ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu doo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.» ² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu, tawi goddo no joodii e nden jullere. ³ On Joodiido don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere. ⁴ Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneje, taaruube *meetelli kanje, no joodinoo e majje. ⁵ Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondude e digge e parpitte. Tawi kadi lampuuji jeedidi hubbudu no yeeso nden jullere laamu, dʒin-le ko ruuhuuji Alla dʒin jeedidi. ⁶ Tawi ko wa'i wa baharu laabirdo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuurude, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu. ⁷ Tagoore aranere nden no wa'i wa ngayuuri, dʒimmere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i

wa simbirre wiiraynde. ⁸ Nde kala e den tagooje nay wuurufe no mari gabitanji jeegoo marudi gite nder e baawo. Jemma e palorma de alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniido*, Seniido, Seniido,
ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
dun ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde dee tagooje nay wuurufe mawnini, teddini, jarni on Joodiido e nden jullere laamu woo, dun ko on Wuurudo haa poomaa, ¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo yeeso on Joodiido e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurudo haa poomaa, be liba kadi meetelli mabbe din yeeso nden jullere laamu, hara hibe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,
hida handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.

Awa kadi ko e faale maa dun fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

¹ Bawto dun mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun naamo deftere windaande nder e baawo, taggaa, notiraa tobbe kaape jeedidi. ² Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiidudo no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?» ³ Tawi waawudo nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi. ⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde. ⁵ Onsay goddo e ben mawbe wonnoobe don wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, dun ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedidi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurufe den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedidi e gite jeedidi, tawi ko din woni ruuhuuji jeedidi di Allaahu on immini e leydi ndin fow. ⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo naamo on Joodiido ka jullere laamu. ⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurufe e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanne heewufe urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben.

⁹ Hibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,
hobbita notande mayre den,
ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiiyan maa dan sottirandaa Alla
yimbe jeyaabe e kala bolondaa
e kala haala e kala jamaa e kala lepol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka
fii kurkanagol Alla men on,
awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto dun mi nani hawa malaa'ikaabe duuduube, mi yi'i kadi hibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurufe den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje. ¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun
no handi e hebugol bawgal

e ngalu e faamu e doole
e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal
yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,
e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurufe den no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande den

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedifi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurufe no wowlira wa hawa farpitere, wi'a: «Aru!»

² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii laajal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notande dimmere nden, mi nani tagoore dimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» ⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu woyjiri wa yiite. Waddinoodo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notande tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii balansi ⁱ ka jungo mun. ⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurufe, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notande nayabere nden, mi nani hawa tagoore nayabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» ⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Waddinoodo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayabun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ben kaafa e heege e jabbeeli e kulle buruure den ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notande jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkiiji waranoobe ben sabu humagol mabbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden. ¹⁰ Tawi hidii ewnotonoo ko tiidi, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa jaawugol hodube ka aduna ben, yottanoo yiiyan amen dan?» ¹¹ Mo kala e mabbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidoobe e mabbe ben e musibbe mabbe wariroyteebe wa mabbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notande jeegaere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leebi baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiiyan. ¹³ Tawi koode den ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi. ¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle den e suriije den fow dirti ka wonnoo don. ¹⁵ Lambe aduna ben e teddube ben e hooreebe sufaabe ben e aldube ben e dolnube ben e jiyaabe ben fow e rimbe ben no suudfoyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle, ¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle den e pete den: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun! ¹⁷ Ko fii jalaande mawnde tikkere mabbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

ⁱ 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

7

Adadu Maandinaabe ben

¹ Bawto d'un mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobbuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi. ² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurud'o on. O ewnii ko tiidi ben malaa'ikaabe nayo, yedanoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i: ³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiide kurkaadi Alla men on.» ⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaaji *Banii-Isra'iila'en ben fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e dido maandinaa,

ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e dido,

⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e dido,

⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Yassaakara, ko be guluuje sappoo e dido,

⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Yuusufu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe ben ko be guluuje sappoo e dido.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto d'un mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi din fow, mo bolondaaji din fow, mo jamaaji din fow e mo haalaaji din fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hibe bornii conci daneeki, hibe jogii baape tugi ka juude mabbe, ¹⁰ hibe ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,

on Joodiido ka jullere laamu,

e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaabe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawbe ben e tagooje nay wuurude den, hibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla

¹² e hoore hibe wi'a:

«Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaarore

e teddungal e bawgal e doole,

ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay goddo e mawbe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee borniibe conci daneeki, e ko honto be iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohoojo an, an hida andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwbe e satteende mawnde nden, be wuppil conci mabbe din, be rawnini di ka yiiyan Baalun kun. ¹⁵ Ko d'un wadi si:

Hibe ka yeeso jullere laamu Alla,

hibe rewa mo jemma e jalorma ka suudu makko.

Joodiido on ka jullere laamu duwirayj be suudu mun ndun.

¹⁶ Be weeletaake hande kadi,

be dondetaake hande kadi,

naange ngen hewtataa be hande kadi,

nguleendi woo kadi hewtataa be.

17 Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay be, ardoo be ka bulli ndiyan ngurndan dan, awa kadi Alla fittay kala gondi wondi ka gite mabbe.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeedidabere nden

1 Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedidabere nden, deeyannde wadi ka kammu wa feccere saa'i. 2 Mi yi'i malaa'ikaabe njeedido, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedidi. 3 Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden. 4 Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla. 5 Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parjitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

6 Malaa'ikaabe njeedido, joginoobe liite den jeedidi, hebulanii wuttugol de. 7 Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

8 Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiiyan, 9 feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

10 Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e bulli ndiyan din. 11 Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e den waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dan ndiyan haadufan.

12 Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode den, fii no feccere tammere din ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi pallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

13 Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hoduube ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

9

1 Malaa'ikaajo njowaabo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin. 2 Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii. 3 Immorde e kin curki, kanuuji yalti ka leydi, di jonnaa bawgal sifa bawgal jahe den ka leydi. 4 Di wi'aa, wota di meemu kudol woo ka leydi e kala ko heccidi e kala legal, kono ko yimbe be alaa maande Alla nden ka tiide mun tun di meemata. 5 Kono di yamiraa wota di waru be, kono yo di tampin be e nder lebbi jowi, tawi tampere ko di wadaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii goddo. 6 E nder den balde don, yimbe ben dababay mayde nden, kono be yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden dogo be wodditoo.

^k 8:11 8.11 «Afsantiina» no firi «ko haadi».

⁷ Din kanuuji no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece nedfanke. ⁸ Hidfi mariri sukundu wa debbo, jiiye majji on kadi no nandita e jiiye ngayuuje. ⁹ Tawi hiwitordi berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije de pucci duudufi poodata, no dogana hare. ¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa de jahe den, tawi bawgal ko di tampiniraynoo yimbe ben kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni. ¹¹ Tawi ko wonani di lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna», m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon».n

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji didi no arude bawto dfun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegafo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla, ¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegafo joginoofo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo habbaabe ka maayo njano Furaatiwol ben!» ¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden jalaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ben. ¹⁶ Mi nani adadu waddinoobe pucci fii hare ben ko be guluuje noogayo laabi guluuje sappo. ¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci din e waddinoobe di ben e nder feyninannde nden: tawi waddinoobe di ben no jogii hiwitorde berde woyjirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci din no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji. ¹⁸ Peccun tammun e yimbe ben wariraa fii albala'uui dfoo tati, dfun ko koo ko yaltata ka kundule majji, dfun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite dfan. ¹⁹ Ko fii bawgal pucci din ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hidfi mari ko'e ko di wadira bone.

²⁰ Yimbe heddinoobe be wariraaka din albala'uui ronki tuubude kuude de be wadiri juude mabbe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuui tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude. ²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku mabbe ngon e jeeno mabbe ngon e guyaale mabbe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnudo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroo wol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite. ² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko paamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi. ³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parnitte den jeedidi wadi hito. ⁴ Bay parnitte den jeedidi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parnitte den jeedidi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun paamo ngon, fewtini ka kammu. ⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi. ⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedidabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o feyninirannoo non kurkaadi makko din, dfun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwrude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.»

m 9:11 9.11 «Abaduuna» no firi «mulugol». n 9:11 9.11 «Apoliyon» no firi «muloowo».

⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnann deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, jaamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi jaami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi. ¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedebe ben Didfo

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *layyorde nden, limaa rewoobe ton ben. ² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu d'un feere, wota a etu d'un, ko fii d'on yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi.

³ Mi newnanay seedebe an borniibe concii heynordi ben didfo, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e jodfinirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin. ⁵ Si godfo no faalaa be wadude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, jaama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wadude ko boni warirte. ⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiian, e libugol ka hoore leydi kala noone nabbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara. ⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira. ⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre. ¹⁰ Hodube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe didfo lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe d'un.

¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaa!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i d'on, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedifo maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on. ¹⁴ Bone dimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedidabal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedidabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidudi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Todfaado makko on, d'un ko *Almasiihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujani mo, ¹⁷ e hoore hibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorfaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodfindaa laamu maa ngun kon.»

¹⁸ Hari leyyi dɛn seytinii,
 kono tikkere maa nden arii,
 wondude e saa'i jaawugol maybe ben,
 e yobugol kurkaadi maa dɛn, dɛn ko annabaabe ben,
 e laabube ben e hulooɓe innde maa nden,
 gila e fandube haa e njandube,
 e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

¹⁹ Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feepi ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parpitte e dimbannde leydi e marmalle tiidufe.

12

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

¹ Maande njannde feepi ka kammu: tawi ko debbo borniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol koode sappoo e didi ka hoore makko.

² Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³ Maande goo kadi feepi ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin bodewii, ngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji jeedidi no e hoore den ko'e. ⁴ Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode den ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii modugol boobo on nde o firtori mo. ⁵ O firtii boobo gorko, ardortooɗo leyyi dɛn fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu. ⁶ Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla ebbannoo mo, fii no o dankoree don e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeegoo.

⁷ Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e maɓɓe. ⁸ Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben. ⁹ Ngin ningiwii njanin, dɛn ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

¹⁰ Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

«Jooni kisiyee iwruɗo e Alla men on arii,

wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
 e laamu Todɗaado makko on, dɛn ko *Almasiihu on.

Ko fii toopoowo musibbe men ben,

on wonnooɗo be toopude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.

¹¹ Be foolirii ngii yiiyan Baalun kun,
 e sabu kongol seeditoore maɓɓe nden.

Awa kadi be ronkaali hebulaade
 hay yeebugol ngurndan maɓɓe dan
 haa be maaya.

¹² Ko dɛn wadi, weltee yo kammuuli
 e onon hodube ka kammuuli!
 Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
 ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,
 bay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunooɗo boobo gorko on. ¹⁴ Onsay debbo on yedaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee don e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka wodɗitii mboddi ndin. ¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan

wa maayo baawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo. ¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon. ¹⁷ Ngin ningiwii seytinani debbo on, ngii yahi habugol luttube e jurriya makko on ben, d'un ko ben d'oftiibe yamirooje Alla d'en, humii e seeditoore Iisaa nden. ¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji sappo no e hoore d'in galaadi. Inde hoynude Alla kadi no windii e hoore d'en ko'e. ² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee ursaⁿ, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun d'en e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal. ³ Tawi wonnde e d'en ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow njaldi, be rewii ngin kullii. ⁴ Yimbe ben fow sujani ningiwii ngin, bay ngii jonnii ngin kullii bawgal maggii on. Be sujani ngin kullii kadi e hoore hibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii habude?»

⁵ Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e didi. ⁶ Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli. ⁷ Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji d'in fow e jamaaji d'in fow e kala haala, e hoore leyyi d'in fow kadi. ⁸ Tawi hodube ka aduna ben fow sujjanay ngii, d'un ko ben be innde mun windaaki gila ka fudfoode aduna ka deftere ngurndan wonande Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddiranaa maccindinagol,

bee o maccindinoo.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,

bee o wariree kaafa.

Ko d'un wadi si yimbe Alla ben

no haani njappaade, gomdina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marngii galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii. ¹² Tawi ngin kullii no wada bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hodube e hoore mayri ben sujirana ngiya kullii aranii sellinananoongii barme waroowo. ¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwngge ka kammu yeeso yimbe ben. ¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hodube ka aduna ben maandeeji di ngii yefanoo wadugol d'in yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri. ¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal wadangel ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjannde ndu no wariree. ¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandube haa e njandube, galo e baaso, dimo e maccudo wadanegol maande ka jungo mun jaamo maa ka tiinde, ¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu

ⁿ 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marngii leebi, juutungii pecaali.

innde maggii on. ¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu nefdanke non. On adadu ko teemedfe jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto dun mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun. ² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudufe maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodoobe hodata. ³ Tawi ben hodoobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurufe den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottanoobe ka aduna. ⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabufe, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa sopiteede. ⁵ Awa kadi karaaje mabbe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fenjinangol mo hodufe ka leydi ben e kala lepol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa. ⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o jaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagudo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan din!»

⁸ Malaa'ikaajo dimmo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandilindirnde leyyi din fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammo hikkiido e aranbe ben dido no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjango kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun, ¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaadan ka jeddukun tikkere makko hara dan jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabufe ben e Baalun kun! ¹¹ Curki lette mabbe den yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e jalorma, dun non ko kala on sujjango ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko dun wadi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla den, duumii e gomdingol Iisaa ben, no haani najpaade. ¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: <Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.> »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto golleeji mabbe din, bay kuude mabbe den no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto dun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditaydo e bii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko. ¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi bendii!» ¹⁶ Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wonda ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal. ¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawde e hoore yiite ngen yalti ka *lanyorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiipu wonde den ka

leydi, ko fii biɓbe majje on bendii!» ¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiɓnuuje wonde ɗen ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on. ²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci ɗin, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedɗe tati.

15

Fii Albala'uuji Sakkitori ɗin Jeediɗi

¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande njaldinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediɗo jogiibe albala'uuji ɗin jeediɗi. Ko ɗin albala'uuji woni sakkitori ɗin, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden. ² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirdo wa jaaman, jilludo yiite. Tawi foolube ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirdo wa jaaman, hibe jogii korli Allaahu on. ³ Hibe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hibe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,
kuude maa ɗen ko mawde,
awa kadi ko hawniide,
laawi maa ɗin ko feewuɗi, goongindi,
yo Lando leyyi fow!

⁴ Yaa an Joomiraado,
hara ko hombo ronkay-maa hulude,
maa ronkata mawninde innde maa nden?
Bay ko an tun woni *Seniido!
Bay leyyi ɗin fow aray sujjane!
Bay kuude maa feewuɗe ɗen fejjinaama!»

⁵ Bawto ɗun mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu. ⁶ Tawi malaa'ikaabe njeediɗo jogiibe albala'uuji ɗin jeediɗi no yalta e nden nokkuure. Tawi ben no bornii concii laabudi jalbudi, hibe daditii dattii kanje ka fewndo berde mabbe. ⁷ Wonde e ɗen tagooje nay wuuruɗe jonni ben malaa'ikaabe njeediɗo pelette kanje jeediɗi heewuɗe tikkere Allaahu on, ɗun ko on Wuurudo haa poomaa. ⁸ Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa ɗin albala'uuji jeediɗi ɗi malaa'ikaabe ben njeediɗo jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla ɗen Jeediɗi

¹ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruɗe ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ben njeediɗo: «Yahee, hibboyon ka leydi ɗen pelette jeediɗi tikkere Alla nden!»

² Arano on yahi, hibbi feleterere mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude hebi ɓe nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujjani nandolla maggii on.

³ Dimmo on kadi hibbi feleterere mun nden ka baharu, on baharu wonti yiiyan wa yiiyan maydo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴ Tammo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e ɗen wonti yiiyan. ⁵ Tun mi nani malaa'ikaajo di'e ɗen no wi'a:

«Ko a Feewudo,
an oo Woodaado e Woodanoodo,
an oo *Seniido,
sabu ko jaawirɗaa nii kon.

⁶ Ko fii be hibbiino yiiyan yimbe Alla ben wondude e yiiyan annabaabe ben, awa jooni a yedii be yiiyan ko be yara, hibe foddi e d'un!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a: «Hiiyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal, naawooje maa den ko goongaaje, ko feewude!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite. ⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidundi, be woni e hoynugol innde Alla nden, on mardo bawgal e hoore din albala'uui, be ronki tuubude fii no be mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on nibbiti. Yimbe ben nati dende hakkee muuseendi, ¹¹ be woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendiiji mabbe din e temmeeje mabbe den, kono be ronki tuubude kuude mabbe den.

¹² Njeegabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan dan beebi fii wadangol lambe iwrapbe funnaange ben fatal. ¹³ Mi yi'i ruuhuuji tati tuunudi nanditaydi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waditiido annabaajo on. ¹⁴ Tawi ko ruuhuuji jinnaaji wondi wafude maandeeji, yaara ka lambe leydi ndin fow, fi mottindirgol be fi hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa mido ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkiland'o, mari concii mun din, fii wota o laato hold'o, e wota hersa makko kan bangu!»

¹⁶ Din jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke. ¹⁷ Malaa'ikaajo njeedidabo on hibbi feleterere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwrude ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!» ¹⁸ Mayande e digge e parnitte wadi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari wadaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi. ¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi din yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feleterere njaram tikkere makko tiidunde nden. ²⁰ Suriije den fow dogi, pelle den kadi ronkaa yiiteede. ²¹ Marmalle njane, de tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwrudo e den marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiidudo haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawdo on

¹ Bawto dun, goddo e ben malaa'ikaabe njeedido joginoobe pelette den jeedidi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawdo on, ka joodii fon ka di'e duudude. ² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hodube ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii bodewii heewungii inde hoynude Alla den, marnгии ko'e jeedidi e galaadi sappo. ⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodfeeji e firsinaadi, himo cudori kanje e kaaye hittude e kode hittude. Tawi himo jogii feleterere kanje heewunde ko piddinaa e tuude jinaa makko on. ⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni dun ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko piddinaa kon ka hoore leydi.» ⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiiyan yimbe Alla ben, e yiiyan seedebe Iisaa ben.¶

¶ 17:6 17.6 «Mandilirgol yiiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

Bay mi yi'ii mo, mi nald'i fota. ⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun nald'udaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeed'idi e galaadi sappo ngii o wadd'ii ngin. ⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hodube ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fudfoode aduna, be nald'oyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feepitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e den jeed'idi ko pelle jeed'idi de debbo on jood'ii e hoore mun den. Ko de lambe ben njeed'ido kadi: ¹⁰ njowo yanii, godfo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda.

¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatabo, ko ngii godfo kadi e njeed'idoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa din ko lambe sappo, be fud'faaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin.

¹³ Kambe ko be ebboore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin.

¹⁴ Be haabay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohojo koohoobe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e de yi'udaa cagaajo on no jood'ii e mun den, ko jamaaji din e dente moolanaade den e leyyi din e haalaaji din. ¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa din wondude e kullii ngin ajoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite. ¹⁷ Ko fii Alla wadii ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla din laatii. ¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto fun, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiido bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on. ² O ewnii ko tiidi, o wi'i:

«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hodo jinnaaji,

suuforde kala ruuhu tuunudo,

e suuforde kala sondu harmundu e apanandu.

³ Ko fii leyyi din fow mandilirii

himme jinaa mayre on,

lambe aduna ben kadi wattodi

e mayre e nder jinaa mayre on,

awa kadi njulaabe ben ka leydi aldinorii

ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:

«Yaltee e mayre, yo jamaa an,

fii wota on tawde e junuubaaji mayre din,

e wota on hebu gebal albala'uuji mayre din.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre din dewnondirii haa ka kammu,

awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,

sowon kuude mayre den nde didi, jonniton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,

jonnitiree nde kun laabi didi!

⁷ Wano nde mawninornoo non,

e no nde yollornoo e mbeleede non,
jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:

«Min mido joodii e nder laamu,

hinaa mi heynotoodo,

awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu dun,

albala'uuji mayre din yanay e hoore mayre pande wootere,

dun ko mayde e yoomere e heege,

nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawudo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunoobe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on. ¹⁰ Hibe darii ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,

dun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet naawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko be yeeyata kon, ¹² dun ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kode hittude e bagi daatudo e bagi bode e bagi dewludo e bagi firsinaado, e kala noone ledde uurude e kala piiji moyyiniraadi piye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledde hittude e sila e njande e kaaye daneeje, ¹³ wondude e cebe ledde kanel uurude e urngallooji e angiriiji, e *buto ledde no wi'ee *mirri, e buto ledde no wi'ee libaana, e njaram *wiiju e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji di wonkii maa kin himmani din wodditike ma yo saare Baabiila! Piiji hittudi din maa jalbudi din fow fuutike ma, awa kadi be hettataa di hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe aldinorbe nde ben wonay ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, be wulla, ¹⁶ be wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,

borniinde concid daatudi,

boddeji e firsinaadi,

cudori kanje e kaaye hittude e kode hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,

ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hoorebe laade ben fow e golloobe ton ben fow e doginoobe ben e wuurirbe baharu ben fow darii ka wodditii. ¹⁸ Bay be yi'ii curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!» ¹⁹ Tawi hibe bugotonoo mbullaari ka ko'e maabe, yooma, wulla, hibe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,

nde kala on mardo laana ka baharu aldinori ngalu mun!

E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdinbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla naawii nde fii ko nde wadi on kon!

²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,

hara nde yitetaake hande kadi!

²² Nanetaake hande kadi hito hodoobe hoddu

e yimoobe e wuttoobe ceri e *liite!

Hande kadi neepo yi'etaake e maa,

kala non noone mecce,
 awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.
²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
 hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.
 Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
 awa kadi leyyi din fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!
²⁴ Awa kadi ko e maa yiiyan annabaabe ben
 e gomdinbe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

¹ Bawto dun, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa duududo ka kammu, no wi'a:
 «Mantoore wonanii Alla!
 Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!
² Naawooje makko den ko goongaaje feewude!
 O jaawii cagaajo mawdo on,
 faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.
 Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun dan o hibbi dan.»
³ Be wi'i kadi dimmun:
 «Mantoore wonanii Alla!
 Curki nden saare yaway haa poomaa!»
⁴ Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuurude den no jiccino, no sujjana
 Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:
 «Aamiina, mantoore wonanii Alla!»
⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:
 «Ko onon yo jiyaabe makko,
 huloobe mo,
 fandube e njandube,
 on fow mantee Alla men on!»
⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa duududo e wa hito di'e duudude e wa hito rigganfe
 tiidude, no wi'a:
 «Mantoore wonanii Alla!
 Ko fii Alla Joomiraado on,
 on Jom Bawgal,
 jodfinii *laamu mun ngun.
⁷ Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,
 ko fii peera Baalun kun hewtii,
 jombajjo makkun on hebulike,
⁸ o yedaama bornagol conci daatudfi jalbudfi laabudfi.»
 (Ko kuude feewude yimbe Alla ben woni din conci.)
⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ben noddaabe
 ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»
¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyde makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota
 a wadu dun! Ko mi kurkodoowo e maa e musibbe maa ben, jogiibe seeditoore Iisaa
 nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaabe ben.»

Fii Wadfiido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi wadfiido
 ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o jaawirta, o habira. ¹² Gite
 makko den no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde no
 windii e makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko. ¹³ Dolokke mo o bornii on no
 moddi yiiyan. Himo wi'ee Daaluyee Alla on. ¹⁴ Tawi koneeli wondi din ka kammu

no wadfdii pucci daneeji, no jokki mo, hibe bornii concii daatufi daneeji laabufi. ¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii foolugol leyyi dfin, awa kadi o ayniroyay be labbooru njandi, o yaaba, o munca *wiipuuje dfin ka wuugirde tikkere moolanaande Alla Jom Bawgal nden. ¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, dfin ko: «Lando Lambe e Koohoojo Koohoobe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wondii wiirude ka weeyo dow dfin fow ko tiidi, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawdo Alla on! ¹⁸ Naamon balli lambe ben, e balli hooreebe suufaabe ben, e balli dolnube ben, e balli pucci e wadfdotonooobe di ben, e balli yimbe ben fow, rimbe e maccube, fandube e njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ben e koneeli mun dfin no mottondiri fii habugol wadfdiido puccu ranewu ngun e konu mun ngun. ²⁰ Kullii ngin nangidaa e waditiido annabaajo on, dfin ko on wadunoodo maandeeji yeeso maggii di o daynirnoo hebunooobe maande kullii ngin ben, sujiani nandolla maggii on. Be d'foo non be bugaa ka weendu yiite ko be wurbe, dfin ko ka mbollan yiite. ²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko wadfdinoodo puccu ngun on, colli dfin fow jaami balli mabbe dfin haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal. ² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, dfin ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure. ³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi dfin hande kadi haa duubi wuluure dfin timma. Kono bawto dfin, bee ngin jolkitoyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiibe e den ben no yedaa bawgal jaawugol. Mi yi'i wonkiiji be ko'e mun tayiraa kaafa ben sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla on, ben be sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki hebude maande ka tiinde maa ka jungo. Be wurnitaa, be laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure. ⁵ Dun ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya maybe heddiibe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure dfin timmi. ⁶ Maloore e *senaare wonanay ben tawoyteebe e ummutal aranal ngal, ko fii mayde d'immere nden heboytaa bawgal e hoore ben. Ben-le ko bee *yottinoyooobe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. Be laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

⁷ Nde duubi wuluure dfin timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso, ⁸ o yaltoya fii faljingol leyyi wondii e cobbuli aduna on nay, dfin ko Yaajuuja e Maajuuja en,^P o mottindira be fii wadugol hare. Tawa duudoral mabbe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu. ⁹ Be hebbini hoore leydi ndin fow, be hundi daakorde yimbe Alla ben e saare buraande yideede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli be. ¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnoodo ben yimbe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e waditiido annabaajo on buganoo dfin. Be lettee dfin jemma e jalorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodiido e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, dfin ronki hebude ka wona. ¹² Mi yi'i kadi maybe ben, tawi ben no darii yeeso nden jullere laamu, dfin non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. Bawto dfin, deftere goo kadi udditaa, tawi nden

^P **20:8** 20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa aybe jamaa Alla on.

ko deftere ngurndan dan. Ben maybe jaawiraa kuude mabbe windiide den e den defte. ¹³ Baharu on jonniti maybe wonnoobe e makko ben. Mayde nden e jahannama kadi jonniti maybe wonnoobe e mun ben, mo kala e ben jaawiraa kuude mun den. ¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni mayde dimmere nden. ¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

21

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

¹ Bawto dun, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hingu e oya aduna kidfo feyyii, tawi kadi baharu alaa. ² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, dun ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun. ³ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruke ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hodiday e mabbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wonday e mabbe, o wona Alla mabbe. ¶ ⁴ O fitta kala gongol ka gite mabbe, hara hande kadi mayde waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa din piiji arani fow feyyiino.»^r

⁵ Onsay on Joodiido e nden jullere laamu wi'i: «Midfo heydfintinde piiji din fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii dui daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!» ⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden. On mo no dondaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa. ⁷ Ko dun wonata ndondi fooludo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona bidfo an.^s ⁸ Kono wadaybe hula yilitoo ben e be gomdinaa ben e tuunube ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileebe ben e rewoobe sanamu ben, e fenooobe ben fow: gebal ben ngal ko ka weendu yiite hubbundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde dimmere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto dun, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe pelette jeedifi heewude albala'uui jeedifi sakkitori din, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, dun ko sonnaajo Baalun kun.» ¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwra ka kammu ka Alla. ¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman. ¹² Tawi tata mayre on no njandi, no toowi, hinde mari kadi dambude sappoo e didi. Malaa'ikaabe sappoo e dido no e den dambude, tawi inde *bolondaaji bibbe Isra'iila ben sappoo e didi no windii e majje. ¹³ E hino no dambude mayre den woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka naamo e tati ka hirnaange. ¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e didi didiraa, inde sappoo e didi no e hoore den kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e dido.

¹⁵ Tawi on wonnoodo lan yewtude no joginoosawru kanje fii ko o ebbira ittiri saare nden e dambude mayre den, wondude e tata mayre on. ¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotaydi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O ebbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoosawru, dun hawri embere sagara yaaduui guluui sappoo e didi.^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota. ¹⁷ On malaa'ikaajo ebbiri tekkeendi tata on embere sogone neddanke, dun hawri sogone teemedere e cappande nay e nay. ¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe

¶ 21:3 21.3 Isa. 7.14 r 21:4 21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19 s 21:7 21.7 Zab. 89.27-28 e 2Sam. 7.14 t 21:16 21.16 Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

darniraa. Tawi saare nden kaɗun ko kaɗe laabirdo wa biini. ¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, dimmiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayabiri ndin ko zumuruudu, ²⁰ jowabiri ndin ko sardonisi, jeegabiri ndin ko sardir, jeedifaabiri ndin ko kirisooli, jeetatabiri ndin ko beril, jeenayabiri ndin ko topaazi, sappabiri ndin ko kirisopaas, sappoo e go'abiri ndin ko hiyasinta, sappoo e didabiri ndin ko ametiise. ²¹ Tawi dame den sappoo e didi fow ko moyyiniraade kofe hittude, damal kala moyyiniraa hofere wootere. Tawi ballaɗal ngal ka saare ko ngal kaɗe laabirdo wa biini jalbuɗo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirdu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirdu mayre ndun. ²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre. ²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi din yaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun din. ²⁵ Dame mayre den ombetaake e nder jallal ngal few, bay don kaɗun jemmataa. ²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi din. ²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto wadoowo ko jiddi maa fenaande naatataa don. Ko naatata don woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan dan

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan dan ka iwraata ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabuɗan jalbiri wa jaaman, ² no ila ka hakkunde ballaɗal saare nden. Leggal ngurndan dan no darii e cende didi maayo ngon, rimoowal bibbe laabi sappoo e didi, tetteteebe lewru bee, ngal leyyi din jawndorta haako mun. ³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo, ⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiide mabbe. ⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay be. Awa be laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitordu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuui annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko booyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Midɗo ara ko booyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dii konguɗi feɗɗinaadi wondi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dii piiji, mi yi'i di kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i di, mi jiccino e ley koyde on malaa'ikaajo holluɗo lan di fii sujjangol mo. ⁹ Kono o wi'immi: «Wota wadu don! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dii konguɗi wondi e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dii konguɗi feɗɗinaadi wondi e mun, ko fii saa'i on ko badiido. ¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaa ben kadi duumoo e jokkugol angal laabal mun, feewube ben duumoo e peewal mun, laabube ben duumoo e laabal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midɗo ara ko booyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun. ¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concii mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambude be rewii. ¹⁵ Kono dawaadi din e mbileebe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yidufɗo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dñi piiji ka mofte. Min ngol Dadol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subakanden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanufo dñun kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no dñonfaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan dñan, hara yobaali. ^u

¹⁸ Awa mi fellintinani kala on nanufo dñi kongufo feyninaadi wondi e ndee deftere, si beyditii goddun e majji, Alla beyditay e hoore makko dñi albala'uuji dñi fii mun windii e ndee deftere. ¹⁹ Awa kadi, si goddoo aru ittude goddun e dñi kongufo ndee deftere feyninannde, Alla kadi ittay gebal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, de fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediifo dñun fow wi'i: «Ko goonga, mido ara ko booyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.